

ENEXIS

ENERGIE IN GOEDE BANEN

Met een betrouwbaar net als solide basis

Wendbaar inspelen op een duurzaam morgen

Jaarverslag **2015**

Inhoudsopgave

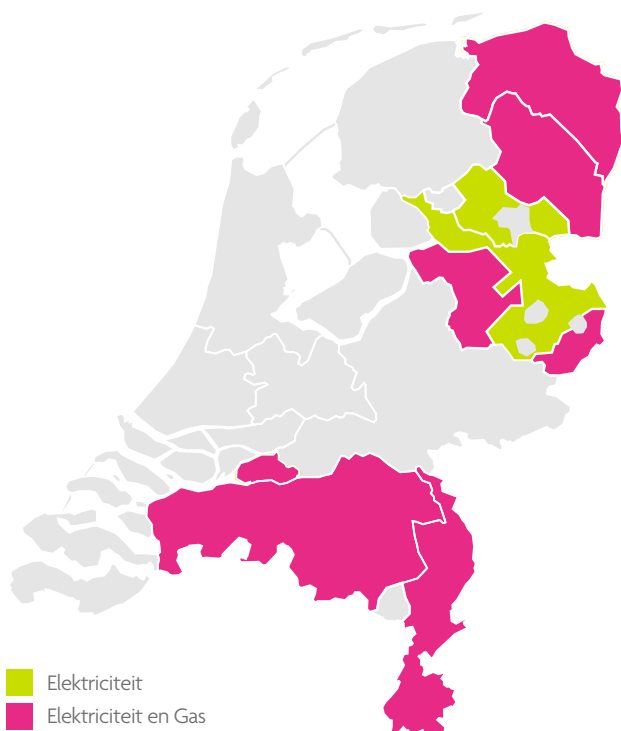
Over Enexis	3
Profiel Enexis	3
Strategie	6
Doelstellingen en prestaties	9
Kerngegevens	12
Verslag over 2015	13
Voorwoord Raad van Bestuur	13
2015 in vogelvlucht	16
Kerncijfers 2015	17
Enexis Manier van Werken	20
Betrouwbaar	26
Betaalbaar	35
Klantgericht	39
Duurzaam	44
Financiële gang van zaken	49
Governance	52
Strategische risico's	52
Corporate governance	56
'In Control'-verklaring	61
Verslag Raad van Commissarissen	62
Verslag Aandeelhouderscommissie	66
Verslag Ondernemingsraad	68
Personalia	71
Jaarrekening	74
Geconsolideerde jaarrekening 2015	76
Toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening	81
Noten bij de geconsolideerde jaarrekening	97
Enkelvoudige jaarrekening 2015	130
Noten bij de vennootschappelijke jaarrekening	134
Overige gegevens	141
Winstbestemming	141
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	142
Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant	148
Gebeurtenissen na balansdatum	152
Overig	154
Feiten en cijfers	154
Toelichting CO ₂ -voetafdruk	161
Over dit verslag	166
Begrippenlijst	171
Digitale bijlage	
GRI-index	

Profiel Enexis

Enexis leidt energie in goede banen. Enexis verzorgt de distributie van elektriciteit naar 2,7 miljoen klanten en van gas naar ruim 2 miljoen klanten in de provincies Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Brabant, Limburg en via Endinet, regio Eindhoven.

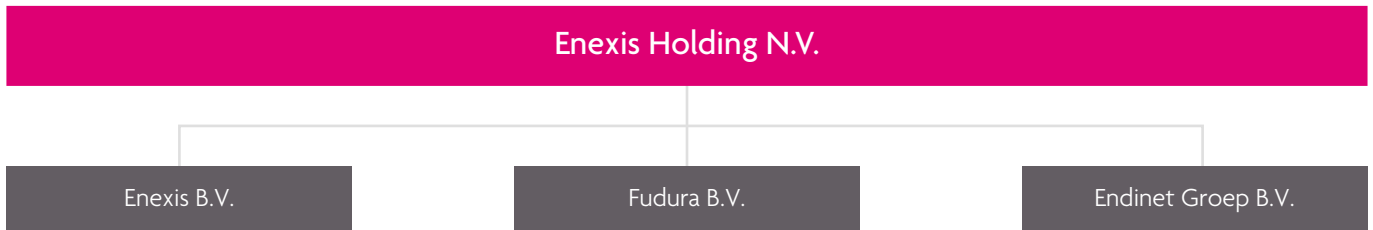
Verzorgingsgebied 2016

Organogram

Enexis Holding N.V. is een netwerkgroep die onder andere bestaat uit de netbeheerder Enexis B.V. en de netwerkbedrijven Fudura B.V. en Endinet Groep B.V.¹ Daar waar in dit verslag 'Enexis' wordt genoemd, wordt het geheel aan activiteiten dat plaatsvindt binnen Enexis Holding N.V. overzien, tenzij expliciet anders gemeld.

Vereenvoudigd organogram

Gereguleerde activiteiten

De netbeheerder Enexis B.V. verzorgt de gereguleerde activiteiten als de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en het beheer van haar elektriciteits- en gasnetwerk. Door de Elektriciteits- en Gaswet hebben netbeheerders een monopolie binnen hun verzorgingsgebied waarbinnen zij als enige de distributienetten voor elektriciteit (stroomkabels en midden- en laagspanningsstations) en gas (gasleidingen en gasstations) mogen managen. Dit binnen gereguleerde kaders. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) ziet toe op zowel de kwaliteit van de dienstverlening als de hoogte van de kosten van netbeheerders.

Niet-gereguleerde activiteiten

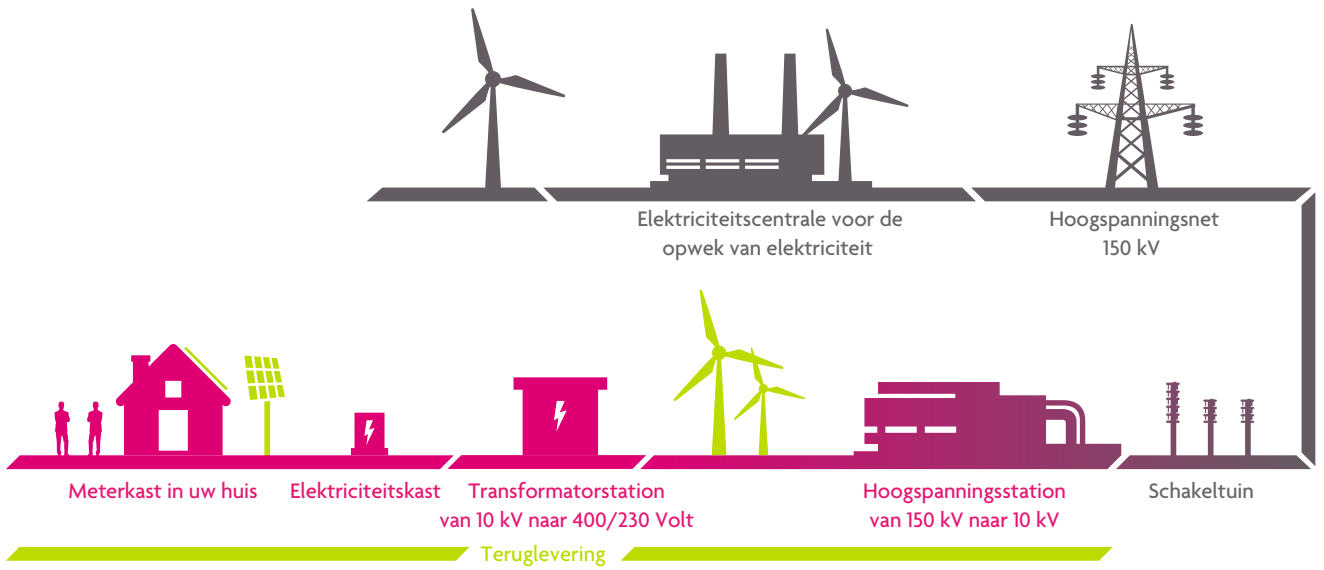
Het netwerkbedrijf Fudura B.V. opereert op de niet-gereguleerde zakelijke markt met kernversterkende activiteiten zoals advies, meten van energiestromen, ontwerp en realisatie van infrastructuur en verhuur en onderhoud van laadpalen, transformatoren en schakelinstallaties. Fudura zorgt ervoor dat bedrijven hun energievoorziening goed kunnen regelen. Daarnaast is Fudura verantwoordelijk voor niet-gereguleerde activiteiten die organisaties en huishoudens helpen hun energiehuishouding te verduurzamen.

De energieketen

De energieketen wordt steeds dynamischer. Naast energiecentrales leveren steeds meer consumenten en bedrijven door hen zelf geproduceerde energie aan onze energienetten. Wij zorgen ervoor dat onze netten de vraag en het aanbod aankunnen en dat energie zo efficiënt mogelijk wordt gedistribueerd. De verschuivingen in de energievoorziening maken alle spelers in de energieketen – producenten, leveranciers, klanten, onafhankelijke diensten aanbieders en netbeheerders – meer afhankelijk van elkaar. Wij zien dit als een kans voor innovatie en een andere manier van samenwerken.

¹ Per 1 januari 2016 is deze situatie aangepast. Enexis heeft haar verzorgingsgebied in Friesland en de gemeenten Noordoostpolder en Urk aan Alliander overgedragen en Endinet Groep B.V. (Eindhoven en omgeving) is een onderdeel van Enexis Holding N.V. geworden.

Enexis in de keten

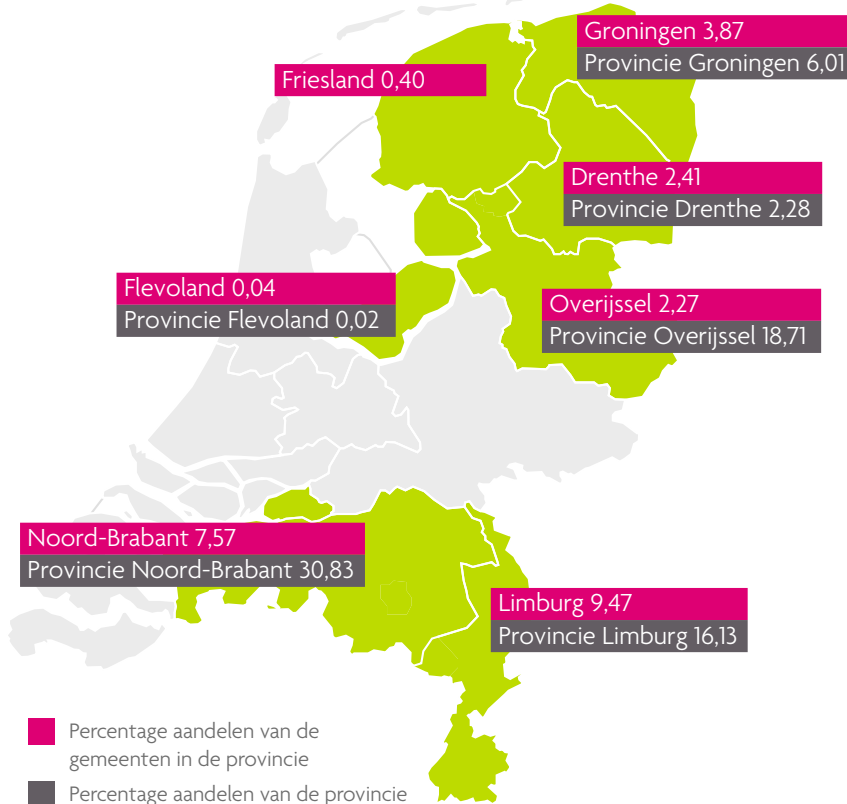

Aandeelhouders Enexis

De aandeelhouders van Enexis Holding N.V. zijn provincies en gemeenten in de gebieden waar we actief zijn (of tot voor kort waren).

Aandelen Enexis

(Percentage aandelen van de provincies en de gemeenten in de provincies)

Strategie

Nederland is op weg naar een duurzame energievoorziening. Dit leidt tot een andere energievraag en een andere rolverdeling binnen de energieketen. Enexis zet zich in deze veranderende omgeving in voor een blijvend betrouwbare en betaalbare energievoorziening en maakt de energietransitie mogelijk.

Omgevingsanalyse

Extern

- ◆ Verdere toename decentrale, duurzame energieproductie en elektrisch vervoer.
- ◆ Toenemende aandacht voor energie-efficiency en energiebesparing in het Energieakkoord.
- ◆ Warmtevisie van kabinet pleit voor een positie voor warmte naast elektriciteit en gas.
- ◆ Wet Onafhankelijk Netbeheer gehandhaafd na uitspraak Hoge Raad.
- ◆ Nieuwe Elektriciteits- en Gaswet ('STROOM') nog geen feit.
- ◆ Toename aantal gemeentes die precario invoeren.
- ◆ Aanhoudend lage rentestand.

Intern

- ◆ Blijvende aandacht voor verder vergroten veiligheid van medewerkers.
- ◆ Leiderschapsvisie geënt op vergroten wendbaarheid.
- ◆ Vergroten duurzame inzetbaarheid en vitaliteit.
- ◆ Volgende stap in sector-ordering gezet: uitruil verzorgingsgebieden met Alliander.

Visie & Missie

Iedereen wil altijd en overal energie kunnen gebruiken. Daarom transporteren wij energie veilig, betrouwbaar, betaalbaar en klantgericht. Nederland is op weg naar een duurzame energievoorziening. Hiervoor is efficiënt gebruik van energie uit steeds meer duurzame bronnen noodzakelijk. Enexis werkt samen met andere organisaties aan duurzame en verantwoorde energie voor vandaag en morgen.

Ambitie

Onze klanten kunnen niet kiezen voor een netbeheerder. Dit is vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Juist daarom stellen we hoge eisen aan onze dienstverlening. Het is daarom onze ambitie onze dienstverlening zo vorm te geven dat onze klanten denken: 'Als ik kon kiezen, koos ik voor Enexis'.

Strategie

Op basis van onze visie, missie en ambitie is onze strategie:

- ◆ We kennen onze klanten en sluiten aan bij hun wensen ten aanzien van energie.
- ◆ We werken efficiënt en zodanig dat onze netten klaar zijn voor het gevraagde transport.
- ◆ We zijn energiebewust en we helpen anderen energie te besparen.

Vier strategische pijlers, negen kerndoelstellingen

Onze strategie kent vier strategische pijlers: betrouwbaar, betaalbaar, klantgericht en duurzaam, en is vertaald in negen kerndoelstellingen. Deze pijlers en kerndoelstellingen reflecteren het belang van onze verschillende stakeholders en geven invulling aan onze maatschappelijke taak. Onze huidige strategie hebben we in 2014 geformuleerd. Het strategisch plan is te vinden via de volgende [link](#).

Beleidspijlers en doelstellingen

Betrouwbaar

1. Onze betrouwbaarheid en veiligheid blijven op het huidige hoge niveau.
2. Wij hebben inzicht in de veranderende energievoorziening en passen onze netten daar tijdig op aan.

Betaalbaar

3. Wij zijn de netbeheerder met zo laag mogelijke tarieven.
4. Onze aandeelhouders krijgen het redelijk rendement uit de gereguleerde activiteiten.

Klantgericht

5. Klanten die contact met ons hebben gehad, waarderen ons met een 7,5.
6. Wij zijn transparant en stellen onze gegevens maximaal beschikbaar.

Duurzaam

7. Wij brengen partners, overheden en onze kennis samen bij het realiseren van het Energieakkoord.
8. Wij stimuleren klanten actief meer energie te besparen dan de slimme meter kost.
9. Wij werken emissie-neutraal. Wij zorgen dat 14% van de net- en lekverliezen additioneel duurzaam is opgewekt in Nederland.

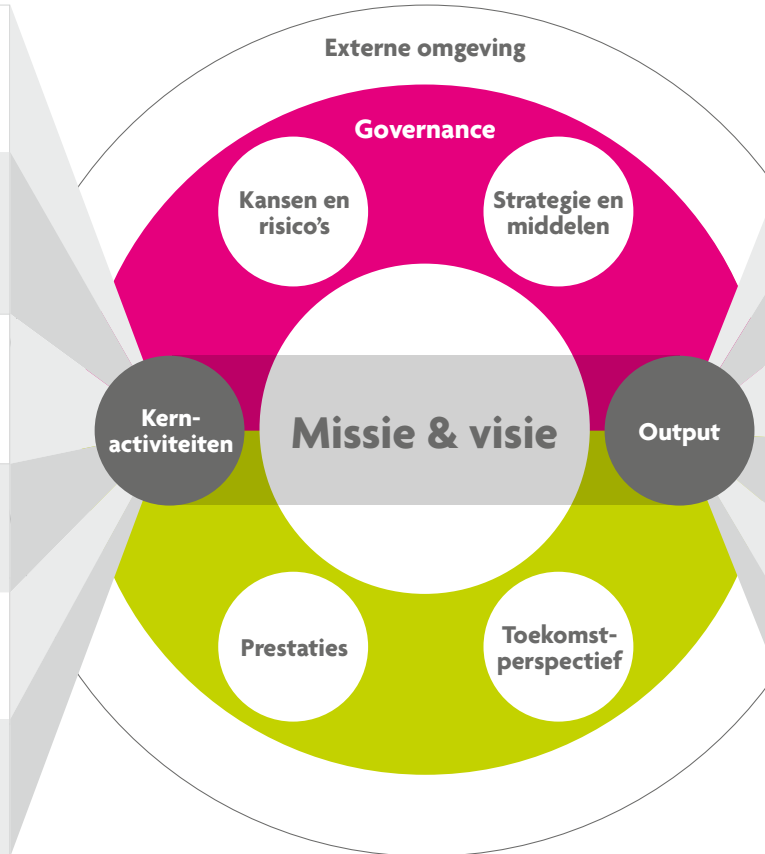
Evaluatie strategie

Op 9 juni 2015 is de voortgang op onze strategische doelen geëvalueerd. Voor de meeste doelen zijn we goed op weg om ze te realiseren. We gaan extra aandacht geven aan onze activiteiten om bij te dragen aan de energietransitie. De ontwikkelingen binnen de energietransitie gaan snel en de impact ervan neemt toe. Om onze kennis en krachten te bundelen, hebben we besloten om in 2016 interne kenniscentra op te zetten. Bijvoorbeeld op het gebied van duurzame gebiedsontwikkeling (inclusief warmte en biogas) en op het gebied van energiebesparing.

Waardecreatiemodel

Input

	Financieel Enexis valt onder regulering van de Autoriteit Consument & Markt. De inkomsten bestaan uit de aansluit- en netwerkstarieven van 2,7 miljoen klanten in haar verzorgingsgebied. De solvabiliteitspositie staat beschreven in de jaarrekening.
	Geproduceerd Enexis besteedt ruim 670 miljoen euro aan een betrouwbaar en toekomstvast net voor de levering van gas en elektriciteit aan onze klanten. Daarvan bestaat ruim de helft uit onderhoud, vervanging en vernieuwing van de netten en is een deel bestemd voor de uitrol van slimme meters. De lengte van het gasnet bedraagt circa 44.800 km en van het elektriciteitsnet circa 138.000 km.
	Intellectueel Bij het eigen opleidingsinstituut, Enexis Training & Opleiding, volgden medewerkers gemiddeld 30 uur opleiding. We werken daarbij samen met diverse onderwijsinstellingen uit het middelbaar en hoger beroepsonderwijs. We ontwikkelen oplossingen voor het slimme net van de toekomst.
	Menselijk Enexis heeft circa 4.300 medewerkers. Daarnaast zijn dagelijks medewerkers van aannemers en toeleveranciers voor ons aan het werk. Veilig werken en duurzame inzetbaarheid staan aan de basis van ons werk.
	Sociaal en relaties We zijn continu in dialoog met de stakeholdergroepen klanten, aandeelhouders, medewerkers en maatschappij.
	Natuurlijk Grondstoffen in de vorm van ingekochte bedrijfsmiddelen. Duurzame energie (o.a. windenergie) voor eigen energieverbruik. Netverlies groen ingekocht via Garanties van Oorsprong. CO ₂ -uitstoot wordt volledig gecompenseerd met Gold Standard.

Toegevoegde waarde

	Financieel Economische impact door betrouwbare levering van gas en elektriciteit, lage tarieven, dividend aan provincies en gemeenten, inkomen voor medewerkers, belastingen. Indirecte economische impact via werkgelegenheid voor derden, bijvoorbeeld aannemers en leveranciers.
	Geproduceerd Getransporteerde hoeveelheden: 34.146 GWh elektriciteit en 5.530 miljoen m ³ gas. Plaatsing van slimme meters op 233.000 adressen. 102 Buurkracht-buurtten bezig met energiebesparing, 219 scholen wekken zelf energie op met Van Zon Krijg Je Energie.
	Intellectueel Medewerkers met de vakkennis en competenties om onze kerntaak uit te voeren. Kennis, ontwikkeld via promotietrajecten en leerstoelen en lectoraten vanuit Enexis bij universiteiten en hogescholen.
	Menselijk Veiligheidsbewuste medewerkers, duurzaam inzetbare medewerkers, meer participatie van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.
	Sociaal en relaties Via goed overleg en afstemming van werkplannen met gemeenten, collega-netbeheerders en andere partijen werkzaam in de ondergrondse infrastructuur zorgen we voor minimalisering van maatschappelijke overlast.
	Natuurlijk Recycling van eigen afvalstromen. Beperking netverliezen, afname CO ₂ -voetafdruk. Meer dan 100.000 klanten produceren zelf duurzame elektriciteit. Invoeding in het gasnet bestond uit 41 miljoen m ³ biogas.

Doelstellingen en prestaties

Indicator	Doelstelling 2015	Realisatie	Doelstelling 2016	
Betrouwbaar				
	Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit (JUD)	≤ 22,4 minuten	14,2 minuten	≤ 22,4 minuten
	Niet-klantgedreven investeringen en onderhoud	EUR 267,3 mln	EUR 255,7 mln	EUR 259,8 mln
	Gemiddelde onderbrekingsduur LS-storingen	≤ 155 minuten	169 minuten	≤ 155 minuten
	DART-rate intern	≤ 0,37	0,33	≤ 0,32
	DART-rate extern	≤ 0,78	0,78	≤ 0,66
	Aantal meldingen van ongewenste gebeurtenissen	≥ 3.000	3.073	≥ 3.000
	Follow-up van meldingen	≥ 80% afgehandeld binnen 3 maanden	86%	≥ 85%
Betaalbaar				
	Beïnvloedbare kosten en opbrengsten¹	≤ EUR 363,4 mln	EUR 355,6 mln	≤ 368,2 mln
Klantgericht				
	Customer effort scores²	≥ 4 van de 5 customer effort scores Q4 2015 ≤ deeltarget	3 van de 5	≥ 5 van de 6
Duurzaam				
	Aantal nieuwe Buurkracht-buurten	≥ 50 buurten	55 buurten	≥ 65 buurten
	Reductie³ CO₂-uitstoot wagenpark⁶	≥ 2%	0,8%	n.v.t.
	Reductie³ CO₂-uitstoot gedeclareerde kilometers⁶	≥ 2%	2,4%	n.v.t.
	CO₂-reductie leasewagens en gedeclareerde kilometers^{4,7}	n.v.t.	n.v.t.	≥ 4%
	Aanbieding Slimme Meters⁵	≥ 250.000 adressen (waar slimme meters zijn geplaatst)	233.247 adressen	≥ 392.500 adressen
	Plaatsing Slimme Meters^{5,7}	n.v.t.	90%	≥ 90%

1. Enexis B.V.

2. Standaardaansluitingen. Aanbiedingen slimme meters (inclusief GSA), klantenservice consument, enexis.nl, klachten en claims.

3. T.o.v. 2014.

4. Voertuigen met een grijs kenteken zijn uitgesloten van deze meting.

5. Voor 2016, inclusief Endinet, gericht op het aanbieden van slimme meters.

6. Deze twee KPI's worden vanaf 2016 niet meer gemeten. In plaats daarvan komt de KPI 'CO₂-reductie leasewagens en gedeclareerde kilometers'.

7. Deze KPI wordt vanaf 2016 gerapporteerd.

Zie definities in hoofdstuk Begrippenlijst.

Doelstellingen en prestaties

In voorgaande tabel wordt de Balanced Score Card van Enexis gepresenteerd. De Balanced Score Card is een vertaling van de doelen uit het Strategisch Plan 2014. De key performance indicators (KPI's) corresponderen als volgt met de volgende hoogmateriële onderwerpen uit de materialiteitsanalyse:

1. Veilig en gezond werken (Dart-rate intern, Dart-rate extern, Melding en afhandeling van ongewenste gebeurtenissen)
2. Veiligheid en gezondheid van klanten (Publieke veiligheid, zie pagina 28)
3. Beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening (Niet-klantgedreven investeringen en onderhoud en gemiddelde onderbrekingsduur LS-storingen)
4. Energietransitie (Aanbieding slimme meters)
5. Energieverbruik (Buurkracht-buurten)
6. Toegang tot energie (Jaarlijkse uitvalduur)
7. Economische prestaties (Beïnvloedbare kosten)
8. CO₂-uitstoot (CO₂-uitstoot wagenpark)
9. Klanttevredenheid (CES-score).

De key performance indicators zijn conform de strategie verdeeld naar de vier pijlers betrouwbaar, betaalbaar, klantgericht en duurzaam. De voortgang wordt maandelijks besproken in de Raad van Bestuur in gezamenlijkheid met de overige directieleden (het Directie-Overleg). De Balanced Score Card is ook onderdeel van de maandrapportage die door de Raad van Bestuur met de Raad van Commissarissen wordt besproken.

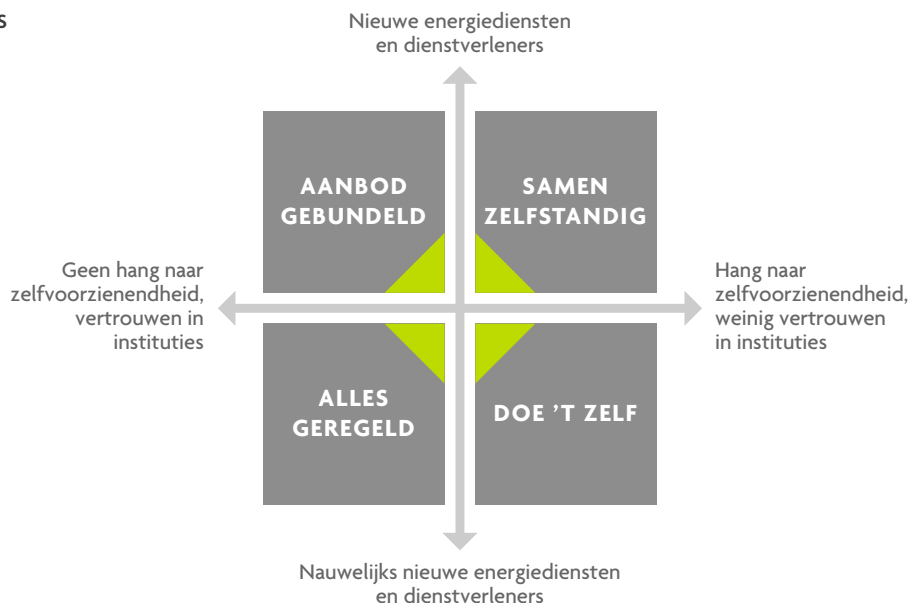
Bedrijfsrisico's

De belangrijkste risico's voor de realisatie van de strategische doelen worden uitgediept in het hoofdstuk 'Strategische risico's'. De belangrijkste bedrijfsrisico's zijn gerelateerd aan medewerkers, betrouwbaarheid, kosten en/of tarieven, ICT en compliance.

Analyse en toekomstscenario's

In 2015 hebben we een scenarioanalyse uitgevoerd rond de vraag 'Hoe kan de energievoorziening er in 2030 uitzien en wat is de rol van Enexis hierin?' Dit heeft geleid tot vier mogelijke toekomstscenario's. Deze scenario's helpen ons onze activiteiten binnen onze huidige vier strategische pijlers nog meer richting en vorm te geven en geven ons input voor de strategievorming voor onze volgende strategische periode.

Toekomstscenario's

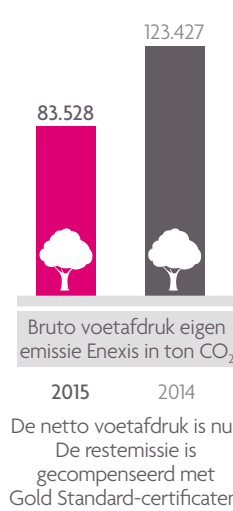
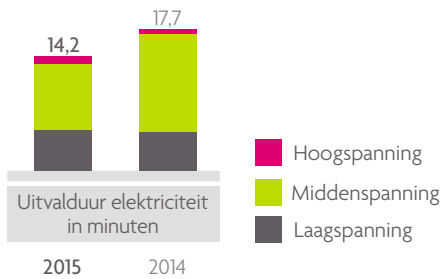

De analyse en de scenario's geven ons inzicht in hoe we ook in de toekomst maatschappelijke waarde kunnen creëren. Duidelijk is dat er flinke ontwikkelingen in de energievoorziening zullen plaatsvinden. Maar er zijn ook nog grote onzekerheden. In hoeverre willen klanten bijvoorbeeld zelfvoorzienend zijn? En hoe snel komen er nieuwe diensten en dienstverleners? Voor Enexis betekent dit dat we wendbaar moeten zijn. Enerzijds om te kunnen inspelen op de ontwikkelingen en anderzijds om onze kernactiviteit – distributie van energie – goed te kunnen blijven uitvoeren. Samenwerking met innovatieve partijen, klanten en maatschappelijke organisaties wordt daarbij belangrijker dan ooit.

De toekomstscenario's hebben we opgesteld met een intern team. Een brede trendanalyse, waarbij een twaalfstal interviews met externen is gehouden, was onderdeel van het traject. Hierdoor hebben we veel inzicht gekregen in de veranderende energievoorziening en mogelijke rollen en taken voor de netbeheerder van de toekomst. Dit inzicht delen we nu graag door met belangstellenden de dialoog aan te gaan, onder ander via een [online platform](#).

Kerngegevens

Netto-omzet

In miljoenen euro's

1.353,4

2014: 1.399,5

Resultaat na belastingen

In miljoenen euro's

223,1

2014: 265,5

Balanstotaal

In miljoenen euro's

7.079,4

2014: 6.417,0

Investerings in de netten

In miljoenen euro's

377,7

2014: 357,0

Dart-rate Enexis

Veiligheidsindex

0,33

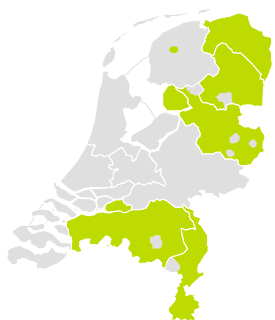
2014: 0,60

Elektriciteitsnet ⚡

138.000 km

2.698.000 aansluitingen

34.121 GWh

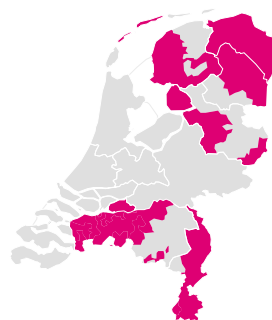

Gasnet 🔥

44.800 km

2.091.000 aansluitingen

5.530 Mm³

“We moeten wendbaar en innovatief zijn om samen met partners de energietransitie vorm te geven.”

Peter Vermaat en Maarten Blacquière

Peter Vermaat, voorzitter van de Raad van Bestuur van Enexis, en Maarten Blacquière, Chief Financial Officer, kijken terug op 2015 en tevens vooruit naar de komende jaren. Wat heeft Enexis dit jaar bereikt? Wat zijn de highlights? Wat kon beter? En, wat zijn de plannen voor de toekomst?

Vermaat: ‘Ook in 2015 hebben we opnieuw veel inspanningen geleverd om de energietransitie vorm te geven én te versnellen. Zo is er in 2015 een intensieve samenwerking met partijen voor wind-op-landprojecten ontstaan en heeft de aanbidding van slimme meters verder aan snelheid gewonnen. We hebben in 2015 in totaal bij ruim 233.000 adressen slimme meters geplaatst. Gaandeweg het jaar nam het aantal geplaatste meters toe tot 330 per uur! Daarbij is het belangrijk dat klanten tevreden zijn over het proces rondom het plaatsen van slimme meters. De stuwende kracht van consumenten, energiecoöperaties en bedrijven blijft groeien en we zien allerlei initiatieven voor bijvoorbeeld het lokaal opwekken van energie. Enexis helpt met Buurkracht, het initiatief waarmee we buurten ondersteunen energie te besparen en nieuwe energiebronnen aan te wenden. Dit is natuurlijk positief.’

Wat betekent dit voor de organisatie?

Blacquière: ‘Om deze ontwikkelingen goed te blijven faciliteren en zo bij te dragen aan het behalen van de afspraken uit het Energieakkoord, moeten we hierop als organisatie proactief inspelen en intern meer onze krachten bundelen. We gaan meer focus en samenhang aanbrengen in onze activiteiten op dit gebied. Dit vraagt van onze medewerkers dat ze nóg beter samenwerken en het Enexis- en maatschappelijk belang vóór het afdelings- en eigen belang stellen. Vanzelfsprekend spelen onze leidinggevenden hierbij een belangrijke rol. In 2015 hebben we daarom, onder andere, een visie op leiderschap ontwikkeld. Deze gaan we in 2016 implementeren. De werkwoorden inspireren, verbinden, realiseren en leren vormen de essentie van de leiderschapsbelofte van Enexis.’

Veiligheid als mooiste resultaat in 2015: wat heeft Enexis bereikt op dit gebied?

Bij de vraag naar het mooiste resultaat in 2015 zet de Raad van Bestuur ‘veiligheid’ met stip op nummer één. Vermaat: ‘We mogen constateren dat de bewustwording van onze medewerkers rondom veilig werken is toegenomen. Dit uit zich in 47% meer meldingen van ongewenste gebeurtenissen en een afname van het aantal ongevallen met verzuim met 45% in vergelijking met vorig jaar. Dat is goed nieuws en dit gaan we nog verder verbeteren. Zolang er nog situaties zijn die tot een ongeval kunnen leiden, blijven we volop aandacht aan het

onderwerp besteden. Ons motto is en blijft: 'Je werkt veilig, of je werkt niet'. Blacquièr vult aan: 'Ook zien we verbeteringen bij onze aannemers op dit gebied. Toch hebben we in 2015 ook afscheid moeten nemen van een aannemer vanwege tegenvallende veiligheidsprestaties. Dus ook daar hebben we nog werk te doen.'

Wat zijn andere highlights in 2015?

'De uitvalduur elektriciteit in 2015 is historisch laag, namelijk 14,2 minuten. Met ons Risk Based Asset Management zorgen we ervoor dat we storingen zo veel mogelijk voorkomen. Mocht er zich toch een storing voordoen, dan kunnen we, dankzij innovaties zoals Distributie Automatisering, storingen sneller oplossen', zegt Vermaat. 'Ten tweede hebben we goede financiële resultaten over 2015 behaald. Qua kosten liggen we 2% onder target en, net als in 2015, hebben we ook in 2016 onze tarieven weer verlaagd. Daarnaast hebben we de ruil van gebieden met Alliander succesvol kunnen afronden, waardoor Enexis per 1 januari 2016 haar werkgebied in Friesland en de Noordoostpolder aan Alliander heeft overgedragen en Endinet (Eindhoven en omgeving) een onderdeel van Enexis Holding is geworden.' Blacquièr: 'Deze uitruil betekende nogal wat voor beide organisaties. Het was daarbij niet alleen een complex proces, maar soms ook erg spannend voor de betrokken medewerkers. Een compliment aan alle betrokken medewerkers voor de manier waarop zij met de veranderingen zijn omgegaan. De manier waarop we met elkaar invulling geven aan duurzame inzetbaarheid stemt eveneens positief, want we vinden het belangrijk dat medewerkers blijven investeren in hun eigen ontwikkeling. We stimuleren persoonlijke en vakinhoudelijke ontwikkeling onder andere via ons online platform 'Ontwikkelplein'. Ook krijgt elke medewerker jaarlijks EUR 500 beschikbaar gesteld tot een maximumbudget van EUR 1.500 om cursussen of opleidingen te volgen.'

En wat had beter gekund?

Vermaat: 'Een punt van aandacht is versterking van de Enexis-brede samenwerking, dus over de grenzen van de eigen afdeling of organisatiekolom heen. Het in een vroeg stadium bespreekbaar maken van dilemma's, juist daar waar het mogelijk het verantwoordelijkheidsgebied van een ander raakt, leidt sneller tot werkbare oplossingen. Dit geldt ook voor de samenwerking met externe partijen.'

Wat heeft Enexis nog meer ondernomen om de energietransitie goed te blijven faciliteren?

Vermaat: 'In 2015 hebben we een trendanalyse uitgevoerd rond de vraag 'Hoe kan de energievoorziening er in 2030 uitzien en wat is de rol van Enexis hierin?' Dit heeft geleid tot vier scenario's die ons helpen bij de strategievorming voor de volgende strategische periode én natuurlijk onze activiteiten binnen onze huidige vier strategische pijlers, betrouwbaar, betaalbaar, klantgericht en duurzaam, op de korte termijn.' De bottom line is volgens Blacquièr dat Enexis een wendbare en innovatieve organisatie moet zijn en samenwerkt met andere partijen. 'Belangrijke thema's zijn bijvoorbeeld energiebesparing, flexibiliteit, elektrisch vervoer, warmte en opslag. In 2015 zijn we daarom ook al aan de slag gegaan om kennis rond deze thema's te bundelen in kenniscentra, waarin we samenwerken met externe partners voor innovaties. Ook hebben we ons gebogen over de gevolgen van STROOM, die beoogde de Elektriciteits- en Gaswet te stroomlijnen, optimaliseren en moderniseren en de rollen tussen netbeheerders en marktpartijen duidelijker af te bakenen. Deze nieuwe wet is eind 2015 door de Eerste Kamer verworpen. In het eerste kwartaal van 2016 wordt een analyse afgerond hoe wij om zullen gaan met het uitstel van deze aangepaste energiewetgeving. In de hele energieketen willen we met elkaar de stappen maken die nodig zijn om samen de energietransitie vorm te geven.'

Zijn er andere zaken die de komende jaren focus krijgen?

Blacquière: 'Binnen het doel om de energietransitie te faciliteren en samen met partners vorm te geven, focussen we ons zoals aangegeven op het wendbaar maken van de organisatie en leiderschap. Daarnaast is integriteit een belangrijk aandachtspunt om onze goede reputatie te behouden. En, we zullen de organisatie ook op ICT-gebied klaar moeten maken voor de toekomst. Hier zijn we in 2015 mee gestart en dit is ook in de komende jaren een belangrijk aandachtsgebied.' Vermaat vult aan: 'En als we het hebben over wendbaarheid, hebben we het wat mij betreft over: wendbaarheid om enerzijds nieuwe denkrichtingen in te slaan en anderzijds om mee te kunnen gaan met de ontwikkelingen in de maatschappij. En ook om wat we doen goed te blijven doen: betrouwbare, veilige en betaalbare distributie van energie, 24 uur per dag, 7 dagen per week. Zaken als veilig werken, onderhoud van ons netwerk, duurzame inzetbaarheid en klantgerichtheid hebben in de komende jaren onverminderd onze aandacht.'

2015 in vogelvlucht

	<p>1 januari 2015 Start Grootchalige Aanbieding slimme meters</p>	<p>Jan</p>	<p>3 februari 2015 Enexis en Tennet openen nieuw hoogspanningsstation in Boxtel</p>	
	<p>2 maart 2015 Eerste traject 'Duurzame inzetbaarheid plus' afgerond</p>	<p>Feb</p>	<p>13 april 2015 Enexis kiest voor LTE (4G) voor datacommunicatie Slimme Meter</p>	
	<p>6 mei 2015 Stroomstoring Maastricht (16.000 huishoudens)</p>	<p>Mrt</p>	<p>20 mei 2015 Fudura Duurzaam lanceert energieverbruiksmanager Mijn Energie Inzicht</p>	
	<p>1 juni 2015 Fudura neemt Cogas Meetdiensten definitief over</p>	<p>Apr</p>	<p>4 juni 2015 Miljoenste slimme meter geplaatst</p>	
	<p>13 juli 2015 Stroomstoring Eindhoven & Geldrop (13.000 huishoudens)</p>	<p>Mei</p>	<p>27 juli 2015 Definitieve overeenkomst ondertekend over ruil regionale energienetwerken Enexis-Alliander</p>	
<p>50%</p>	<p>19 augustus 2015 Enexis lost stroomstoringen tot gemiddeld 50 procent sneller op door Distributie Automatisering</p>	<p>Juni</p>	<p>14 september 2015 Stroomstoring Zuid-Limburg (34.000 huishoudens)</p>	
	<p>17 september 2015 Enexis sluit 100.000^{ste} particuliere zonnepanelensysteem aan</p>	<p>Juli</p>	<p>16 oktober 2015 Succesvolle plaatsing van 8-jaars obligatielening van 500 miljoen euro</p>	<p>€500 mln</p>
	<p>9 november 2015 High Tech Systems Park, Enexis, Fudura en DWA ontwikkelen Smart Grid voor duurzame innovatiecampus</p>	<p>Aug</p>	<p>12 november 2015 Raad van Kinderen gaat met Enexis in gesprek over duurzaam omgaan met energie</p>	
	<p>16 november 2015 Enexis wint Beste Traineeship van de Benelux!</p>	<p>Sept</p>	<p>16 december 2015 Smart Cable Guard voorspelt tijd en plaats van stroomstoringen</p>	
	<p>22 december 2015 De 100ste Buurkracht-buurt is geworden: Hoogvonderen</p>	<p>Nov</p>	<p>23 december 2015 Meerderheid in Eerste Kamer stemt tegen Wet STROOM</p>	
	<p>23 december 2015 Meerderheid in Eerste Kamer stemt tegen Wet STROOM</p>	<p>Dec</p>		

Kerncijfers 2015

Financiële gegevens

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014	2013	2012	2011	
Resultaat						
Netto-omzet ¹⁾	1.353,4	1.399,5	1.385,7	1.367,0	1.314,6	
Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen	231,5	243,0	229,8	235,7	239,1	
Overige bedrijfsopbrengsten	19,4	20,2	17,8	14,0	11,8	
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo	1.141,3	1.176,7	1.173,7	1.145,3	1.087,3	
Bedrijfslasten exclusief afschrijvingen en buitengebruikstellingen ¹⁾	447,0	433,3	452,4	465,4	412,9	
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	300,9	310,1	298,9	285,9	271,9	
Bedrijfsresultaat	393,4	433,3	422,4	394,0	402,5	
Resultaat deelnemingen en joint ventures	1,4	1,3	1,2	-10,4	-5,7	
EBIT ²⁾	394,8	434,6	423,5	383,6	396,8	
Financiële baten en lasten	-93,0	-79,0	-109,0	-91,2	-88,5	
Resultaat voor belastingen	301,8	355,6	314,6	292,4	308,3	
Resultaat na belastingen	223,1	265,5	239,1	223,7	229,4	
Balans (voor winstbestemming)						
Netto werkkapitaal ²⁾	-66,3	-73,2	-49,4	-109,3	-137,3	
Vaste activa	5.846,2	6.015,0	5.865,1	5.683,9	5.477,9	
Geïnvesteed vermogen ²⁾	5.475,5	5.339,9	5.265,7	5.085,0	4.928,5	
Eigen vermogen	3.607,7	3.516,7	3.370,1	3.244,9	3.130,9	
Balanstotaal	7.079,4	6.417,0	6.264,9	7.023,5	6.358,7	
Ratio's						
Solvabiliteit ²⁾	%	51,0	54,8	53,8	46,2	49,2
ROIC ²⁾	%	7,2	8,1	8,0	7,5	8,0
Return on equity ²⁾	%	6,2	7,6	7,1	6,9	7,3
Kasstroom						
Kasstroom uit operationele activiteiten	522,6	578,1	487,0	540,7	604,9	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-444,8	-419,6	133,9	-786,3	-514,9	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	375,7	-123,8	-614,7	218,3	-61,1	
Kasstroom	453,5	34,7	6,1	-27,3	28,9	

1. In verband met een herrubricering van de toeslag op verkoop van voorraden aan aannemers zijn de cijfers in 2014 met EUR 2,6 miljoen aangepast.

2. Zie definities in hoofdstuk Begrippenlijst

De netten

	2015	2014	2013	2012	2011
Trajectlengtes (x 1.000 km)					
Elektriciteitsnet	138,0	137,2	135,2	134,2	133,3
Laagspanning	93,3	92,8	90,8	90,0	89,4
Middenspanning	44,6	44,4	44,3	44,1	43,8
Tussenspanning	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Gasnet	44,8	44,7	44,8	44,8	44,6
Lage druk	35,8	35,7	35,8	35,8	35,6
Hoge druk	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
Stations (x 1.000)					
E-stations	53,2	53,0	52,9	52,7	52,5
G-stations	24,4	24,5	24,6	24,6	24,7
Aantal aansluitingen (x 1.000)					
Elektriciteit	2.698	2.683	2.672	2.662	2.648
Gas	2.091	2.083	2.079	2.074	2.068
Getransporteerde hoeveelheden					
Elektriciteit (GWh)	34.121	34.050	34.900	35.043	35.079
Gas (Mm ³)	5.530	5.111	6.510	6.350	5.788
Waarvan groen gas	41,0	37,0	34,0	21,1	10,9
Productkwaliteit					
Uitvalduur elektriciteit (in minuten)	14,2	17,7	23,6	21,6	18,9
Hoogspanning	0,9	0,6	0,1	0,1	1,1
Middenspanning	8,2	12,2	17,8	15,2	11,9
Laagspanning	5,1	4,8	5,7	6,3	5,9
Uitvalduur gas (in seconden)	78	90	50	36	69

Personeel en duurzaam

	2015	2014	2013	2012	2011
Personeel					
Personeelsleden ultimo jaar	4.299	4.316	4.294	4.229	4.101
Fte's ultimo jaar (eigen personeel)	4.148	4.161	4.141	4.072 ¹⁾	3.797 ¹⁾
Vrouwen in personeelsbestand (%)	18,2	17,5	17,2	17,7	17,7
Ziekteverzuim (%)	4,3	4,2	3,8	4,0	4,8
Aantal cursisten Training & Opleiding incl. examen	23.392	20.525	22.589	17.784	14.223
Aantal cursisten Training & Opleiding excl. examen	18.184	17.519	17.200	11.101	14.019
Score medewerkersbetrokkenheid (%)	86	77	81	80	80
DART-rate Enexis ²⁾	0,33	0,60	0,54	0,49	0,53
DART-rate derden	0,78	0,90	1,32	0,85	1,09
Duurzaam wagenpark					
100% elektrische personenauto's	16	28	48	48	29
Personenauto's op biogas/aardgas	17	24	31	30	11
Personenauto's elektrisch met range-extender	25	15	5	-	-
Hoeveelheid afval (in ton)					
Hergebruikt afval ³⁾	22.383	13.291	11.673	9.673	8.265
Verbrand afval	1.238	1.203	1.189	1.426	1.336
Gestort afval	1.018	927	513	315	430
Totaal	24.639	15.421	13.375	11.414	10.031
Waarvan gevaarlijk afval (%)	0,6	1,0	1,3	3,6	5,8

1. Fte's op basis van de contractuele werkweek en de hierop gebaseerde deeltijdfactoren. Tot 31 december 2011 werd het aantal fte's bepaald op basis van een gestandaardiseerde werkweek. Op basis van herdefiniëring is het aantal fte's ultimo 2011 3.926.
2. DART-rate: de DART-rate staat voor het aantal ongevallen met als gevolg verzuim of aangepast werk per 200.000 gewerkte uren.
3. Sinds 2015 wordt de afvoer van grond geregistreerd als afval. Dit verklaart grotendeels de stijging ten opzichte van 2014.

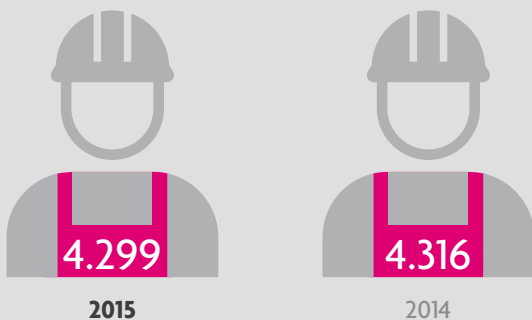
Klanttevredenheid

	2015	2014	2013	2012	2011
Kleinverbruik	8,1	8,0	8,1	7,9	7,9
Grootverbruik	7,5	7,5	7,4	7,3	7,2
Totaal	7,8	7,8	7,8	7,6	7,6

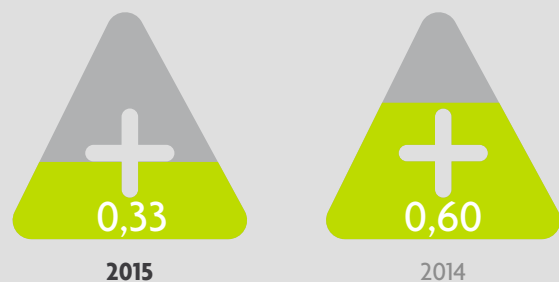

Enexis Manier van Werken

Personeelsleden

DART-rate Enexis

Onze ambitie kunnen we alleen waarmaken met de inzet en betrokkenheid van al onze medewerkers. We hebben daarom veel aandacht voor veiligheid, duurzame inzetbaarheid, vakmanschap, leiderschap en integriteit.

Veiligheid

Voor Enexis staat veilig werken op nummer 1. We willen dat elke medewerker elke dag weer veilig en gezond thuiskomt. Uit de resultaten over 2015 concluderen we dat onze mensen zich bewuster zijn geworden van hun gedrag en de risico's in hun omgeving en dat onze aanpak om het veiligheidsbewustzijn te bevorderen z'n vruchten afwerpt. Het aantal ongevallen met verzuim is fors lager dan in 2014. Echter, het is natuurlijk onze ambitie om géén ongevallen te hebben.

In 2015 hebben we volop ingezet om het bewustzijn verder te vergroten door het aantal meldingen van onveilige situaties en (bijna-)ongevallen te stimuleren. Hierdoor maken we veiligheid steeds beter bespreekbaar. Onze doelstelling voor het aantal meldingen hebben we ruimschoots bereikt.

Ongevallen, DART-rate en veiligheidsresultaten

	2015	2014	2013	2012	2011
Dodelijk ongeluk	0	0	0	0	0
DART-rate Enexis	0,33	0,60	0,54	0,49	0,53
DART-rate derden	0,78	0,90	1,32	0,85	1,09
Werkplekbezoeken (intern) ¹⁾	117%	122%	120%	110%	114%
OGB-meldingen (intern) ²⁾	3.073	2.092	817	747	819
Follow-up OGB-meldingen (intern) ²⁾	86%	80%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ontruimingsoefeningen ¹⁾	96%	87%	82%	95%	95%

1. Percentage ten opzichte van de planning.
2. Ongewenste gebeurtenissen.

Net als in 2014 hebben we ook dit jaar voor al onze medewerkers workshops over veiligheid georganiseerd. Daarnaast faciliteren we onze lijnmanagers bij het bespreekbaar maken van het onderwerp veiligheid binnen hun team. We communiceren structureel en frequent over veilig werken via diverse kanalen. Hierbij besteden we niet alleen aandacht aan incidenten, maar ook aan positieve aspecten. Met onze campagne VeiligheidsToppers zetten we medewerkers die veilig werken een extra dimensie geven, regelmatig in het zonnetje. Eind 2015 hebben we voor de 9e keer de jaarlijkse Enexis Contractor Safety Award uitgereikt aan de aannemer die het beste presteert op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu. Specifiek binnen het organisatieonderdeel INFRA hebben we in 2015 voor monteurs en technici relevante thema's behandeld, zoals omgaan met hoogteverschillen, kabelselectie en spanningsloosheid aantonen. Het programma bestaat uit materialen en workshops voor de monteurs en ondersteunende materialen voor leidinggevend. Ook hebben we geïnvesteerd in middelen om de veiligheid te verbeteren. Zo hebben we betere gelaatsschermen voor onze monteurs en extra signalering voor op de bussen aangeschaft.

In 2014 signaleerden we een trend van toenemende agressie richting onze mensen. Deze trend heeft zich in 2015 helaas voortgezet. We treden hier nadrukkelijk tegenop. Zo doen we waar mogelijk aangifte en verhalen we eventuele schade op de daders. We richten agressiegevoelige processen, zoals afsluiting, opnieuw in, en we treffen extra maatregelen, zoals het meesturen van beveiligingsmensen met onze monteurs. We zijn, ook in 2015, doorgegaan met het trainen van medewerkers in 'omgaan met agressie'.

Soms zien omwonenden eerder dat er iets mis is dan Enexis. Om de veiligheid te verbeteren, hebben we in 2015 een deel van onze transformatorhuisjes voorzien van stickers met een telefoonnummer, zodat zij eventuele onregelmatigheden kunnen melden.

“ De energietransitie heeft ook gevolgen voor veilig werken. Voor mensen zijn nieuwe dingen sowieso onwennig. En onbekend is onveiliger. Door teruglevering aan het net, bijvoorbeeld via zonnepanelen en windturbines, neemt de complexiteit van ons werk toe. De elektriciteit komt niet van één kant op het net, maar van twee kanten. Dit vergt extra procedures, maatregelen en handelingen. En dus extra oplettendheid.”

Lucas van de Weijer, HSE Manager Enexis

Duurzame inzetbaarheid

Enexis stimuleert en faciliteert blijvende ontwikkeling voor duurzame inzetbaarheid (DI) van medewerkers. Om enerzijds de arbeidsmarktpositie te behouden en/of te versterken en anderzijds vitaal, fit en gemotiveerd te blijven, zodat uitval en boventaligheid op langere termijn zo veel als mogelijk worden beperkt. Op het online platform 'Mijn Ontwikkelplein' vinden medewerkers inspiratie, tools en middelen om aan hun ontwikkeling en vitaliteit te werken.

In 2015 hebben we voorbereidingen getroffen voor de aanpassing van onze storingswachtdienst met als doel dat de belasting voor onze medewerkers minder wordt. Op bijna alle vestigingen lopen pilots. Op basis van de ervaringen maken we medio 2016 een keuze voor een nieuwe storingswachtdienst.

Daarnaast zijn er diverse activiteiten op het gebied van gezondheid geweest. Een aantal trainees zette het vitaliteitsprogramma BlokFit op. Vanaf 1 februari 2015 gingen 700 medewerkers in teams elke maand aan de slag met een uitdaging op het gebied van bewegen, gezond eten en voldoende water drinken.

Van werk naar werk

Voor reorganisaties is een DI+-regeling ontworpen samen met de Ondernemingsraad en de vakbonden. Uitgangspunt hierbij is dat er voorafgaand aan een reorganisatie gestart wordt aan een traject waarbij we samen met de medewerkers werken aan het vinden van een nieuwe baan. Medewerkers worden dan begeleid van werk naar werk.

Vakmanschap

We willen borgen dat onze buitendienstmedewerkers hun technische kennis en vaardigheden én ervaring aantoonbaar op peil houden, dus vakbekwaam zijn en blijven, hun werk op een veilige, kwalitatief goede wijze blijven uitvoeren en zich blijven ontwikkelen. In 2015 hebben we ons, met het traject 'Technisch Vakmanschap' voor de buitendienstmedewerkers van de afdeling INFRA, gericht op het in stand houden en verbeteren van hun vakmanschap. Aan de hand van een kennis- en kundematrix is een permanent educatieprogramma ontwikkeld waarin essentiële vakkennis en vaardigheden zijn opgenomen. In dit programma is ook een praktijktest opgenomen waarmee de kennis en vaardigheden van de medewerkers worden getoetst. Indien nodig zijn medewerkers met aanvullende scholing ondersteund.

Het educatieprogramma en de praktijktoets van het traject 'Technisch Vakmanschap' zijn net als de opleidingen en examens voor de BEI en VIAG een periodiek terugkerende graadmeter, zodat vakmanschap een vast onderwerp van gesprek wordt en blijft. Technisch Vakmanschap legt het accent op praktijkgerichte theorie en daadwerkelijke uitvoering (kennis en kunde) en de BEI en VIAG legt het accent op veiligheid. Beide trajecten worden in de praktijk aan elkaar gekoppeld.

In 2015 heeft Enexis Training & Opleidingen, het opleidingsonderdeel binnen Enexis, zich extern laten auditen. Het gemiddelde cijfer voor de opleidingen was een 8,2.

Enexis training & opleiding

	2015	2014	2013
Dagen klassikale trainingen (incl. examens)	4.929	3.807	4.139
Dagen klassikale trainingen (excl. examens)	2.627	2.471	2.397
Gemiddeld aantal opleidingsuren	30	32	36
Gemiddeld aantal opleidingsuren (man)	34	37	nb
Gemiddeld aantal opleidingsuren (vrouw)	9	10	nb
Aantal cursisten klassikale trainingen (incl. examens)	23.392	20.525	22.589
Aantal cursisten klassikale trainingen (excl. examens)	18.184	17.519	17.200
Aantal cursisten e-learning	12.357	16.375	8.213
Deelnemers leiderschapscollege (in (dag) delen)	486	505	451
Deelnemers vakschool	29	20	26
Aantal cursisten examens	5.335	3.370	5.472

Leiderschap

In het creëren van een wendbare organisatie spelen onze leiders een belangrijke rol. Om samen richting wendbaarheid te gaan, hebben we in 2015 een leiderschapsvisie ontwikkeld. Hierin staan centraal: inspireren, verbinden, realiseren en leren. Deze visie op leiderschap is erop gericht om mensen aan te moedigen het beste van zichzelf te geven en zich voor de toekomst verder te ontwikkelen. Leidinggevendens sturen op output en geven daarmee ruimte voor het vakmanschap en ontwikkeling van de medewerker. Leren in de praktijk staat hierbij centraal. Op basis van de opgestelde leiderschapsvisie gaan we in 2016 faciliteiten en randvoorwaarden ontwikkelen en samen experimenteren om leidinggevendens te laten groeien in deze nieuwe manier van leidinggeven.

Integriteit

We vinden het belangrijk dat iedereen bij Enexis, in alles wat hij of zij doet, integer handelt. Het onderwerp integriteit benaderen we vanuit cultuur en gedrag. Dit begint bij een heldere visie over de gewenste cultuur en duidelijke afspraken over wat het gewenste gedrag is.

Goed voorbeeldgedrag door leidinggevendens én medewerkers is essentieel. En goed voorbeeldgedrag bekrachtigen we met ondersteunende systemen en consistente symbolen en besluiten. Zo creëren we de juiste context voor medewerkers en ondersteunen we gedragsverandering.

In 2015 hebben we specifiek aandacht gehad voor onze gedragscode, en dan met name voor het gebruik van bedrijfsmiddelen, pesten en het maken van afspraken over nevenactiviteiten. Met diverse tools hebben we teammanagers geholpen om deze onderwerpen binnen hun team bespreekbaar te maken. Samen met circa 85 medewerkers hebben we in 2015 ook een netwerk integriteit opgebouwd. In 2016 ligt onze focus op het meenemen van nieuwe medewerkers in onze bedrijfscultuur en op veiligheid in de breedste zin van het woord.

Asset Management 2020

Om in de toekomst succesvol te blijven, zullen we onze werkwijze moeten aanpassen aan de eisen van morgen. We gaan op een wendbare en omgevingsgerichte manier werken. In een participatief traject, waarin alle medewerkers van Asset Management zijn uitgenodigd om mee te denken en mee hebben gedacht, is een hoofdlijn van een nieuwe manier van werken en een nieuwe organisatie uitgewerkt. Zo wordt nadrukkelijker de dialoog met stakeholders over de energietransitie opgezocht, en visie gevormd op de eisen van de energievoorziening van de toekomst. In 2016 gaan we proefdraaien in deze nieuwe organisatievorm en op basis van de ervaringen maken we eind 2016 een keuze voor een nieuwe structuur.

“De energietransitie brengt een andere manier van werken en nieuwe activiteiten met zich mee. Dit vraagt van onze medewerkers wendbaarheid, de flexibiliteit om mee te bewegen en om nieuwe kennis en kunde op te doen. We vinden het dan ook belangrijk dat we het ontwikkel- en verandervermogen van ons bedrijf en onze medewerkers vergroten. Dit faciliteren wij onder andere vanuit onze visies op leiderschap en leren en met ondersteuning voor duurzame inzetbaarheid. Met elkaar zorgen we ervoor dat Enexis klaar is voor de toekomst.”

Paul Peter Feld, Directeur Human Resources Enexis

Preventief medisch onderzoek

In 2015 hebben we het vierjaarlijkse preventief medisch onderzoek uitgevoerd. De volgende zaken springen in het oog:

- ◆ Op het vlak van bevoegenheid en burn-out scoorden de medewerkers positiever dan de landelijke benchmark van ArboNed.
- ◆ Op de gebieden stress, klachten aan het bewegingsapparaat en werkvermogen scoorden zij gelijk aan deze benchmark.
- ◆ Daar waar het ging over gezonde leefstijl en obesitas scoorden de medewerkers minder goed.
- ◆ De aandacht van medewerkers voor gezondheid en vitaliteit lijkt terrein te winnen gelet op de respons van 76% (61% in 2011).

Alle rapporten zijn besproken in de managementteams en werkoverleggen. Op het Ontwikkelplein (ons online platform) staan de resultaten van het PMO vermeld en worden onder andere tips aan de hand gedaan en mogelijkheden tot workshops aangeboden om de gezondheid en vitaliteit te bevorderen. Diverse interventies kunnen deels worden bekostigd vanuit het DI-budget (elk jaar EUR 500 euro tot een maximum van EUR 1.500 per medewerker). Dit budget kan ingezet worden voor loopbaangerichte ontwikkeling en voor activiteiten die gericht zijn op vitaliteit.

Medewerkersonderzoek

Eind 2015 is het vernieuwde medewerkersonderzoek uitgevoerd. De respons was 86%. Over het algemeen overtroffen de resultaten de scores van de benchmark van de nationale norm en de energiesector. De bevoegenheid van medewerkers scoorde een 8,0, betrokkenheid een 8,2, leiderschap een 7,6 en sociale veiligheid scoorde een 7,5. De resultaten van het medewerkersonderzoek zullen in 2016 worden besproken met de medewerkers en verbeteracties worden, waar nodig, in gang gezet.

Traineeprogramma

Enexis heeft elf trainees in het traineeprogramma (versus acht in 2014). Dat heeft te maken met twee extra trainees voor Fudura en één trainee voor Brabant Water. In 2015 won Enexis de prijs voor Best Traineeship Benelux. Vanaf 2015 verzorgt Enexis het recruitment voor het traineeprogramma zelf, in plaats van dit uit te besteden aan een extern bedrijf.

Diversiteit / participatie

In 2015 hebben we verder invulling gegeven aan de uitvoering van de Participatiewet. Er zijn inmiddels acht mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt volgens de Participatiewet in dienst, waaronder een trainee en een monteur. Ook hebben we in 2015 drie stageplaatsen gecreëerd en ingevuld voor deze medewerkers. Een aantal bestaande functies is aangepast zodat deze werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden door medewerkers van Enexis, die bijvoorbeeld ziek zijn geweest of door nieuwe medewerkers die in aanmerking komen. Op de site Werkenbijenexis.nl wordt bij vacatures vermeld dat we kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt uitdrukkelijk uitnodigen om te solliciteren.

In 2016 zetten we deze inspanningen voort. Er is een aantal projecten, zoals het demonteren van oude meters en het plaatsen van slimme meters, waarop we verwachten om met wat aanpassingen eigen medewerkers maar ook mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te kunnen plaatsen. Tevens maken we komend jaar afspraken met leveranciers over wat zij samen met ons kunnen doen voor medewerkers in een kwetsbare arbeidsmarktpositie.

Betrouwbare opdrachtgever

Enexis streeft naar professionele relaties met haar leveranciers en selecteert haar leveranciers op meerdere criteria. Naast prijs, spelen criteria als betrouwbaarheid, kwaliteit, veiligheid en duurzaamheid een belangrijke rol. Dit ambiëren we vanuit ons eigen vakmanschap en is ook nodig gezien de veranderende Europese aanbestedingsrichtlijnen. We investeren daarom in onze medewerkers. Zo hebben in 2015 nagenoeg alle medewerkers van de afdeling inkoop een Post-HBO-opleiding Inkoop & aanbesteden succesvol doorlopen.

Prijzen 2015

- ◆ Best Traineeship Benelux, kwaliteitskeurmerk van Become a Trainee in samenwerking met TMG Arbeidsmarkt.
- ◆ Beste moffenmaker, Skills Heroes Vakwedstrijd.

Meer informatie over de Enexis Manier van Werken staat in [feiten en cijfers](#).

Betrouwbaar

 Jaarlijkse uitvalduur elektriciteit
(in minuten per aansluiting)

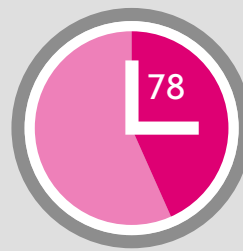

Enexis

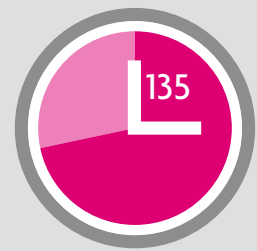

Nederland

 Jaarlijkse uitvalduur gas
(in seconden per aansluiting)

Enexis

Nederland

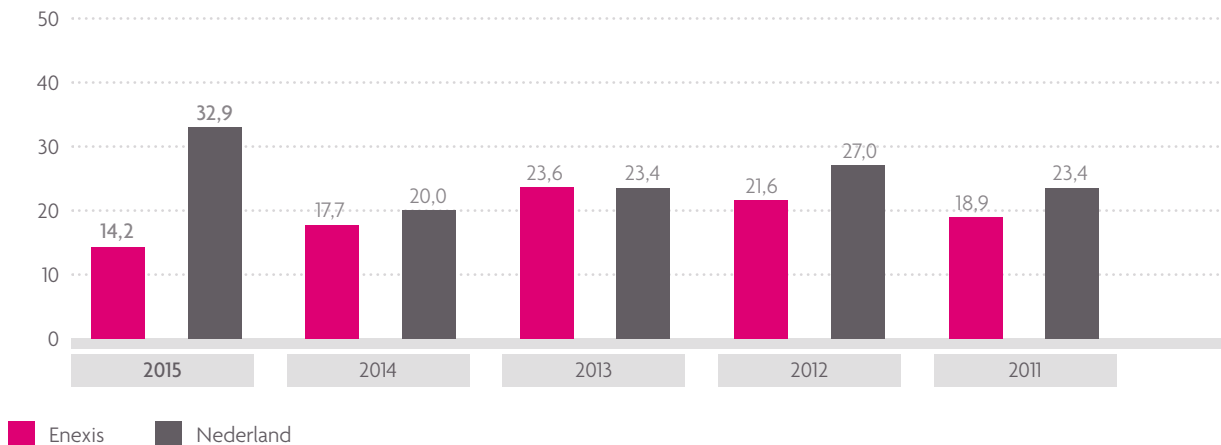
Activiteiten en resultaten voor onze strategische doelstellingen:

- ◆ Onze betrouwbaarheid en veiligheid blijven op het huidige hoge niveau.
- ◆ Wij hebben inzicht in de veranderende energievoorziening en passen onze netten daar tijdig op aan.

Betrouwbaarheid van onze netten goed op peil

De betrouwbaarheid van onze netten is ook in 2015 goed op peil gebleven. De uitvalduur voor elektriciteit is verder verlaagd ten opzichte van voorgaande jaren. Jarenlange inspanning om graafschades te voorkomen en investeringen in innovaties zoals Distributie Automatisering dragen hieraan bij. De uitvalduur gas is in 2015 13% lager dan in het voorgaande jaar.

Jaarlijkse uitvalduur per elektriciteitsaansluiting ten gevolge van HS-, MS- en LS-storingen 2011-2015 (in minuten per aansluiting)

Uitvalduur elektriciteit en gas per regio in het verzorgingsgebied van Enexis in 2015

Regio	Elektriciteit (in minuten) ¹⁾	Gas (in seconden)
Friesland	26,8	21
Groningen/Drenthe	14,0	169
Limburg	16,1	76
Overijssel/Flevoland	9,2	40
Noord Brabant-O	14,4	27
Noord Brabant-W	11,3	68
Totaal	13,3	78

1. Cijfer is exclusief Hoogspanning.

Ondanks de goede resultaten waren er in 2015 drie grotere stroomstoringen:

- ◆ Op 6 mei kwamen 16.000 huishoudens in Maastricht en omgeving ruim anderhalf uur zonder stroom te zitten, na een brand.
- ◆ Op 13 juli hadden bijna 13.000 huishoudens in Eindhoven en Geldrop ruim een uur geen stroom.
- ◆ Op 14 september heeft een stroomstoring in Zuid-Limburg 34.000 huishoudens ruim een uur in het donker gezet, na een kortsluiting veroorzaakt door een binnengedrongen steenmarter.

Veiligheid in het gasnet

Om de veiligheid van onze gasnetten goed te meten, hebben we de meting volgens de VIG-score (Veiligheidsindicator Gasnetten) in 2015 vervangen door een KPI rond publieke veiligheid. Deze KPI meet puur onze eigen prestaties, terwijl in de VIG-score ook storingen worden meegenomen die niet door ons toedoen zijn ontstaan.

KPI publieke veiligheid

Mijlpalen	Status ultimo 2015
Aantal gaslekken met een verwaarloosbaar of klein effect < 12.000	11.713 meldingen
Aantal incidenten met een matig of behoorlijk effect < 10	6 meldingen
Aantal incidenten met een ernstig effect < 3	1 melding
Aantal incidenten met een desastreus effect < 1	0 meldingen

- ◆ Verwaarloosbaar/klein: nestormeldingen die meetellen voor de veiligheidsindicator, zoals meldingen van gaslekken zonder aantoonbare impact.
- ◆ Matig/behoorlijk: aantal ongevallen met EHBO, letsel met verzuim of omgevingschade tussen 10k en 1M.
- ◆ Ernstig: ongevallen met ernstig (blijvend) letsel of omgevingschade tussen 1M en 10M.
- ◆ Desastreus: ongevallen met een of meerdere doden of omgevingschade van ten minste 10M.

Risk Based Asset Management

Om te bepalen welke investeringen we wel of niet doen, wegen we via Risk Based Asset Management (RBAM) alle verschillende belangen, namelijk: betrouwbaarheid, veiligheid, wettelijkheid, betaalbaarheid, klanttevredenheid en duurzaamheid. Onze oplossingen doen recht aan al deze belangen. Een mooi voorbeeld van een investering die naast betrouwbaarheid en veiligheid ook een grote maatschappelijke impact levert, is sleufloze vervangingstechniek.

Een bewijs van de goede inrichting van ons Asset Management-proces, betreft de ontvangst van de nieuwe ISO 55001-certificering voor 3 jaar.

“ De energietransitie vraagt van ons dat we met situatieafhankelijke oplossingen komen. Daarom moeten we wendbaar, omgevingsgericht, scherp en initiatiefrijk zijn. Met ons project Asset Management 2020 bereiden we ons hierop voor. Met een team van experts, die vanuit eigen initiatief en verantwoordelijkheid handelen, zijn we zo klaar voor de uitdagingen in de toekomst.”

Henk Visser, Manager Strategie Realisatie Enexis

Future ready ICT

De energietransitie en toenemende digitalisering vergen een wendbare organisatie. Een wendbare organisatie zijn, betekent ook dat we onze dienstverlening en processen snel kunnen aanpassen. In 2015 zijn we daarom gestart met het toekomstbestendig en wendbaar maken van ons ICT-landschap. Een onderdeel hiervan is dat we de informatievoorziening in de keten binnen Enexis optimaliseren. Hoe creëren we op basis van onze toekomstvisie bijvoorbeeld een optimale ICT-ondersteuning van storingsprocessen? ‘Future ready ICT’, waaronder ICT-beveiliging, blijft ook in 2016 een speerpunt.

Investerings in de netten

Bedragen in miljoenen euro's	Bruto-investering				
	2015	2014	2013	2012	2011
Elektriciteit					
Standaardaansluitingen	21,2	21,5	22,1	25,6	29,9
Maatwerkaansluitingen	20,3	19,2	22,2	22,9	22,0
Netuitbreidingen	92,8	89,0	94,7	122,8	132,1
Reconstructies	25,0	25,8	27,2	29,6	30,4
Vervangingen	40,2	37,1	40,4	33,9	26,0
Overig	16,2	14,0	11,1	17,7	7,0
Totaal Elektriciteit	215,7	206,6	217,7	252,5	247,4
Gas					
Standaardaansluitingen	6,9	6,9	7,6	9,0	10,6
Maatwerkaansluitingen	2,0	1,8	2,0	2,1	2,6
Netuitbreidingen	15,1	15,2	16,4	15,2	9,8
Reconstructies	19,0	20,0	17,0	18,7	16,0
Vervangingen	117,1	104,6	94,5	83,3	75,0
Overig	1,9	1,9	1,3	1,6	1,1
Totaal Gas	162,0	150,4	138,8	129,9	115,1
Totaal Elektriciteit en Gas	377,7	357,0	356,5	382,4	362,5

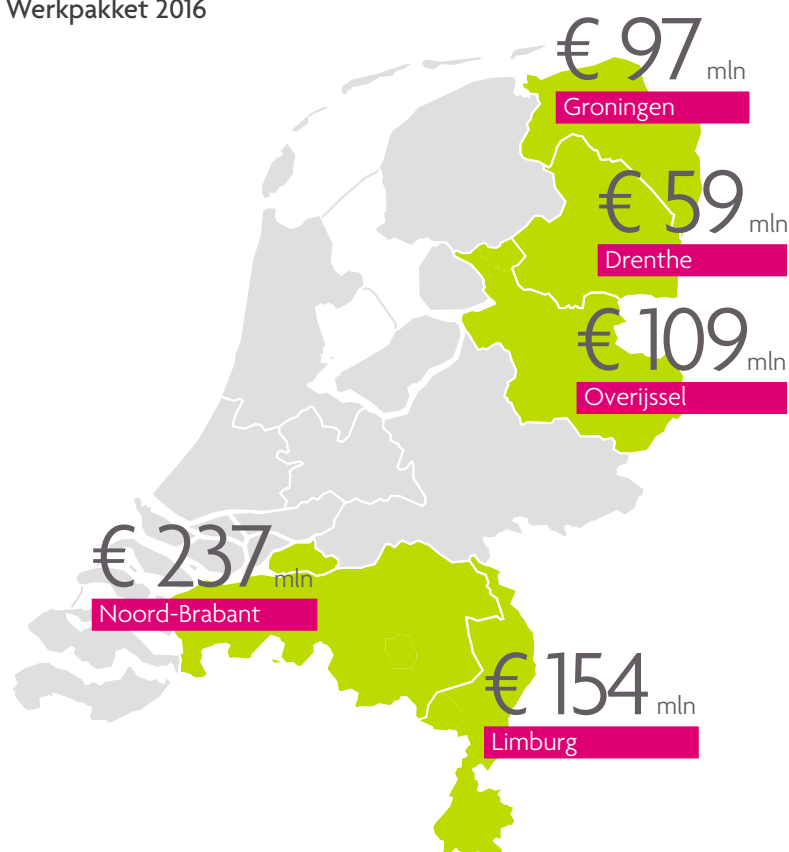
Werkzaamheden 2015

In 2015 hebben we weer veel projecten uitgevoerd om de kwaliteit van ons netwerk op peil te houden en het klaar te maken voor de toekomst. Naast werk op eigen initiatief voeren we werk uit in opdracht van klanten. Onze doelstelling voor het plaatsen van slimme meters hebben we niet gehaald. Dit doordat er in de eerste helft van 2015 minder slimme meters beschikbaar waren in de markt door problemen bij toeleveranciers. Daarnaast bleef de vraag van klanten naar aansluitingen iets achter op onze prognose. Onze inschatting over het aantrekken van de economie bleek te optimistisch.

Drie voorbeelden van innovatieve en/of grote projecten zijn:

- ◆ **Blauwe bypass bij Kampen.** Vanwege de verwachte klimaatveranderingen in de toekomst wil de overheid extra waterafvoercapaciteit mogelijk maken vanuit de IJssel bij Kampen, via een bypass (hoogwatergeul) naar het Drontermeer. Om de aanleg van de bypass mogelijk te maken, heeft Enexis de gas- en elektriciteitsinfrastructuur verlegd. We kunnen spreken van een succesvolle afronding van het project. Totale investering voor dit project was EUR 1,7 miljoen.
- ◆ **Zonnepanelen in Groningen.** Groningers die getroffen zijn door de aardbevingen als gevolg van gaswinning, kunnen eenmalig een compensatie van EUR 4.000 ontvangen, te besteden aan energiebesparende projecten. Veel Groningers hebben in 2015 voor zonnepanelen gekozen. Deze regionale en relatief forse stijging van het aantal klanten met zonnepanelen heeft een impact op het lokale elektriciteitsnet. Om decentrale invoeding van elektriciteit mogelijk te maken, heeft een multidisciplinair Enexis-team in korte tijd maatregelen getroffen om bijvoorbeeld de plaatsing van slimme meters te versnellen en een wisselende netspanning in bepaalde gebieden op te lossen.
- ◆ **Vervanging van twee schakelinstallaties in het hoogspanningsstation Hardenberg.** In het hoogspanningsstation Hardenberg zijn in juli 2014 twee schakelinstallaties ten gevolge van brand onherstelbaar beschadigd. De stroomvoorziening in de regio Hardenberg is aanvankelijk hersteld door de inzet van twee noodinstallaties, opgesteld in mobiele containers. Eind 2015 is de oorspronkelijke situatie in het hoogspanningsstation weer nagenoeg geheel hersteld, door vervanging van de zwaar beschadigde installaties door twee nieuwe schakelinstallaties, opgesteld in de bestaande gebouwen. Een van beide nieuwe installaties is in 2015 in bedrijf genomen, de andere volgt begin 2016. Met dit omvangrijke vervangingsproject was een investering van circa EUR 3,25 miljoen gemoeid.

Werkpakket 2016

Bedragen in miljoenen euro's	Werkpakket 2016 totaal ¹⁾	Werkpakket elektriciteitsnetwerk	Werkpakket gasnetwerk	Werkpakket slimme meters
Provincie				
Drenthe	59	34	17	7
Groningen	97	56	32	10
Limburg	154	74	66	14
Noord-Brabant	237	148	64	25
Overijssel	109	63	31	14
Totaal	656	376	210	69

1. Exclusief werkpakket Endinet EUR 49 miljoen.

Slimme meters

In 2015 is de Grootchalige Aanbieding (GSA) van slimme meters van start gegaan. Dit jaar heeft vooral in het teken gestaan van het optimaliseren van de processen om te zorgen dat het aanbieden van slimme meters soepel en efficiënt verloopt en dat klanten tevreden zijn over de gang van zaken. In 2015 is bij ruim 259.000 adressen een slimme meter aangeboden. De inspanningen om het proces te optimaliseren hebben geresulteerd in een plaatsingspercentage van 90%. Dit betekent dat bij 9 op de 10 huishoudens waar een slimme meter is aangeboden, ook daadwerkelijk een slimme meter geplaatst is. Onze monteurs plaatsten in de laatste weken van 2015 330 slimme meters per uur.

Er is een klein percentage klanten (5%) dat de slimme meter weigert, waarbij als belangrijkste reden wordt gegeven dat men de toegevoegde waarde van de slimme meter niet inziet. Ook blijkt dat een deel van de mensen die al een slimme meter heeft, deze niet actief gebruikt. Daarom staat 2016 in het teken om mensen meer bewust te maken van het nut en de noodzaak van de slimme meter.

De GSA-periode loopt van 2015 tot en met 2020. Inmiddels is op ruim een kwart van de kleinverbruikaansluitingen in het verzorgingsgebied van Enexis een slimme meter aangeboden en bij iets minder dan een kwart van het totaal aantal aansluitingen zijn slimme meters geplaatst. Daarmee loopt Enexis op schema om vóór het einde van 2020 te voldoen aan de wettelijke verplichting om bij alle huishoudens een slimme meter aan te bieden. Ons doel voor 2016 is om op 392.500 adressen een slimme meter aan te bieden.

De aangeboden slimme meter bij de GSA is voorzien van draadloze communicatietechnologie via publieke telecomnetwerken. De nieuwe generatie slimme meters (LTE) wordt momenteel ontwikkeld door gekwalificeerde leveranciers. De selectie van deze leveranciers is in 2015 afgerond waarbij de leveranciers onder meer zijn beoordeeld op technische kennis, innovatiekracht en reeds opgedane ervaring.

De slimme meter voldoet aan de door de Europese wet gestelde richtlijnen en normen aan elektromagnetische velden.

Aanbieding slimme meters 2015

	2015	
Totaal aantal adressen gerealiseerd	233.247	89,9%
Niet gerealiseerd:		
Weigeraars	12.973	5,0%
Nu geen medewerking klant	9.435	3,6%
Technisch niet uitvoerbaar	3.529	1,4%
Overig	317	0,1%
Totaal aantal adressen aangeboden	259.501	100%

	t/m 2015	2015	2014	2013	2012	2011
Elektriciteitsmeters	661.937	233.247	174.165	128.795	90.105	32.851
Gasmeters	482.254	149.204	149.494	96.291	63.533	21.684
Totaal	1.144.191	382.451	323.659	225.086	153.638	54.535

Enexis B.V. maakt voor het goed kunnen uitvoeren van haar diensten gebruik van meetgegevens die zijn verkregen uit kleinverbruikmeetinrichtingen die op afstand uitleesbaar zijn. In aanvulling op de Wet Bescherming Persoonsgegevens hebben netbeheerders in de Nederlandse energiebranche een gedragscode opgesteld ten aanzien van het gebruik, het vastleggen, het uitwisselen en het bewaren van gegevens die zijn verkregen uit een kleinverbruikmeetinrichting die op afstand uitleesbaar is. Het College Bescherming Persoonsgegevens heeft deze gedragscode “Verwerking van persoonsgegevens door netbeheerders in het kader van installatie en beheer van slimme meters bij kleinverbruikers” goedgekeurd met als datum inwerkingtreding 19 mei 2012. Hierbij verklaart Enexis zich gedurende 2015 te hebben gehouden aan het gestelde in de regels en verplichtingen, genoemd in deze gedragscode.

In het kader van het willen gaan verzamelen van metergegevens bij een groep kleinverbruikers om ten behoeve van de allocatie en reconciliatie tot nauwkeuriger verbruiksprofielen te kunnen komen, is geconstateerd dat voor de hiervoor in de Gedragscode opgenomen voorziening geen frequentie voor de toegestane meteruitlezing is opgenomen. Dit is ondervangen door ter zake expliciet de ondubbelzinnige toestemming van de desbetreffende kleinverbruikers te vragen als elders in de Gedragscode bedoeld. Tegelijkertijd is er een voorstel tot aanpassing van de Gedragscode voorbereid waarin deze omissie wordt meegenomen.

Inzicht in de veranderende energievoorziening en aanpassen netten

Bij Enexis besteden we veel aandacht aan vernieuwing. We richten ons hierbij op onder andere innovatie in onze netten. Innoveren doen we niet alleen, maar samen met externe partijen. Zie ook enexisinnovatie.nl.

Gasdistributienet 2030

In 2015 hebben we een visie op het gasdistributienet in 2030 ontwikkeld. Enexis ziet dat het gebruik van aardgas afneemt, maar ziet dat er ook op de lange termijn vraag naar gas zal blijven, met name voor de verwarming in de winter. We gaan dan ook door met innoveren, zodat we met slimme technieken klanten zo min mogelijk tot last hoeven te zijn bij onderhoud en het verhelpen van storingen. Zo introduceerden we in 2015 de bypass-techniek bij het vervangen van hoofdleidingen. Door tijdelijke aansluitingen aan te leggen, kunnen klanten tijdens de werkzaamheden gewoon gebruik blijven maken van gas en hoeven ze niet thuis te zijn tijdens de werkzaamheden. In 2016 implementeren we deze techniek voor het vervangen van gasleidingen breed binnen Enexis.

Daarnaast maken we onze gasnetten veiliger door gasstoppers te plaatsen op hoofdleidingen. Als een aansluitingsleiding onverhoopt kapot wordt getrokken door graafwerkzaamheden, is er geen gasuitstroom vanuit het hoofdnet meer. Daarnaast hebben we onze interne data verrijkt met externe data, bijvoorbeeld over waar bomen staan en waar er een hoge drempelbelasting is. Hierdoor hebben we beter inzicht verkregen in wanneer we gasleidingen eerder dan gebruikelijk moeten vervangen.

Distributie Automatisering

In 2015 hebben we zo'n 300 middenspanningstations van Distributie Automatisering (DA) voorzien. Hiermee is het totaal aantal stations met DA gestegen tot circa 1.000. Bij DA verdelen we middenspanningsnetten in kleinere eenheden, die we op afstand aan- en afschakelen. Bij een storing kunnen we de eenheden die niet door de storing worden getroffen op afstand weer inschakelen, waardoor mensen in dat gebied minder lang last hebben van een storing. Ook hebben we de toepassing van DA in Enschede in 2014 geëvalueerd. Hieruit blijkt dat DA nog meer rendement oplevert dan verwacht. Daarom hebben we in 2015 het ambitieuze plan opgesteld om uiterlijk in 2020 alle grote steden (> 50.000 inwoners) in ons voorzieningsgebied van DA te voorzien. Als onderdeel van dit plan is in 2015 onder meer een aanbesteding uitgevoerd waarbij een nieuwe leverancier voor transport verdeelstations is gecontracteerd. Omdat de datacommunicatie veilig en betrouwbaar moet gebeuren, is cyber security nadrukkelijk meegewogen in de beoordeling van de aanbesteding. Door voorafgaand aan de aanbesteding hier actief de leveranciersmarkt bij te betrekken, hebben we het optimale resultaat uit de markt gehaald.

Elektrisch vervoer

In Nederland rijden nu ongeveer 75.000 elektrische en plugin-hybride auto's. Een verdere groei van elektrische auto's wordt verwacht, mogelijk zelfs tot 1 miljoen in 2025. Om aan de toekomstige energievraag van al deze auto's te kunnen voldoen, staan we voor grote uitdagingen. Hoe voorkomen we bijvoorbeeld piekbelasting van het elektriciteitsnetwerk als veel mensen na het werk tegelijkertijd hun auto willen opladen? Door Enexis is, via de Open Charge Alliance, in 2015 een wereldwijde open communicatiestandaard gelanceerd waarin beschreven staat hoe netbeheerders met marktpartijen kunnen communiceren om lokale overbelasting te voorkomen. Het ICT-systeem dat hiervoor aan netbeheerderszijde nodig is, heeft Enexis via open source beschikbaar gesteld. Ook zijn verschillende manieren onderzocht waarop Enexis haar processen dusdanig kan aanpassen dat de flexibiliteit die elektrische auto's bieden, door programmaverantwoordelijke partijen ingezet kan worden op de onbalansmarkt. In de kelder van het hoofdkantoor van Enexis draait een wereldwijd unieke demonstratie van smart charging, waar de 16 aanwezige laadpunten dusdanig aangestuurd worden dat zij (in dit geval) tijdens de lunch minder stroom gebruiken zodat de som van de combinatie van het bedrijfsrestaurant en de elektrische auto's de hoofdzekering van het gebouw niet overbelasten.

Smart Cable Guard

Enexis heeft samen met DNV GL, Locamation en Liander de Smart Cable Guard ontwikkeld. Dit systeem maakt het mogelijk een sluimerend defect in een ondergrondse kabel dat een kortsluiting kan veroorzaken te lokaliseren en vroegtijdig te repareren. Hierdoor kan Enexis het aantal stroomstoringen op bepaalde kabeltypes met 25% verder terugdringen. Als er toch een storing is, dan is lang zoeken naar de sluimerende fout niet nodig: het systeem geeft tot op enkele meters nauwkeurig aan waar het bijna defecte onderdeel zit. Enexis installeert dit revolutionaire systeem in 2016.

Sleufloze vervangingstechnologie

Naar aanleiding van onze succesvolle pilots met sleufloze vervangingstechnologieën, hebben we besloten deze techniek bij meer onderhoudsprojecten te gebruiken. Bij sleufloze vervangingstechniek brengen we van binnenuit een nieuwe leiding aan in bestaande leidingen. We hoeven hiervoor niet meer een heel gebied open te leggen. Dit scheelt overlast voor bewoners, winkelend publiek en winkeliers en kosten. Ook voorkomt dit mogelijke graafschade bij een drukke ondergrondse infrastructuur. We hebben inmiddels diverse innovatieve sleufloze vervangingstechnieken ontwikkeld (pipebursting, kousrelining en sliplining) en in 2015 zijn we tot een afwegingskader gekomen wanneer we al dan niet één van deze sleufloze vervangingstechnieken gebruiken. Zodra er aanzienlijk voordeel is voor omwonenden, passen we sleufloze vervangingstechniek toe. Het sleufloos vervangen heeft geleid tot een maatschappelijke toegevoegde waarde in termen van toegenomen klanttevredenheid, een hogere veiligheid, meer duurzaamheid en een lager kostenniveau.

Jouw Energie Moment

In 2015 werd het pilotonderzoek Jouw Energie Moment afgerond. Eind augustus in Breda, eind december in Zwolle. De resultaten onderstreepten waar de pilotpartners op hadden gehoopt: dankzij de dynamische tarieven en de informatie van slimme apparatuur veranderde het gedrag (en daarmee het energieverbruik) van deelnemers. Van het begin tot het eind van de pilot gingen zij op gunstiger momenten energie gebruiken. Zo werd gemiddeld tweederde van de was gedraaid op zonne-energie die in de deelnemende wijken zelf was opgewekt. Door dit veranderde verbruikspatroon verlaagde ook de traditionele verbruikspiek in de avond aanzienlijk. Goed nieuws voor het energienet van de toekomst dat onder andere wordt vormgegeven op basis van de kennis uit dit onderzoek.

Meer informatie over het hoofdstuk 'Betrouwbaar' staat onder [feiten en cijfers](#).

Betrouwbaar

Distributie Automatisering

Stroomstoringen sneller opgelost.

Bij Distributie Automatisering verdelen we middenspanningsnetten in kleinere eenheden. Deze kunnen we op afstand aan- en afschakelen. Bij een storing schakelen we de eenheden die niet door de storing worden getroffen op afstand weer in. Hierdoor hebben mensen in dat gebied minder lang last van storingen. [Lees meer.](#)

“Ko Pots van Bakkerij Pots uit Rolde: “Eigenlijk kun je maar heel kort zonder stroom. Het is dan ook belangrijk voor ons dat een stroomstoring zo snel mogelijk wordt hersteld.”

Betaalbaar

Gemiddelde elektriciteitsnota voor huishoudelijk gebruik

2015

2014

Gemiddelde gasnota voor huishoudelijk gebruik

2015

2014

Activiteiten en resultaten voor onze strategische doelstellingen:

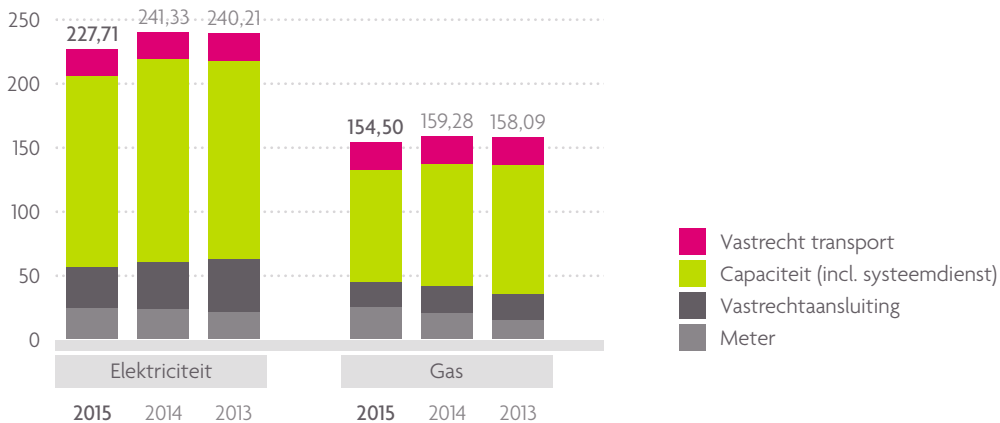
- ◆ Wij zijn de netbeheerder met zo laag mogelijke tarieven.
- ◆ Onze aandeelhouders krijgen het redelijk rendement uit de gereguleerde activiteiten.

Zo laag mogelijke tarieven

Elke drie jaar stelt de Autoriteit Consument & Markt (ACM) maximumtarieven voor transport van gas en elektriciteit vast. Enexis streeft ernaar eventuele tariefstijgingen zo beperkt mogelijk te houden en, indien mogelijk, onder het door de ACM vastgestelde maximale tarief te blijven.

In 2015 hebben we onze tarieven verlaagd met gemiddeld 3,8%. En in 2016 verlagen we onze tarieven met gemiddeld 0,7%. Hiermee hanteren we de maximaal toegestane tarieven voor transport. Met onze tarieven voor meteruur blijven we onder het vastgestelde maximum. In 2015 brachten we hiermee op jaarbasis 8,38 euro exclusief BTW minder dan maximaal toegestaan in rekening bij klanten. In 2016 is dat 3,46 euro exclusief BTW.

Gemiddelde nota voor huishoudelijk gebruik (kosten op jaarbasis in euro's)

Kostenverlagingen

Om onze tarieven zo laag mogelijk te houden, sturen we op kostenbeheersing. Zo verbeteren we continu onze processen in onze hele keten en stemmen deze op elkaar af om onze kosten verder te verlagen. Daarnaast ontstaat er, door de uitruil met Alliander, een meer efficiënte indeling van het netbeheerderslandschap langs provinciegrenzen. Dit biedt mogelijkheden voor meer synergie en kostenbesparingen. Dit werkt uiteindelijk in het voordeel van de klant.

Redelijk rendement

Onze aandeelhouders (provincies en gemeenten) verwachten rendement op hun investering. Bij de vaststelling van de maximumtarieven zorgt de Autoriteit Consument & Markt (ACM) ervoor dat een efficiënt bedrijf een redelijk rendement kan behalen. Dit rendement is daarmee maatgevend voor de winstgevendheid van een netbeheerder. Wij beloven onze aandeelhouders dat we dit rendement behalen.

“Betaalbaarheid is een aspect dat in al onze processen aan de orde komt. In de energietransitie nemen klanten steeds vaker en steeds meer duurzame initiatieven, zoals zelf energie opwekken en terugleveren aan het net. Dat willen wij ondersteunen en dit moeten we op een betaalbare manier doen. Daarom is het van belang dat we onze processen zo efficiënt mogelijk inrichten.”

Jos Blommaert, Manager Regulering Enexis

Uitruil verzorgingsgebieden met Alliander

Een belangrijke stap om in de toekomst verdere kosten te besparen is een rationalisatie van de gebiedsindeling voor netbeheerders. Enexis heeft met ingang van 1 januari 2016 de netwerkgebieden in Friesland en de gemeenten Noordoostpolder en Urk (hierna te noemen: Noordoostpolder) met Alliander geruild voor het gebied van netbeheerder Endinet in Eindhoven en Zuidoost-Brabant. Deze ruil houdt zowel de ontvlechting van een organisatieonderdeel in als de inpassing van Endinet. Per saldo betaalt Enexis in contanten het waardeverschil tussen beide activiteiten, inclusief een premie. Deze premie is betaald omdat de ruil in de toekomst leidt tot lagere tarieven voor netbeheer voor alle aangeslotenen in de betrokken gebieden en indirect tot lagere tarieven voor iedereen in Nederland. Enexis heeft in 2015 in samenwerking met Alliander en de vakbonden een overgangsprotocol ontwikkeld voor de overgang van medewerkers. De ruil heeft een grote impact voor de betrokken medewerkers.

De complexiteit van het proces en de betrachte zorgvuldigheid daarbij heeft ervoor gezorgd dat medewerkers langer in onzekerheid hebben gezeten dan we hadden gewild. De volledige integratie van Endinet binnen de Enexis-organisatie is voorzien op 1 januari 2017.

Leningen

Om de uitruil met Alliander te financieren, gaf Enexis in oktober 2015 een nieuwe 8-jaars obligatielening uit. De vraag naar de obligatielening was groot. De intekening was bijna zes maal zo hoog als het bedrag waarvoor Enexis naar de markt ging. Dit is mede te danken aan de twee roadshows die door Enexis georganiseerd waren langs de belangrijkste Europese financiële centra. Uiteindelijk heeft Enexis EUR 500 miljoen geleend, tegen 1,5% rente. Vele grote Europese investeerders zijn ingestapt. In 2016 zal Enexis terugkeren naar de kapitaalmarkt voor de reguliere aflossing en herfinanciering van een andere aandeelhouderslening met een 4,65% rentecoupon.

Waardering aandelen

In 2015 hebben we de jaarlijkse waarderingsupdate van onze aandelen uitgevoerd. Afgezien van een marginale overdracht van aandelen in het kader van gemeentelijke herindeling, heeft er in 2015 geen wijziging in aandeelhouders van Enexis plaatsgevonden.

Meer informatie over het hoofdstuk Betaalbaar van Enexis staat onder [feiten en cijfers](#).

Betaalbaar

▲ Klanttevredenheid

▼ Kosten

Sleufloos renoveren

Minder overlast en minder risico op graafschade.

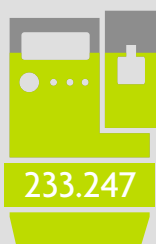
Bij sleufloze vervangingstechniek brengen we van binnenuit in bestaande leidingen een nieuwe leiding aan. Hierdoor hoeven we bij renovatie niet meer een heel gebied open te leggen. Dit scheelt overlast voor bewoners, winkelend publiek en winkeliers en vermindert het risico op graafschades. [Lees meer.](#)

“ Sybe bij de Leij, Innovator bij Enexis: “Zodra er aanzienlijk voordeel is voor omwonenden, passen we sleufloze techniek toe. Sleufloos vervangen heeft geleid tot een maatschappelijke toegevoegde waarde in termen van o.a. toegenomen klanttevredenheid en hogere veiligheid.”

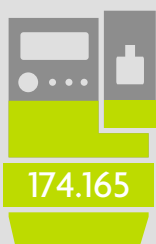

Klantgericht

Geplaatste slimme meters
(aantal adressen)

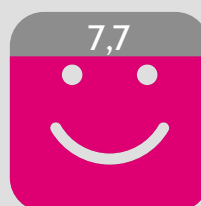

2015

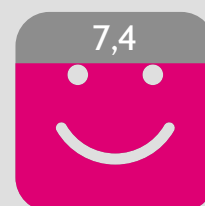

2014

Beoordeling dienstverlening
uitrol slimme meters

Q4 2015

Q4 2014

Activiteiten en resultaten voor onze strategische doelstellingen:

- ◆ Klanten die met ons contact hebben gehad, waarderen ons met een 7,5.
- ◆ We zijn transparant en stellen onze gegevens maximaal beschikbaar.

Klanttevredenheid

Naast de algemene tevredenheid (zie resultaten in hoofdstuk 'Kerncijfers') monitoren we ook de klanttevredenheid over specifieke processen. In 2019 willen we gemiddeld een 7,5 scoren op deze procesmetingen.

Beoordeling dienstverlening bij processen van Enexis

	Q4 2015	Q3 2015	Q2 2015	Q1 2015
Standaardaansluitingen	7,2	7,1	7,3	7,1
Maatwerk aansluitingen	7,4	7,4	7,4	7,4
Openbare verlichting	7,0	nvt	nvt	nvt
Aanbieding slimme meters incl. GSA	7,7	7,6	7,6	7,7
Klantenservice telefonie	7,5	7,4	7,5	7,6
Enexis.nl	7,3	7,0	7,1	7,1
Klachten & claims	6,2	6,2	6,2	6,3

Customer Effort Score (CES)

Omdat de klanttevredenheid samenhangt met de hoeveelheid moeite die een klant heeft moeten doen om goed geholpen te worden, meten we vanaf 2014 ook de Customer Effort Score (CES) van de belangrijkste klantprocessen. De CES laat zien hoeveel moeite een klant heeft moeten doen om zijn of haar verzoek af te handelen. Uit de scores blijkt dat er verbeteringen zijn te behalen bij een aantal processen.

	Target Q4 2015	Q4 2015	Q3 2015	Q2 2015	Q1 2015
Standaardaansluitingen	≤ 25%	30%	28%	31%	29%
Aanbieding slimme meters incl. GSA	≤ 10%	10%	7%	7%	4%
Klantenservice consument	≤ 29%	20%	24%	19%	18%
Enexis.nl	≤ 17%	12%	16%	17%	16%
Klachten & Claims	≤ 45%	46%	43%	43%	41%

Klantgerichtheidsagenda

In de klantgerichtheidsagenda staan middellangetermijn initiatieven gericht op het verbeteren van de klanttevredenheid en het verlagen van de CES. Voorheen stond dit bekend als 'Klant aan de knoppen'.

Mijnaansluiting.nl

Een voorbeeld van verdere optimalisering van klantprocessen is de Landelijke Intake Portal, mijnaansluiting.nl, die we samen met andere netbeheerders, water- en kabelbedrijven in september 2015 lanceerden. Deze portal zorgt ervoor dat mensen die een nieuwe of gewijzigde kleinverbruikaansluiting nodig hebben, meteen alles in één keer kunnen regelen. Dus zowel aansluiting van elektriciteit en gas als van water, telefonie, tv en internet.

Mijn Enexis Zakelijk

In 2014 lanceerde Enexis de webportal Mijn Enexis Zakelijk voor onze zakelijke en multisite klanten met één of meerdere grootverbruikaansluitingen. Klanten kunnen op elk moment van de dag terecht voor informatie over bijvoorbeeld hun aansluitingen, verbruiken en facturen. Ook is het mogelijk om makkelijk wijzigingen aan te vragen via de portal. In 2015 is het aantal klanten dat gebruik kan maken van deze web-omgeving gestegen van 1.000 tot 10.000 klanten. Het aantal bezoeken per maand is circa 2.500.

Aan de portal werden diverse aanpassingen doorgevoerd met als doel het verhogen van de gebruikerservaring.

Marktfacilitering

In het Nederlandse marktmodel is het faciliteren van de markt een taak van de netbeheerders. Ontwikkelingen in de energietransitie zorgen ervoor dat de markt in beweging is. Er ontstaan nieuwe marktpartijen, zoals energiecoöperaties en onafhankelijke dienstenaanbieders, naast de meer traditionele rollen van leverancier, programmaverantwoordelijke en meetbedrijf. Enexis ziet het als haar taak om al deze marktpartijen te faciliteren, waarbij voor alle spelers zoveel mogelijk een gelijk speelveld wordt gecreëerd. In 2015 is een overleg gestart

tussen diverse brancheverenigingen over marktfacilitering. De roadmap marktfacilitering is het gezamenlijk resultaat van de betrokken brancheverenigingen en moet de oplossingen voor de uitdagingen in de energietransitie ondersteunen. Daarnaast is in 2015 de aanbesteding gestart om te komen tot één centraal systeem voor meetdata, allocatie en reconciliatie.

Open data

Enexis stelt – binnen de wettelijke kaders – haar data zoveel mogelijk beschikbaar voor algemeen gebruik. Hiermee ondersteunen we organisaties, zoals gemeenten en marktpartijen, om toepassingen voor energiebesparing te ontwikkelen. Op deze manier dragen wij bij aan de energietransitie en geven we concrete invulling aan het Energieakkoord. Zo stellen we vanaf juli 2015 onze kleinverbruikersdata gas en elektriciteit geanonimiseerd beschikbaar voor algemeen gebruik. Daarnaast wordt alle asset data sinds december 2015 via onze website gedeeld. Hierdoor kunnen energiecoöperaties gemakkelijk inzicht krijgen in de ligging van elektriciteitskabels om de locatie te bepalen van bijvoorbeeld een nieuw zonnenveld.

Daarnaast is er, vanuit het subsidieproject Toegankelijke Energie Informatie (TEI), in samenwerking met TNO, KPN en Stroomversnelling een Bespaarkaart gerealiseerd. Hiermee is het gemiddelde energieverbruik van woningclusters in Den Bosch inzichtelijk gemaakt. Met deze Bespaarkaart kunnen woningcorporaties en gemeenten eenvoudig bepalen waar ze de grootste energiebesparing kunnen realiseren. Er is vanuit gemeentes veel interesse om dit product landelijk beschikbaar te maken. In 2016 zal de Bespaarkaart dan ook verder ontwikkeld worden.

Om zicht te krijgen op de planning van de grootschalige uitrol van de slimme meters, heeft Enexis een vlekkenplanning gepubliceerd. Deze vlekkenplanning is in haar oorspronkelijke vorm geruime tijd in gebruik. In 2015 is een vernieuwde versie van de vlekkenplanning live gegaan. Deze hernieuwde grafische versie van de vlekkenplanning geeft per geografisch gebied een helder beeld van aangeboden en nog aan te bieden slimme meterplaatsingen. In 2016 zullen we meer open data-initiatieven ontwikkelen om nóg meer bij te dragen aan de energietransitie.

Openbare verlichting

Eind 2015 is een aantal deelprojecten binnen het programma Licht op Openbare Verlichting (OVL) afgerond. Hierdoor is de dienstverlening rondom OVL sterk verbeterd.

- ◆ Om onze datakwaliteit te verhogen zijn in 2015 van al onze 1,2 miljoen OVL-aansluitingen de aansluitschetsen gedigitaliseerd. 475.000 OVL-aansluitingen zijn inmiddels afgestemd met de gemeenten. De portal Mijn Enexis Openbare Verlichting is vernieuwd waardoor gemeenten meer inzicht krijgen in OVL-aansluitingen, technische gegevens en OVL-storingen, en daarbij makkelijker zaken kunnen regelen.
- ◆ Ook is voor gemeenten een dashboard ontwikkeld waarop zij monitoren hoe Enexis feitelijk presteert op het gebied van storingen en aansluitingen. Gemeenten kunnen zelf hun OVL-storingen prioriteren.
- ◆ Daarnaast is het nu voor gemeenten mogelijk om hun OVL-aansluitingen in het kleinverbruiksegment te laten indelen. Het gevolg daarvan is dat Enexis deze OVL-aansluitingen met een slimme meter uitrust. Hierdoor krijgen gemeenten beter inzicht in de verbruiken.

Gemeenten worden via nieuwsbrieven, klantbijeenkomsten en accountmanagers op de hoogte gehouden van ontwikkelingen op OVL-gebied. In 2015 zijn onze interne processen verbeterd, daarbij zijn er meer inspecties op het uitgevoerde werk en waarborgen we het functioneren van de lichtmasten door ze op te leveren als ze ingeschakeld zijn.

Tegengaan frauduleus en gevaarlijk energieverbruik

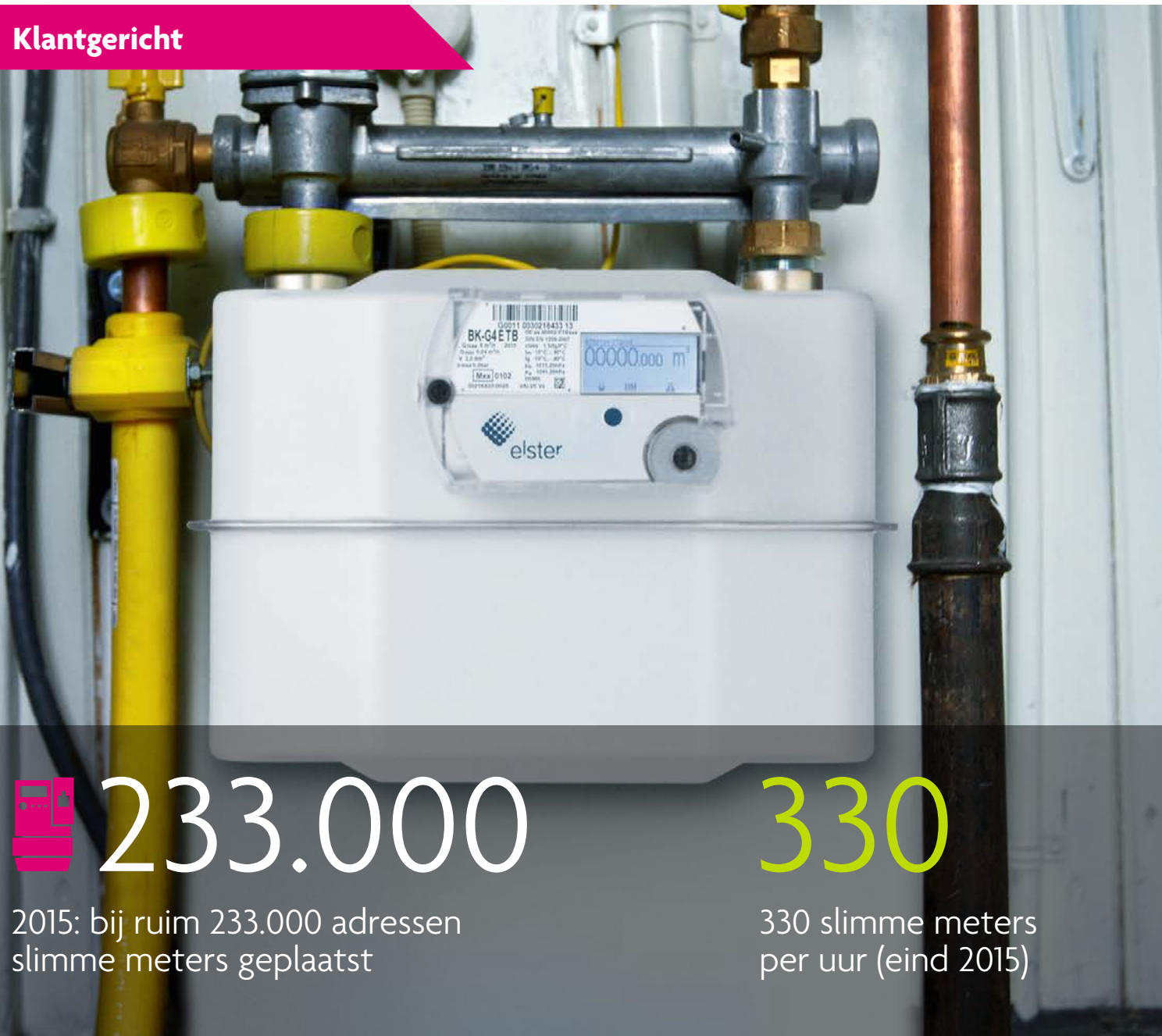
In voorgaande jaren heeft Enexis convenanten gesloten met meerdere provincies om samen met politie, het Openbaar Ministerie, gemeenten en andere netbeheerders hennepteelt en energiediefstal aan te pakken. Door hennepteelt en energiediefstal kunnen gevaarlijke en levensbedreigende situaties ontstaan voor bewoners en omwonenden. Bovendien heeft het invloed op de netverliezen en onze kosten, en daarmee de tarieven voor onze klanten. Wij ondersteunen de verschillende partijen door data beschikbaar te stellen. In 2015 hebben we met alle provincies waar we actief zijn convenanten gerealiseerd. Daarnaast zijn we in 2015 met ketenpartners (o.a. gemeenten, politie en brandweer) gestart met pilots fraudedetectie.

“ *Wij dragen bij aan de energietransitie door onze klanten te stimuleren energie te besparen. Bijvoorbeeld met de campagne die we in 2015 hebben ontwikkeld om het gebruik van slimme meters te stimuleren, deze gaan we uitrollen in 2016. Ook zetten we ons in processen continu te verbeteren en deze zo soepel mogelijk te laten verlopen. Bijvoorbeeld het proces om laadpalen voor elektrische auto's aan te vragen. Dit gaat het voor onze klanten makkelijker maken om de stap naar duurzame energie te maken.”*
Rutger van der Leeuw, directeur Klant en Markt Enexis

Meer informatie over het hoofdstuk 'Klantgericht' van Enexis staat onder [feiten en cijfers](#).

Klantgericht

233.000

2015: bij ruim 233.000 adressen
slimme meters geplaatst

330

330 slimme meters
per uur (eind 2015)

Slimme meters

Inzicht in energieverbruik biedt besparingsmogelijkheden.

De slimme meter biedt handvatten voor energiebesparing. Enexis zet zich in om zoveel mogelijk huishoudens zo snel mogelijk een slimme meter aan te bieden. Bovendien stimuleren en ondersteunen we om de meter ook écht te gebruiken en daadwerkelijk energie te besparen. [Lees meer.](#)

“**Kim de Kort** (klant van Enexis): “Ik beseft dat een slimme meter meer is dan alleen gemak. Ik vind het vooral een veelzijdige oplossing die mensen inzicht geeft om zuiniger met energie om te gaan.”

Duurzaam

Aantal Buurkracht-buurtten

totaal eind 2015

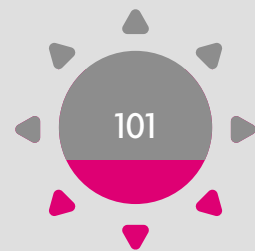

nieuw in 2015

'Van Zon krijg je Energie'-scholen

totaal eind 2015

nieuw in 2015

Activiteiten en resultaten voor onze strategische doelstellingen:

- ◆ Wij brengen partners, overheden en onze kennis samen bij het realiseren van het Energieakkoord.
- ◆ Wij stimuleren klanten actief meer energie te besparen dan de slimme meter kost.
- ◆ Wij werken emissieneutraal. Wij zorgen dat 14% van de net- en lekverliezen additioneel duurzaam zijn opgewekt in Nederland.

Bijdragen aan het Energieakkoord

Enexis wil een actieve rol nemen in het realiseren van het Energieakkoord en stakeholders, zoals provincies en gemeenten, adviseren hoe ze hieraan kunnen bijdragen. Belangrijke thema's in de energietransitie zijn bijvoorbeeld warmte, elektrisch vervoer en opslag van energie. In 2015 is de keuze gemaakt om alle kennis die we hebben rond deze thema's te bundelen in kenniscentra. Hierin werken we samen met externe partijen voor innovaties. In 2015 bijvoorbeeld, zijn we op het gebied van warmte een samenwerking gestart met Thales in Hengelo.

Thales ontwikkelt een High Tech System Park op haar terrein om hoogwaardige technisch innovatieve bedrijven aan te trekken. Samen met Thales en DWA en met de steun van de provincie Overijssel leggen we een smart grid en warmtenetwerk aan. In 2016 gaan we vanuit deze kenniscentra verder aan de slag met concrete projecten.

In 2015 hebben we een 'Alliantiefabriek' ontwikkeld om samen met onze partners en provincies tot resultaten te komen die bijdragen aan het behalen van het Energieakkoord. In 2016 gaan we volgens deze werkvorm aan de slag om een viertal icoonprojecten te definiëren en te ontwikkelen. Een voorbeeld van een icoonproject waar we samen met de provincie Limburg aan werken is het EcoNexishuis in Maastricht. Dit educatie- en voorlichtingscentrum voor duurzaam wonen opent naar verwachting in het eerste kwartaal van 2017 de deuren en laat zien hoe een oude woning energiezuinig kan worden gerenoveerd. Het reeds bestaande EcoNexishuis in Zwolle heeft in 2015 3.128 bezoekers mogen verwelkomen, en wordt in 2016 intern vernieuwd.

Een andere manier om bij te dragen aan het Energieakkoord is de samenwerking met de provincie Groningen, Groningen Seaports, de gemeente Eemshaven, TenneT en een aantal marktpartijen in de Eemshaven. Gezamenlijk hebben we een plan van aanpak, netvisie en netplan opgesteld ten behoeve van een wind-op-landproject.

“ De snelle ontwikkelingen in de energietransitie vragen van ons dat we nog meer focus op duurzaamheid leggen binnen heel Enexis. En dat we nog meer gestructureerd gaan werken om onze rol in de energietransitie in te vullen en bij te dragen aan het behalen van het Energieakkoord. De bundeling van kennis en expertise in de kenniscentra vormt hiervoor een goede basis.”

René Pruijssers, directeur Fudura B.V.

Duurzaamheidsagenda Enexis

1.	2.	3.	4.	5.
Enexis vergroot bereikbaarheid en zichtbaarheid voor consumenten en lokale initiatieven.	Enexis brengt partners, stakeholders en gemeenten bij elkaar voor het realiseren van het energieakkoord.	Enexis stimuleert klanten, met behulp van één platform, minder energie te gebruiken en meer gebruik te maken van duurzame energie.	Enexis-medewerkers reduceren hun eigen voetafdruk met 10% in vijf jaar.	14% van net- en lekverliezen komt uit additionele duurzame opweklocaties in Nederland.

We stimuleren klanten energie te besparen

Als bedrijf hebben we impact op het milieu, echter onze klanten ook. Daarom stimuleren we onze klanten de slimme meter goed te benutten en energie te besparen.

Buurkracht

Een succesvol project, waarmee we klanten actief stimuleren energie te besparen, is Buurkracht. Via dit programma ondersteunen we buurtbewoners met elkaar energie te besparen. Samen doen is voordeliger en het motiveert. Een team van Enexis-buurtbegeleiders ondersteunt de buurten met raad en daad. Het aantal initiatieven groeit snel. Eind 2015 deden er 102 wijken mee aan Buurkracht (t.o.v. 47 in 2014). Daarnaast hebben we het Buurkracht-concept ter beschikking gesteld aan netwerkbedrijven Alliander en Cogas om in wijken in hun verzorgingsgebied energiebesparing te kunnen stimuleren. Wij delen onze kennis en kunde niet alleen met andere netwerkbedrijven, maar ook met energiecoöperaties en gemeenten. In 2016 willen we nog eens 65 nieuwe buurten ondersteunen bij het samen energie besparen.

Van Zon Krijg Je Energie en Waterspaarders

Andere succesvolle programma's zijn Van Zon Krijg Je Energie en WaterSpaarders. Deze programma's richten zich op het energiebewust maken van kinderen. Inmiddels doen 219 scholen mee aan Van Zon Krijg Je Energie (ten opzichte van 118 in 2014) en hebben Enexis-medewerkers in totaal 38 WaterSpaarders-gastlessen op 20 verschillende basisscholen gegeven (t.o.v. 12 gastlessen in 2014).

Stimulering gebruik slimme meters

Slimme meters bieden mensen beter inzicht in hun energieverbruik. Vervolgens is het aan de klant zelf om actie te ondernemen en daadwerkelijk energie te besparen. Om klanten te stimuleren en te ondersteunen om de slimme meter ook écht te gebruiken en energie te besparen, hebben we in 2015 een stimuleringsprogramma ontwikkeld dat in 2016 wordt ingezet voor onze klanten die een slimme meter hebben of waar we een slimme meter aanbieden. Dit doen wij samen met marktpartijen en dienstenleveranciers die producten en diensten aanbieden op deze meter.

“ We hebben in 2015 mooie resultaten behaald. Bijvoorbeeld via Buurkracht en energiebesparing intern. Het daadwerkelijk bereiken van resultaten vergt echter wel een lange adem. Bewustwording en gedragsverandering bereik je niet van de ene op de andere dag en ook samenwerking met externe partijen vergt tijd. De resultaten motiveren ons echter om door te gaan en bij te dragen aan het behalen van het Energieakkoord.”

Cor Brockhoven, Directeur Communicatie en voorzitter van de Duurzaamheidsgroep Enexis

We werken emissieneutraal

Ook met haar eigen bedrijfsvoering levert Enexis een aandeel aan een duurzamer Nederland.

Medewerkers bewust maken

In het najaar 2015 zijn we gestart met een intern programma Emissie dat Enexis-medewerkers bewust maakt van hun gedrag en hen uitdaagt hun CO₂-uitstoot te verminderen door concrete handvatten te bieden. Bijvoorbeeld door hun reis van huis naar werk aan te passen. Daarnaast maken we medewerkers met het programma E-driver bewust van veiliger én duurzamer rijden met als gevolg dat er minder brandstof wordt verbruikt. 628 collega's hebben geleerd over hoe ze slimmer kunnen rijden op Enexis E-driver, 425 van hen bezochten E-driver voor het eerst. Gemiddeld levert deelname 5% besparing in brandstof op en 15% minder ongelukken.

Duurzame mobiliteit

Het interne programma Emissie heeft veel ideeën opgeleverd die alle op verschillende manieren bijdragen aan duurzaamheid. Eén van de ideeën is het ontwikkelen van een carpool app zodat collega's snel en makkelijk samen kunnen reizen en zo CO₂-uitstoot reduceren. Deze app is inmiddels samen met de idee-indieners ontwikkeld. Ook zijn collega's actief aan de slag gegaan om hun bus te wegen en efficiënt te beladen. Hiermee wordt de bedrijfsbus minder zwaar en wordt naar verwachting 159kg CO₂ per persoon op jaarbasis bespaard. Om ervoor te zorgen dat collega's blijvend CO₂ reduceren is een persoonlijke CO₂-voetafdruk meter ontwikkeld. In 2016 wordt het mobiliteitsbeleid in lijn gebracht met de duurzame ambities. Het voorkomen van reisbewegingen en het verduurzamen van vervoer staan hierin centraal. Dat betekent dat we inzetten op duurzame energiebronnen, zoals elektrisch vervoer.

Duurzame gebouwen

Enexis heeft in 2014 haar nieuwe langetermijn locatiebeleid 2015-2025 vastgesteld. Hierin staat dat, bij een wijzigende huisvestingsbehoefte, (duurzaam) renoveren van bestaande kantoor- en bedrijfsgebouwen de voorkeur heeft boven nieuwbouw. Ook in haar huidige locaties blijft Enexis investeren in verduurzaming. In 2015 is een huurovereenkomst aangegaan voor een nieuw distributiecentrum in Veldhoven ter vervanging van de verouderde huurlocatie in Best. Met de verhuurder zijn afspraken gemaakt om dit bestaande verouderde gebouw in Veldhoven te verduurzamen

naar het BREEAM VERY GOOD label. Dit distributiecentrum wordt medio 2016 opgeleverd. De duurzame renovatie van het bovenregionaal kantoor in Zwolle was al eerder gestart. In 2015 is uit een Europese aanbesteding een aannemer geselecteerd waarbij duurzaamheid heeft meegewogen in de beoordeling. Volgens de planning wordt de renovatie in 2016 afgerond.

Duurzaam afvalmanagement

Bij duurzaam afvalmanagement binnen Enexis zijn het hergebruik van materialen en hergebruik van grondstoffen belangrijke onderwerpen. Dit jaar is er een nieuwe record in het duurzaam verwerken van de afvalstoffen: ruim 91% van de afvalstoffen is gerecycled en met 5% van het afval is energie teruggewonnen. In totaal heeft daarmee 96% van het afval een nuttige bestemming gekregen, de overige 4% betrof asbest en die is als afval gestort.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Maatschappelijk verantwoord inkopen betekent voor Enexis dat zij duurzaamheid en innovatie meeweegt bij de selectie van leveranciers. Zo heeft Enexis medio 2015 een nieuwe leverancier geselecteerd voor de inrichting van de laadruimte van haar circa 1.200 bedrijfsbussen. De winnaar van de aanbesteding heeft een interieur aangeboden dat tenminste 65 kg lichter is dan het vorige interieur. Door een lager gewicht daalt het brandstofverbruik en dit draagt dus positief bij aan de totale CO₂-uitstoot van Enexis.

Net- en lekverliezen

Wij hebben de volgende doelstelling: wij zorgen dat 14% van de net- en lekverliezen additioneel duurzaam zijn opgewekt in Nederland. Om deze doelstelling voor 2020 stapsgewijs te behalen, hebben we een overeenkomst met Nederlandse windenergieleveranciers. In 2015 zijn we begonnen de mogelijkheden om te onderzoeken om zelf te vergroenen met bijvoorbeeld windenergie en biomassa.

Sanering

In overleg met andere netbeheerders zijn we bezig om een inventarisatie te maken van asbest in onze stations en ondernemen we daar waar nodig actie. Deze inventarisatie en sanering moeten in 2024 gereed zijn.

Meer informatie over het hoofdstuk 'Duurzaam' staat onder [feiten en cijfers](#).

Duurzaam

⚡ 102

Eind 2015 deden er 102 wijken mee aan Buurkracht (t.o.v. 47 in 2014)

65

Doelstelling 2016: 65 nieuwe buurten

Buurkracht

Samen energie besparen.

Via het programma Buurkracht stimuleren we buurtbewoners om met elkaar energie te besparen, bijvoorbeeld door gezamenlijk daken te isoleren, en te kiezen voor andere, duurzame manieren van energievoorziening. Denk aan zonnepanelen. Samen doen is voordeliger en het motiveert. Enexis ondersteunt met raad en daad. [Lees meer.](#)

“**Eliane Géron** (deelnemer Buurkracht) uit Nieuw Lotbroek maakt zich zorgen over het milieu, de kwaliteit van onze voeding en de ongelijkheid op aarde. Daarom is ze actief in de Klimaatbeweging en wil ze een succes maken van Buurkracht in haar buurt. “Je moet dichtbij beginnen.”

Financiële gang van zaken

Enexis heeft in financieel opzicht weer een goed jaar achter de rug. De winstverwachting uit normale bedrijfsvoering zoals opgenomen in het bedrijfsplan, is in 2015 ruim gerealiseerd. Ook onze bedrijfskosten zijn, ondanks hoger dan geplande uitgaven voor de afsplitsing van de activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder en de integratie van Endinet Groep B.V., lager uitgevallen dan gepland.

Nettowinst

Enexis heeft in 2015 een nettowinst gerealiseerd van EUR 223,1 miljoen. Dit is EUR 42,4 miljoen lager dan in 2014. Deze daling is vooral het gevolg van een tariefdaling van 3,8%. Enexis heeft daarmee voor het vierde jaar op rij een lager tarief bij haar klanten in rekening gebracht dan maximaal toegestaan. Enexis blijft daarmee structureel bijdragen aan het betaalbaar houden van de energievoorziening voor onze klanten.

Netto-omzet, kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen, en voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo

In 2015 heeft Enexis een netto-omzet behaald van EUR 1.353,4 miljoen, een daling van 3,5% ten opzichte van 2014 (EUR 1.399,5 miljoen). Deze daling van EUR 46,1 miljoen wordt veroorzaakt door een daling van de omzet voor elektriciteit van EUR 34,7 miljoen, een daling van de omzet voor gas van EUR 21,2 miljoen en een stijging van de omzet voor meetdiensten en overige met EUR 9,8 miljoen.

De kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen zijn in 2015 uitgekomen op EUR 231,5 miljoen. Dat is circa EUR 11,5 miljoen lager dan in 2014. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van EUR 12,6 miljoen als gevolg van tariefstijgingen bij TenneT en een daling van de kosten voor distributieverliezen van EUR 24,1 miljoen.

Het voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo is met EUR 35,4 miljoen gedaald en komt over 2015 uit op EUR 1.141,3 miljoen (2014: EUR 1.176,7 miljoen). Naast bovengenoemde effecten, zijn ook de amortisaties en overige bedrijfsopbrengsten licht gedaald.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten zijn ten opzichte van 2014 met EUR 4,5 miljoen gestegen tot EUR 747,9 miljoen. Deze ontwikkeling is het resultaat van ca. EUR 26 miljoen kostenstijgingen, die deels worden gecompenseerd door ca. EUR 21 miljoen aan structurele besparingen en meevallers met een meer incidenteel karakter.

Het kostenverhogende effect van ca. EUR 26 miljoen wordt voornamelijk verklaard uit een drietal oorzaken:

- ◆ EUR 14,6 miljoen meer kosten voor onderhoudswerkzaamheden aan ons net, meer uitgaven aan duurzaamheidsprojecten en ook hogere kosten voor verbeterprojecten die in de toekomst baten zullen opleveren.
- ◆ EUR 7,4 miljoen voor de acquisitie van Endinet en de afsplitsing van de activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder.
- ◆ EUR 4,1 miljoen meer personeelskosten door onder andere een hogere bezetting, deels gecompenseerd door lagere sociale- en pensioenlasten.

De kostenverlagende effecten van ca. EUR 21 miljoen worden verklaard door de navolgende oorzaken:

- ◆ EUR 9,2 miljoen lagere afschrijvingskosten. Deze worden vooral veroorzaakt door de Held For Sale positie van de afsplitsing van de activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder.
- ◆ EUR 5,3 miljoen lagere dotaties aan de voorziening voor dubieuze debiteuren.
- ◆ EUR 6,7 miljoen als gevolg van structurele besparingen door het continu sturen op efficiency en procesverbeteringen bij alle afdelingen. Bovendien is sprake van incidentele meevallers.

Resultaat deelnemingen en financiële baten en lasten

Het resultaat deelnemingen blijft in 2015 met EUR 1,4 miljoen nagenoeg gelijk aan dat van 2014 (EUR 1,3 miljoen). Het saldo van de financiële baten en lasten is in 2015 uitgekomen op een last van EUR 93,0 miljoen, EUR 14,0 miljoen hoger dan in 2014 (EUR 79,0 miljoen). De stijging is met name het gevolg van de eenmalig hogere lasten in 2015 als gevolg van de getroffen voorziening voor het aflossen van een perpetuele lening en de uitgegeven obligatielening.

Perpetuele lening

De rechtsvoorgangers van Enexis sloten eind vorige eeuw een eeuwigdurende lening à EUR 82,2 miljoen af bij 58 lagere overheden, tegen een rente van 9%. Dat maakt de lening anno 2015 een dure lening, reden waarom Enexis deze zogenoemde perpetuele aandeelhouderslening (EDON-lening) toch wil aflossen. Enexis bespaart daarmee jaarlijks circa 7,4 miljoen euro aan rentekosten exclusief de incidentele financieringslasten voortvloeiend uit de herfinanciering. Enexis is in overleg getreden met de leninggevers, waarna alle leninggevers een vaststellingsovereenkomst hebben getekend.

Voor de perpetuele lening is met de leninggevers overeengekomen dat deze per ultimo 2016 zal worden afgelost in aandelen Enexis of kas naar keuze. Ten behoeve van de aflossing zullen aandelen Enexis worden ingekocht van bestaande aandeelhouders van Enexis. Indien er eind 2016 onvoldoende aandelen beschikbaar zijn, zal voor het resterende deel van de perpetuele lening de aflossing in latere jaren kunnen plaatsvinden, waarvoor in 2017 en 2018 opnieuw een proces voor inkoop aandelen Enexis zal worden uitgeschreven. Mochten er eind 2018 onvoldoende aandelen zijn ingekocht en geleverd voor de aflossing van de perpetuele lening, dan zal de dan nog resterende hoofdsom van de lening worden afgelost middels nieuw uit te geven aandelen Enexis.

Met de leninggevers is verder overeengekomen dat zij gedurende de jaren 2017 tot en met 2019 een suppletie zullen ontvangen tot het oorspronkelijke jaarlijkse rentebedrag van de perpetuele lening.

Credit rating

De credit rating van Enexis Holding N.V. en Enexis B.V. zijn in 2015 herbevestigd door beide rating agencies.

De credit rating, afgegeven door Moody's, bleef ongewijzigd op Aa3 met stable outlook. De credit rating afgegeven door Standard & Poor's (S&P) werd gehandhaafd op A+ met een stable outlook. De credit ratings eind 2015 van Aa3/A+ met stable outlook, voldoen ruimschoots aan de eisen van Enexis voor het behoud van een A rating profiel.

Strategische risico's

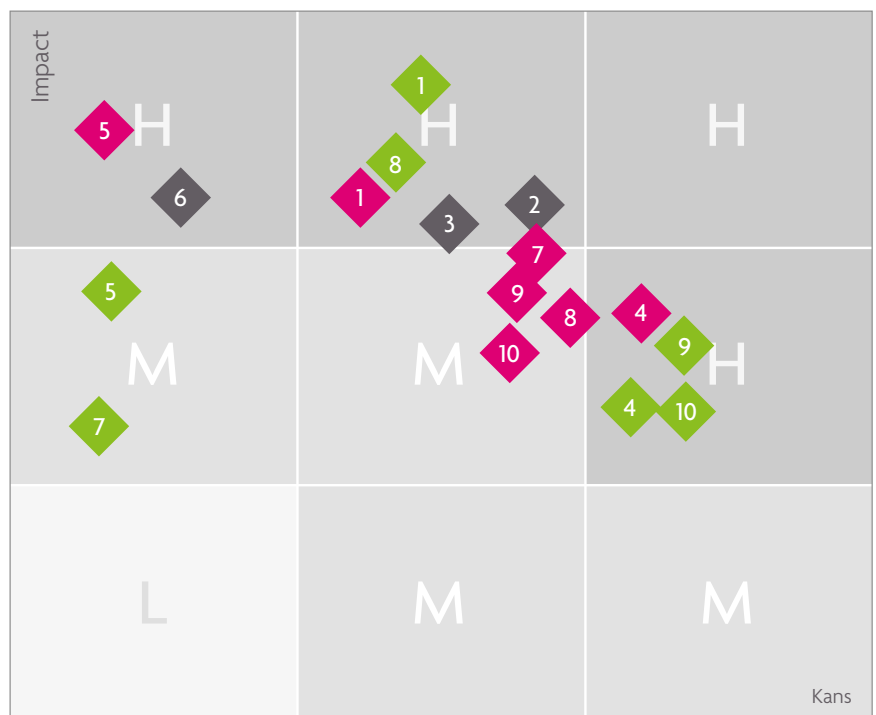
Periodiek worden de bedrijfsrisico's van Enexis opnieuw geëvalueerd, inclusief een beoordeling van de impact. Een beschrijving van de wijze van risicobeheersing is opgenomen in het hoofdstuk Corporate Governance.

Hieronder wordt de matrix weergegeven met de belangrijkste strategische risico's en de ontwikkeling ten opzichte van 2014, inclusief een omschrijving van de risico's en belangrijkste beheersingsmaatregelen (in cursief).

Strategische risico's 2015

Nr.	Risico
1	Veiligheid medewerkers
2	Precario en verlegging
3	Kredietrisico
4	Energiewetgeving
5	Compliance
6	Transportkosten
7	Veranderend energiesysteem
8	Ketenafhankelijkheid slimme meters
9	Veranderend vermogen personeel
10	Toenemende eisen aan ICT-omgeving

L = Laag
 M = Medium
 H = Hoog
 Risico = Kans x Impact

Green diamond: Betreft 2014
 Pink diamond: Betreft 2015
 Black square: Nieuw in top 10 t.o.v. 2014

1 - Veiligheid medewerkers, een continu risico

Afgelopen jaren is een risicobewustzijnsprogramma voor veiligheid uitgevoerd waardoor het risico op ongevallen nu lager wordt ingeschat. De kans op een ongeval met gevolgen voor de gezondheid van medewerkers door falende componenten of een menselijke fout blijft echter aanwezig, mede vanwege de aard van de primaire processen; het werken met elektriciteits- en gasinfrastructuur.

Het management van Enexis geeft hoge prioriteit aan veiligheid, zoals de verbetering van veiligheidsmaatregelen, een veilig netwerk en veiligheid voor medewerkers en klanten. Daarbij wordt gewerkt aan versterking van het veiligheidsbewustzijn van ons personeel en dat van onze aannemers.

2 - Invoering precariobelasting en opzegging verleggingsregelingen

Steeds meer gemeentes zeggen verleggingsregelingen op waardoor vergoedingen voor verlegging van kabels en leidingen afnemen. Daarnaast is er een toenemend risico dat Enexis precariobelasting moet gaan betalen gezien de forse toename van het aantal gemeentes dat precario invoert. Precario heeft een negatief effect op de betaalbaarheidsstrategie en mogelijk een negatief effect op ons imago als betaalbare netbeheerder.

Enexis tracht gemeentes te overtuigen dat nieuwe verleggingsregelingen niet moeten leiden tot extra maatschappelijke kosten. Tevens pleit Enexis, samen met andere netbeheerders, voor afschaffing van precariobelasting. Op 10 februari 2016 heeft de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties de Tweede Kamer geïnformeerd over zijn voornemen om in het voorjaar van 2016 wetgeving naar de Kamer te sturen die uitgaat van afschaffing van precario op nutsnetwerken.

3 - Kredietrisico (afhankelijkheid van energieleveranciers voor incasso)

In het huidige marktmodel (verplichte leveranciersmodel) wordt de netwerkvergoeding en meterhuur geïnd door de leveranciers en aan ons afgedragen. Het risico is dat leveranciers niet kunnen afdragen (faillissementen). Gedurende de afgelopen jaren hebben we dit risico zoveel mogelijk geprobeerd te mitigeren. Dit risico was al onderkend bij de start van het nieuwe marktmodel, maar door veranderingen in de energiemarkt de laatste tijd, wordt de kans op faillissement nu hoger ingeschat.

Kredietwaardigheid van de energieleveranciers wordt bewaakt en het afdrachtencontroleproces is zodanig ingericht dat direct acties volgen wanneer energieleveranciers niet tijdig afdragen. Daarnaast wordt op landelijk niveau met diverse belanghebbenden overleg gevoerd om te komen tot structurele oplossingen.

4 - Veranderende energiewetgeving bedreiging voor duurzaamheid

De nieuwe energiewet STROOM is eind 2015 verworpen door de Eerste Kamer. Het risico blijft aanwezig dat wijzigingen in de energiewetgeving gevolgen kunnen hebben voor onze duurzaamheidsdoelstellingen, omdat de mogelijkheden om duurzaam gebruik van energie te stimuleren mogelijk worden gelimiteerd.

Indien het realiseren van onze strategische doelen door wijzigingsvoorstellen in gevaar dreigt te komen, gaan we de dialoog aan binnen de sector en met de overheid. In het eerste kwartaal van 2016 wordt een analyse afgerond hoe Enexis om zal gaan met het uitstel van de nieuwe energiewetgeving.

5 - Niet compliant zijn met diverse wetgeving

Binnen Enexis worden nieuwe ontwikkelingen in wet- en regelgeving structureel beoordeeld. Een juiste naleving wordt geborgd in onze processen. Ook bij ontwikkeling van nieuwe producten en diensten heeft de aantoonbaarheid en het borgen van de juridische implicaties toenemende managementaandacht.

Om aantoonbaar te voldoen aan alle voor Enexis relevante wet- en regelgeving zijn de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende afdelingen in relatie tot compliance aangescherpt. Via risicoanalyses wordt geïnventariseerd welke beheersmaatregelen extra aandacht verdienen in ons Internal Control Framework.

6 - Transportkosten ter discussie

De in rekening gebrachte transportkosten vóór 1 januari 2014 voor transport bij gelijk spanningsniveau van 'Enexis-net' op een 'particulier net', staan ter discussie. Hierover is in 2015 een procedure gevolgd bij de ACM. De uitkomst hiervan was in het voordeel van Enexis. Desondanks is dit risico in 2015 expliciet opgenomen in de risicomatrix.

Voor de situatie vóór 1 januari 2014 lopen er juridische procedures en deze kunnen mogelijk nog vele jaren duren. Binnen Enexis is een werkgroep ingericht die eventuele vervolgpcedures voorbereidt en de ontwikkeling van de betreffende dossiers volgt. Daarnaast is er via Netbeheer Nederland onder andere met het ministerie van Economische Zaken overleg gevoerd inzake mogelijke consequenties.

7 - Niet tijdig inspelen op veranderingen in het lokale energiesysteem

Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen stellen in de toekomst andere eisen aan de fysieke eigenschappen van het energienet. Deze ontwikkelingen, die sneller gaan dan voorzien, hebben mogelijk consequenties voor het huidige verdienmodel en de waardering van onze gasnetten.

Via, onder andere, een nieuwe afdeling 'Verkenners' worden vanaf 2016 de duurzaamheidsontwikkelingen en lokale energietransitie-ontwikkelingen gemonitord.

8 - Afhankelijkheid leveranciers slimme meters

Vanwege de hoge kwaliteitseisen die worden gesteld aan de nieuwe slimme meters is het aantal leveranciers dat in aanmerking komt voor levering, beperkt. De afhankelijkheid van een beperkt aantal leveranciers zorgt voor een grotere kans op leveringsproblemen, zoals deze zich in 2015 voor wat betreft gasmeters hebben voorgedaan. Dit vergroot het risico dat bij de grootschalige aanbidding de met de toezichthouder afgesproken aantallen niet worden gehaald. De eisen op het gebied van Privacy & Security van de slimme meter hebben veel aandacht gehad en de security risico's van de slimme meter worden daarom ten opzichte van 2014 lager ingeschat.

Het optimaliseren van het meterwisselproces en de communicatie daaromtrent draagt bij aan het percentage succesvolle plaatsingen. Om klantacceptatie te bevorderen loopt er een onderzoek naar energiebesparing na plaatsing van de slimme meter en zijn er initiatieven om het gebruik van de slimme meter te stimuleren. Om eind 2016 aan de nieuwe metereisen te voldoen en voldoende meters beschikbaar te hebben, is in 2015 het ontwikkeltraject voor de vijfde generatie (ESMR5) slimme meters gestart.

9 - Ontoereikend verandervermogen personeel

Maatschappelijke en technologische ontwikkelingen stellen steeds hogere eisen aan het verandervermogen van bestaand personeel. Hierdoor bestaat het risico dat de kennis en motivatie van medewerkers achterblijft. Tevens bestaat het risico dat Enexis in onvoldoende mate nieuw gekwalificeerd personeel kan aantrekken. Deze ontwikkelingen, maar ook het tot op hogere leeftijd doorwerken, kunnen leiden tot een hoger verzuim en meer gevaar van uitval. Als respons op de hoge risicoinschatting van vorig jaar, is afgelopen jaar veel gedaan aan het wendbaar en weerbaar maken van medewerkers. De eerste resultaten zijn zichtbaar wat het risico heeft doen afnemen.

Diverse projecten en instrumenten zijn ingezet om het personeelsbestand goed voor te bereiden op de genoemde veranderingen, zoals projecten op het gebied van Duurzame Inzetbaarheid, Leiderschapontwikkeling en permanente educatie. Strategische personeelsplanning en 'employer branding' zijn gericht op behoud en daar waar nodig aantrekken van nieuw gekwalificeerd personeel. Daarnaast wordt gezondheid en vitaliteit gestimuleerd via specifieke gezondheidsprogramma's.

10 - Toenemende eisen aan ICT-omgeving en ongeautoriseerde toegang tot Enexis netwerk

Externe regelgeving, interne regeldruk en toenemende information security risico's stellen hoge eisen aan de flexibiliteit en beveiliging van onze ICT. De samenhang en afhankelijkheid van ICT in de ketens is complex. Rationalisatie en het terugbrengen van complexiteit blijft van groot belang. Omdat security risico's steeds beter beheerst worden, is de mogelijke impact van dit risico lager ingeschat dan in 2014.

Gestart is met het opstellen van een doelarchitectuur, een rationalisatie van het ICT-landschap, het reduceren van afhankelijkheden van ICT-leveranciers en het inrichten van systemen die beter aansluiten bij ketensturing. Voorts zijn we in 2015 gestart met de gefaseerde implementatie van onze Security-roadmap. Structureel wordt er bij het ontwerp van onze ICT-infrastructuur en systemen rekening gehouden met security. Tevens worden periodiek security audits en testen op de Enexis netwerken en systemen uitgevoerd.

Meer over [risicobeheersing](#).

Corporate governance

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap volgens Nederlands recht.

Op onze onderneming is het zogenoemde structuurregime van toepassing. Om maximale openheid en transparantie over onze organisatiestructuur, ons handelen en onze doelen en resultaten te bieden, passen we voor zover mogelijk en van toepassing de Corporate Governance Code toe. De code benadrukt de verantwoordelijkheid van bedrijven voor maatschappelijke aspecten van ondernemen. Dit sluit goed aan bij de doelstellingen binnen onze vier strategische pijlers: betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en klantgericht.

Afwijkingen van Corporate Governance Code

Enexis wijkt af van een aantal best practice-bepalingen uit de Corporate Governance Code. Zo wijken we op grond van het door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgestelde beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur af van bepaling III.1.1 (maximale benoemingstermijn bestuurders). Aan de bepalingen 11.2.12 t/m 11.2.14 (publicatie remuneratierapport) geven we invulling door de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur te publiceren in de jaarrekening. Verder hebben we gekozen voor een gecombineerde Remuneratie- en Selectiecommissie waarmee we bewust afwijken van bepaling III.5 (instellen van een aparte Remuneratiecommissie en een Selectie- en Benoemingscommissie).

Een aantal andere afwijkingen (zie opsomming hieronder) is het gevolg van het feit dat de aandelen in handen zijn van Nederlandse (lagere) overheden en niet aan de beurs zijn genoteerd.

Bepalingen die in 2015 niet op Enexis van toepassing zijn:

- ◆ 11.2.4-11.2.7 (opties)
- ◆ 111.7.1-111.7.2 (aandelen als bezoldiging commissarissen)
- ◆ 111.8.1 tot en met 111.8.4 (one-tier bestuursstructuur)
- ◆ IV.1.1 (quorumeisen bij besluiten tot het ontnemen van bindend karakter aan voordrachten bij niet-structuurvennootschappen)
- ◆ IV.1.2 (specifieke stemrechten op financieringspreferente aandelen)
- ◆ IV.1.7 (registratiedatum uitoefening stem-/vergaderrecht)
- ◆ IV.2.1 tot en met IV.2.8 (certificering van aandelen)
- ◆ IV.3.11 (overzicht beschermingsmaatregelen in jaarverslag)
- ◆ IV.4.1 tot en met IV.4.3 (institutionele beleggers)

Goed ondernemingsbestuur en toezicht

De twee belangrijkste pijlers voor een goede corporate governance zijn goed ondernemingsbestuur en goed toezicht daarop. Onze Raad van Bestuur (RvB), Raad van Commissarissen (RvC) en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) zijn verantwoordelijk voor bestuur en toezicht. Om deze taken goed uit te kunnen voeren, worden zij ondersteund door een effectief stelsel van maatregelen van risicobeheersing, een interne auditfunctie en een externe accountant. Hoe de RvB, de RvC en de AVA zich tot elkaar verhouden, hebben we vastgelegd in reglementen en statuten. Deze documenten staan op enexis.nl.

Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur (RvB) is verantwoordelijk voor het bestuur van Enexis. De RvB stelt de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap vast, definieert de strategie die nodig is voor het realiseren van die doelstellingen en benoemt de randvoorwaarden voor het realiseren van de strategie. De RvB opereert onder toezicht c.q. goedkeuring van de Raad van Commissarissen (RvC) en de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) en binnen de statutaire bepalingen. De RvB is verantwoordelijk voor naleving van alle relevante wet- en regelgeving, beheersing van de risico's en financiering van de onderneming. Samen met de RvC is de RvB verantwoordelijk voor de corporate governancestructuur van Enexis en de naleving van de Corporate Governance Code.

De RvC benoemt de leden van de RvB en binnen de RvB de CEO/voorzitter en Chief Financial Officer (CFO)/lid RvB. De leden van de RvB verdelen de werkzaamheden onderling en stellen deze verdeling vast in overleg met de RvC. De personalia van de RvB-leden staan in de bijlage Personalialia.

De RvB werkt volgens een eigen reglement. Dit reglement sluit zo veel mogelijk aan op de Corporate Governance Code en is goedgekeurd door de RvC. Het eigen reglement bevat onder andere procedures voor de samenstelling, taken en bevoegdheden, vergaderingen en besluitvorming van de RvB.

Leden van de RvB worden beloond conform het bezoldigingsbeleid van de vennootschap. Dit bezoldigingsbeleid is vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). De RvC stelt, op voorstel van de Remuneratie- en Selectiecommissie, de hoogte van de bezoldiging per RvB-lid vast. De bezoldiging van de RvB staat in de jaarrekening.

Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) heeft drie taken: toezicht, advies en zij is werkgever van de RvB. De RvC houdt toezicht op het beleid van de RvB, in het bijzonder als het gaat om de realisatie van de doelstellingen van de vennootschap, de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten, de interne systemen voor risicobeheersing en controle en de financiële verslaggeving.

De RvC werkt volgens een reglement. In dit reglement zijn de samenstelling, commissies, taken en bevoegdheden, vergaderingen en besluitvorming van de RvC vastgelegd. Leden van de RvC hebben zitting in twee permanente commissies: een Auditcommissie en een gecombineerde Remuneratie- en Selectiecommissie. Voor beide commissies zijn de samenstelling, taakopdracht en wijze waarop beide commissies hun taak uitoefenen vastgelegd in een reglement.

Leden van de RvC ontvangen een honorarium, vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). Gegevens over de bezoldiging van de RvC staan in de jaarrekening.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) is het hoogste besluitvormingsorgaan binnen Enexis. In de AVA vindt besluitvorming plaats over onder meer het schriftelijke jaarverslag van de Raad van Bestuur (RvB), het dechargeren van de RvB en de Raad van Commissarissen (RvC), het vaststellen van de jaarrekening en het bepalen van de winstbestemming. Ook keurt de AVA de strategie van de vennootschap goed en benoemt zij de leden van de RvC.

Bepaalde bevoegdheden van de AVA zijn toegekend aan een Aandeelhouderscommissie (AHC). Deze commissie telt zeven leden en heeft als doel de slagvaardigheid en effectiviteit van de besluitvorming binnen de AVA te bevorderen. De leden van de AHC ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding. De taken van de AHC zijn beschreven in de statuten van Enexis en de werkwijze is vastgelegd in een door de AVA goedgekeurd convenant tussen de RvB, de RvC en de AHC.

Risicobeheersing

Enterprise Risk Management (ERM) heeft een belangrijke functie in het besturingsmodel van Enexis. Door Enterprise Risk Management wordt Enexis in staat gesteld om op een verantwoorde manier haar doelen te bereiken en hierover verantwoording af te leggen. Enexis hanteert een geaccordeerd ERM-beleid, dit beleid is gebaseerd op het COSO Enterprise Risk Management model en richt zich op alle facetten van de onderneming; van strategische en operationele risico's tot de betrouwbaarheid van (financiële) rapportages en het voldoen aan wet- en regelgeving.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis bestaat uit een groot aantal instrumenten, procedures en controlesystemen:

- ◆ Op strategisch niveau identificeren we risico's door middel van de Strategisch Risk Assessment (SRA). Het betreft gebeurtenissen die de continuïteit bedreigen of waardoor strategische doelen niet tijdig en/of volledig gerealiseerd worden. Uitgangspunt hierbij zijn de strategische doelen in het Strategisch Plan. De maatregelen die worden getroffen om risico's te mitigeren zijn uitgewerkt in de afdelingsplannen. In de State of the Risk wordt verslag gedaan van de belangrijkste aangetroffen risico's en maatregelen. Het hoofdstuk 'Strategische risico's' bevat de risicomatrix (heatmap) van Enexis en een uitgebreid overzicht met de ontwikkeling van de genoemde risico's en de belangrijkste maatregelen per risico.
- ◆ De bedrijfsprocessen en procesdoelstellingen zijn afgeleid van de strategie en de daarvan afgeleide bedrijfsplannen. De bedrijfsprocessen en hun onderlinge relatie worden centraal en op een uniforme manier vastgelegd. Enexis heeft Procesmanagement (PM) ingericht om de bedrijfsprocessen te identificeren, te ontwerpen, in te richten, te implementeren en continu te verbeteren.
- ◆ Op tactisch en operationeel niveau worden door middel van Operationele Risk Assessments (ORA's) risico's geïdentificeerd die de procesdoelstellingen kunnen bedreigen. De risico's en de beheersmaatregelen (controls) die geïdentificeerd worden tijdens de ORA's worden vastgelegd in het Internal Control Framework (ICF).

- ◆ Door middel van een Control Self Assessment (CSA) wordt tweemaal per jaar aan alle afdelingen gevraagd om te beoordelen of de belangrijkste beheersmaatregelen effectief zijn geweest. Belangrijke risico's die hierbij naar voren komen worden via een interne Letter of Representation (LOR) gerapporteerd aan de Raad van Bestuur (RvB), waarmee alle afdelingen tweemaal per jaar aan de RvB verklaren dat het geheel aan interne risicobeheersing- en controlesystemen op orde is.
- ◆ Om de continuïteit in haar dienstverlening te garanderen heeft Enexis Business Continuity Management (BCM) en Crisismanagement ingericht.
- ◆ In de sturing/review gesprekken van de Planning & Control cyclus worden de voortgang en relevante ontwikkelingen besproken rondom strategische risico's, LOR-issues en acties naar aanleiding van interne audits.
- ◆ Tevens is er een Risk Based Asset Managementsysteem voor het bepalen van het onderhouds- en investeringsprogramma van de assets.

Op alle niveaus in de organisatie is lijnmanagement zelf verantwoordelijk voor het identificeren van risico's en het tijdig uitvoeren van beheersmaatregelen. Deze decentrale verantwoordelijkheid is een essentieel element in de manier waarop Enexis haar risico's benadert.

Op centraal niveau bewaakt het Directie-Overleg, bestaande uit de RvB en de directeuren INFRA, Asset Management, Financiën, HR, ICT, Klant & Markt, Fudura en de Secretaris, de implementatie van het ERM-beleid. De uitkomsten van de Strategische Risico Analyse en de status van de LOR-issues worden tevens gerapporteerd aan en besproken in de Auditcommissie. Dit proces stelt de RvB mede in staat zijn 'In Control'-verklaring af te geven.

Naast ERM maken we als vangnet gebruik van interne audits en de werkzaamheden van de externe accountant.

Interne auditfunctie

Enexis heeft een interne auditfunctie, onderdeel van de afdeling Internal Audit & Risk (IA&R). De interne auditfunctie functioneert onder verantwoordelijkheid van de voorzitter van de RvB. De Auditcommissie houdt toezicht op de auditfunctie en adviseert de RvB over de rol en het functioneren. IA&R heeft onafhankelijke auditors die de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen beoordelen en daarmee aanvullende zekerheid verschaft aan het management en de Raad van Bestuur (RvB) over de beheersing, effectiviteit, efficiency en compliance van de bedrijfsvoering.

De normenkaders die worden gehanteerd bij de operational audits zijn voor een belangrijk deel gebaseerd op de risico's en controls zoals opgenomen in het ICF. Het regelmatig toetsen van de juistheid en het up-to-date houden van het ICF vergroot de (aantoonbare) beheersing van processen en daarmee uiteraard de scores op audits.

Jaarlijks wordt een auditplan opgesteld door de afdeling IA&R, hierin staat welke interne audits worden uitgevoerd. Bij het opstellen van het auditplan wordt gebruikgemaakt van de belangrijkste risico's zoals geïdentificeerd tijdens de SRA. Dit auditplan wordt besproken in het Directie-Overleg. De Raad van Commissarissen (RvC) stelt het auditplan op basis van het advies hierbij van de Auditcommissie vast. De Auditcommissie bespreekt de voortgang en de belangrijkste bevindingen van audits. De bevindingen in de audits worden conform de daarover gemaakte afspraken opgepakt. Ook de externe accountant neemt kennis van de bevindingen van Internal Audit & Risk.

De externe accountant

Met ingang van de controle van de jaarrekening 2015 heeft een wisseling plaatsgevonden van de externe accountant. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. fungeert als nieuwe externe accountant.

Voordracht en beoordeling van de externe accountant

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) benoemt de externe accountant. De Raad van Commissarissen (RvC) doet daarvoor een voordracht en steunt daarbij op advies van de Auditcommissie en de Raad van Bestuur (RvB). Bij de voordracht wordt in het bijzonder de onafhankelijkheid van de externe accountant in ogenschouw genomen. De RvB rapporteert jaarlijks aan de RvC en de AVA over de ontwikkelingen in de relatie met de externe accountant, in het bijzonder zijn onafhankelijkheid. De RvB beoordeelt ten minste eens in de vier jaar het functioneren van de externe accountant in de diverse entiteiten en capaciteiten waarin de externe accountant fungeert. De RvB deelt de belangrijkste conclusies van die beoordeling mee aan de RvC en de AVA.

Toezicht op externe accountant

De Auditcommissie houdt toezicht op de relatie met de externe accountant. De commissie:

- ◆ beoordeelt de onafhankelijkheid, bezoldiging en de eventuele niet-controlewerkzaamheden voor de vennootschap van de externe accountant;
- ◆ stelt de betrokkenheid van de externe accountant vast met betrekking tot de inhoud en publicatie van de financiële verslaggeving door de vennootschap, anders dan de jaarrekening;
- ◆ neemt, indien van toepassing, kennis van onregelmatigheden met betrekking tot de inhoud van financiële verslaggeving, zoals moeten worden gemeld door de externe accountant.

De externe accountant neemt deel aan de vergaderingen van de Auditcommissie.

‘In Control’-verklaring

De Raad van Bestuur (RvB) is verantwoordelijk voor de opzet en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis. Dit systeem heeft als doel de realisatie van strategische en operationele doelstellingen, en de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving en naleving van wet- en regelgeving te bewaken.

Ons interne risicobeheersings- en controlesysteem is beschreven in het hoofdstuk ‘Corporate Governance’. Dit systeem kan echter geen absolute zekerheid geven dat we ondernemingsdoelstellingen realiseren of materiële fouten, verliezen, fraude of overtreding van wet- en regelgeving in de processen en financiële verslaggeving voorkomen.

De RvB heeft de opzet en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem gedurende 2015 geëvalueerd, mede op basis van de business control-informatie, ‘Letters of Representation’, rapportages van de interne auditfunctie en de managementletter van de externe accountant.

Zoals verwacht hebben de nieuwe marktprocessen en de groei van teruglevering van lokaal opgewekte elektriciteit geleid tot verminderde voorspelbaarheid van het administratief netverlies. De focus zal daarom in 2016 liggen op de voorspelbaarheid van netverliezen. In 2015 heeft Enexis extra aandacht geschonken aan het thema informatiebeveiliging. Dit gaan wij onverminderd ook in 2016 doen.

Met inachtneming van bovenstaande is de RvB van mening dat het interne risicobeheersings- en controlesysteem van Enexis ten aanzien van beheersingsdoelstellingen voor financiële verslaggeving in 2015 naar behoren heeft gewerkt en dat het een redelijke mate van zekerheid geeft dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Op grond van bovenstaande zijn we van mening dat we hiermee voldoen aan de best practice-bepalingen II.1.3, II.1.4 en II.1.5 van de Code Corporate Governance. Het hiervoor vermelde is tevens besproken met de Auditcommissie van de Raad van Commissarissen, in aanwezigheid van de externe en interne accountant.

's-Hertogenbosch, 3 maart 2016

De Raad van Bestuur

Peter Vermaat
Voorzitter Raad van Bestuur

Maarten Blacquièr
Lid Raad van Bestuur/Chief Financial Officer

Verlag Raad van Commissarissen

Als Raad van Commissarissen houden wij toezicht op en geven wij gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuur met betrekking tot het formuleren en realiseren van de doelstellingen, de strategie en het beleid van Enexis Holding N.V., hierna ook Enexis of de vennootschap. Wij treden op als werkgever van de Raad van Bestuur.

Samenstelling en organisatie

De samenstelling van onze raad is gedurende 2015 niet gewijzigd. Wel hebben we, met het oog op het komende vertrek van de heren Bosscher en De Jong in 2016, de onderlinge taakverdeling aangepast. Omdat beoogd wordt dat de heer Moerland in 2016 de heer Bosscher opvolgt als voorzitter van onze raad, is hij medio 2015 benoemd tot vicevoorzitter en tot voorzitter van de Remuneratie- en selectiecommissie. Mevrouw Caubo is op hetzelfde moment toegetreden tot de Auditcommissie. De commissies zijn nu als volgt samengesteld: de Auditcommissie bestaat uit mevrouw Caubo en de heren Calon en De Jong (voorzitter). De Remuneratie- en selectiecommissie bestaat uit de heren Moerland (voorzitter) en Bosscher.

Om te voorzien in de vacatures, hebben we opnieuw naar het gewenste profiel van onze raad gekeken en daar enkele accentverschuivingen in aangebracht. De beschrijving van de profielen is meer in overeenstemming gebracht met de ontwikkeling van de sector en de technologie. Op basis van dit aangepaste profiel hebben wij met behulp van een gespecialiseerd bureau twee nieuwe commissarissen gevonden die zullen worden voorgedragen ter benoeming aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2016. Wij hebben eveneens het voornemen de heer Calon, wiens eerste benoemingstermijn afloopt in 2016, voor te dragen voor herbenoeming. Zijn benoeming rust op een versterkt recht van voordracht van de Aandeelhouderscommissie.

Onze secretaris, de heer Jean-Pierre Eydems, heeft in de loop van 2015 aangegeven de voorkeur te geven aan zijn juridische werkzaamheden. Graag zeggen wij hem dank voor zijn jarenlange bijdrage aan ons functioneren. Wij hebben de heer Frans Voorwinde benoemd tot secretaris van onze raad.

Evaluatie functioneren

Wij hebben ons functioneren in januari 2016 geëvalueerd en hierbij de nadruk gelegd op hoe de raad in nieuwe samenstelling voordeel kan hebben van onze bevindingen. De interne evaluatie heeft bevestigd dat de formele zaken (inrichting, omvang, taakverdeling, vergaderen, agenda en dergelijke) op orde zijn. Met het oog op de veranderingen in de wereld van energie en de distributie daarvan, zal het profiel van de raad opnieuw worden bekeken, in ieder geval vóórdat een volgende nieuwe benoeming aan de orde is (2019). In de jaaragenda wordt onder andere ruimte gemaakt om de nieuwe commissarissen te kunnen helpen zich de bedrijfsspecifieke zaken van Enexis snel eigen te maken. Het is gewenst dat een systematische 360 graden evaluatie van ons functioneren wordt georganiseerd, zodat meer stakeholders hier in kunnen participeren.

Onze werkzaamheden

Als raad van commissarissen is onze belangrijkste taak het toezien op het beleid van de raad van bestuur en op de algemene gang van zaken van de vennootschap en haar ondernemingen. Wij oefenen dit toezicht uit voornamelijk via vergaderingen met de raad van bestuur, het afleggen van werkbezoeken, het bijwonen van vergaderingen van de Ondernemingsraad en het kennis nemen van rapportages, publicaties en andere informatie gemaakt door of over Enexis. Wij hebben regelmatig contact met de aandeelhouders via periodieke vergaderingen van de Aandeelhouderscommissie.

Wij hebben als raad zes maal vergaderd in 2015, waarvan éénmaal gedeeltelijk buiten aanwezigheid van de Raad van Bestuur. Bij bijna alle vergaderingen waren de commissarissen voltallig aanwezig. Met het oog op het voorkomen van een belangenconflict, heeft mevrouw Caubo de bespreking van enkele agendapunten niet bijgewoond. Deze situatie is sinds eind 2015 niet meer van toepassing. Naast onze reguliere vergaderingen hebben wij een tweedaagse strategie- en technologiesessie gehouden met de Raad van Bestuur. Tijdens deze sessie is een uitgebreide presentatie gegeven over de ontwikkelingen in de distributietechnologie en is gesproken over de mogelijke rol die Enexis kan spelen op het gebied van warmte. Ook hebben wij een avond gesproken met de Raad van Bestuur en de voltallige ondernemingsraad. Deze vergadering werd gemodereerd door de directeur Communicatie en leverde waardevolle inzichten op in enkele cultuuraspecten van Enexis.

In onze eigen governance is de rol van de raad als toezichhoudend orgaan aangescherpt. De beide commissies voeren voorbereidende werkzaamheden uit en doen aan de hand daarvan aanbevelingen aan de raad. De betreffende reglementen zijn in die zin aangepast.

Onze vergaderagenda bevat onder andere een serie vaste onderwerpen. Als eerste inhoudelijke onderwerp wordt steeds Veiligheid besproken. Net als de Raad van Bestuur vinden wij dit het belangrijkste thema. Wij volgen de periodieke rapportages, zowel individuele incidenten en ongevallen, als de cumulatieve ontwikkelingen in relatie tot de afgesproken signaalwaarden. Dit wordt apart gevolgd voor de eigen medewerkers en voor de medewerkers van de door Enexis gecontracteerde aannemers. Waar nuttig en nodig bespreken we ook individuele incidenten en, nog belangrijker, de genomen of te nemen maatregelen. Met behulp van een uitgebreide bewustwordingscampagne zijn de prestaties in 2015 sterk verbeterd. Dit is onderstreept in de jaarlijkse bijeenkomst waar prijzen worden uitgereikt voor de beste prestaties en ideeën op het gebied van veiligheid aan zowel derden-aannemers als aan eigen personeel. Deze bijeenkomst is door twee leden van onze raad bijgewoond.

De dagelijkse gang van zaken wordt in onze vergaderingen besproken aan de hand van een score card als onderdeel van een uitgebreide maandelijkse managementrapportage. De prestaties als netbeheerder (betrouwbaarheid van levering) worden hier continu gerapporteerd, evenals belangrijke projecten, (klant)processen, klanttevredenheid en financiële gegevens op maandbasis en cumulatief en voor wat betreft de financiële resultaten en kasstroom ook in de vorm van prognoses. De productiviteit wordt gevolgd aan de hand van investeringsoverzichten en personeelsontwikkeling. Jaarverslag, jaarrekening, halfjaarbericht, jaarplan en risico-inventarisaties worden besproken en vastgesteld op basis van de adviezen van de Auditcommissie.

Een belangrijke factor in de bedrijfsvoering van Enexis is regelgeving. Omdat in 2015 de door het ministerie van Economische Zaken ingezette vernieuwing van de energiewetgeving aan het parlement is voorgelegd, is door de Raad van Bestuur en ons veel aandacht besteed aan de rol en mogelijkheden die een regionale netbeheerder in de toekomst heeft, vooral ten aanzien van het ontplooiën en uitvoeren van initiatieven op het gebied van de energietransitie. Bedrijven als Enexis hebben hier een voortrekkersrol ingevuld en de eerste contouren van de nieuwe wet gaven aan dat hier weinig tot geen ruimte meer voor zou zijn. Intensief overleg door de sector met het ministerie heeft geleid tot een aanmerkelijke verbetering op dit punt. De scheiding van gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten moet op basis van dit wetsvoorstel nog strakker worden doorgevoerd. Op 22 december 2015 is dit wetsontwerp echter door de Eerste Kamer verworpen, Enexis beraadt zich omtrent de gevolgen van deze onverwachte situatie.

Gedurende 2015 hebben we veel aandacht besteed aan twee bijzondere projecten. Het eerste project betreft de ruil van netwerkactiviteiten in Friesland en de Noordoostpolder tegen de netwerkactiviteiten van Alliander in de regio Eindhoven/Zuidoost-Brabant. Deze ruil is een uitvloeisel van eerdere beleidsvoornemens en beoogt het netbeheer op Nederlandse schaal effectiever en efficiënter te organiseren. We hebben de onderhandelingen van dichtbij gevolgd en hebben veel respect voor de wil en het doorzettingsvermogen van de besturen van beide bedrijven om

deze transactie, ondanks de grote complexiteit, succesvol af te ronden. Per saldo betaalt Enexis in contanten het waardeverschil tussen beide activiteiten inclusief een premie. Deze premie hebben wij goedgekeurd omdat de transactie in de toekomst leidt tot lagere tarieven voor netbeheer voor alle aangeslotenen in de betrokken gebieden en indirect tot lagere tarieven voor iedereen in Nederland. Ook onze aandeelhouders hebben via de toetsing van de voorgenomen transactie aan de goedgekeurde strategie en de daarbij geformuleerde randvoorwaarden de netto prijs van deze bijzondere en toonaangevende ruiltransactie in dit licht goedgekeurd.

Een direct gevolg van deze transactie is dat wij geen netwerkactiviteiten meer hebben in de provincie Flevoland en in een aantal gemeenten in Friesland. Echter, zij zijn nog wel aandeelhouder in Enexis. Ten principale vinden we dat het aandeelhouderschap moet samenvallen met de geografische spreiding van onze activiteiten. In een Bijzondere Algemene Vergadering van Aandeelhouders in december is de Raad van Bestuur o.a. gemachtigd om aandelen Enexis Holding in te kopen. Er bestaat al een systeem waarbij de waardering van Enexis Holding jaarlijks wordt vastgesteld en aan de aandeelhouders wordt gecommuniceerd.

De financiering van de ruiltransactie met Alliander is geregeld via de plaatsing, medio oktober, van een Eurobond, groot EUR 500 miljoen met coupon van 1,5% en een looptijd van acht jaar.

Een tweede project waar veel aandacht en creativiteit in is geïnvesteerd betreft een op zich relatief beperkte herstructurering van de financiering van Enexis Holding. Het betreft het aflossen van een door een deel van de aandeelhouders in de jaren 90 verstrekte hoogrentende en eeuwigdurende lening aan EDON, één van de rechtsvoorgangers van Enexis. Vorm en rentetarieef zijn steeds moeilijker te combineren met de vergoeding die in de tarieven van netbeheer voor financiering is opgenomen. In feite ontstaat een situatie dat alle aandeelhouders uit hoofde van hun winstrecht tekort wordt gedaan, maar dat een aantal aandeelhouders voordeel genieten uit hoofde van hun financieringspositie. Een intensief overlegtraject heeft geresulteerd in een oplossing die, mede dankzij een overgangsregeling, alle betrokken partijen uitzicht biedt op een faire uitkomst.

Auditcommissie

De commissie heeft in 2015 vijf maal vergaderd. De commissie houdt toezicht op de administratieve organisatie en het systeem van interne controle bij Enexis en is betrokken bij de keuze en de toepassing van de gekozen waarderingsgrondslagen. De periodieke managementrapportage is onderwerp van gesprek voor zover dit technische details betreft op het gebied van verslaggeving of waardering. De commissie heeft kennis genomen van het controleplan van de externe accountant en het controleplan van de interne accountant besproken en voorzien van een positief advies ten behoeve van de vaststelling door de RvC.

Verder stonden vooral reguliere onderwerpen op de agenda, waaronder de jaarrekening 2014, het halfjaarverslag 2015, de controlebevindingen van de externe accountant, de managementcommentaren, de bevindingen van de interne accountant en de bijbehorende acties. Er is uitgebreid gesproken over de strategische risico's en de ontwikkeling daarvan in de tijd. Met betrekking tot de grote projecten (ruilactiviteiten met Alliander en de herstructurering van de zogenaamde EDON-lening) hebben wij vooral gekeken naar de financieel-technische aspecten en de raad dienaangaande geadviseerd. Ook hebben we positief geadviseerd ten aanzien van de uitgifte van een nieuwe Eurobond in het najaar van 2015.

De commissie geeft advies ten aanzien van het functioneren van de CFO en evalueert het functioneren van de externe accountant. Met de overdracht van de controle door EY aan PwC in de loop van 2015 had deze evaluatie een afsluitend karakter en is vooral gekeken naar communicatie.

Remuneratie- en selectiecommissie

De commissie heeft vier maal vergaderd in 2015. Belangrijke onderwerpen zijn het functioneren van de Raad van Bestuur, het bespreken van het opvolgingspotentieel in het senior management, de aftopping van het pensioengevend inkomen op EUR 100.000, het toetsen en opnieuw vaststellen van het profiel van de RvC en het organiseren en uitvoeren van het zoekproces naar nieuwe commissarissen. Hierbij wordt uitdrukkelijk gekeken naar een verbreding van de diversiteit van de RvC. Ook de ontwikkelingen rond de beloningen voor Raad van Bestuur en topfunctionarissen in het kader van wetgeving (Wet Normering Topinkomens, WNT) vergt de nodige tijd, niet alleen de inhoud en interpretatie van de wet, maar ook de rapportering daarover in jaarverslag en jaarrekening. Wij maken ons grote zorgen over de gevolgen van de mogelijke verbreding van de WNT voor de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde leidinggevende en specialistische medewerkers voor Enexis.

Jaarrekening 2015

Wij hebben kennisgenomen van de concept-jaarrekening over 2015 zoals deze is opgesteld door de RvB en van de controlebevindingen en goedkeurende verklaring van de externe accountant PwC. Wij bevelen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders aan om de jaarrekening 2015 ongewijzigd vast te stellen.

Woord van waardering

RvB, directieteam, managers en medewerkers hebben gedurende 2015 weer een goede prestatie geleverd en de reputatie van Enexis als een betrouwbaar en kostenbewust netwerkbedrijf verder versterkt. Wij danken hen daarvoor en wensen hen veel succes en werkplezier voor 2016.

's-Hertogenbosch, 3 maart 2016

Raad van Commissarissen

Doeko Bosscher, voorzitter

Marc Calon

Monique Caubo

Rinse de Jong

Piet Moerland

Verlag Aandeelhouders- commissie

Wij, als aandeelhouders, kijken vol waardering en trots terug op 2015: Enexis is een solide bedrijf met solide resultaten. Enexis laat in continue lijn zien te behoren tot de top van de regionale netwerkbedrijven in Nederland: weinig storingen, lage tarieven en hoge klanttevredenheid. De relatie met de aandeelhouders wordt gekenmerkt door vertrouwen en zakelijkheid.

In 2015 heeft ook een belangrijke stap plaatsgevonden in het organiseren van het werkkterrein van de netbeheerders langs provinciale grenzen. Met ingang van 1 januari 2016 zijn netwerken van Enexis in Friesland en Noordoostpolder door de ruilverkaveling eigendom geworden van netbeheerder Liander. Het netwerkgebied in de regio Eindhoven en Zuidoost-Brabant (Endinet) is daarmee per 1 januari 2016 eigendom van Enexis. Een uitruil biedt voordelen voor klanten die voorheen verschillende netbeheerders voor gas en elektriciteit hadden. Zij krijgen daardoor één netbeheerder. Daarnaast zijn er efficiency-voordelen te behalen die op termijn ten goede komen aan de klant. De efficiency-voordelen van de netwerkbedrijven worden immers door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) omgezet in lagere tarieven voor de consumenten in heel Nederland.

Er is op het moment veel gaande in de energiesector. De veranderingen in de komende jaren zullen sneller gaan dan de afgelopen jaren. De uitdagingen met gas in Groningen en het onlangs gesloten klimaatakkoord in Parijs maken duidelijk dat de energietransitie in een versnelling moet komen. Dat zal een stevige zoektocht worden waarin Enexis een belangrijke rol zal en moet innemen. Dat vraagt dat het bedrijf laat zien dat zij kan blijven vernieuwen. Dat zij dichtbij en zichtbaar in de maatschappij staat om voldoende draagvlak in de samenleving te vinden en dat zij met een flexibel netwerk kan inspelen op de energievoorziening van morgen. Enexis is hier een goede weg ingeslagen met innovatieve projecten als Buurkracht, Jouw Energie Moment, het realiseren van een laadinfrastructuur voor de elektrische auto, het onderzoeken hoe Enexis haar dienstverlening kan aanpassen aan de behoeften van energiecoöperaties en hun lokale initiatieven.

Ook heb ik aan de Brabantse keukentafel en in dialoog met aandeelhouders en commissarissen en bedrijf gemerkt dat Brabanders en het bedrijf graag actief samenwerken om invulling te geven aan de energietransitie.

Met de Aandeelhouderscommissie hebben we met grote interesse kennisgenomen van de wijze waarop Enexis zich aan de hand van verschillende scenario's voorbereidt op de toekomst. We zien een intensief vervolg met veel vertrouwen en interesse tegemoet.

Anne-Marie Spierings
voorzitter Aandeelhouderscommissie

De Aandeelhouderscommissie¹ was eind 2015 als volgt samengesteld:

- ◆ Provincie Noord-Brabant: mevrouw Spierings (lid Gedeputeerde Staten Noord-Brabant)
- ◆ Provincie Overijssel: de heer Lievers (lid Gedeputeerde Staten Overijssel)
- ◆ Provincie Limburg: de heer Koopmans (lid Gedeputeerde Staten Limburg)
- ◆ Provincie Groningen: de heer Brouns (lid Gedeputeerde Staten Groningen)
- ◆ VEGAL: de heer Hessels (burgemeester Echt-Susteren, voorzitter VEGAL)
- ◆ VEGANN: de heer Offinga (lid college burgemeester en wethouders gemeente Sudwestfryslan, voorzitter VEGANN)
- ◆ Brabantse gemeenten: de heer Hoskam (lid college burgemeester en wethouders gemeente 's-Hertogenbosch)

¹ Formele aanstelling volgt op AVA 2016.

Verlag Ondernemingsraad

In 2015 zijn we als Ondernemingsraad (OR) 17 keer bij elkaar gekomen, waarvan zes keer in verband met de uitruil tussen Enexis en Alliander.

We hebben daarnaast acht overlegvergaderingen gehad met de Raad van Bestuur (RvB) en drie extra bijeenkomsten in verband met de uitruil. Tevens hebben we dit jaar een bijeenkomst gehad met de Raad van Commissarissen (RvC) en de RvB, met als thema de wet STROOM. Ook hebben we met de RvB gesproken over ontwikkelingen in de aanloop naar 2020. Onderwerpen van gesprek waren bijvoorbeeld arbeidsvoorwaarden en Asset Management (AsM). Tot slot hebben we twee keer tripartiet overleg gehad met de afdeling Human Resources en de vakbonden en hebben we elk kwartaal informele afstemming gehad met de commissaris die op voordracht van de OR in de RvC zitting heeft.

We hebben in 2015 zeven adviesaanvragen en een instemmingsverzoek vanuit de organisatie behandeld. Bij alle onderwerpen is onze focus gericht op onze stakeholders, waarbij het belang van onze medewerkers maar ook van het bedrijf onze nadrukkelijke aandacht heeft.

Terugblik op 2015

We kijken met een gemengd gevoel terug op 2015. Het was een druk jaar, vooral in het kader van de uitruil met Alliander, met zowel zaken waar we positief op terugkijken als zaken die beter hadden gekund.

Medezeggenschapsstructuur

Tijdens de vorige zittingsperiode is door de medezeggenschap in overleg met de bestuurder gewerkt aan een nieuwe medezeggenschapsstructuur, waarin meer ruimte is voor medewerkersparticipatie. Na de verkiezingen in 2014 is hieraan invulling gegeven. Hierdoor hebben veel nieuwe collega's de weg naar de medezeggenschap gevonden. Helaas hebben in 2015 een aanzienlijk aantal (11) leden om verschillende redenen de medezeggenschap al moeten verlaten. Onder andere door reorganisaties en tijdgebrek. In de OR zijn al deze mensen inmiddels allemaal vervangen. In de Onderdeelcommissies (OC's) resteren nog enkele vacatures, hiervoor zal bij drie OC's in het voorjaar van 2016 een tussentijdse verkiezing worden gehouden.

Positief is dat de OC's veel hebben geleerd het afgelopen jaar, er goede teamvorming binnen de OC's heeft plaatsgevonden, waardoor de OC's steeds beter in hun rol komen. Ook vindt er steeds betere afstemming plaats tussen de OC's en de bestuurder van het betreffende bedrijfs onderdeel. De samenwerking tussen de OR en de OC's verloopt daarnaast ook goed en prettig. Al deze ontwikkelingen zien we als zeer positief, gezien het feit dat er veel nieuwe mensen tot de medezeggenschap zijn toegetreden en we dit jaar voor het eerst volgens de nieuwe structuur hebben gewerkt.

Uitruil Alliander

De OR is van mening dat de uitruil met Alliander goed past binnen de strategie van Enexis en staat achter de overeenkomst met Alliander. De uitvoering ervan is alleen een taai en stroperig traject geweest. Er was lang onduidelijkheid over de exacte afspraken en informatie kwam moeilijk los. Hierdoor was het erg lastig inzicht te krijgen in wat de uitruil zou betekenen voor de medewerkers, hoe hierover mee te kunnen praten en goed te kunnen adviseren. De afstemming met de medezeggenschap voor wat betreft de uitruil was beter verlopen als de OR meer was meegenomen in het traject.

Reorganisaties

Met de introductie van DI+ binnen Enexis, hadden we verwacht dit jaar voornamelijk met DI+-aanvragen te maken te krijgen, voor reorganisaties over circa twee jaar. Net als voorgaande jaren zijn we dit jaar echter ook weer geconfronteerd met reorganisaties die daarvoor niet in beeld waren bij de OR.

Overname Cogas

In 2015 heeft Enexis Cogas Meetdiensten overgenomen. Dit betrof 11 medewerkers. In dit traject zijn we tijdig meegenomen en hebben we goed kunnen adviseren. Alle betrokkenen zijn tevreden over dit traject en hier kijken we dan ook met een goed gevoel op terug.

Initiatiefvoorstellen

In 2015 heeft de OR geen initiatiefvoorstellen gedaan, terwijl we ons dit wel hadden voorgenomen. Dit vanwege de drukke agenda met adviesaanvragen en instemmingsverzoeken en te bespreken onderwerpen. Deze proactieve manier van adviseren zien we echter als een belangrijke taak van de OR.

Doorkijk 2016

De wens die we ook in het afgelopen jaar hebben geuit, blijft staan voor 2016: voorgenomen reorganisaties in een vroeg stadium melden en bespreekbaar maken.

Daarnaast ziet de OR in 2016 graag meer dialoog tussen de medezeggenschap en de organisatie en zouden we meer gezamenlijke betrokkenheid willen creëren rond tal van veranderingen. Bijvoorbeeld die welke ons in het kader van de energietransitie te wachten staan.

De sessies met de RvB en de RvC rond actuele thema's, zoals de Wet STROOM in 2015, zijn voor de OR van grote waarde gebleken. Dit soort open discussies zonder agenda maakt dat we elkaar beter leren kennen en begrip krijgen voor elkaars standpunten.

's-Hertogenbosch, 3 maart 2016

Namens de Ondernemingsraad,

Eef Verhoeven, voorzitter

Samenstelling Ondernemingsraad 2015

- ◆ Eef Verhoeven (voorzitter)
- ◆ Aldo van den Bos (secretaris)
- ◆ Peter Weldam (plv. voorzitter)
- ◆ Peter Doreleijers (plv. secretaris)
- ◆ Lucas Arts (vanaf 29 september)
- ◆ Dik Brokken
- ◆ Vladimir Chalyt (van 16 april tot 6 mei)
- ◆ Harrie Darding
- ◆ Berry Hamers (vanaf 18 juni)
- ◆ Andy Hamstra (tot 1 april)
- ◆ Harry Helfferich (van 25 februari tot 29 september)
- ◆ Guus ter Laare
- ◆ Roy van Lent (tot 22 april)
- ◆ Schra Rijkx (tot 25 februari)
- ◆ Frank Schonewille (tot 24 juni)
- ◆ Algèr Snijder
- ◆ Alfons Vollenbroek (vanaf 29 juni)
- ◆ Marysia Zolik
- ◆ Jo Custers (ambtelijk secretaris)

Peter Vermaat
CEO

Maarten Blacquière
CFO

Personalia

Raad van Bestuur

Peter Vermaat **Voorzitter Raad van Bestuur**

Peter Vermaat (1965) studeerde Civiele Techniek aan de Technische Universiteit Delft. Aansluitend behaalde hij zijn MBA aan de Rotterdam School of Management. In 1991 begon hij zijn loopbaan bij bouwconcern VolkerWessels, waar hij diverse directiefuncties vervulde. Vanaf 2008 tot medio 2014 was hij CEO van Waterbedrijf Evides. Vanaf 1 augustus 2014 vervult hij de functie van CEO bij Enexis. In de loop der jaren heeft hij, zowel nationaal als internationaal, veel ervaring opgedaan met het bedrijfsmatig managen van de publieke infrastructuur voor de transport-, energie- en waterketen, met speciale aandacht voor duurzaamheid en publiek-private samenwerking (PPS). Bestuurslid van de Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten in Nederland (KVGn), Brede Stroomversnelling en de Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE).

Maarten Blacquière **Lid Raad van Bestuur/CFO**

Maarten Blacquière (1967) studeerde Technische Bedrijfskunde aan de Universiteit Twente. In 1989 trad hij in dienst bij Esso Nederland waar hij diverse functies in binnen- en buitenland bekleedde. Van 2005 tot en met 2012 was hij CFO van gashandelonderneming GasTerra. Sinds 1 januari 2013 is hij lid van de Raad van Bestuur / CFO van Enexis. In januari 2014 is hij toegetreten tot de Raad van Commissarissen van Ziut en in oktober 2014 tot de Raad van Commissarissen van Energie Data Services Nederland (EDSN). Sinds 2011 is hij tevens lid van de Raad van Toezicht van Zorggroep Treant.

D.D.P. Bosscher

M.E.J.M. Caubo

M.A.E. Calon

Raad van Commissarissen

De heer D.D.P. Bosscher

De heer Bosscher (1945) is sinds 2008 voorzitter van de Raad van Commissarissen en aftredend in 2016. De heer Bosscher is tevens lid van de Remuneratie- en Selectiecommissie. De voormalig Director Technology & Development bij Sappi Fine Paper plc. heeft de Nederlandse nationaliteit.

Mevrouw M.E.J.M. Caubo

Mevrouw Caubo (1961) is herbenoemd als commissaris in 2015 en aftredend in 2019. Zij is tevens lid van de Auditcommissie. Mevrouw Caubo is Manager Business Development bij Human Capital Care. Daarnaast is zij voorzitter van de Raad van Toezicht van de Stichting Conrisq Groep. Zij heeft de Nederlandse nationaliteit.

De heer M.A.E. Calon

De heer Calon (1959) is benoemd als commissaris in 2012 en aftredend in 2016. Hij is lid van de Auditcommissie. De heer Calon was Gedeputeerde in de provincie Groningen. Hij is voorzitter van AEDS Vereniging van Woningbouwcorporaties en voorzitter van Housing Europe. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit.

R. de Jong

P.W. Moerland

De heer R. de Jong

De heer De Jong (1948) is benoemd als commissaris in 2008 en aftredend in 2016. Hij is voorzitter van de Auditcommissie. De heer De Jong, voormalig CFO Essent N.V., is voorzitter van de Raad van Commissarissen van N.V. Nederlandse Gasunie, Rabobank Arnhem en Omstreken en van Bakeplus Holding B.V., commissaris bij USG People N.V., lid van de Raad van Toezicht van de Hogeschool van Amsterdam, adviseur van de Raad van Toezicht van de Universiteit van Amsterdam, bestuurslid van de Stichting Aandelenbeheer BAM Groep, bestuurslid van de Stichting tot het houden van Preferente Aandelen Wereldhave en lid Raad van Toezicht van Stichting Toneelgroep Oostpool. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit.

De heer P.W. Moerland

De heer Moerland (1949) is benoemd als commissaris in 2014 en aftredend in 2018. Hij is vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen en voorzitter van de Remuneratie- en Selectiecommissie. De heer Moerland was hiervoor bestuursvoorzitter van Rabobank Nederland. De heer Moerland is voorzitter van het bestuur Stichting Berenschot Beheer, voorzitter Raad van Toezicht van de Stichting Stadhuismuseum Zierikzee en bestuurslid Stichting Administratiekantoor Heijmans. Daarnaast is hij lid van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Bachvereniging. Hij heeft de Nederlandse nationaliteit.

Inhoudsopgave

Geconsolideerde jaarrekening 2015	76
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	76
Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat	77
Geconsolideerde balans	78
Geconsolideerd kasstroomoverzicht	79
Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen	80
Toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening	81
1. Algemene informatie	81
2. Grondslagen voor de financiële verslaggeving	81
3. Segmentatie	92
4. Acquisities	94
Noten bij de geconsolideerde jaarrekening	97
1. Netto-omzet	97
2. Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen	97
3. Overige bedrijfsopbrengsten	98
4. Personeelskosten	98
5. Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	99
6. Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	99
7. Overige bedrijfskosten	100
8. Resultaat deelnemingen en joint ventures	100
9. Financiële baten en lasten	100
10. Bijzondere posten	101
11. Winstbelasting	102
12. Materiële vaste activa	103
13. Immateriële vaste activa	105
14. Deelnemingen en joint ventures	106
15. Overige financiële vaste activa	107
16. Voorraden	107
17. Vorderingen	108
18. Winstbelasting	108
19. Overige financiële activa (kortlopend)	109
20. Liquide middelen	109
21. Activa aangehouden voor verkoop	110
22. Eigen vermogen	111
23. Rentedragende verplichtingen (langlopend)	111
24. Voorzieningen	113
25. Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	114
26. Latente belastingen	115
27. Handelsschulden en overige te betalen posten	115

28. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	116
29. Passiva aangehouden voor verkoop	116
30. Toelichting op kasstroomoverzicht	116
31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten	117
32. Informatie verbonden partijen	122
33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa	123
34. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	124
35. Gebeurtenissen na balansdatum	129
Enkelvoudige jaarrekening 2015	130
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening	130
Enkelvoudig overzicht van het totaalresultaat	131
Enkelvoudige balans	132
Toelichtingen op de enkelvoudige jaarrekening	133
Grondslagen voor de financiële verslaggeving	133
Noten bij de vennootschappelijke jaarrekening	134
36. Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen	134
37. Financiële baten en lasten	134
38. Winstbelasting	135
39. Deelnemingen in groepsmaatschappijen	135
40. Overige financiële vaste activa	135
41. Vorderingen	136
42. Winstbelasting	136
43. Overige financiële activa (kortlopend)	136
44. Liquide middelen	137
45. Eigen vermogen	137
46. Rentedragende verplichtingen (langlopend)	137
47. Latente belastingen	138
48. Handelsschulden en overige te betalen posten	138
49. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	138
50. Winstbelasting	139
51. Informatie verbonden partijen	139
52. Beloning Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen	139
53. Deelnemingen en joint ventures	140
Overige gegevens	141
Winstbestemming	141
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	142
Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant	148
Gebeurtenissen na balansdatum	152

Geconsolideerde jaarrekening 2015

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

bedragen in miljoenen euro's	Noot	2015	2014
Netto-omzet	1	1.353,4	1.399,5
Af: Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen	2	231,5	243,0
Overige bedrijfsopbrengsten	3	19,4	20,2
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo		1.141,3	1.176,7
Personeelskosten	4	286,8	276,8
Afschrijvingen en buitengebruikstellingen	5	300,9	310,1
Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten	6	140,8	132,6
Overige bedrijfskosten	7	19,4	23,9
Totaal bedrijfskosten		747,9	743,4
Bedrijfsresultaat		393,4	433,3
Resultaat deelnemingen en joint ventures	8	1,4	1,3
Financiële baten	9	4,5	4,3
Financiële lasten	9	97,5	83,3
Financiële baten en lasten		-93,0	-79,0
Resultaat vóór belastingen	10	301,8	355,6
Belastingen	11	78,7	90,1
Resultaat na belastingen		223,1	265,5
Toekomend aan:			
Minderheidsaandeelhouders		0	0
Aandeelhouders		223,1	265,5
Gemiddeld aantal aandelen in boekjaar		149.682.196	149.682.196
Winst per aandeel ¹⁾		1,49	1,77

1. In euro's, verwatering van winsten is niet van toepassing.

Geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat na belastingen	223,1	265,5
Vrijval niet-gerealiseerde resultaten via hedgereserve	0,8	0,8
Belastingen vrijval niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-0,2	-0,2
Totaalresultaat incl. niet-gerealiseerde resultaten ¹⁾	223,7	266,1
Toekomend aan:		
Minderheidsaandeelhouders	0,0	0,0
Aandeelhouders	223,7	266,1

1. De niet-gerealiseerde bedragen in het totaalresultaat betreffen louter bedragen die in latere periodes in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

Geconsolideerde balans (voor voorstel winstbestemming)

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2015	31 december 2014
Activa			
Materiële vaste activa	12	5.717,4	5.884,6
Immateriële vaste activa	13	106,8	107,5
Deelnemingen en joint ventures	14	12,6	12,5
Overige financiële vaste activa	15	9,4	10,4
Vaste activa		5.846,2	6.015,0
Vorraden	16	30,2	20,8
Vorderingen	17	157,5	172,6
Winstbelasting	18	16,4	-
Overige financiële activa (kortlopend)	19	122,2	112,3
Liquide middelen	20	536,7	96,3
Vlottende activa		863,0	402,0
Activa aangehouden voor verkoop	21	370,2	-
Totaal activa		7.079,4	6.417,0

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2015	31 december 2014
Passiva			
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		149,7	149,7
Agioreserve		2.436,3	2.436,3
Algemene reserve		802,3	669,5
Hedgereserve		-3,7	-4,3
Resultaat van het boekjaar		223,1	265,5
Eigen vermogen	22	3.607,7	3.516,7
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	23	1.660,7	1.747,4
Voorzieningen (langlopend)	24	62,3	67,1
Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen	25	613,6	587,7
Latente belastingen	26	195,1	191,1
Langlopende verplichtingen		2.531,7	2.593,3
Handelsschulden en overige te betalen posten	27	259,3	212,9
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	28	608,4	26,3
Winstbelasting	18	-	40,7
Voorzieningen (kortlopend)	24	11,2	12,9
In volgend jaar te amortiseren vooruitontvangen bijdragen	25	15,1	14,2
Kortlopende verplichtingen		894,0	307,0
Passiva aangehouden voor verkoop	29	46,0	-
Totaal passiva		7.079,4	6.417,0

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

bedragen in miljoenen euro's	Noot	2015	2014
Resultaat na belastingen		223,1	265,5
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen		300,9	310,1
Geamortiseerde bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen		-15,1	-13,6
Resultaat deelnemingen		-1,4	-1,3
Ontvangen dividend deelnemingen		1,3	1,2
Mutatie operationeel werkkapitaal	30	-6,9	22,6
Mutatie latente belastingen		21,8	-6,8
Mutatie voorzieningen (langlopend)		-1,8	-0,4
Overige		0,7	0,8
Kasstroom uit operationele activiteiten		522,6	578,1
Investerings materiële en immateriële vaste activa		-498,6	-461,7
Acquisities		-4,3	-
Ontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen		67,0	65,6
Verstreckte leningen		-2,1	-0,9
Storting in deposito's en geldmarktfondsen		-410,0	-695,0
Opname uit deposito's en geldmarktfondsen		400,0	670,0
Aflossing verstreckte leningen		3,2	2,4
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-444,8	-419,6
Kasstroom voor financieringsactiviteiten		77,8	158,5
Uitgifte obligatieleningen ¹⁾		494,5	-
Opname van rentedragende verplichtingen exclusief schulden aan kredietinstellingen		18,0	-
Aflossing van rentedragende verplichtingen exclusief schulden aan kredietinstellingen		-4,0	-4,3
Uitbetaald dividend		-132,8	-119,5
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		375,7	-123,8
Totaal kasstromen		453,5	34,7
Netto liquide middelen begin boekjaar	30	82,6	47,9
Netto liquide middelen ultimo boekjaar	30	536,1	82,6

1. EUR 500 miljoen nominaal na aftrek van EUR 5,5 miljoen aan emissiekosten die gedurende de looptijd van de lening geamortiseerd worden.

Geconsolideerd mutatieoverzicht van het eigen vermogen

bedragen in miljoenen euro's	Aantal gewone aandelen	Aandelen-kapitaal	Agio-reserve	Algemene reserve	Hedge-reserve	Resultaat boekjaar	Totaal eigen vermogen
Stand per 1 januari 2014	149.682.196	149,7	2.436,3	549,9	-4,9	239,1	3.370,1
Resultaat na belastingen 2014	-	-	-	-	-	265,5	265,5
Amortisatie hedgereserve in 2014	-	-	-	-	0,6	-	0,6
Totaalresultaat inclusief niet-gerealiseerde resultaten	149.682.196	149,7	2.436,3	549,9	-4,3	504,6	3.636,2
Bestemming resultaat 2013	-	-	-	119,6	-	-119,6	-
Dividenduitkering over 2013	-	-	-	-	-	-119,5	-119,5
Stand per 31 december 2014	149.682.196	149,7	2.436,3	669,5	-4,3	265,5	3.516,7
Stand per 1 januari 2015	149.682.196	149,7	2.436,3	669,5	-4,3	265,5	3.516,7
Resultaat na belastingen 2015	-	-	-	-	-	223,1	223,1
Amortisatie hedgereserve in 2015	-	-	-	-	0,6	-	0,6
Totaalresultaat inclusief niet-gerealiseerde resultaten	149.682.196	149,7	2.436,3	669,5	-3,7	488,6	3.740,5
Bestemming resultaat 2014	-	-	-	132,7	-	-132,7	-
Dividenduitkering over 2014 ¹⁾	-	-	-	-	-	-132,8	-132,8
Stand per 31 december 2015 ²⁾	149.682.196	149,7	2.436,3	802,3	-3,7	223,1	3.607,7

- De in 2015 aan aandeelhouders toekomende en betaalde dividenduitkering over 2014 bedraagt EUR 0,89 per aandeel (2014: EUR 0,80), waarbij is gerekend met het aantal aandelen gedurende het boekjaar.
- Ultimo 2015 bedroeg het totaal eigen vermogen (voor winstbestemming) per aandeel EUR 24,10 (2014: EUR 23,49), waarbij is gerekend met het aantal aandelen ultimo boekjaar.

Toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening

1. Algemene informatie

Enexis Holding N.V., gevestigd te Rosmalen, is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhouden, het beheer en de ontwikkeling van distributienetten voor elektriciteit (stroomkabels en midden- en laagspanningsstations) en gas (gasleidingen en gasstations) en daaraan verwante activiteiten. De verwante diensten betreffen met name kernversterkende, niet-gereguleerde activiteiten op het gebied van meetdiensten, openbare verlichting, de verhuur van middenspanningsinstallaties en de aanleg en het beheer van particuliere energiedistributienetten.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. De geconsolideerde jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar 2015 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen (hierna te noemen Groep). Van de aandelen van Enexis Holding N.V. wordt circa 74% gehouden door zes Nederlandse provincies en circa 26% door 112 gemeenten.

De door Enexis Holding N.V. opgestelde en door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. gecontroleerde jaarrekening is op 3 maart 2016 ter ondertekening aangeboden aan de Raad van Commissarissen. De door de Raad van Commissarissen getekende jaarrekening wordt op 18 april 2016 ter vaststelling aangeboden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

2. Grondslagen voor de financiële verslaggeving

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, de geconsolideerde balans, het geconsolideerd kasstroomoverzicht en het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen. De toelichtingen bij de in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's. Aan- en verkooptransacties in vreemde valuta worden op transactiedatum verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Enexis Holding N.V. hanteert als grondslagen voor waardering en resultaatbepaling de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals aanvaard binnen de Europese Unie. Voorts is de jaarrekening opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De jaarrekening is opgesteld op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld.

2.2 Wijzigingen in IFRS

Wijzigingen in 2015 zonder effect

In 2015 zijn de volgende nieuwe of gewijzigde IFRS-standaarden en IFRIC-interpretaties van kracht. Deze hebben geen directe gevolgen voor de jaarrekening van Enexis.

- ◆ Wijzigingen in IAS 19 – Personeelsbeloningen
- ◆ Jaarlijkse verbeteringen van IFRS's, cyclus 2010-2012:
 - ◆ IFRS 2 Share-based Payment
 - ◆ IFRS 3 Business Combinations
 - ◆ IFRS 8 Operating Segments
 - ◆ IAS 16 Property, Plant and Equipment en IAS 38 Intangible Assets
 - ◆ IAS 24 Related Party Disclosures
- ◆ Jaarlijkse verbeteringen van IFRS's, cyclus 2011-2013:
 - ◆ IFRS 3 Business Combinations
 - ◆ IFRS 13 Fair Value Measurement
 - ◆ IAS 40 Investment Property

Toekomstige standaarden die nog niet van kracht zijn in 2015

Onderstaande verbeteringen en wijzigingen van IFRS-standaarden zijn gepubliceerd en in 2015 aanvaard door de Europese Unie, maar nog niet van kracht in 2015 en als zodanig niet toegepast.

- ◆ Wijzigingen in IFRS 11 'Joint Arrangements' – 'Accounting for Acquisitions of Interests in Joint Operations', van kracht per 1 januari 2016. Deze wijzigingen zullen geen impact hebben op de financiële positie en de resultaten van de Groep.
- ◆ Wijzigingen in IAS 16 Materiële vaste activa en IAS 41 'Agriculture' – 'Bearer Plants', van kracht per 1 januari 2016. Deze wijzigingen zullen geen impact hebben op de financiële positie en de resultaten van de Groep. De Groep heeft geen 'bearer plants'.
- ◆ Jaarlijkse verbeteringen van IFRS's, cyclus 2012-2014, van kracht per 1 januari 2016. Eerste toepassing van deze standaard staat gepland voor de verslaggevingsperiode 2016. De impact van deze verbeteringen op de reeds door de Groep gehanteerde grondslagen en/of toelichting wordt nog nader onderzocht.
- ◆ Wijzigingen in IAS 1 – Presentatie van de jaarrekening – Toelichtingsinitiatieven, van kracht per 1 januari 2017. Eerste toepassing van deze standaard staat gepland voor de verslaggevingsperiode 2017. De impact van deze wijziging op de reeds door de Groep gehanteerde grondslagen en/of toelichting wordt nog nader onderzocht.
- ◆ Wijzigingen in IAS 16 Materiële vaste activa en IAS 38 Immateriële vaste activa – Verduidelijking van geaccepteerde methoden voor afschrijving en amortisatie, van kracht per 1 januari 2016. Deze wijziging zal geen impact hebben op de financiële positie en de resultaten van de Groep.

Onderstaande verbeteringen en wijzigingen van IFRS-standaarden zijn gepubliceerd, maar in 2015 nog niet aanvaard door de Europese Unie. Mogelijke verbeteringen of wijzigingen zijn van toepassing met ingang van boekjaren na 2015 en zijn in 2015 nog niet toegepast.

- ◆ IFRS 9 – Financiële instrumenten, van kracht per 1 januari 2018. Deze wijziging zal naar verwachting geen effect hebben op de reeds door de Groep gehanteerde grondslagen en/of toelichting.
- ◆ IFRS 14 – Overlopende posten uit hoofde van tariefregulering, van kracht per 1 januari 2016. Er is geen sprake van first-time adoption van IFRS door de Groep, waardoor deze standaard niet relevant is voor de Groep.
- ◆ IFRS 15 – Contractuele opbrengsten met klanten, van kracht per 1 januari 2018. Eerste toepassing van deze standaard staat gepland voor de verslaggevingsperiode 2018. De impact van deze standaard op de reeds door de Groep gehanteerde grondslagen en/of toelichting is nog niet bekend en wordt nader onderzocht.

- ◆ Wijzigingen in IFRS 10, IFRS 12 en IAS 28 – Investeringsdeelnemingen: Toepassing van de consolidatie-uitzondering, van kracht per 1 januari 2017. Deze wijziging is niet relevant voor de Groep, aangezien geen entiteit binnen de Groep kwalificeert als investeringsentiteit onder IFRS 10.
- ◆ Wijzigingen in IFRS 10 Geconsolideerde jaarrekeningen en IAS 28 Investeringsdeelnemingen en joint ventures – Verkoop of bijdrage van activa tussen een investeerder en gelieerde deelnemingen en joint ventures, van kracht per 1 januari 2016. Deze wijziging zal geen impact hebben op de financiële positie en de resultaten van de Groep.
- ◆ Wijzigingen in IAS 27 Enkelvoudige jaarrekeningen – Equity-methode in enkelvoudige jaarrekeningen, van kracht per 1 januari 2016. Deze wijzigingen zullen geen impact hebben op de geconsolideerde jaarrekening van Enexis.
- ◆ IFRS 16 – Leases, van kracht per 1 januari 2019. Eerste toepassing van deze standaard staat gepland voor de verslaggevingsperiode 2019. De impact van deze standaard op de reeds door de Groep gehanteerde grondslagen en/of toelichting is nog niet bekend en wordt nader onderzocht.

2.3 Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening bevat de jaarrekening van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen.

Groepsmaatschappijen betreffen alle entiteiten waarover de groep de controle heeft, dat wil zeggen dat de groep blootgesteld is aan, of recht heeft op, variabele resultaten vanuit zijn betrokkenheid bij de entiteit en de mogelijkheid heeft om deze resultaten te beïnvloeden door zijn macht om de activiteiten van de entiteit te sturen. Groepsmaatschappijen worden betrokken in de consolidatie vanaf de datum waarop hier sprake van is. Vanaf de datum dat niet meer aan de criteria van groepsmaatschappijen wordt voldaan, wordt de groepsmaatschappij niet langer betrokken in de consolidatie.

Bij de consolidatie wordt de integrale methode toegepast. In het geval dat het belang van Enexis Holding N.V. in de groepsmaatschappij minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden in het eigen vermogen en in het resultaat opgenomen. Financiële relaties en resultaten tussen geconsolideerde maatschappijen onderling worden geëlimineerd.

Bij verlies van zeggenschap worden de activa en verplichtingen van de dochteronderneming, eventuele minderheidsbelangen en overige met de dochteronderneming samenhangende vermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. Het eventuele overschot of tekort op het verlies van zeggenschap wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Indien de Groep een belang behoudt in de voormalige dochteronderneming, wordt dat belang tegen de reële waarde verantwoord per de datum dat niet langer sprake was van zeggenschap. Het belang wordt na eerste opname als een investering verwerkt volgens de 'equity'-methode, of als financieel actief beschikbaar voor verkoop, afhankelijk van de mate van invloed die wordt behouden.

2.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Schattingen en veronderstellingen

Bij het opstellen van de jaarrekening worden bepaalde schattingen en veronderstellingen gedaan die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. Verschillen tussen de werkelijke uitkomsten en de schattingen en veronderstellingen, zijn van invloed op de bedragen die in toekomstige periodes worden gerapporteerd.

Door het management gehanteerde veronderstellingen, aannames en schattingen zijn met name van invloed op de waardering van materiële en immateriële vaste activa (noot 12 en 13; zie tevens 'Materiële vaste activa' en 'Immateriële vaste activa' in de grondslagen), de noodzaak tot bijzondere waardeverminderingen van materiële en immateriële vaste activa (noot 12 en 13; zie tevens 'Bijzondere waardeverminderingen' in de grondslagen), de noodzaak tot

eventuele waardeverminderingen van debiteuren (noot 17;), de waarderingen van voorzieningen (noot 24; zie tevens 'Voorzieningen' in de grondslagen) en de verantwoording van netto-omzet (noot 1; zie tevens 'Netto-omzet' in de grondslagen).

Valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. De hieruit ontstane koersverschillen komen ten gunste dan wel ten laste van het resultaat. Monetaire posten worden omgerekend tegen de jaareindekoers.

Saldering

Saldering van actief- en passiefposten vindt per tegenpartij plaats indien er sprake is van een contractueel recht om de opgenomen bedragen te salderen en er sprake is van de intentie om te salderen. Ontbreekt het recht om bedragen te salderen of het voornemen actief- en passiefposten gelijktijdig af te wikkelen, dan worden deze apart verantwoord.

Daar waar op basis van een contract het recht bestaat tot het salderen van actief- en passiefposten, wordt dit in de betreffende noot toegelicht. Hierbij worden tevens de saldi van de actief- en passiefpost nader toegelicht.

Presentatie

De presentatie van de winst-en-verliesrekening volgt de categoriale indeling. De kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen worden meteen na de netto-omzet en overige bedrijfsopbrengsten gepresenteerd vanwege de relatie met de netto-omzet, alsmede het onderscheid ten opzichte van de door onze organisatie op korte termijn meer beïnvloedbare andere bedrijfskosten. Deze wijze van presenteren is een weerspiegeling van de intern gehanteerde rapportage- en sturingsmiddelen.

Waardering tegen reële waarde

De Groep waardeert een aantal financiële instrumenten (zoals derivaten) per balansdatum tegen reële waarde. Bovendien worden de reële waarden van de rentedragende verplichtingen toegelicht in noot 31. 'Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten'. De reële waarde is de prijs die zou worden ontvangen indien het actief op de waarderingsdatum zou worden verkocht of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen indien regelmatig transacties tussen marktdeelnemers zouden plaatsvinden. Bij een waardering tegen reële waarde wordt ervan uitgegaan dat de transactie om het actief te verkopen of de verplichting over te dragen plaatsvindt:

- ◆ op de belangrijkste markt voor het actief of de verplichting; of, als die er niet is,
- ◆ op de voordeligste markt voor het actief of de verplichting.

De Groep dient toegang te hebben tot de belangrijkste of voordeligste markt.

De reële waarde van een actief of een verplichting wordt bepaald met behulp van de veronderstellingen waarvan marktdeelnemers zouden uitgaan bij het waarderen van het actief of de verplichting, in de veronderstelling dat marktdeelnemers in hun economisch belang handelen. Bij de waardering van een niet-financieel actief tegen reële waarde wordt rekening gehouden met het vermogen van een marktdeelnemer om economische voordelen te genereren door het actief maximaal en optimaal te gebruiken of door het te verkopen aan een andere marktdeelnemer die het actief maximaal en optimaal zou gebruiken.

De Groep gebruikt waarderingstechnieken die in de gegeven omstandigheden geëigend zijn en waarvoor voldoende gegevens beschikbaar zijn om de reële waarde te bepalen, en waarbij zo veel mogelijk relevante waarneembare inputs en zo weinig mogelijk niet-waarneembare inputs worden gebruikt.

Alle activa en verplichtingen ten aanzien waarvan de reële waarde wordt bepaald of in de jaarrekening wordt vermeld, worden in de navolgende reëlewaardehiërarchie ingedeeld, op basis van de input van het laagste niveau dat significant is voor de gehele waardering:

- ◆ Niveau 1: De reële waarde is gelijk aan genoteerde prijzen in een actieve markt.
- ◆ Niveau 2: De reële waarde is gebaseerd op parameters die direct of indirect in de markt waarneembaar zijn.
- ◆ Niveau 3: De reële waarde is gebaseerd op parameters die niet in de markt waarneembaar zijn.

Voor activa en verplichtingen die op terugkerende basis in de jaarrekening worden opgenomen tegen reële waarde, stelt de Groep aan het einde van iedere verslagperiode door herbeoordeling vast of er sprake is van wijzigingen in de niveau-indeling van de hiërarchie (op basis van de input van het laagste niveau dat significant is voor de gehele waardering).

Ten behoeve van de vermelding van reële waarden heeft de Groep categorieën activa en verplichtingen vastgesteld op basis van aard, eigenschappen en risico's van de activa en verplichtingen en het niveau in de reëlewaardehiërarchie zoals in het bovenstaande is toegelicht.

Bedrijfscombinaties en goodwill

Bedrijfscombinaties worden administratief verwerkt via toepassing van de overnamemethode. De kosten van de overname worden gewaardeerd tegen de som van de reële waarde op overnamedatum van de overgedragen vergoeding en het bedrag van de minderheidsbelangen in de overgenomen entiteit. Voor iedere bedrijfscombinatie bepaalt de Groep of de minderheidsbelangen in de overgenomen entiteit worden gewaardeerd tegen reële waarde of het proportionele aandeel van de identificeerbare nettoactiva van de overgenomen entiteit. Kosten die verband houden met de overname worden in het resultaat genomen in het jaar waarin deze kosten worden gemaakt.

Wanneer de Groep een bedrijf overneemt, beoordeelt ze de financiële activa en overgenomen verplichtingen voor gepaste classificering en toewijzing op basis van contractuele voorwaarden, economische omstandigheden en relevante omstandigheden op de verwervingsdatum. Dit omvat ook de scheiding van in contracten besloten afgeleide instrumenten in basiscontracten van de overgenomen partij.

Elke voorwaardelijke vergoeding die door de overnemende partij wordt overgedragen, zal initieel worden gewaardeerd tegen reële waarde op de verwervingsdatum. Een voorwaardelijke vergoeding die classificeert als een actief of verplichting als financieel instrument en die onder de reikwijdte valt van IAS 39, wordt tegen reële waarde gewaardeerd, waarbij wijzigingen in reële waarde worden verantwoord in de winst-en-verliesrekening.

Goodwill is het verschil tussen de kosten van overname van de onderneming (gewaardeerd tegen de som van de reële waarde op overnamedatum van de overgedragen vergoeding en het bedrag van de minderheidsbelangen in de overgenomen entiteit) minus het saldo van de reële waarde van identificeerbare activa en de reële waarde van de overgenomen verplichtingen van de onderneming. Goodwill wordt gewaardeerd tegen kostprijs minus eventuele bijzondere waardevermindering. Goodwill wordt jaarlijks getoetst op bijzondere waardevermindering en wordt additioneel getoetst indien gebeurtenissen of veranderingen in omstandigheden erop wijzen dat de boekwaarde mogelijk een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een eenmaal genomen bijzondere waardevermindering van goodwill wordt nooit teruggedraaid.

Daar waar goodwill is gealloceerd aan een kasstroomgenererende eenheid en deel uitmaakt van de afgestoten activiteiten binnen deze eenheid, maakt de goodwill die betrekking heeft op de afgestoten activiteiten deel uit van de boekwaarde van de activiteiten bij het bepalen van het boekresultaat op de afgestoten activiteiten. Goodwill die onder deze omstandigheden wordt afgestoten, wordt gewaardeerd op basis van de relatieve waarden van de afgestoten activiteiten en het deel dat gehandhaafd blijft in de kasstroomgenererende eenheid.

Netto-omzet

Onder de netto-omzet worden de opbrengsten, na aftrek van omzet- en energiebelasting, verantwoord van geleverde goederen en verrichte diensten uit het distribueren van elektriciteit en gas en van overige activiteiten. De afrekening met kleinverbruikers van energie geschiedt op basis van vaste bedragen, afhankelijk van de grootte (capaciteit) van de aansluiting.

De afrekening van grootverbruikers geschiedt periodiek op basis van contractueel overeengekomen capaciteit en daarnaast bij elektriciteit op basis van gemeten verbruik en opgetreden netbelasting.

De bij de bepaling van de omzet te hanteren tarieven worden gereguleerd door de Autoriteit Consument & Markt (ACM). De omzet wordt vastgesteld door de gefactureerde netwerkvergoeding te vermeerderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding en te verminderen met de raming van de nog te factureren netwerkvergoeding ultimo vorige verslagperiode.

Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen

Hieronder worden de kosten van transportdiensten, systeemdiensten en netverliezen gerekend die gerelateerd zijn aan de netto-omzet.

Subsidies

Investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de aanschafwaarde van het betreffende actief en op basis van de gebruiksduur ten gunste van het resultaat gebracht. Exploitatiesubsidies worden in het resultaat verantwoord in de periode waarop de subsidie betrekking heeft. Subsidies worden slechts opgenomen zodra de ontvangst hiervan met redelijke zekerheid kan worden vastgesteld.

Overige bedrijfsopbrengsten

Onder de overige bedrijfsopbrengsten worden opbrengsten verantwoord die niet direct gerelateerd zijn aan de kernactiviteiten.

Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen worden, parallel aan de afschrijving van betreffende activa, geamortiseerd en in de overige bedrijfsopbrengsten opgenomen.

Bedrijfslasten

Kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben. Direct aan eigen investeringsprojecten toegerekende en als zodanig geactiveerde kosten (voornamelijk kosten van eigen personeel en materialen) worden in mindering gebracht op de betreffende kostensoorten.

Financiële baten en lasten

De rentebaten en -lasten worden op basis van tijdsevenredigheid toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben, onder toepassing van de effectieve rentemethode. Aan investeringsprojecten waarvan de geschatte looptijd langer dan 12 maanden is, wordt bouwrente toegerekend. Indien hedge accounting wordt toegepast, wordt het ineffectieve gedeelte van derivaten direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten.

Materiële vaste activa

De waardering van materiële vaste activa vindt plaats tegen verkrijgings- of (interne) vervaardigingsprijs, verminderd met de over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen. Tot 2008 is de verkrijgingsprijs onder aftrek van de ontvangen bijdragen omdat deze tot dat jaar niet apart zijn gepasseerd.

De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief. Beoordeling van de gebruiksduur en restwaarde vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt. Op bedrijfsterreinen wordt niet afgeschreven. Een materieel vast actief wordt niet langer in de balans opgenomen wanneer het wordt afgestoten of wanneer er geen economische voordelen meer worden verwacht uit de verdere aanwending of verkoop van het actief. Een eventuele bate dan wel eventueel verlies voortvloeiende uit het niet langer in de balans opnemen van het actief wordt in het resultaat verwerkt.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste materiële vasteactivacategorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Verwachte gebruiksduren	
Gebouwen	25-50 jaar
Leidingen en installaties	25-55 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen en bedrijfswagens	7 jaar
Gereedschappen en apparatuur	5 jaar
Slimme meters (excl. software)	15 jaar

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa bestaan voornamelijk uit kosten van applicatiesoftware.

De immateriële vaste activa, voor zover niet betrekking hebbende op goodwill, worden gewaardeerd tegen kostprijs, verminderd met over deze waarde berekende afschrijvingen en eventuele bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. Bij de bepaling van de afschrijving wordt rekening gehouden met de verwachte gebruiksduur. Beoordeling van de gebruiksduur vindt jaarlijks plaats. Eventuele aanpassingen worden prospectief verwerkt.

De verwachte gebruiksduren van de belangrijkste immateriële vasteactivacategorieën zijn als volgt:

	Termijnen
Verwachte gebruiksduren	
Software	5 jaar
Goodwill	n.v.t.

Bijzondere waardeverminderingen

Gedurende het verslagjaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van activa. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, wordt een schatting gemaakt van de realiseerbare waarde van het actief. Voor de activa is de realiseerbare waarde gelijk aan de hoogste van de reële waarde minus verkoopkosten of de directe opbrengstwaarde.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen indien de boekwaarde van activa, of de kasstroom genererende eenheid waartoe de activa behoren, hoger is dan de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van het resultaat gebracht.

Een bijzondere waardevermindering wordt teruggenomen indien vastgesteld wordt dat de uitgangspunten zijn veranderd op basis waarvan destijds de realiseerbare waarde is bepaald en voor zover de resterende boekwaarde van

de activa lager is dan de boekwaarde die zou zijn bepaald, na aftrek van afschrijvingen, als in voorgaande jaren geen bijzondere waardevermindering voor het actief was opgenomen. Effecten van terugname van bijzondere waardeverminderingen worden ten gunste van het resultaat gebracht.

Deelnemingen en joint arrangements

Deelnemingen

De waardering van economische belangen die niet in de consolidatie worden betrokken, vindt plaats op basis van de equity-methode gebaseerd op de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Enexis Holding N.V. Volgens deze methode wordt het economisch belang aanvankelijk op kostprijs gewaardeerd, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel van Enexis Holding N.V. in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

Bij een negatieve vermogenswaarde worden verliezen op deelnemingen verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming. In deze netto-investering zijn ook leningen begrepen die aan deelnemingen zijn verstrekt, voor zover deze feitelijk deel uitmaken van de netto-investering. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt uitsluitend een voorziening opgenomen indien en voor zover op grond van juridische verplichtingen wordt ingestaan voor de schulden van de deelneming of indien het stellige voornemen bestaat de deelneming (voor het aandeel) tot betaling van de schulden in staat te stellen.

Bij mogelijke impairment van deelnemingen wordt verwezen naar de verwerkingswijze zoals opgenomen in de paragraaf 'Bijzondere waardeverminderingen' in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling'.

Joint arrangements

De financiële gegevens van entiteiten die als joint arrangement kwalificeren worden onderscheiden in joint ventures en joint operations, afhankelijk van de wettelijke en contractuele rechten en plichten die iedere investeerder heeft bedongen. De bestaande contractuele overeenkomsten kwalificeren alle als joint ventures. Joint ventures zijn entiteiten waarin Enexis, tezamen met één of meer andere investeerders, gezamenlijke zeggenschap heeft. Deze worden gewaardeerd op basis van de equity-methode.

Financiële instrumenten

Aankopen en verkopen van financiële instrumenten worden verantwoord op transactiedatum. De Groep neemt een financieel actief niet langer op in de balans als de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen, of als de Groep de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het financieel actief overdraagt door middel van een transactie, waarbij alle aan het eigendom van dit actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen.

De Groep maakt gebruik van de volgende financiële instrumenten:

Niet-afgeleide financiële instrumenten

Niet-afgeleide financiële instrumenten omvatten deposito's, handelsdebiteuren en overige vorderingen, verstrekte leningen, opgenomen leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Niet-afgeleide financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Na de eerste opname worden niet-afgeleide financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Financiële activa en verplichting worden separaat weergegeven. Er wordt uitsluitend gesaldeerd indien:

- ◆ de Groep een wettelijk afdwingbaar recht heeft op deze saldering; en
- ◆ indien zij voornemens is om te salderen op nettobasis en het actief en de verplichting gelijktijdig te realiseren.

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa

Tot einde looptijd aangehouden financiële activa omvatten verstrekte leningen aan deelnemingen en externe partijen.

Wanneer de Groep de uitdrukkelijke bedoeling heeft, en in staat is, om financiële activa tot het einde van de looptijd aan te houden, worden deze gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs plus eventuele direct toerekenbare transactiekosten op basis van de effectieve-rentemethode verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Financiële activa aangemerkt als beschikbaar voor verkoop

De beleggingen van de Groep in deposito's en Money Market Funds worden, afhankelijk van de geldende looptijden en condities, geclassificeerd als financiële activa beschikbaar voor verkoop.

Na eerste opname worden deze activa gewaardeerd tegen reële waarde en eventuele veranderingen in de reële waarde. Bijzondere waardeverminderingverliezen en valutakoerswinsten en – verliezen op monetaire posten die beschikbaar zijn voor verkoop worden rechtstreeks in het eigen vermogen via het totaalresultaat verwerkt.

Toerekenbare transactiekosten worden als last in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer zij worden gemaakt. Wanneer een belegging niet langer in de balans wordt opgenomen, wordt de in het eigen vermogen opgenomen cumulatieve winst of het cumulatieve verlies overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

Overige niet-afgeleide financiële instrumenten

Overige niet-afgeleide financiële instrumenten omvatten handelsdebiteuren en overige vorderingen.

Overige niet-afgeleide financiële instrumenten worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen, die in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)

De Groep kan gebruikmaken van afgeleide financiële instrumenten om het risico van wijzigingen in toekomstige kasstromen van periodiek te betalen rentes of risico's van vreemde valuta's af te dekken. Deze wijzigingen in kasstromen kunnen het gevolg zijn van ontwikkelingen in marktrente of marktkoersen van vreemde valuta's. Gezien de specifieke aanwending van derivaten ten behoeve van mitigering van het rente- en koersrisico op kasstromen, past Enexis waar mogelijk hedge accounting toe.

Waardering van derivaten vindt plaats op grond van kasstroom hedge accounting. De reële waarde van rentederivaten wordt bepaald door middel van de discontering van de toekomstige kasstromen. De reële waarde van valutaderivaten wordt bepaald door middel van discontering van toekomstige kasstromen omgerekend tegen de marktkoersen. De discontering wordt bepaald op basis van de marktrente ultimo boekjaar. De kasstromen worden bepaald op basis van de contractueel overeengekomen rentevoeten, vervaldatum en nominale bedragen. Mutaties in de reële waarde worden verantwoord in de hedgereserve (onderdeel van het eigen vermogen), mits de afdekking in hoge mate effectief is. Het ineffectieve gedeelte van de hedge wordt direct verantwoord in de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten.

Derivaten worden onder de kortlopende, respectievelijk langlopende overige financiële activa geclassificeerd indien de reële waarde positief is, en onder de kortlopende, respectievelijk langlopende financiële verplichtingen indien de reële waarde negatief is.

Overige financiële verplichtingen

Overige financiële verplichtingen omvatten opgenomen leningen, ontvangen waarborgsommen, handelsschulden en overige te betalen posten en overige financieringsverplichtingen.

Overige financiële verplichtingen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Een financiële verplichting wordt niet langer opgenomen als de verplichting tenietgaat, dat wil zeggen wanneer de in het contract vastgestelde verplichting nagekomen of ontbonden wordt, dan wel afloopt. In het geval dat bestaande financiële verplichtingen worden vervangen door andere verplichtingen die worden aangegaan met dezelfde leninggever en de voorwaarden in belangrijke mate verschillen, of dat de voorwaarden van de bestaande verplichting in belangrijke mate worden aangepast, wordt een dergelijke vervanging of aanpassing behandeld als tenietgaan van de huidige verplichting en het aangaan van een nieuwe verplichting. Het verschil in waardering komt ten gunste of ten laste van het resultaat.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de kostprijs of lagere verwachte opbrengstwaarde (in het kader van de normale bedrijfsvoering de geschatte verkoopprijs minus verkoopkosten). De kostprijs is berekend op basis van het systeem van gewogen gemiddelde kostprijzen.

De kostprijs omvat de uitgaven en direct toerekenbare kosten bij verwerving van de voorraden en het naar de bestaande locatie en in bestaande toestand brengen daarvan.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen reële waarde, normaliter gelijk aan de nominale waarde. Onder de liquide middelen worden louter de direct opeisbare liquide middelen opgenomen. Niet direct opeisbare liquide middelen worden, afhankelijk van de geldende looptijden en condities, opgenomen onder de overige financiële activa (kortlopend).

Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen

De van derden vooruitontvangen bijdragen voor investeringen in aanleg van netten en aansluitingen worden bij ontvangst als langlopende verplichting gepassiveerd. De amortisatie vindt plaats volgens de lineaire methode, waarbij rekening wordt gehouden met de verwachte gebruiksduur van het actief.

Latente belastingen

De aanwezige latenties hebben betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa en personeelsgerelateerde voorzieningen. Daarnaast hebben de latente belastingen betrekking op niet-gerealiseerde resultaten van derivatentransacties die via het overige totaalresultaat als hedgereserve zijn gevormd en de verplichting uit hoofde van de vaststellingsovereenkomsten voor de aflossing van de perpetuele lening. De waardering van de belastinglatenties vindt plaats tegen nominale waarde tegen het ultimo jaar geldende tarief voor de vennootschapsbelasting.

Voorzieningen

Voorzieningen worden opgenomen voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen van een onzekere omvang of met een onzeker tijdstip als gevolg van gebeurtenissen in het verleden. Indien het effect daarvan materieel is, worden de voorzieningen bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken met behulp van een actuele disconteringsvoet, waarbij rekening is gehouden met de specifieke risico's die inherent zijn aan de verplichting. De berekening van de contante waarde vindt voor de personeelsgerelateerde voorzieningen plaats volgens de 'project unit credit'-methode. Actuariële resultaten worden hierbij direct in het resultaat verwerkt.

De verwachte uitgaven binnen een jaar na balansdatum worden als afzonderlijke post opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Pensioenverplichtingen

De pensioentoezeggingen en de toezeggingen betreffende vervroegde uittreding aan de werknemers worden op grond van IAS 19 behandeld als toegezegde bijdrageregeling, aangezien er onvoldoende informatie beschikbaar is en de pensioenfondsen hebben aangegeven dat er geen consistente en betrouwbare basis is om de verplichting, fondsbeleggingen en kosten toe te rekenen aan de separate deelnemende partijen. De in het boekjaar betaalde bijdragen worden verantwoord in het resultaat.

Eind 2015 was bij pensioenfonds ABP de dekkingsgraad 97,2% (2014: 104,7%). De financiële positie van het fonds heeft geleden onder het tegenvallend rendement van de onrustige financiële markten. Ook de dalende rente speelde een grote rol voor de stand van de dekkingsgraad. Daarnaast hebben de nieuwe gegevens van het CBS (december 2015) over de gestegen levensverwachting een drukkend effect gehad op de dekkingsgraad. Voor 2015 bedraagt de premie 19,6% (2014: 21,6%). De premie van 19,6% is de som van de kostendekkende premie ouderdoms- en nabestaandenpensioen van 18,7% (inclusief de verhoging door actualisering van de levensverwachting) en een eenmalige premie van 0,9% als gevolg van het verlengen van de looptijd van compensatieregelingen tot de AOW-leeftijd voor lopende uitkeringen. De verdeling werkgever-werknemer verschuift in 2015 van 65,79 : 34,21 naar 68 : 32 (en in 2016 naar 70 : 30). Bij het bepalen van de premie voor 2015 is rekening gehouden met de wijzigingen in de pensioenregeling ingaande op 1 januari 2015 in verband met de wijzigingen in het fiscale kader (aanpassen opbouwpercentage en aftopping pensioengevend inkomen op EUR 100.000,-). Per 1 januari 2016 is de kostendekkende premie ouderdoms- en nabestaandenpensioen vastgesteld op 17,8%. In verband met de lage dekkingsgraad van 97,2% op 31 december 2015 heeft het fonds besloten om per 1 april 2016 een opslag op de premie te hanteren van 1%. De totale premie bedraagt dan 18,8%. De opslag op de premie per 1 april 2016 geldt in principe voor een periode van vijf jaar.

Winstbelasting

De belasting over het resultaat over de verslagperiode omvat de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en uitgestelde winstbelastingen.

Belastingen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening behalve voor zover zij betrekking hebben op posten die rechtstreeks zijn opgenomen in het eigen vermogen.

Saldering van uitgestelde belastingvorderingen en uitgestelde belastingschulden vindt uitsluitend plaats indien er sprake is van een formeel recht tot saldering, verband houdend met winstbelastingen die door dezelfde belastingautoriteit worden geheven, en de onderneming het voornemen heeft tot gelijktijdige verrekening van latente belastingen. Latente belastingen worden opgenomen tegen de nominale waarde.

Lease

De activa waarvan de vennootschap of haar dochterondernemingen krachtens een leaseovereenkomst het economisch eigendom hebben, worden geïnclassificeerd als financiële lease. De vennootschap of haar dochterondernemingen hebben het economisch eigendom indien vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen aan haar zijn overgedragen. Contracten waar het economisch eigendom in handen is van derden worden geïnclassificeerd als operationele lease. Bij de classificatie van leaseovereenkomsten, als operationele of financiële lease, is de economische realiteit leidend (niet de vorm van het contract).

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode, waarbij voor de herleiding van de mutatie in de netto liquide middelen wordt uitgegaan van het resultaat na belastingen. Het in het kasstroomoverzicht gehanteerde begrip netto liquide middelen betreft de liquide middelen zoals in de balans gehanteerd minus de kortlopende bankverplichtingen.

Segmentinformatie

Segmenten worden gerapporteerd in overeenstemming met de wijze waarop intern gerapporteerd wordt aan de 'Chief Operating Decision-Maker' (CODM). De Raad van Bestuur is geïdentificeerd als de hoogst geplaatste functionaris (CODM), die verantwoordelijk is voor de toewijzing van middelen en voor de beoordeling van prestaties van de segmenten. De interne rapportages zijn gebaseerd op de grondslagen die ook voor de geconsolideerde jaarrekening worden toegepast. Hierbij vindt een correctie plaats voor bijzondere posten en fair value-mutaties.

Wet Normering Topinkomens

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector heeft Enexis zich gehouden aan de Beleidsregel voor toepassing van WNT.

3. Segmentatie

Enexis Holding N.V. onderkent een tweetal rapportagesegmenten, te weten:

- ◆ gereguleerde activiteiten; en
- ◆ overig.

Bovenstaande indeling is gebaseerd op de interne rapportagestructuur, met name de geconsolideerde maandrapportage en het bedrijfs(jaar)plan. Vanwege de grote mate van administratieve verzelfstandiging zijn nagenoeg alle omzetten, kosten, activa en passiva volledig te alloceren aan de segmenten.

De gereguleerde activiteiten vormen verreweg het grootste onderdeel binnen Enexis (zowel qua netto-omzet, resultaat na belastingen als totaal activa is het aandeel van deze activiteiten meer dan 90%) en bestaan uit beheer, onderhoud en vernieuwing van het regionale gas- en elektriciteitsnetwerk waarover de leverancier gas of stroom bij de consument thuis of bij het bedrijf brengt.

Het als overig opgenomen segment betreft de activiteiten van Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. Fudura biedt organisaties aanvullende diensten, zoals het meten van energiestromen, ontwerp en realisatie van infrastructuur, verhuur en onderhoud van behuizing, transformatoren en schakelinstallaties en advies. Fudura zorgt ervoor dat bedrijven hun energievoorziening goed kunnen regelen. Daarnaast is Fudura verantwoordelijk voor niet-gereguleerde activiteiten die organisaties helpen hun energiehuishouding te verduurzamen. Enexis Vastgoed verhuurt eigen onroerend goed.

bedragen in miljoenen euro's	Enexis gereguleerd		Enexis overig		Normalisatie en eliminaties		Enexis totaal	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Winst-en-verliesrekening								
Netto-omzet	1.291,0	1.335,7	75,9	74,9	-13,5	-11,1	1.353,4	1.399,5
Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen	231,5	243,0	-	-	0,0	0,0	231,5	243,0
Overige bedrijfsopbrengsten	20,1	21,6	3,0	2,9	-3,7	-4,4	19,4	20,2
Voor bedrijfsactiviteiten beschikbaar saldo	1.079,6	1.114,3	78,8	77,8	-17,2	-15,6	1.141,3	1.176,7
Bedrijfskosten	711,3	707,0	50,5	46,6	-14,0	-10,2	747,9	743,4
Bedrijfsresultaat	368,3	407,3	28,3	31,3	-3,2	-5,3	393,4	433,3
Resultaat deelnemingen en joint ventures	1,4	1,3	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,3
Financiële baten/lasten	-75,9	-75,0	-3,5	-4,0	-13,7	0,0	-93,0	-79,0
Resultaat na belastingen	217,1	249,1	18,7	20,4	-12,7	-4,0	223,1	265,5
Activa en verplichtingen								
Totaal activa	7.066,3	6.377,2	178,7	181,1	-165,6	-141,3	7.079,4	6.417,0
Niet-geconsolideerde deelnemingen en joint ventures	12,6	12,5	0,0	0,0	0,0	0,0	12,6	12,5
Verplichtingen (voorzieningen en schulden)	3.477,1	2.880,8	112,1	115,8	-117,7	-96,3	3.471,6	2.900,3
Overige gegevens								
Investerings in (I)MVA	487,4	450,2	11,2	11,5	0,0	0,0	498,6	461,7
Aantal eigen medewerkers ultimo jaar (fte)	3.968,1	3.984,5	180,3	176,1	0,0	0,0	4.148,4	4.160,6

Kosten en opbrengsten die onderling tussen de onderscheiden segmenten in rekening zijn gebracht alsmede onderlinge vorderingen, schulden en rekening-courantverhoudingen zijn geëlimineerd. In het segmentatieoverzicht zijn deze kosten en opbrengsten opgenomen onder normalisatie en eliminaties. De geëlimineerde kosten en de opbrengsten betreffen voornamelijk door de afdeling INFRA verrichte diensten voor Fudura B.V. en door Enexis Vastgoed B.V. doorbelaste huisvestingskosten.

Bijzondere posten per segment

Enexis rapporteert intern per segment de genormaliseerde resultaten. Deze normalisatie vindt plaats op basis van de posten zoals deze in noot 10. Bijzondere posten opgenomen zijn. De bijzondere posten kunnen voor 2015 als volgt verdeeld worden over de segmenten:

bedragen in miljoenen euro's	Gereguleerde activiteiten	Overig	Totaal 2015
Vervroegde afschrijving conventionele meters	6,0	-	6,0
Extra financiële lasten in verband met beëindiging perpetuele lening	13,7	-	13,7
Kosten acquisitie en ontvlechting	7,4	-	7,4
Op activa aangehouden voor verkoop vindt geen afschrijving plaats	-10,2	-	-10,2
Totaal	16,9	0,0	16,9

In 2014 waren de bijzondere posten als volgt verdeeld over de segmenten:

bedragen in miljoenen euro's	Gereguleerde activiteiten	Overig	Totaal 2014
Afwaardering/afboeking van debiteuren	5,3	-	5,3
Totaal	5,3	0,0	5,3

4. Acquisities

Endinet

Op 27 juli 2015 is met Alliander N.V. een overeenkomst ondertekend om per 1 januari 2016 Endinet Groep B.V. over te nemen. Voor de overname per 1 januari 2016 wordt verwezen naar de [Gebeurtenissen na balansdatum](#).

Endinet B.V. is als netbeheerder verantwoordelijk voor het gas- en elektriciteitsnetwerk in een deel van de regio Eindhoven en een deel van Zuidoost-Brabant. Per 1 januari 2016 heeft Enexis de volledige zeggenschap over Endinet Groep B.V. verworven, waarna Endinet Groep B.V. in de groepscijfers geconsolideerd zal worden. Wij hebben 241 medewerkers als nieuwe collega's verwelkomd.

De acquisitie van Endinet Groep B.V. maakt deel uit van een ruiltransactie waarbij activa en passiva in Friesland en de Noordoostpolder (i.c. de gemeente Noordoostpolder en Urk; verder in de jaarrekening genoemd als Noordoostpolder) aan Alliander N.V. zijn overgedragen. Door deze overdracht hebben 123 medewerkers ons bedrijf verlaten en zijn bij Alliander in dienst getreden.

De verwervingsprijs bedroeg EUR 691,8 miljoen, bestaande uit EUR 355,7 miljoen aan liquiditeiten en EUR 336,1 miljoen aan de verkoopwaarde van de bij de transactie overgedragen activa.

De reële waarde van Endinet Groep B.V. is voorlopig vastgesteld en is als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2015
Materiële en immateriële vaste activa	675,2
Financiële vaste activa	0,1
Vlottende activa	6,3
Totaal overgenomen activa	681,6
Handelsschulden en overige te betalen posten	
Passieve belastinglatenties	85,4
Totaal overgenomen passiva	85,4
Reële waarde van netto-activa	596,2
Kostprijs overname	691,8
Goodwill	95,6

De materiële en immateriële vaste activa hebben betrekking op circa 398.000 gas- en 108.000 elektriciteits-aansluitingen en betreffen netwerkdelen, aansluitingen, meters en overige activa.

Het bedrag aan vlottende activa heeft voornamelijk betrekking op debiteuren uit reguliere bedrijfsactiviteiten na aftrek van een op basis van een geschatte inbaarheid gevormde voorziening voor dubieuze vorderingen.

De latente belastingen hebben betrekking op verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van de activa.

De goodwill van EUR 95,6 miljoen is als volgt nader te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2015
Verwachte synergievoordelen	54,9
Belastinglatenties over de additioneel aan de geïdentificeerde activa toegerekende verkrijgingsprijs (step-up)	46,4
Overig	-5,7
Goodwill	95,6

Voor mogelijke niet uit de balans blijvende verplichtingen van Endinet alsmede eventuele vrijwaringen daarvan wordt, indien van toepassing en voor zover relevant, verwezen naar [Gebeurtenissen na balansdatum](#).

De kosten die zijn gemaakt voor de acquisitie van Endinet Groep B.V. bedragen EUR 3,6 miljoen, waarvan EUR 2,5 miljoen is verwerkt in de winst-en-verliesrekening van 2015 en EUR 1,1 miljoen in 2014.

De bij deze ruiltransactie overgedragen activa en passiva in Friesland en de Noordoostpolder hebben betrekking op circa 223.000 gas- en 79.000 elektriciteitsaansluitingen en betreffen netwerkdelen, aansluitingen, meters en overige activa. De verkoopprijs is vastgesteld op EUR 336,1 miljoen.

De waarde van de aan Alliander N.V. over te dragen activa en passiva bedraagt EUR 322,4 miljoen en is als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2015
Verkoopprijs	336,1
Materiële en immateriële vaste activa	367,6
Voorraden	0,2
Totaal over te dragen activa	367,8
Voorzieningen	1,8
Vooruitontvangen bijdragen	25,1
Latente belastingen	17,9
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	0,6
Totaal over te dragen passiva	45,4
Waarde over te dragen activa minus passiva	322,4
Transactieresultaat	13,7
Aan verkoop toe te rekenen goodwill	2,1
Verkoopresultaat	11,6

Bij de bepaling van de aan Noordoostpolder toe te rekenen waarde zijn, op basis van trajectlengtes en aantal aansluitingen, verdeelsleutels gehanteerd van gemiddeld 1,51% van de totale waarde van Enexis B.V. met de assumptie dat de assets van het netwerkdeel van de Noordoostpolder een afspiegeling zijn van het gehele netwerk van Enexis B.V. De gevoeligheid van de hierbij gehanteerde verdeelsleutels is EUR 500.000 bij een afwijking van 1/100 procentpunt.

De op te geven activa en passiva zijn als activa en passiva aangehouden voor verkoop gepresenteerd in de eindbalans 2015. De aan de verkoop toe te rekenen goodwill maakt geen deel uit van de transactie en wordt in mindering gebracht op het verkoopresultaat. Het verkoopresultaat zal als bijzonder resultaat ten gunste van de winst-en-verliesrekening 2016 gebracht worden.

Over de voor verkoop aangehouden materiële vaste activa en de daaraan gerelateerde bijdragen is, vanaf de op 24 maart 2015 tussen betrokken partijen gesloten Overeenkomst op Hoofdlijnen (OOH), niet meer afgeschreven. Tot en met december 2015 bedraagt dit EUR 10,2 miljoen aan lasten, waardoor het resultaat voor belastingen in positieve zin is beïnvloed. De aan de verkoop toe te rekenen kosten bedroegen EUR 5,4 miljoen, waarvan EUR 5,0 miljoen is verwerkt in de winst-en-verliesrekening van 2015 en EUR 0,4 miljoen in 2014.

Cogas Meetbedrijf B.V.

Op 1 juni 2015 is met netbeheerder Cogas B.V. een overeenkomst getekend om per die datum Cogas Meetbedrijf B.V. over te nemen.

Cogas Meetbedrijf B.V. is verantwoordelijk voor meetdiensten en als zodanig landelijk actief op de zakelijke markt voor meetactiviteiten ten behoeve van grootverbruikers van elektriciteit, gas en warmte. Per 1 juni 2015 heeft Enexis de volledige zeggenschap over Cogas Meetbedrijf B.V. verworven, waarna Cogas Meetbedrijf B.V. in de groepscijfers is geconsolideerd. Er zijn 11 medewerkers als nieuwe collega's verwelkomd.

De verwervingsprijs bedroeg EUR 2,4 miljoen die volledig is voldaan in contanten. De reële waarde van Cogas Meetbedrijf B.V. bedroeg op moment van verwerving EUR 2,4 miljoen en is als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2015
Materiële en immateriële vaste activa	4,6
Vlottende activa	0,5
Totaal overgenomen activa	5,1
Latente belastingen	2,5
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	0,2
Totaal overgenomen passiva	2,7
Reële waarde van netto-activa	2.4
Kostprijs overname	2,4
Goodwill	0,0

De materiële en immateriële vaste activa hebben betrekking op circa 1.800 meetinrichtingen. Het bedrag aan vlottende activa heeft betrekking op debiteuren uit reguliere bedrijfsactiviteiten na aftrek van de voorziening voor dubieuze vorderingen. De langlopende verplichtingen betreffen latente belastingen in verband met verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van de activa. De kortlopende verplichtingen betreffen handelsschulden, gewaardeerd tegen reële waarde, voortvloeiende uit reguliere bedrijfsactiviteiten.

De kosten die zijn gemaakt voor de acquisitie van Cogas Meetbedrijf B.V. bedragen EUR 44.000,- en zijn in de winst-en-verliesrekening van 2015 verwerkt.

Per 1 oktober 2015 is Cogas Meetbedrijf B.V. juridisch gefuseerd met Fudura B.V. en daarmee zijn de activiteiten volledig geïntegreerd in Fudura B.V.

Metsens B.V.

Hiervoor wordt verwezen naar de Overige gegevens, Gebeurtenissen na balansdatum.

Noten bij de geconsolideerde jaarrekening

1. Netto-omzet

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Transportvergoedingen elektriciteit huidig jaar	771,0	795,0
Periodieke aansluitvergoedingen elektriciteit	92,5	103,2
Transportvergoedingen gas huidig jaar	230,2	248,7
Periodieke aansluitvergoedingen gas	37,5	40,2
Transportvergoedingen correcties voorgaande jaren	2,5	2,1
Meetdiensten	130,7	119,5
Overige verkopen en diensten	89,0	90,8
Totaal	1.353,4	1.399,5

De totale omzet is in 2015 met EUR 46,1 miljoen gedaald ten opzichte van 2014. Deze daling wordt nagenoeg geheel veroorzaakt door gewijzigde gereguleerde tarieven.

De omzetsdaling van EUR 24,0 miljoen bij de transportvergoeding elektriciteit en de omzetsdaling van EUR 10,7 miljoen bij de periodieke aansluitvergoedingen elektriciteit worden beide nagenoeg geheel verklaard door lagere tarieven in 2015. De totale omzetsdaling van 3,5% wordt voor 3,8% verklaard door tariefdaling en voor 0,3% door volumegroei.

De omzet van de transportvergoedingen gas en die van periodieke aansluitvergoedingen gas zijn tezamen met EUR 21,2 miljoen gedaald door voornamelijk tariefffecten. De tarieven voor de transportdienst gas en aansluitdienst gas gezamenlijk zijn 6,8% gedaald ten opzichte van een totale omzetsdaling van 7,3%.

De omzetstijging bij de meetdiensten van EUR 11,2 miljoen wordt nagenoeg geheel veroorzaakt door de inzet van maximale tarieven voor de meterhuur. In het jaar 2014 en daarvoor werden nog geen maximale tarieven in rekening gebracht. De meterhuur is, samen met bovenstaande posten, onderdeel van de totale nota van consumenten.

2. Kosten van transport- en systeemdiensten en van distributieverliezen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Transport- en systeemdiensten	166,9	154,3
Distributieverliezen	64,6	88,7
Totaal	231,5	243,0

In 2015 zijn de kosten voor transport- en systeemdiensten gestegen met EUR 12,6 miljoen. Deze stijging wordt veroorzaakt door hogere inkoopkosten bij TenneT en vloeit voort uit een tariefstijging (EUR 14,2 miljoen) die enigszins is gecompenseerd door een lagere afname (EUR 1,6 miljoen).

De distributieverliezen dalen met EUR 24,1 miljoen ten opzichte van 2014. Dit is een gevolg van lagere kosten voor netverlies, die ontstaan door effecten in het allocatie- en reconciliatieproces. Het effect uit allocatie bedraagt EUR 9,5 miljoen positief. Het effect uit reconciliatie – dat ontstaat doordat de verschillen tussen de verwachte elektriciteitsafname van klanten en hun werkelijke verbruik achteraf worden verrekend – heeft ten opzichte van 2014 geresulteerd in een positieve afrekening van EUR 14,4 miljoen.

Enexis verdeelt de getransporteerde energie onder haar klanten middels haar allocatie- en reconciliatieproces. Hierbij is de allocatie het voorschot en de reconciliatie de eindafrekening. Het verschil tussen de in het distributienet ingenomen energie en de energie toegekend aan eindgebruikers na allocatie en reconciliatie vormt het netverlies. Pas na een proces van 20 maanden is de reconciliatie van het betreffende kalenderjaar definitief. Op basis van prognoses probeert Enexis het eindresultaat van de definitieve reconciliatie zo nauwkeurig mogelijk in te schatten.

3. Overige bedrijfsopbrengsten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Geamortiseerde bijdragen bij investeringen in aanleg van netten en aansluitingen	15,1	13,6
Ontvangen subsidies en restituties	0,9	1,5
Opbrengst verkochte activa	0,0	0,4
Opbrengsten verhuur gebouwen	0,9	1,6
Overig	2,5	3,1
Totaal	19,4	20,2

De overige bedrijfsopbrengsten dalen in 2015 met EUR 0,8 miljoen. Dit is vooral het gevolg van lagere ontvangen subsidies en restituties, alsmede de lagere huuropbrengsten, gecompenseerd door stijging van de geamortiseerde bijdragen. De onder overig gerubriceerde opbrengsten dalen als gevolg van incidentele kostenvergoedingen die in 2014 van de leasemaatschappij zijn ontvangen.

4. Personeelskosten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Salarissen	241,8	236,1
Sociale lasten	28,7	28,8
Pensioenlasten	32,8	35,8
Inhuur van derden	55,2	47,6
Dotatie personeelsgerelateerde voorzieningen	2,9	2,9
Overig	31,4	30,6
Af: geactiveerde productie eigen bedrijf	-106,0	-105,0
Totaal	286,8	276,8

De ontwikkeling van het personeelsbestand in 2015 is als volgt:

	2015	2014	verschil
Eigen personeel met een vast dienstverband	4.148	4.161	-13
Ingehuurd personeel met een tijdelijk dienstverband	618	558	60
Totaal FTE's per jaareinde	4.766	4.719	47
Gemiddeld aantal eigen personeelsleden	4.183	4.160	23
Gemiddeld aantal ingehuurd personeel	624	514	110
Totaal gemiddeld aantal personeelsleden in het jaar	4.807	4.674	133

De totale personeelskosten stijgen met EUR 10,0 miljoen naar EUR 286,8 miljoen als gevolg van een reguliere cao-stijging van de salariskosten (EUR 5,7 miljoen), deels gecompenseerd door een daling van EUR 3,1 miljoen aan pensioen- en sociale lasten voor het eigen personeel. De kosten voor inhuur van derden dragen voor EUR 7,6 miljoen bij aan de stijging van de personeelskosten.

De kosten voor inhuur van derden stijgen als gevolg van de stijging van het gemiddeld aantal ingehuurd personeel gedurende het jaar, hetgeen vooral wordt veroorzaakt door een toename van het aantal externe personeelsleden die zijn ingezet bij een aantal projecten bij de afdelingen Klant & Markt en INFRA.

5. Afschrijvingen en buitengebruikstellingen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Afschrijving materiële vaste activa	257,2	257,6
Afschrijving immateriële vaste activa	26,6	32,1
Buitengebruikstellingen	17,1	20,4
Totaal	300,9	310,1

Over de voor verkoop aangehouden materiële vaste activa en de daaraan gerelateerde bijdragen is, vanaf de op 24 maart 2015 tussen Alliander en Enexis gesloten Overeenkomst op Hoofdpijnen (OOH), niet meer afgeschreven. Tot en met december 2015 is hierdoor de afschrijving materiële vaste activa EUR 10,2 miljoen lager. Daartegenover stijgen de afschrijvingen met EUR 6,0 miljoen door een schattingswijziging die heeft plaatsgevonden voor de totale gebruiksduur van de conventionele meters en met EUR 3,7 miljoen door hogere reguliere afschrijvingen. Dit als gevolg van het grootschalig aanbieden en plaatsen van de slimme meter op basis van de definitieve uitrolplanning voor de periode 2015-2020.

De lagere afschrijvingen op immateriële vaste activa zijn een gevolg van afloop van afschrijvingen op softwaresystemen. De investeringen die dit jaar initieel in de afschrijving zijn betrokken zijn lager dan de investeringen in voorgaande jaren – voornamelijk gedaan ter voorbereiding van de introductie van het nieuw marktmodel – die eind vorig jaar volledig zijn afgeschreven.

De buitengebruikstellingen hebben voornamelijk betrekking op buiten bedrijf gestelde kabels en leidingen voor EUR 10,5 miljoen (2014: EUR 11,3 miljoen) en op elektriciteits- en gasmeters voor EUR 3,7 miljoen (2014: EUR 3,4 miljoen).

6. Kosten uitbesteed werk, materialen en andere externe kosten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Uitbesteed werk	55,0	61,7
Materialen	21,6	15,6
Overige externe kosten	64,2	55,3
Totaal	140,8	132,6

De kosten voor uitbesteed werk dalen in 2015 met EUR 6,7 miljoen tot EUR 55,0 miljoen. Deze daling is het gevolg van structurele besparingen door het continu sturen op efficiency en procesverbeteringen.

De materiaalkosten stijgen met EUR 6,0 miljoen tot EUR 21,6 miljoen in verband met meer materiaalverbruik aangewend voor onderhoudswerkzaamheden.

De overige externe kosten stijgen met EUR 8,9 miljoen tot EUR 64,2 miljoen. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van hogere kosten die gemaakt zijn voor duurzaamheidsprojecten, verbeterprojecten, werkzaamheden voor verkoop van de activa en passiva van Friesland en de Noordoostpolder en de acquisitie van Endinet Groep B.V.

6a. Accountantskosten

Door EY zijn kosten in rekening gebracht voor in 2015 uitgevoerde werkzaamheden aan assurance-verklaringen over 2014, die niet gerelateerd zijn aan wettelijke verplichtingen, voortvloeiende uit de jaarrekening. Door PwC zijn kosten in rekening gebracht voor de reguliere controleactiviteiten die in 2015 zijn uitgevoerd.

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	0,4	0,4
Honoraria voor andere controleopdrachten	0,1	0,1
Totaal	0,5	0,5

7. Overige bedrijfskosten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Dotatie (vrijval) van voorzieningen	1,3	9,8
Overig	18,1	14,1
Totaal	19,4	23,9

De overige bedrijfskosten dalen in 2015 met EUR 4,5 miljoen naar EUR 19,4 miljoen. Deze daling is het gevolg van lagere kosten voor dotaties (of eventuele vrijval) van voorzieningen die deels worden gecompenseerd door een stijging van de overige kosten.

De dotatie voor de voorziening dubieuze debiteuren daalt met EUR 6,8 miljoen. Voor EUR 5,3 miljoen is dit vanwege de extra dotatie in 2014 als gevolg van de in dat jaar gewijzigde systematiek van het berekenen van de voorziening. Daarnaast daalt de voorziening als gevolg van meer gerichtere fraudefacturatie.

De overige bedrijfskosten stijgen voornamelijk als gevolg van compensatievergoeding voor geleden schades bij stroomonderbrekingen (EUR 0,6 miljoen) en belastingen (EUR 1,9 miljoen).

8. Resultaat deelnemingen en joint ventures

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	1,4	1,3
Totaal	1,4	1,3

Voor een verdere toelichting op de resultaten en boekwaarden van de deelnemingen en joint ventures en de ontvangen dividenden wordt verwezen naar noot 14. Deelnemingen en joint ventures.

9. Financiële baten en lasten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Rentebaten	4,5	4,3
Totaal financiële baten	4,5	4,3
Rentetoevoegingen voorzieningen	1,2	1,8
Overige rentelasten	96,3	81,5
Totaal financiële lasten	97,5	83,3
Financiële baten en lasten	-93,0	-79,0

Het negatieve saldo van de financiële baten en lasten bedraagt in 2015 EUR 93,0 miljoen en is daarmee EUR 14,0 miljoen verslechterd ten opzichte van 2014.

De stijging van de financiële lasten bedraagt EUR 14,2 miljoen en is met name het gevolg van de beëindiging van de overeenkomst inzake de perpetuele lening en de nieuwe verplichting die ontstaan is door de met de leningverstrekkers van de perpetuele lening getekende vaststellingsovereenkomsten (EUR 13,7 miljoen) in december 2015 en de rentelasten die verband houden met de uitgifte van een obligatielening van EUR 500,0 miljoen onder het EMTN-programma (EUR 1,6 miljoen) in oktober 2015. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar noot 23. Rentedragende verplichtingen (langlopend).

10. Bijzondere posten

Onder de bijzondere posten worden baten en lasten opgenomen die naar de mening van het management niet direct voortvloeien uit de reguliere bedrijfsuitoefening en/of die qua aard en omvang, omwille van een betere analyse van de resultaten apart dienen te worden beschouwd. Als ondergrens wordt hierbij een bedrag van EUR 5,0 miljoen gehanteerd.

Onder het resultaat voor belastingen zijn de volgende bijzondere posten opgenomen:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat voor belastingen (inclusief bijzondere posten)	301,8	355,6
Wijziging systematiek bepalen voorziening oninbare vorderingen	-	5,3
Vervroegde afschrijving conventionele meters	6,0	-
Extra financiële lasten in verband met beëindiging perpetuele lening	13,7	-
Kosten acquisitie en ontvlechting	7,4	-
Op activa aangehouden voor verkoop vindt geen afschrijving plaats	-10,2	-
Saldo bijzondere posten	16,9	5,3
Resultaat voor belastingen (exclusief bijzondere posten)	318,7	360,9

2015

In 2015 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden voor de totale gebruiksduur van de conventionele meters. Als gevolg van het grootschalig aanbieden en plaatsen van de slimme meter is er op basis van de huidige planning voor de periode 2015-2020 in 2015 EUR 6,0 miljoen additioneel afgeschreven op conventionele meters.

De extra financiële last is ontstaan door de vroegtijdige beëindiging van de overeenkomst inzake de perpetuele lening en de nieuwe verplichting door de met de leningverstrekkers van de perpetuele lening getekende vaststellingsovereenkomsten.

De kosten van acquisitie en ontvlechting hebben betrekking op de aankoop van Endinet Groep B.V. en de aan de verkoop van activa en passiva in Friesland en de Noordoostpolder toegerekende operationele personeelskosten en werkzaamheden door derden.

De gestaakte afschrijvingen op activa aangehouden voor verkoop hebben betrekking op de per 1 januari 2016 door verkoop overgedragen netwerkdelen van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder.

2014

Om mogelijke risico's in de toekomst op te vangen heeft Enexis in 2014, rekening houdend met de geactualiseerde incassopercentages, de voorziening voor oninbare vorderingen verhoogd. Deze wijziging in systematiek is vanwege het incidentele karakter als bijzondere post aangemerkt.

Het effect van bovenstaande posten op het resultaat na belastingen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat na belastingen (inclusief bijzondere posten)	223,1	265,5
Saldo bijzondere posten	16,9	5,3
Belastingdruk over bijzondere posten	-4,2	-1,3
Resultaat na belastingen (exclusief bijzondere posten)	235,8	269,5

11. Winstbelasting

Enexis Holding N.V. is voor de winstbelasting (vennootschapsbelasting) hoofd van de fiscale eenheid en in die hoedanigheid hoofdelijk aansprakelijk voor de verplichtingen van de in de fiscale eenheid opgenomen onderdelen. De entiteiten Enexis B.V., Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. maken deel uit van de fiscale eenheid.

De bedrijfsactiviteiten van Enexis Holding N.V. zijn onderworpen aan winstbelasting. Bij alle afzonderlijke onderdelen van de fiscale eenheid worden, op basis van de gerealiseerde commerciële resultaten en rekening houdende met de geldende vrijstellingen, de te betalen bedragen aan vennootschapsbelasting vastgesteld en vereffend. De aansluiting tussen het wettelijke winstbelastingtarief uitgedrukt in een percentage van het resultaat voor belasting en de effectieve belastingdruk is als volgt:

in procenten	2015	2014
Nominaal wettelijk winstbelastingtarief in Nederland	25,00	25,00
Uitgesloten voor winstbelasting en verrekeningen voorgaande jaren	1,08	0,34
Effectieve belastingdruk resultaten huidig jaar ¹⁾	26,08	25,34

1. Totaal belastingen in procenten van Resultaten vóór belastingen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat voor belastingen	301,8	355,6
Saldo niet-belastbare resultaten en niet-aftrekbare kosten	-1,9	-1,2
Belastbaar resultaat	303,7	356,8
Belastingen over lopende boekjaar	75,9	89,3
Correctie voorgaand jaar	2,8	0,8
Totaal belastingen	78,7	90,1
Waarvan latent	21,8	-7,0
Acuut gedeelte belastingen	56,9	97,1

Het saldo van niet-belastbare resultaten en niet-aftrekbare kosten kan als volgt gespecificeerd worden:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat deelnemingen	1,4	1,3
Niet aftrekbaar deel belastbaar loon of aftrekbeperking gemengde kosten	-0,9	-0,9
Acquisitiekosten	-2,4	-1,6
Totaal	-1,9	-1,2

De correctie van de vennootschapsbelasting voorgaand jaar (EUR 2,8 miljoen) heeft betrekking op een met Essent N.V. te verrekenen post resulterend vanuit de periode voor de afsplitsing.

12. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa over 2015 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Totaal 2015
Aanschafwaarde 1 januari 2015	658,1	10.646,3	214,7	145,8	11.664,9
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2015	312,0	5.304,0	164,3	-	5.780,3
Boekwaarde 1 januari 2015	346,1	5.342,3	50,4	145,8	5.884,6
Herrubricering werken in uitvoering	10,0	115,2	-1,0	-124,2	0,0
Door acquisitie verworven	0,0	4,3	0,0	0,0	4,3
Investerings ¹⁾	8,9	316,7	9,7	134,8	470,1
Afschrijvingen	-11,9	-233,2	-12,1	-	-257,2
Buitengebruikstellingen	-0,5	-16,0	0,0	0,0	-16,5
Aangehouden voor verkoop	-15,5	-346,8	-0,5	-5,1	-367,9
Boekwaarde 31 december 2015	337,1	5.182,5	46,5	151,3	5.717,4
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2015	304,3	5.225,8	168,9	-	5.699,0
Aanschafwaarde 31 december 2015	641,4	10.408,3	215,4	151,3	11.416,4

1. In 2015 is EUR 1,1 miljoen (2014: EUR 1,1 miljoen) aan bouwrente geactiveerd en ten gunste van de financiële baten en lasten in de winst-en-verliesrekening gebracht. Hierbij is gerekend met een rentetarief van 4,35% (2014: 4,37%).

Het vergelijkende overzicht over 2014 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Bedrijfsgebouwen en -terreinen	Leidingen en installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Werken in uitvoering	Totaal 2014
Aanschafwaarde 1 januari 2014	638,6	10.344,1	208,6	171,5	11.362,8
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2014	299,8	5.176,4	157,6	-	5.633,8
Boekwaarde 1 januari 2014	338,8	5.167,7	51,0	171,5	5.729,0
Herrubricering	0,3	-0,3	0,0	0,0	0,0
Herrubricering werken in uitvoering	7,5	128,1	2,9	-138,4	0,1
Investerings	12,0	295,3	12,9	112,7	432,9
Afschrijvingen	-12,2	-232,3	-13,1	-	-257,6
Buitengebruikstellingen	-0,3	-16,2	-3,3	0,0	-19,8
Boekwaarde 31 december 2014	346,1	5.342,3	50,4	145,8	5.884,6
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2014	312,0	5.304,0	164,3	-	5.780,3
Aanschafwaarde 31 december 2014	658,1	10.646,3	214,7	145,8	11.664,9

Gelijktijdig met de aankoop van Endinet Groep B.V. worden activa van Enexis in Friesland en in de Noordoostpolder overgedragen aan Alliander N.V. per 1 januari 2016. De materiële vaste activa bestaande uit netwerkdelen, aansluitingen, meters en overige activa en betrekking hebbende op ca. 223.000 gas- en 79.000 elektriciteitsaansluitingen, zijn ultimo 2015 gerubriceerd als activa aangehouden voor verkoop.

De acquisitie betreft de aankoop van Cogas Meetdiensten B.V.

De afschrijving op materiële vaste activa daalt ten opzichte van 2014 met EUR 10,2 miljoen door het stopzetten van de afschrijvingen van activa in Friesland en de Noordoostpolder als gevolg van de verkoop. Deze daling wordt voor EUR 6,0 miljoen tenietgedaan door hogere additionele afschrijvingen als gevolg van een schattingswijziging van de gebruiksduur van de conventionele meters en voor EUR 3,7 miljoen door hogere reguliere afschrijvingen.

De buitenbedrijfstellingen hebben betrekking op buiten bedrijf gestelde kabels, leidingen en elektriciteits- en gasmeters.

Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen zijn de bedrijfswagens in financiële lease opgenomen tegen de contante waarde van de minimale toekomstige leasebetalingen. Per ultimo 2015 bedraagt de boekwaarde EUR 4,7 miljoen. De desinvesteringen betreffen voornamelijk verkochte terreinen.

Bijzondere waardeverminderingen

Gedurende het verslagjaar is beoordeeld of er aanwijzingen zijn voor een bijzondere waardevermindering van zowel de gereguleerde- als van de niet-gereguleerde activa, waarbij de directe opbrengstwaarde als uitgangspunt is genomen. De goodwill die is voortgekomen uit de acquisitie van voormalig Intergas is hierbij toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid van de gasgerelateerde activiteiten.

De directe opbrengstwaarden van de gereguleerde activa (uitgesplitst naar Elektriciteit en Gas) en van de niet-gereguleerde activa worden bepaald op basis van de meest recente Lange Termijn Financiële Doorrekening. Deze doorrekening beslaat een periode van vijf en tien jaar. De belangrijkste uitgangspunten die in deze doorrekening zijn opgenomen zijn een inschatting van onder meer de disconteringsvoet op basis van de door de ACM gehanteerde WACC-percentages, de gereguleerde tarieven en de ontwikkeling van het aantal aansluitingen en diensten alsmede van de operationele en andere kosten. De gekozen uitgangspunten betreffen inschattingen en zijn in belangrijke mate gebaseerd op ervaringen uit het verleden en op de meest actuele informatie op het gebied van tariefregulering. De vastgestelde directe opbrengst waarden van zowel de gereguleerde activa als de niet-gereguleerde activa waren ruim hoger dan de boekwaarden van de corresponderende activa, al dan niet vermeerderd met de daaraan gealloceerde goodwill. Er is derhalve geen noodzaak tot bijzondere waardeverminderingen van gereguleerde activa, de daaraan gelieerde goodwill en de niet-gereguleerde activa.

De toetsing op bijzondere waardeverminderingen is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

	Uitgangspunten gereguleerde activa	Uitgangspunten niet-gereguleerde activa
Variabelen		
Kasstroomgenererende eenheden	Elektriciteit en gas	Eén kasstroomgenererende eenheid
Bron bedrijfsresultaten toekomstige jaren	Lange Termijn Financiële Doorrekening	Lange Termijn Financiële Doorrekening
Kosten vreemd vermogen	4,05%	3,55%
Kosten eigen vermogen	6,03%	7,52%
Disconteringsvoet na belastingen	4,53%	7,52%

13. Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa over 2015 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2015
Aanschafwaarde 1 januari 2015	16,9	287,3	17,9	322,1
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2015	-	214,6	-	214,6
Boekwaarde 1 januari 2015	16,9	72,7	17,9	107,5
Herrubricering	-	11,9	-11,9	0,0
Investeringen	-	18,5	10,1	28,6
Afschrijvingen	-	-26,6	-	-26,6
Aangehouden voor verkoop	-2,1	-	-	-2,1
Buitengebruikstellingen	-	-0,6	-	-0,6
Boekwaarde 31 december 2015	14,8	75,9	16,1	106,8
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2015	-	240,8	-	240,8
Aanschafwaarde 31 december 2015	14,8	316,7	16,1	347,6

De goodwill heeft betrekking op de acquisitie van Intergas Energie B.V. in 2011 en betreft het verschil tussen de kostprijs van de overname en de reële waarde van de nettoactiva op het moment van overname.

De als software aangemerkte activa betreffen voornamelijk het netregistratiesysteem, diverse besturingssystemen, aansluitregisters, klanteninformatiesystemen, werkordermanagementsystemen en overige ondersteunende systemen.

Het vergelijkende overzicht over 2014 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Goodwill	Software	In uitvoering	Totaal 2014
Aanschafwaarde 1 januari 2014	16,9	274,8	2,7	294,4
Cumulatieve afschrijvingen 1 januari 2014	-	183,2	-	183,2
Boekwaarde 1 januari 2014	16,9	91,6	2,7	111,2
Herrubricering	-	2,0	-2,0	-
Investeringen	-	11,7	17,2	28,9
Afschrijvingen	-	-32,1	-	-32,1
Buitengebruikstellingen	-	-0,6	-	-0,6
Boekwaarde 31 december 2014	16,9	72,6	17,9	107,5
Cumulatieve afschrijvingen 31 december 2014	-	214,7	-	214,7
Aanschafwaarde 31 december 2014	16,9	287,3	17,9	322,2

De afschrijvingen zijn lager als gevolg van afloop van afschrijvingen op softwaresystemen, waarbij investeringen die dit jaar initieel in de afschrijving worden betrokken lager zijn dan de investeringen die eind vorig jaar volledig zijn afgeschreven.

Enexis voert jaarlijks een beoordeling op een eventuele bijzondere waardevermindering van de goodwill uit. Voor verdere toelichting op de bijzondere waardeverminderingen wordt verwezen naar noot 12. Materiële vaste activa.

14. Deelnemingen en joint ventures

De deelnemingen en joint ventures zijn als volgt samengesteld:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Deelnemingen:		
-Energie Data Services Nederland B.V.	0,0	0,0
-Ziut B.V.	0,0	0,0
-Overige deelnemingen en stichtingen	0,0	0,0
Joint ventures:		
-Zebra Gasnetwerk B.V.	12,6	12,5
Saldo per 31 december	12,6	12,5

In 2012 is het belang van Enexis in Ziut B.V. door impairment afgenomen met EUR 11,6 miljoen naar nihil. De financiële resultaten en de financiële positie van ZIUT B.V. zijn beoordeeld. Enexis ziet nog geen aanleiding de eerder plaatsgevonden impairment terug te nemen.

ZEBRA Gasnetwerk B.V., waarin Enexis voor 67% participeert, is niet in de consolidatie betrokken omdat voor de besluitvorming een meerderheid van 75% wordt vereist.

In 2015 zijn de aandelen in EDSN van TenneT en Gasunie aan de netbeheerders overgedragen, waardoor het relatieve aandeel van Enexis stijgt met 7% tot 23%.

Het verloop van de deelnemingen en joint ventures is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Stand per 1 januari	12,5	12,4
Door aankoop verkregen	0,0	0,0
Resultaten over het jaar	1,4	1,3
Ontvangen dividenden	-1,3	-1,2
Saldo per 31 december	12,6	12,5

De ontvangen dividenden betreffen de van ZEBRA Gasnetwerk B.V. ontvangen dividenuitkering over het voorgaande boekjaar.

Hierna is van het totaal van de deelnemingen en joint ventures de relevante informatie betreffende het belang van Enexis Holding N.V. weergegeven.

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Vaste activa	23,6	24,3
Vlottende activa	29,1	30,7
Langlopende verplichtingen	-21,9	-22,5
Kortlopende verplichtingen	-18,2	-20,0
Boekwaarde 31 december	12,6	12,5
Netto-omzet	33,6	32,0
Kosten (inclusief financiële baten en lasten)	-30,5	-30,0
Resultaat voor belastingen	3,1	2,0
Belastingen	-1,7	-0,7
Resultaat na belastingen	1,4	1,3

Een overzicht van alle deelnemingen en joint ventures (groepsmaatschappijen, joint ventures en overige deelnemingen) is opgenomen in noot 53. Deelnemingen en joint ventures. Geen van de deelnemingen en joint ventures is ter beurse genoteerd.

15. Overige financiële vaste activa

De overige financiële vaste activa zijn als volgt samengesteld:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Leningen en vorderingen	9,4	10,4
Totaal	9,4	10,4

Het verloop van de financiële vaste activa over 2015 is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	Aan personeel verstrekte leningen	Overige leningen	Totaal 2015
Stand per 1 januari 2015	1,7	8,7	10,4
Nieuwe leningen	0,8	1,3	2,1
Aflossingen	0,9	2,2	3,1
Stand per 31 december 2015	1,6	7,8	9,4

De overige financiële vaste activa betreffen verstrekte leningen aan EDSN B.V., Ziut B.V., Mijn Aansluitingen.nl en de aan personeel verstrekte leningen in het kader van financieringsregelingen. De gemiddeld gewogen effectieve rentevoet bedraagt ca. 3,5% (2014: 3,4%).

De rentevoet die in rekening wordt gebracht voor de onder overige financiële vaste activa opgenomen leningen is hoger dan de marktrente ultimo 2015. Vanwege de beperkte omvang heeft de afwijking van de rente geen materieel effect op de reële waarde. De overeengekomen rente op de vermelde leningen is ten tijde van afsluiten volgens het arm's length-principe bepaald.

16. Voorraden

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Materialen	16,1	17,9
Slimme meters in voorraad	15,7	4,3
Voorziening incurantheid	-1,6	-1,4
Totaal	30,2	20,8

Ten opzichte van 2014 is de omvang van de voorraden met EUR 9,4 miljoen toegenomen. Door het op voorraad houden van een groter aantal slimme meters neemt de waarde van de voorraden toe met EUR 11,4 miljoen; dit met het oog op een ongestoorde voortgang bij de uitrol van slimme meters.

De waarde van reguliere voorraden, dat zijn de voorraden exclusief de slimme meters, daalt ten opzichte van 2014 met EUR 1,8 miljoen. De daling in de reguliere voorraad is het gevolg van een optimalisatie van de voorraadbeheersing. De reguliere voorraden zijn de grondslag voor de voorziening voor incurantheid.

17. Vorderingen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Handelsdebiteuren	60,1	73,0
Nog te ontvangen bedragen	114,1	120,1
Voorziening voor dubieuze vorderingen	-16,7	-20,5
Totaal	157,5	172,6

De handelsdebiteuren dalen voornamelijk als gevolg van de verlaging van de energietransporttarieven, aanscherping van het debiteurenbeleid en door lagere fraudefacturatie.

De nog te ontvangen bedragen betreffen voor EUR 34,6 miljoen (2014: EUR 39,1 miljoen) de maandelijkse bijraming van transportvergoedingen aan grootverbruikers en voor EUR 73,6 miljoen (2014: EUR 77,2 miljoen) aan kleinverbruikers.

De ouderdom van de handelsdebiteuren zonder aftrek van de voorziening dubieuze debiteuren is per 31 december 2015 (vergelijking met cijfers 2014) als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015			2014
	Netto	Voorziening	Bruto	Bruto
Nog niet vervallen	24,7	0,0	24,7	26,3
0-30 dagen vervallen	9,5	-0,2	9,7	16,3
31-60 dagen vervallen	1,9	-0,3	2,2	1,7
61-90 dagen vervallen	1,0	-0,2	1,2	1,0
91-365 dagen vervallen	2,9	-3,1	6,0	9,5
> 365 dagen vervallen	3,4	-12,9	16,3	18,2
Totaal	43,4	-16,7	60,1	73,0

De inbaarheid van de handelsdebiteuren is afhankelijk van het klantprofiel individueel dan wel collectief, beoordeeld op basis van een risico-inschatting door het management. In 2014 heeft een wijziging plaatsgevonden in de systematiek bij het bepalen van de voorziening oninbare vorderingen als gevolg waarvan in dat jaar een extra dotatie van EUR 5,3 miljoen heeft plaatsgevonden.

Het verloop van de voorziening voor dubieuze vorderingen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Saldo 1 januari	-20,5	-16,4
Dotatie ten laste van het resultaat	-4,0	-10,7
Benutting	8,6	7,4
Terugname van eerdere afboekingen	-0,8	-0,8
Saldo 31 december	-16,7	-20,5

18. Winstbelasting

De debetpositie van de winstbelasting wordt veroorzaakt door de vroegere betaling aan de belastingdienst in vergelijking tot voorgaand jaar. Voor toelichting op de winstbelasting wordt verwezen naar noot 11. Winstbelasting.

19. Overige financiële activa (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Verstrekte leningen met looptijd < 1 jaar	2,2	2,3
Kortlopende deposito's	120,0	110,0
Saldo 31 december	122,2	112,3

Overtollige liquiditeiten zijn in 2015, conform de randvoorwaarden zoals nader omschreven in het Treasury Statuut, op deposito geplaatst, op zakelijke spaarrekeningen aangehouden, dan wel belegd in Money Market Funds. Alle deposito's zijn op aflooptdatum beschikbaar. Afhankelijk van de mate waarin deze instrumenten op grond van de geldende looptijden en condities als 'liquide' zijn aan te merken zijn de deposito's voor EUR 120,0 miljoen als kortlopende overige financiële activa gepresenteerd.

Het nog niet aangewende deel van de in oktober 2015 uitgegeven obligatielening is op bovenstaande wijze belegd en zal in de loop van 2016 worden aangewend voor herfinanciering van leningen en ter financiering van operationele activiteiten.

De looptijden en vaste rentepercentages van de uitgezette deposito's kunnen als volgt worden samengevat:

	% (gemiddeld gewogen)	Bedrag (EUR mln)
Looptijden uitgezette deposito's (ultimo 2015)		
Vrij opneembaar	0.13	20,0
0-3 maanden	0.13	75,0
3-6 maanden	0.17	25,0
	0,14	120,0

20. Liquide middelen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Bank- en kassaldi	81,0	96,3
Geldmiddelen in depot bij notaris	355,7	-
Geldmarktfondsen	100,0	0,0
Totaal	536,7	96,3

Het saldo van de bank- en kassaldi is gedaald van EUR 96,3 miljoen ultimo 2014 naar EUR 81,0 miljoen ultimo 2015. Voor een uitsplitsing van de kasstromen wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht en de toelichting hierop zoals opgenomen in noot 30. Toelichting op kasstroomoverzicht.

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de saldi van de bij Rabobank, ING en RBS ondergebrachte cashpools. Hierbij zijn de tegoeden van Enexis Holding N.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. verpand ten behoeve van het krediet van Enexis B.V. en ten behoeve van schulden jegens elkaar.

Op grond van IAS 32 kunnen de cashpools niet gesaldeerd worden en kunnen positieve en negatieve banksaldi van vennootschappen van de Groep niet met elkaar verrekend worden. Het gevolg hiervan is dat EUR 0,6 miljoen (2014: EUR 13,7 miljoen) aan negatieve banksaldi als kortlopende verplichting is gepresenteerd.

Geldmiddelen in depot bij notaris hebben betrekking op het geldbedrag dat op 31 december 2015 bij de notaris in depot is gebracht en beschikbaar was voor de betaling van de aankoopprijs van Endinet Groep B.V. op 1 januari 2016 aan Alliander N.V.

Overtollige liquiditeiten zijn in 2015, conform de randvoorwaarden zoals nader omschreven in het Treasury Statuut, op deposito geplaatst, op zakelijke spaarrekeningen aangehouden, dan wel belegd in Money Market Funds. Alle deposito's zijn op aflooptdatum beschikbaar. Afhankelijk van de mate waarin deze instrumenten op grond van de geldende looptijden als 'liquide' zijn aan te merken zijn de geldmarktfondsen voor EUR 100,0 miljoen als liquide middelen gepresenteerd.

Het nog niet aangewende deel van de in oktober 2015 uitgegeven obligatielening is op bovenstaande wijze belegd en zal in de loop van 2016 worden aangewend voor herfinanciering van leningen en ter financiering van operationele activiteiten.

21. Activa aangehouden voor verkoop

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Materiële vaste activa	367,9	-
Immateriële vaste activa	2,1	-
Vorraden	0,2	-
Totaal	370,2	-

De activa aangehouden voor verkoop hebben nagenoeg geheel betrekking op activa van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder die met de ruiltransactie van Endinet Groep B.V. per 1 januari 2016 zijn overgedragen aan Alliander N.V. De overgedragen activa bestaan uit de onderstaande componenten:

De waarde van de overgedragen materiële vaste activa heeft betrekking op circa 223.000 gas- en 79.000 elektriciteitsaansluitingen en betreft netwerkdelen, aansluitingen, meters en overige activa. Bij de bepaling van de aan Noordoostpolder toe te rekenen waarde zijn, op basis van trajectlengtes en aantal aansluitingen, verdeelsleutels gehanteerd van gemiddeld 1,51% van de totale waarde van Enexis B.V. met de assumptie dat de assets van het netwerkdeel van Noordoostpolder een afspiegeling zijn van het gehele netwerk van Enexis B.V. De gevoeligheid van de hierbij gehanteerde verdeelsleutels is EUR 500.000 bij een afwijking van 1/100 procentpunt. Over de voor verkoop aangehouden materiële vaste activa en de daaraan gerelateerde bijdragen is vanaf de op 24 maart 2015 tussen betrokken partijen gesloten Overeenkomst op Hoofdlijnen (OOH) niet meer afgeschreven. Het positief effect op het resultaat voor belastingen bedraagt EUR 10,2 miljoen.

De immateriële vaste activa betreffen de aan de verkoop toe te rekenen goodwill.

De voorraden betreffen materialen die vanuit het magazijn Leeuwarden zijn overgedragen.

Naast bovengenoemde transactie heeft deze post voor een bescheiden bedrag betrekking op de door Fudura voorgenomen verkoop van de Intermediate HS-activiteiten. Eind 2015 is het aannemelijk te veronderstellen dat de activiteiten binnen een jaar zullen worden verkocht, waardoor de aan de HS-activiteiten gelieerde activa met een waarde van EUR 0,4 miljoen als activa aangehouden voor verkoop zijn gekwalificeerd en vanaf dat moment niet meer wordt afgeschreven op deze activa. Het effect op het resultaat is nihil.

22. Eigen vermogen

Het maatschappelijke kapitaal van de vennootschap bedraagt driehonderd miljoen euro (EUR 300.000.000) en is verdeeld in driehonderd miljoen (300.000.000) gewone aandelen van een euro (EUR 1,00). Hiervan zijn 149.682.196 aandelen met een totale nominale waarde van EUR 149.682.196 geplaatst en volgestort. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 7 december 2015 is goedkeuring verleend voor de inkoop en vervreemding van eigen aandelen en de uitgifte van nieuwe aandelen, tot een maximum van EUR 82,2 miljoen. De aandelen kunnen worden ingekocht of uitgegeven en als aflossing worden geleverd voor de beëindiging van de perpetuele lening van nominaal EUR 82,2 miljoen.

De agioreserve betreft fiscaal erkend agio.

De kasstroomhedgereserve betreft de tegenwaarde van de in 2012 afgewikkelde renteswaps die Enexis in de fase voorafgaand aan de uitgifte van de notes (EUR 300,0 miljoen in januari 2012) had afgesloten met als doel de risico's uit hoofde van de verwachte toekomstige interestbetalingen af te dekken. Bij de uitgifte van de obligatielening van EUR 300,0 miljoen onder het EMTN-programma in 2012 zijn de renteswaps afgerekend en wordt het tot dat moment in de kasstroomhedgereserve opgenomen verlies over de resterende duur van de leningen ten laste van het resultaat gebracht. De mutatie van de hedgereserve bedraagt EUR 0,6 miljoen positief (2014: EUR 0,6 miljoen positief).

Het via de winst-en-verliesrekening gevormde resultaat van het boekjaar 2015 voor belastingen betreft louter gerealiseerde resultaten. Na aftrek van belastingen bedraagt het in 2015 gerealiseerde resultaat EUR 223,1 miljoen (2014: EUR 265,5 miljoen). Met aandeelhouders is overeengekomen dat maximaal 50% van dit nettoresultaat als dividend zal worden uitgekeerd. Met het voorstel voor winstbestemming is bij het vaststellen van de hoogte van het eigen vermogen geen rekening gehouden. Einde 2015 bedroeg het eigen vermogen EUR 3.607,7 miljoen (2014: EUR 3.516,7 miljoen). Ultimo 2015 bedroeg het totaal eigen vermogen per aandeel EUR 24,10 (2014: EUR 23,49).

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar het geconsolideerd mutatieoverzicht eigen vermogen.

23. Rentedragende verplichtingen (langlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Beursgenoteerde obligatieleningen	1.288,7	793,8
Aandeelhouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	350,0
Aandeelhouderslening (tranche C)	0,0	500,0
Langlopend deel vaststellingsovereenkomsten perpetuele lening	15,6	0,0
Perpetuele lening	0,0	93,9
Onderhandse lening	3,9	4,9
Leaseverplichtingen	2,5	4,8
Totaal	1.660,7	1.747,4

Onder de langlopende rentedragende verplichtingen worden leningen opgenomen die nog langer dan een jaar aan Enexis ter beschikking staan. De bedragen voor aflossing die binnen een jaar vervallen, worden opgenomen onder de rentedragende verplichtingen (kortlopend).

Voor een nadere toelichting omtrent de rentedragende verplichtingen (langlopend) wordt verwezen naar noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

De aandeelhouderslening tranche C van EUR 500,0 miljoen zal conform contract uiterlijk per 30 september 2016 worden afgelost en is als zodanig als kortlopende verplichting gerubriceerd.

In oktober 2015 is een derde beursgenoteerde obligatielening uitgegeven onder het EMTN-programma ter grootte van EUR 500,0 miljoen. De opgenomen gelden uit de uitgifte worden aangewend voor de acquisitie van Endinet Groep B.V. en ter financiering van operationele activiteiten.

De beursgenoteerde obligatieleningen bedragen tezamen EUR 1.300,0 miljoen nominaal; onder aftrek van de aan deze leningen gerelateerde te amortiseren kosten, resteert een waarde van EUR 1.288,7 miljoen.

Voor de perpetuele lening ten bedrage van EUR 82,2 miljoen nominaal (EUR 93,9 miljoen inclusief vergoeding voor markconformiteit die bij de afsplitsing van Essent in 2009 is ontvangen), is middels vaststellingsovereenkomsten tussen Enexis en de leningverstrekkers van de perpetuele lening overeengekomen dat het nominale bedrag van de perpetuele lening (EUR 82,2 miljoen) eind 2016 afgelost zal worden. De wijze van aflossing is in aandelen Enexis of in contanten.

Ten behoeve van de aflossing zullen aandelen Enexis worden ingekocht van bestaande aandeelhouders van Enexis tot maximaal het bedrag dat nodig is voor de aflossing. Indien er einde 2016 onvoldoende aandelen zijn aangeboden, zal aflossing in aandelen deels in latere jaren kunnen plaatsvinden.

Met de leningsverstrekkers van de perpetuele lening is verder overeengekomen dat zij gedurende de jaren 2017 tot en met 2019 een rentesuppletie zullen ontvangen, hetgeen een compensatie is voor de gedeerde rente van 9% onder de oude leningsvoorwaarden. Hiervoor is in 2015 een verplichting opgenomen. De rente over 2016 is als kortlopende verplichting verantwoord.

Van de nieuwe verplichting die ontstaan is door de met de leningverstrekkers van de perpetuele lening getekende vaststellingsovereenkomst van EUR 107,6 miljoen, is EUR 15,6 miljoen als langlopende verplichting opgenomen en EUR 92,0 miljoen als kortlopende verplichting.

De looptijd van de leaseverplichtingen (inclusief kortlopend deel) is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015			2014		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Nominale leaseverplichtingen	2,3	2,5	0,0	3,3	4,8	0,0
Contante waarde leaseverplichtingen	2,3	2,5	0,0	3,3	4,7	0,0

De leaseverplichtingen dalen door afname van het aantal voertuigen in financial lease. Nieuw afgesloten contracten betreffen operationele leasecontracten waarvan de toekomstige verplichtingen niet op de balans worden opgenomen.

24. Voorzieningen

De voorzieningen zijn ultimo 2015 als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	Dienstoff- gebonden uitkeringen	Werktijd- verkortung en doelgebonden verlof	Voorziening overige personeels- gerelateerde kosten	Sanering gasterreinen	Overige voorzieningen	Totaal voorzieningen 2015
Aanspraken begin boekjaar	34,4	35,5	4,4	0,4	5,3	80,0
Rente	0,6	0,6	-	-	-	1,2
Toegekende aanspraken boekjaar	4,3	2,7	3,5	0,0	0,0	10,5
Passiva aangehouden voor verkoop	-1,2	-1,2	-	-	-	-2,4
Vrijval	-3,4	-4,1	-0,2	0,0	-2,5	-10,1
Uitkeringen	-2,4	0,0	-2,9	-0,4	0,0	-5,7
Totaal	32,3	33,5	4,8	0,0	2,9	73,5
Af: kortlopend deel	3,2	3,7	1,5	0,0	2,8	11,2
Totaal langlopend deel	29,1	29,8	3,3	0,0	0,1	62,3

Met de aankoop van Endinet Groep B.V. zijn medewerkers van Enexis, werkzaam in Friesland en de Noordoostpolder, per 1 januari 2016 in dienst getreden bij Alliander N.V. De aan deze medewerkers gerelateerde personeelsvoorzieningen met een waarde van EUR 2,4 miljoen zijn ultimo 2015 gerubriceerd als passiva aangehouden voor verkoop.

Het kortlopende deel van de voorzieningen van EUR 11,2 miljoen (2014: EUR 12,9 miljoen) is afzonderlijk opgenomen onder de kortlopende verplichtingen.

Het vergelijkend overzicht voor 2014:

bedragen in miljoenen euro's	Dienstoff- gebonden uitkeringen	Werktijd- verkortung en doelgebonden verlof	Voorziening overige personeels- gerelateerde kosten	Sanering gasterreinen	Overige voorzieningen	Totaal voorzieningen 2014
Aanspraken begin boekjaar	32,0	35,1	6,7	2,0	5,4	81,2
Rente	0,9	0,9	-	-	-	1,8
Toegekende aanspraken boekjaar	4,8	3,2	0,8	0,0	0,0	8,8
Vrijval	-1,3	-1,5	-1,2	-0,8	-0,1	-4,9
Uitkeringen	-2,0	-2,2	-1,9	-0,8	0,0	-6,9
Totaal	34,4	35,5	4,4	0,4	5,3	80,0
Af: kortlopend deel	2,2	3,7	1,7	0,0	5,3	12,9
Totaal langlopend deel	32,2	31,8	2,7	0,4	0	67,1

Schattingen personeelsgerelateerde voorzieningen

De belangrijkste veronderstellingen die ten grondslag liggen aan de berekeningen van de personeelsgerelateerde voorzieningen zijn als volgt:

	2015	2014
Disconteringspercentages	0,03%-2,4%	0,2%-2,6%
Geschatte toekomstige jaarlijkse salarisstijgingen cao	1,2%	1,2%
Bedrijfsspecifieke jaarlijkse periodieke indexerings	1,0%	1,0%
Inschatting toekomstige jaarlijkse vertrekkans	1,5%	1,0%
Vakantietoeslag en opslag sociale lasten	14,7%	14,4%

Diensttijdgebonden uitkeringen

Enexis kent als gevolg van cao-bepalingen diensttijdgebonden uitkeringen toe aan personeelsleden. Vanaf het moment van indiensttreding wordt voor deze diensttijdgebonden uitkeringen een voorziening gevormd op basis van het aantal verstreken dienstjaren, verwachte prijs- en salarisstijgingen, de kans op sterfte, invaliditeit en ontslag.

Werktijdverkorting en doelgebonden verlof

De voorziening heeft betrekking op verplichtingen inzake de overgangsregeling werktijdverkorting voor oudere werknemers en verplichtingen voortvloeiende uit de doelgebonden verlofregeling.

Voorziening overige personeelsgerelateerde kosten

De voorziening heeft betrekking op verschillende personeelsgerelateerde kosten, waaronder kosten voor uitkeringen na uitdiensttreding en ontslag, ziektekosten voor oud-medewerkers, retentie en reorganisatie.

De reorganisatievoorzieningen zijn op individueel niveau berekend op basis van het brutosalaris, de duur van het dienstverband, de verwachting van de duur van het boventallig zijn en een opslag voor werkgeverslasten van 35%. Voor een deel van de voorzieningen is een inschatting gemaakt van het toekomstige verloop van de boventallige medewerkers.

Voorziening sanering gasterreinen

De voorziening heeft betrekking op het financieel risico in verband met verplichtingen voor sanering van gasterreinen. Deze voorziening is in 2015 afgewikkeld.

Overige voorzieningen

De post overige voorzieningen is opgebouwd uit meerdere voorzieningen van uiteenlopende aard, onder andere met betrekking tot fiscale en juridische kwesties.

25. Vooruitontvangen bijdragen in aanleg van netten en aansluitingen

De vooruitontvangen bijdragen bij investeringen in aanleg van netten en aansluitingen zijn als volgt te specificeren:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Stand per 1 januari	601,9	549,9
Ontvangen in het jaar	67,0	65,6
Voor verkoop aangehouden	-25,1	0,0
Geamortiseerd	-15,1	-13,6
Totaal	628,7	601,9
Kortlopend deel in volgend boekjaar te amortiseren	15,1	14,2
Totaal langlopend deel	613,6	587,7

Gelijktijdig met de aankoop van Endinet Groep B.V. worden activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder overgedragen aan Alliander N.V. per 1 januari 2016. De aan de overgedragen netwerkdelen en aansluitingen gerelateerde vooruitontvangen bijdragen met een waarde van EUR 25,1 miljoen zijn gerubriceerd als passiva aangehouden voor verkoop.

26. Latente belastingen

De aanwezige latenties hebben voornamelijk betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa.

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Actieve latente belastingen inzake voorzieningen	-8,3	-9,1
Actieve latente belastingen derivaten	-1,2	-1,1
Actieve latente belastingen vaststellingsovereenkomsten aflossing perpetuele lening	-3,4	-
Passieve latente belastingen materiële vaste activa	208,0	201,3
Totaal	195,1	191,1

Met name door de fiscale stimuleringsregeling (willekeurige afschrijvingsregeling 2009, 2010, 2011 en in de tweede helft van 2013) zijn de passieve latenties met betrekking tot de materiële vaste activa ontstaan.

Met de aankoop van Endinet Groep B.V. worden de activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder overgedragen aan Alliander N.V. per 1 januari 2016. De aan de overgedragen activa en passiva gerelateerde latente belastingen met een waarde van EUR 17,9 miljoen zijn gerubriceerd als passiva aangehouden voor verkoop.

27. Handelsschulden en overige te betalen posten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Leveranciers	102,2	47,5
Belastingen en premies sociale verzekeringen	64,1	64,9
Vergoedingen aan personeel	40,0	44,0
Overig	53,0	56,5
Totaal	259,3	212,9

Alle posten worden binnen één jaar afgewikkeld tenzij hieronder anders aangegeven.

De handelsschulden vertonen een stijging als gevolg van enkele facturen met hoge bedragen die betrekking hebben op kosten van transport- en systemdiensten ontvangen in de tweede helft van december 2015.

Met de aankoop van Endinet Groep B.V. worden de activa en passiva van Enexis in Friesland en in de Noordoostpolder overgedragen aan Alliander N.V. De vergoedingen aan personeel met een waarde van EUR 0,6 miljoen zijn gerubriceerd als passiva aangehouden voor verkoop.

28. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
In volgend jaar af te lossen aandeelhouderslening (tranche C)	500,0	-
Vaststellingsovereenkomsten aflossing perpetuele lening	92,0	0,0
Lening ZEBRA Gasnetwerk B.V.	12,0	8,0
Onderhandse lening	1,0	0,7
Schulden aan kredietinstellingen	0,6	13,7
Ontvangen waarborgsommen	0,5	0,6
Leaseverplichtingen	2,3	3,3
Totaal	608,4	26,3

De cashpools kunnen op grond van contractuele afspraken met banken niet gesaldeerd worden en positieve en negatieve banksaldi van vennootschappen van de Groep kunnen niet met elkaar verrekenend worden. Het gevolg hiervan is een verschuiving van liquide middelen naar de kortlopende verplichtingen (schulden aan kredietinstellingen).

De aandeelhouderslening tranche C van EUR 500,0 miljoen zal conform contract uiterlijk per 30 september 2016 worden afgelost en is als zodanig als kortlopende verplichting gerubriceerd.

Voor een nadere toelichting omtrent de vaststellingsovereenkomsten in verband met de aflossing van de perpetuele lening wordt verwezen naar noot 23. Rentedragende verplichtingen (langlopend).

In 2015 is door ZEBRA Gasnetwerk B.V. de bestaande lening van EUR 8,0 miljoen geprolongerd en is door Enexis EUR 4,0 miljoen additioneel opgenomen tegen een ultimo 2015 geldend variabel rentepercentage van 0,0% met een resterende looptijd tot 6 januari 2016.

29. Passiva aangehouden voor verkoop

De passiva aangehouden voor verkoop hebben betrekking op passiva van Enexis in Friesland en in de Noordoostpolder die met de ruiltransactie van Endinet Groep B.V. zijn overgedragen aan Alliander N.V. per 1 januari 2016. De overgedragen passiva bestaan uit de onderstaande componenten:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Vooruitontvangen bijdragen	25,1	-
Voorzieningen	2,4	-
Latente belastingen	17,9	-
Handelsschulden en overige te betalen bedragen	0,6	-
Totaal	46,0	-

30. Toelichting op kasstroomoverzicht

Ten behoeve van het geconsolideerd kasstroomoverzicht wordt onder de post netto liquide middelen het volgende opgenomen:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Bank- en kassaldi	536,7	96,3
Schulden aan kredietinstellingen	-0,6	-13,7
Totaal	536,1	82,6

De belangrijkste posten in het kasstroomoverzicht worden hieronder nader gespecificeerd.

De mutatie van het netto werkkapitaal is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Belastingen ten laste van het resultaat	56,9	96,8
Betaalde/ontvangen belastingen	-114,0	-80,7
Rentebaten en -lasten in het resultaat	93,0	79,0
Betaalde rente	-90,3	-79,9
Ontvangen rente	0,8	4,3
Werkkapitaal exclusief belastingen en rente	46,7	3,1
Totaal	-6,9	22,6

Specificatie netto werkkapitaal:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014	Mutatie
Voorraden ¹⁾	30,4	20,8	9,6
Vorderingen	157,5	172,6	-15,1
Subtotaal	187,9	193,4	-5,5
Handelsschulden en overige te betalen posten ¹⁾	-261,1	-214,5	-46,6
Winstbelasting	16,4	-40,7	57,2
Voorzieningen (kortlopend)	-11,2	-12,9	1,8
Subtotaal	-255,8	-268,1	12,3
Totaal¹⁾	-67,9	-74,8	6,9

1. Inclusief voor verkoop aangehouden bedragen.

31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten

Algemeen

Het financieringsbeleid van Enexis is erop gericht om de zelfstandige financiering van Enexis zeker te stellen door tijdig, blijvend en voldoende toegang te realiseren tot kapitaal- en geldmarkten en tegelijk de financieringsstructuur, financieringskosten en -risico's te optimaliseren. De uitvoering van het financieringsbeleid is vastgelegd in een Treasury Statuut, met daarin opgenomen doelstellingen, taakomschrijving en mandaat van de afdeling Treasury, rapportering, risicobeheer en organisatorische en administratieve kaders ten behoeve van de financiering.

In het kader van haar bedrijfsvoering is Enexis blootgesteld aan een aantal risico's, zoals onder meer: marktrisico, kredietrisico, solvabiliteits-/liquiditeitsrisico en procesrisico. Het beleid is er mede op gericht om de impact van de vermelde risico's op de financiële resultaten te minimaliseren. Hiervoor kan Enexis financiële instrumenten/derivaten inzetten.

Marktrisico

Marktrisico is het risico dat gelopen wordt met betrekking tot waardeveranderingen in kasstromen en financiële instrumenten als gevolg van gewijzigde markttrente, valutakoersen en marktprijzen. Enexis houdt geen financiële instrumenten voor handelsdoeleinden aan.

Marktrisico bestaat uit renterisico, valutarisico en commodityprijrisico:

Renterisico

Het renterisico bestaat enerzijds uit het risico dat de gereguleerde rentevergoeding in de toekomst lager uitvalt dan de uit hoofde van bestaande leningovereenkomsten vastgelegde rente en anderzijds uit het risico dat de te betalen rente met betrekking tot toekomstige financieringen hoger uitvalt dan de huidige marktrente.

Basis voor het renterisicobeleid is spreiding. Door spreiding in (her)financiering en looptijd van leningen, rentevaststelling en rentetypische looptijd (vast of variabel), soort lening en eventueel geografische spreiding over financieringsmarkten, wordt beschikbaarheid zeker gesteld en wordt het renterisico beperkt.

Enexis heeft verder binnen het vastgestelde beleid de mogelijkheid om gebruik te maken van derivaten voor de afdekking van bepaalde risicoposities, zoals onder meer het renterisico. In 2015 heeft Enexis geen gebruik gemaakt van derivaten ten behoeve van het afdekken van renterisico's.

Vorderingen

Enexis beperkt het renterisico op vorderingen op twee manieren:

- ◆ het afstemmen van de looptijden van de vorderingen, waaronder de financiële activa, op de liquiditeitsprognose; én
- ◆ het vooraf contractueel overeenkomen van rentepercentages met betrekking tot de financiële activa tot aan de einddatum van de afgesloten contracten. Slechts een klein deel van de overtollige liquide middelen is omwille van spreiding en flexibiliteit belegd met een korte horizon c.q. tegen variabele rente.

Vreemd vermogen

De rentedragende leningen kennen de navolgende looptijden, rentepercentages en vervaldagen:

bedragen in miljoenen euro's	Nominale waarde	Contractuele einddatum	Initiële looptijd (jaren)	Resterende looptijd (jaren)	Rente
Aandeelhouderslening (tranche C)	500,0	30 september 2016	7,0	0,8	4,65%
Aandeelhouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	30 september 2019	10,0	3,8	7,20%
Beursgenoteerde obligatielening – eerste uitgifte	300,0	26 januari 2022	10,0	6,1	3,375%
Beursgenoteerde obligatielening – tweede uitgifte	500,0	13 november 2020	8,0	4,9	1,875%
Beursgenoteerde obligatielening – derde uitgifte	500,0	20 oktober 2023	8,0	7,8	1,500%
Vaststellingsovereenkomsten perpetuele lening	107,9	30 september 2019	1,0	1,0	9,0%
Onderhandse lening ¹⁾	4,9	divers	divers	5,5	3,24%

1. Dit betreffen meerdere leningen. De opgenomen data geven gemiddeld gewogen waardes weer.

De fair value van de rentedragende leningen bedraagt circa EUR 2.433,6 miljoen ultimo 2015. Deze fair value is voor de obligatieleningen conform beursnotering en voor de overige leningen conform de berekeningssystematiek op basis van de Euro Utility (A) BFV rentecurve per 31 december 2015 (ultimo 2014: EUR 2.053,2 miljoen). Voor de overige leningen zijn de waarden van de rentebetalingen en de terugbetalingen van de hoofdsommen contant gemaakt tegen verschillende rentes, waarmee rekening wordt gehouden met het tijdseffect. De reële waarde is net als de nominale waarde tevens gestegen door het uitgeven van een derde obligatielening van EUR 500,0 miljoen in oktober 2015.

De obligatieleningen betreffen zogenaamde level 1 financiële instrumenten. Dit houdt voor Enexis in dat de fair value gebaseerd is op genoteerde prijzen in een actieve markt. De overige leningen betreffen zogenaamde level 2 financiële instrumenten. Dit houdt voor Enexis in dat de fair value gebaseerd wordt op discontering van de nominale cashflows tegen uit de markt afkomstige disconteringscurves.

Ingevolge de Aanwijzing van de minister van Economische Zaken dient in het kader van de splitsing een gedeelte van de aandeelhoudersleningen (tranche D) ten bedrage van EUR 350,0 miljoen in geval van structureel vermogenstekort converteerbaar te zijn in eigen vermogen. Enexis heeft het recht de geldgever te verzoeken de lening geheel of in delen om te zetten in eigen vermogen van Enexis; dit indien dit naar het oordeel van Enexis, en onderschreven door haar Raad van Commissarissen, noodzakelijk is. Dit verzoek dient te geschieden met het oog op de continuïteit van de uitoefening van haar taak als netbeheerder en in overeenstemming met de eisen van de energieregelgeving. Aandeelhouders hebben als geldgever de verplichting aan de gevraagde omzetting mee te werken als er sprake is van een structureel vermogenstekort, slechts voor zover die omzetting noodzakelijk is om Enexis in staat te stellen structureel aan de wettelijke en bancaire financiële ratio's te voldoen.

Omdat nagenoeg de gehele leenschuld vastrentend is, is de rentegevoeligheid per basispunt (0,01%) stijging of daling van de basisrente ten opzichte van de basisrentelast ultimo jaar niet materieel.

Valutarisico

Enexis kan geconfronteerd worden met valutarisico in geval van uitgifte van financieringsinstrumenten en het doen van inkopen in een andere valuta dan de euro. Als beleid geldt dat Enexis bij uitgifte van financieringsinstrumenten in vreemde valuta zowel het koersrisico als het renterisico direct indekt. Voor investeringen of grotere inkoopopdrachten geldt dat bij opdrachten in vreemde valuta met een tegenwaarde groter dan EUR 250.000, overwogen wordt het koersrisico direct te fixeren.

Het totaalbedrag aan liquiditeiten, vorderingen en verplichtingen in vreemde valuta is eind 2015 nihil, waardoor valutarisico's en gevoeligheid voor koersveranderingen niet relevant zijn.

Commodityprijsrisico

Dit betreft voor Enexis het risico van de verandering van commodityprijzen, voor met name de energie-inkoop voor netverliezen. Dit risico wordt in belangrijke mate afgedekt door de prijs te fixeren door middel van termijn aankopen, waardoor aan het begin van het jaar de geprognosticeerde hoeveelheid fysiek reeds is ingekocht. De inkoopmethodiek levert een voorspelbaar resultaat op en is alleen gevoelig voor hoeveelhedsverschillen en onvoorspelbare prijsverschillen voor reguliere koop- en verkoopacties in een leveringsjaar. Het inkooprisico wordt verminderd door gespreid over ongeveer twee jaar voorafgaand aan het moment van daadwerkelijke verrekening in te kopen tegen vastgestelde prijzen. Derivaten worden voor de energie-inkoop voor netverliezen niet ingezet.

Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van een verlies dat ontstaat als een tegenpartij niet kan of zal voldoen aan haar verplichtingen. Het grootste deel van de activiteiten van Enexis Holding N.V. en haar groepsmaatschappijen is gereguleerd. De debiteurenrisico's in gereguleerde markten zijn lager dan die in geliberaliseerde energiemarkten. Voor alle kleinverbruikersdebiteuren inzake de te betalen netwerkvergoedingen worden de vorderingen geïnd door energieleveranciers die debiteurenrisico op de eindklanten dragen. Enexis heeft daarentegen wel een debiteurenrisico op de energieleveranciers.

Het maximale kredietrisico is in beginsel gelijk aan de boekwaarde van de vorderingen en vlottende activa.

Liquiditeitsoverschotten worden tegen marktconforme voorwaarden uitgezet bij financiële instellingen en fondsen die onder toezicht staan van een centrale bank of wettelijk aangewezen toezichthouder en Nederlandse landelijke of regionale netbeheerders die voldoen aan vastgelegde minimale ratingvereisten, of bij de Nederlandse overheid in door haar gegarandeerd waardepapier. Tevens wordt een risicospreiding van beleggingen nagestreefd door het hanteren van tegenpartijlimieten gekoppeld aan minimale ratingvereisten.

Solvabiliteits- en liquiditeitsrisico

Solvabiliteitsrisico

Het solvabiliteitsrisico is het risico dat het eigen vermogen of het garantievermogen op lange termijn onvoldoende is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Enexis streeft, voor zowel Enexis Holding N.V. als Enexis B.V. naar minimaal een A rating (A/A2 met stable outlook). Bewaking van deze doelstelling vindt plaats op basis van vastgestelde minimale financiële kengetallen ten aanzien van interest coverage, debt coverage en solvabiliteit. Deze credit rating verschaft Enexis een goede toegang tot de internationale kapitaalmarkten, waarbij de solvabiliteit geborgd wordt door bewaking van de minimale financiële kengetallen.

Liquiditeitsrisico en contractuele looptijdanalyse

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Enexis niet aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen. Ter afdekking van dit risico heeft Enexis onder meer een gecommitteerde Revolving Credit Facility (RCF) van EUR 600,0 miljoen. Deze is afgesloten met een groep van 11 banken en heeft een looptijd van 5 jaar, die af zou lopen medio 2019. Enexis heeft in 2015 de looptijd met 1 jaar verlengd naar medio 2020 en heeft de mogelijkheid de banken te verzoeken de looptijd in 2016 nogmaals met 1 jaar te verlengen.

In 2015 heeft Enexis geen gebruik gemaakt van de RCF, maar ze houdt deze in stand voor een eventuele onvoorziene liquiditeitsbehoefte. Voor het in stand houden van de RCF heeft Enexis contractuele verplichtingen richting de participerende banken. Deze verplichtingen liggen, naast een vergoeding voor beschikbaarheid, voornamelijk op het vlak van informatievoorziening aan de betrokken banken, en overige, voor deze faciliteiten gebruikelijke algemene convenanten als pari passu en negative pledge.

Daarnaast heeft Enexis haar bankrekeningen in twee cashpools ondergebracht. Aan één van deze cashpools is een gecommitteerde kredietfaciliteit van EUR 20,0 miljoen verleend, aan de andere een niet-gecommitteerde kredietfaciliteit van EUR 10,0 miljoen.

Eind 2015 had Enexis een positief kassaldo van EUR 81,0 miljoen (2014: EUR 96,3 miljoen) en stond EUR 355,7 miljoen aan geldmiddelen in depot bij notaris voor de betaling van de aankoopprijs van Endinet Groep B.V. Daarnaast worden ultimo 2015 voor EUR 220,0 miljoen kortlopende deposito's en geldmarktfondsen aangehouden (2014: EUR 110,0 miljoen).

Contractuele looptijdanalyse

De navolgende tabel laat de contractuele niet-gedisconteerde kasstromen zien geldend ultimo 2015:

bedragen in miljoenen euro's	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	0,0	0,0	0,0	864,5	796,2	1.660,7
Handelsschulden en overige te betalen posten	166,4	0,0	93,0	0,0	0,0	259,3
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	1,2	0,4	606,9	0,0	0,0	608,4
Rente over rentedragende verplichtingen	0,0	0,0	78,9	183,4	33,4	295,7
Totaal	167,5	0,4	778,7	1.047,9	829,6	2.824,2

Ultimo 2014 bedroegen de contractuele niet-gedisconteerde kasstromen:

bedragen in miljoenen euro's	< 1 mnd	< 3 mnd	3-12 mnd	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	0,0	0,0	0,0	859,7	887,7	1.747,4
Handelsschulden en overige te betalen posten	112,3	0,0	81,2	19,3	0,0	212,8
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	0,3	22,9	3,1	0,0	0,0	26,3
Rente over rentedragende verplichtingen	0,0	0,3	76,4	236,5	65,1	378,3
Totaal	112,6	23,2	160,7	1.115,5	952,8	2.364,8

Procesrisico

Het procesrisico omvat de risico's samenhangend met de inrichting van de organisatie, de procedures en activiteiten van de Treasury-afdeling van Enexis. Deze risico's worden afgedekt middels een organisatorische functiescheiding tussen frontoffice en backoffice, alsmede door middel van het vastgestelde financieringsbeleid, het Treasury Statuut, het Treasury Control Framework en daaraan gerelateerde interne assessments en interne audits.

Kapitaalbeheer

Het kapitaal dat door de onderneming beheerd wordt, omvat het door aandeelhouders gestorte aandelenkapitaal en de opgebouwde algemene reserves.

Het kapitaalbeheer van de Groep is gericht op een financieel gezonde kapitaalstructuur en het behoud van een minimale A credit rating (A/A2 met stable outlook). Dit ter ondersteuning van de continuïteit van haar bedrijfsprocessen en het kunnen realiseren van geplande investeringen.

Daarbij wordt ernaar gestreefd om voor aandeelhouders de, door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) vastgestelde, eigenvermogensvergoeding te realiseren, met inachtneming van de belangen van vreemdvermogensverschaffers en andere belanghebbenden ('Stakeholders') van Enexis.

Om de doelstelling van handhaving van minimaal een A credit rating en een financieel gezonde kapitaalstructuur te realiseren, worden de navolgende financiële kengetallen nagestreefd:

	Norm	Werkelijk 2015	Werkelijk 2014
FFO-rentedekking ¹⁾	≥ 3,5	8,3	8,0
FFO/netto rentedragende schulden ¹⁾	≥ 16%	30%	34%
Netto rentedragende schulden/(eigen vermogen + netto rentedragende schulden) ¹⁾	≤ 60%	33%	32%

1. Zie definities in hoofdstuk Begrippenlijst

De credit rating van Enexis Holding N.V. en Enexis B.V. is in 2015 herbevestigd door beide rating agency's. De credit rating afgegeven door Moody's bleef ongewijzigd op Aa3 met stable outlook. De credit rating afgegeven door Standard & Poor's (S&P) werd gehandhaafd op A+ met een stable outlook. De credit ratings eind 2015 van Aa3/A+ met stable outlook, voldoen ruimschoots aan de eisen van Enexis voor het behoud van een A rating-profiel.

Door naleving van deze kengetallen en de handhaving van de credit rating-doelstelling wordt ruimschoots voldaan aan wettelijke verplichtingen (Besluit financieel beheer netbeheerders) inzake vermogensverhoudingen en kredietwaardigheid, alsmede aan de financiële convenanten uit bestaande financieringsovereenkomsten.

De Groep beheert haar kapitaalstructuur en past deze aan, met inachtneming van de nagestreefde minimale kengetallen, aan veranderende economische omstandigheden en wettelijke of regulatorische verplichtingen. Ten behoeve van het handhaven of aanpassen van de kapitaalstructuur kan de Groep onder bepaalde voorwaarden haar dividendbeleid aanpassen, kapitaal uitkeren aan aandeelhouders, gebruikmaken van haar conversierecht of nieuwe aandelen uitgeven.

32. Informatie verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar zijn niet belegd en worden normaal gesproken afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

In 2015 onderscheidde Enexis Holding N.V. als verbonden partijen de aandeelhouders, de daaraan gelieerde entiteiten, deelnemingen en functionarissen op sleutelposities. De aandelen van Enexis Holding N.V. worden gehouden door provincies en gemeenten.

Met de aandeelhouders hebben gedurende het jaar 2015, anders dan uit hoofde van reguliere activiteiten, voor EUR 1,9 miljoen aan verkooptransacties en voor EUR 0,1 miljoen aan inkooptransacties plaatsgevonden.

Ultimo 2015 bedroeg het totaalbedrag aan vorderingen EUR 1,8 miljoen. De door de aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen bedroegen per ultimo 2015 EUR 943,9 miljoen (2014: EUR 943,9 miljoen). De over deze leningen betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2015 EUR 55,8 miljoen (2014: EUR 55,8 miljoen).

De aan aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg EUR 132,8 miljoen (2014: EUR 119,5 miljoen).

Met aan aandeelhouders gelieerde entiteiten hebben geen transacties plaatsgevonden anders dan uit hoofde van reguliere bedrijfsactiviteiten.

Met eigen deelnemingen en participaties hebben voor EUR 3,0 miljoen (2014: EUR 4,8 miljoen) aan verkooptransacties en voor EUR 10,0 miljoen (2014: EUR 8,7 miljoen) aan inkooptransacties plaatsgevonden.

Ultimo 2015 bedroeg het totaalbedrag aan vorderingen op eigen deelnemingen EUR 0,3 miljoen (2014: EUR 0,6 miljoen) en aan handelsschulden EUR 0,8 miljoen (2014: EUR 1,0 miljoen).

De aan deelnemingen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2015 EUR 10,0 miljoen (2014: EUR 11,0 miljoen).

De van deelnemingen ontvangen leningen bedroegen per ultimo 2015 EUR 12,0 miljoen (2014: EUR 8,0 miljoen).

De in 2015 betaalde rentelasten in verband met deze leningen bedroegen EUR 0,3 miljoen (2014: EUR 0,3 miljoen).

De van deelnemingen ontvangen dividenden bedroegen EUR 1,3 miljoen (2014: EUR 1,2 miljoen).

De transacties met de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen hebben louter betrekking op beloningen. Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning en Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector.

De niet in de consolidatie van Enexis Holding N.V. betrokken deelnemingen van Enexis Holding N.V. of de aan haar gelieerde entiteiten zijn hieronder weergegeven. Voor nadere informatie wordt verwezen naar noot 53.

Deelnemingen en joint ventures

bedragen in miljoenen euro's	Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V. 31 december 2015	Aandeel Enexis Holding N.V. 31 december 2014
ZEBRA Gasnetwerk B.V.	Bergen op Zoom	67%	67%
Energie Data Services Nederland B.V.	Arnhem	23%	16%
Ziut B.V.	Arnhem	47%	47%

Van ZEBRA Gasnetwerk B.V. heeft Enexis Holding N.V. de meerderheid van het aandelenkapitaal in bezit. Er is geen sprake van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).

33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen en activa

Ontwikkeling Cross Border Lease in 2015

Na beëindiging van de laatste Cross Border Lease (CBL) in 2012 bestaat er gedurende een bepaalde tijd nog de mogelijkheid van nakomende facturen voor de beëindiging en afwikkeling van de CBL's, alsmede een zeer gering risico op claims voortvloeiende uit overlopende verplichtingen, de zogenaamde 'surviving obligations'. De mogelijke nakomende kosten en het risico op claims voor deze CBL-beëindiging schatten wij in als zeer gering.

Alle oorspronkelijk door Essent/Enexis aangegane CBL's zijn op vrijwillige basis beëindigd. Ten aanzien van de eventuele overlopende verplichtingen en kosten na beëindiging is de bestaande kruisgarantiestructuur tussen Essent en Enexis vooralsnog intact gebleven. Hierbij staan beide partijen garant tegenover de Amerikaanse investeerders van de beëindigde commerciële en netwerk-CBL's. Voor de afdekking van mogelijke kosten en claims is door de voormalige Essent-aandeelhouders en RWE een CBL-fonds gevormd. Wij schatten in dat het saldo van de beschikbare middelen van het fonds ruim voldoende is om eventuele nakomende kosten van Enexis te dekken en schatten het risico op nakomende claims als zeer beperkt in. Enexis heeft geen recht op eventueel resterende middelen uit het CBL-fonds.

Huur, lease en inkoopverplichtingen

Ultimo 2015 is Enexis Holding N.V. door haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura en Enexis Vastgoed B.V. inkoopverplichtingen (m.u.v. inkoop van materialen) aangegaan voor EUR 307,8 miljoen (2014: 285,6 miljoen).

bedragen in miljoenen euro's	2015			2014		
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
Personenauto's (operationele lease)	14,9	17,9	0,2	18,7	33,3	2,4
Kantoorlocaties	14,4	21,8	9,0	12,0	14,2	5,9
Netverlies	65,5	49,1	0,0	74,8	53,6	0,0
ICT	68,4	42,8	0,0	42,0	25,4	0,0
Overig	0,3	1,3	2,2	0,3	1,0	2,0
Totaal	163,5	132,9	11,4	147,8	127,5	10,3

Gerechtelijke procedures en juridische geschillen

Ultimo 2015 was Enexis Holding N.V. inclusief haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. betrokken bij verschillende rechtszaken en juridische geschillen. Op basis van financieel risico zijn met betrekking tot de ontvangen claims voorzieningen getroffen of zijn verplichtingen verwerkt in de jaarrekening.

Naast een eerder ontvangen claim in februari 2015 heeft Enexis in januari 2016 wederom enkele claims van een aantal klanten ontvangen die betrekking hebben op restituties van omzet uit transport- en aansluitdiensten in het verleden. Enexis bestrijdt deze claims en zal deze als zodanig juridisch aanvechten. Mede door de uitspraak van de ACM op 21 oktober 2015 is Enexis gesterkt in haar mening dat deze claims juridisch geen stand zullen houden. Om het lopende claimproces en mogelijke toekomstige juridische procedures niet verder te beïnvloeden, zien wij af van een verdere toelichting.

Afgegeven garanties

Enexis Holding N.V. heeft middels haar groepsmaatschappijen Enexis B.V., Fudura B.V. en Enexis Vastgoed B.V. in totaal voor EUR 0,2 miljoen garanties afgegeven ten behoeve van derden (2014: EUR 0,2 miljoen).

34. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) in werking getreden. Op 1 januari 2015 is voor topfunctionarissen de Wet verlaging bezoldigingsmaximum WNT in werking getreden. Ingaande 1 januari 2015 bedraagt daarmee het wettelijk bezoldigingsmaximum op grond van de WNT voor topfunctionarissen 100% van de bezoldiging van een minister.

In 2015 komt het maximum van de WNT neer op een bedrag van EUR 178.000. Dit maximum wordt jaarlijks per ministeriële regeling aangepast. In 2014 was dat EUR 230.474 op basis van 130% van de bezoldiging van een minister. Voor topfunctionaris-toezichthouders (voorzitter en leden van de Raad van Commissarissen) geldt ook een bezoldigingsmaximum. Het maximum voor de leden is in 2015 10% en voor de voorzitter 15% van het geldende bezoldigingsmaximum. Overgangsrecht voorziet erin dat een ontstane overschrijding bij een topfunctionaris gedurende een overgangperiode is toegestaan.

Beloningsbeleid topfunctionarissen

De WNT is van toepassing op Enexis BV. Bij Enexis zijn de leden van de Raad van Bestuur en de leden van de Raad van Commissarissen topfunctionaris in de zin van de WNT. Het overgangsrecht is van toepassing op de topfunctionarissen van Enexis. Volgens dit overgangsrecht zal voor de leden van de Raad van Bestuur tot en met 2018 de huidige bezoldiging worden gerespecteerd en dan in drie jaar worden afgebouwd, zodat met ingang van 2022 de norm van 100% van de bezoldiging van een minister zal zijn bereikt. De WNT bepaalt daarnaast expliciet dat het verstrekken van bonussen of andere vormen van variabele beloning aan topfunctionarissen niet is toegestaan. Ten slotte verbiedt de WNT uitkeringen aan topfunctionarissen wegens beëindiging van het dienstverband die meer bedragen dan EUR 75.000. Enexis voldoet in 2015 aan deze bepalingen van de WNT.

Beloningsbeleid overige (niet-top)functionarissen

Directieleden van Enexis geven leiding aan het eigen bedrijfsonderdeel en zijn in die hoedanigheid geen topfunctionaris in de zin van de WNT. Het beleid en de beloning van de directieleden van Enexis voldoen wel – op vrijwillige basis – aan de WNT-kaders die 1 januari 2013 in werking zijn getreden. In verband met de verlaagde norm per 1 januari 2015 tot 100% van de bezoldiging van een minister is de bezoldiging van een aantal functionarissen wel hoger dan de verlaagde WNT-norm van EUR 178.000 voor 2015.

Beloning topfunctionarissen (Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen)

De beloning aan de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen bedroeg in 2015 EUR 0,57 miljoen (2014: EUR: 0,44 miljoen).

Beloningsbeleid Raad van Bestuur

Het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V. is op 5 december 2012 door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgesteld en in werking getreden op 1 januari 2013.

Aangezien het bezoldigingsniveau van functies met vergelijkbare complexiteit en maatschappelijke impact ruim boven de absoluut gemaximeerde norm van de WNT is gelegen, is besloten de beloning voor de Raad van Bestuur van Enexis vast te stellen op het niveau dat maximaal is toegestaan door de WNT. In het beloningsbeleid voor de Raad van Bestuur is geen variabele beloning opgenomen.

Pensioenregeling

De leden van de Raad van Bestuur nemen deel in de pensioenregeling zoals die is ondergebracht bij de Stichting Pensioenfonds ABP, in overeenstemming met het voor de werknemers en leden van de Raad van Bestuur van Enexis geldende pensioenreglement. De leden van de Raad van Bestuur zijn een eigen bijdrage verschuldigd voor deelname aan de pensioenregeling.

Overige arbeidsvoorwaarden

Als uitgangspunt geldt dat de collectieve arbeidsovereenkomst Netwerkbedrijven van de Energie- en Nutsbedrijven (ENb) en de collectieve arbeidsovereenkomst van Enexis BV, die beide van toepassing zijn voor het personeel van Enexis, ook voor de Raad van Bestuur gelden, echter telkens met inachtneming van de bepalingen in de WNT. Relevante arbeidsvoorwaarden voortvloeiend uit de collectieve arbeidsvoorwaarden geldend voor het personeel van Enexis worden derhalve, indien en voor zover passend binnen de WNT, meegenomen in de beloning van de Raad van Bestuur.

Het beleid is er voor het overige op gericht een marktconform pakket aan te bieden, bestaande uit een vaste netto-onkostenvergoeding die zal zijn gemaximeerd volgens fiscaal toegestane regels, een bedrijfsauto die aan duurzaamheidseisen voldoet, ongevallenverzekering, arbeidsongeschiktheidsregeling en een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

Er zijn geen leningen of voorschotten verstrekt aan de leden van de Raad van Bestuur. Leden van de Raad van Bestuur hebben recht op vakantieverlofdagen volgens de bepalingen in de collectieve arbeidsovereenkomst Netwerkbedrijven ENb.

Arbeidsovereenkomsten

Met beide leden van de Raad van Bestuur is, volgens het eind 2012 vastgestelde beloningsbeleid, een contract voor onbepaalde tijd aangegaan. De Raad van Commissarissen ziet geen aanleiding een beleid te volgen waarin contracten voor bepaalde tijd worden afgesloten. Een beleid met arbeidsovereenkomsten voor onbepaalde tijd voldoet; er zijn voldoende mogelijkheden om maatregelen te treffen in geval van niet-functionerende leden van de Raad van Bestuur. De vergoeding bij ontslag in geval van niet-functioneren wordt bepaald op basis van een rechterlijke uitspraak.

Beloning Raad van Bestuur 2015

De hiernavolgende tabel toont de ontwikkeling van de beloning van de leden van de Raad van Bestuur. De tabel volgt de beloningscomponenten zoals vermeld in de WNT.

bedragen in euro's	2015	2014
M. Blacquièrre		
Basissalaris (salaris inclusief vakantietoelage)	187.340	187.340
Toelage pensioen ¹⁾	11.643	-
Algemene kostenvergoeding ²⁾	14.033	10.240
Pensioenkosten ³⁾	17.458	32.894
Totaal ⁴⁾	230.474	230.474
P. Vermaat ⁵⁾		
Basissalaris (salaris inclusief vakantietoelage)	187.340	78.058
Toelage pensioen ⁶⁾	11.643	-
Algemene kostenvergoeding ⁷⁾	14.033	4.267
Pensioenkosten ⁸⁾	17.458	13.706
Totaal ⁹⁾	230.474	96.031
Totaal	460.948	326.505

1. Het bedrag van EUR 11.643 (EUR 970,20 bruto per maand) is aan de heer Blacquièrre toegekend per 1 januari 2015 in verband met de nadelen die zijn ontstaan door de aftopping van de pensioenopbouw bij een inkomen boven EUR 100.000.
2. De toekenning van een belastbaar vergoedingsbedrag voor algemene kosten is bepaald op EUR 14.033. Dat kan met het oog op de ruimte die is ontstaan door de lagere pensioenkosten; feitelijk zijn de pensioenkosten dit jaar lager geweest vanwege lagere premies die het ABP heeft vastgesteld.
3. Betreft werkgeverslasten pensioenregeling zoals in rekening gebracht door het pensioenfonds; de bijdrage van de bestuurder is niet meegenomen.
4. Het bedrag dat is gepresenteerd bij totaal is het bedrag dat vanaf 2015 volgens het overgangsregime van de WNT gedurende vier jaar kan worden gehanteerd. Dit bedrag van EUR 230.474 is de maximum-WNT-norm geweest volgens het WNT-regime van 2014.
5. De heer Vermaat is 1 augustus 2014 in dienst getreden als voorzitter van de Raad van Bestuur.
6. Het bedrag van EUR 11.643 (EUR 970,20 bruto per maand) is aan de heer Vermaat toegekend per 1 januari 2015 in verband met de nadelen die zijn ontstaan door de aftopping van de pensioenopbouw bij een inkomen boven EUR 100.000.
7. De toekenning van een belastbaar vergoedingsbedrag voor algemene kosten is bepaald op EUR 14.033. Dat kan met het oog op de ruimte die is ontstaan door de lagere pensioenkosten; feitelijk zijn de pensioenkosten dit jaar lager geweest vanwege lagere premies die het ABP heeft vastgesteld.
8. Betreft werkgeverslasten pensioenregeling zoals in rekening gebracht door het pensioenfonds; de bijdrage van de bestuurder is niet meegenomen.
9. Het bedrag dat is gepresenteerd bij totaal is het bedrag dat vanaf 2015 volgens het overgangsregime van de WNT gedurende vier jaar kan worden gehanteerd. Dit bedrag van EUR 230.474 is de maximum-WNT-norm geweest volgens het WNT-regime van 2014.

Naast bovenstaande beloning ontvangen de leden van de Raad van Bestuur een vaste onbelaste kostenvergoeding op jaarbasis van EUR 3.600 voor de voorzitter en EUR 3.300 voor de CFO. De sociale lasten die de werkgever wettelijk verplicht is af te dragen (in 2015 EUR 7.095 voor zowel de voorzitter als de CFO; dit was in 2014 EUR 2.971 voor de voorzitter en EUR 7.131 voor de CFO) zijn in bovenstaande tabel niet meegenomen; de sociale lasten tellen niet mee voor de WNT.

Beloning Raad van Commissarissen

Het honorarium voor de leden van de Raad van Commissarissen is in 2008 vastgesteld en is gebaseerd op de gangbare beloningssystematiek, waarbij het uitgangspunt van marktconformiteit wordt gehanteerd. Het honorarium wordt jaarlijks per 1 juli aangepast op basis van de algemene collectieve stijgingen op mediaanniveau uit het HAY compensation report.

De vergoedingen bedragen ingaande juli 2015 op jaarbasis: voorzitter EUR 26.218, lid EUR 17.764. Daarnaast bedraagt de commissiebeloning ingaande juli 2015 op jaarbasis: voorzitter EUR 5.335, lid EUR 4.804. In de WNT (zie ook hiervoor) zijn tevens bepalingen opgenomen over de normering van de beloning voor leden en voorzitters van de hoogste toezichthoudende organen. De bestaande vergoeding van de Raad van Commissarissen volgens het beleid gaat het maximum van de WNT te boven. Voor bestaande afspraken, waaronder bestaande indexeringsafspraken, geldt een overgangperiode van 4 jaar. De Raad van Commissarissen maakt gebruik van dit overgangsrecht.

Voor nieuwe benoemingen en herbenoemingen geldt het geldende bezoldigingsmaximum van de WNT (zie in 2015 de vergoeding voor mevrouw Caubo en de heer Moerland). Het maximumvergoedingsbedrag (inclusief commissiebeloning) voor de leden volgens de WNT is in 2015 10% van EUR 178.000 (EUR 17.800) en voor de voorzitter 15% van EUR 178.000 (EUR 26.700). Door mutaties in de Raad van Commissarissen conform het rooster van aftreden zal de gehele raad in de loop van 2016 beloond worden volgens deze nieuwe WNT-normen.

In onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van het honorarium van de individuele leden van de Raad van Commissarissen, gesplitst in het honorarium voor lidmaatschap en commissies. Er zijn een Auditcommissie en een Remuneratie- en Selectiecommissie.

bedragen in euro's	Lidmaatschap op jaarbasis	Commissies op jaarbasis	Totaal beloning op jaarbasis	Betaalde beloning 2015	Betaalde beloning 2014
D.D.P. Bosscher ¹⁾	26.088	5.040	31.128	31.128	31.128
M. Calon	17.676	4.776	22.452	22.452	22.269
Mevr. M.E.J. Caubo ²⁾	17.734	1.439	19.173	19.173	22.269
Mevr. W.M. van Ingen ³⁾	-	-	0	-	6.103
R. de Jong	17.674	5.312	22.986	22.986	22.790
P. Moerland ⁴⁾	17.796	-	17.796	17.796	8.354
Totaal	96.968	16.567	113.535	113.535	112.913

- De heer Bosscher was tot 1 juli 2015 voorzitter van de Remuneratie- en Selectiecommissie; vanaf dat moment is de heer Bosscher lid van deze commissie.
- Mevrouw Caubo is in april 2015 herbenoemd tot lid van de Raad van Commissarissen van Enexis Holding N.V. Vanaf dat moment is de beloning aan mevrouw Caubo gemaximeerd op 10% van EUR 178.000 conform WNT.
- Per 10 april 2014 is mevrouw van Ingen teruggetreden als commissaris van Enexis Holding N.V. De vermelde beloning in de kolom 2014 is tijdsevenredig.
- In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 10 april 2014 is de heer Moerland benoemd tot commissaris van Enexis Holding N.V. Vanaf 1 juli 2015 is de heer Moerland voorzitter van de Remuneratie- en Selectiecommissie. De beloning van de heer Moerland is gemaximeerd op 10% van EUR 178.000 conform de WNT; de vermelde beloning in de kolom 2014 is tijdsevenredig.

Naast bovenstaande beloning ontvangen de leden van de Raad van Commissarissen een vaste onbelaste kostenvergoeding op jaarbasis van EUR 2.000 voor de voorzitter en EUR 1.500 voor de leden van de Raad van Commissarissen.

Publicatie op grond van de WNT

Overeenkomstig de publicatieplicht van de WNT wordt de bezoldiging van reguliere functionarissen, niet zijnde topfunctionarissen, gepubliceerd indien de bezoldiging meer bedraagt dan het geldende bezoldigingsmaximum van de WNT; voor 2015 is het bezoldigingsmaximum van de WNT een bedrag van EUR 178.000. De publicatie geldt ook voor uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband boven dit maximum van EUR 178.000. De publicatie vindt plaats op functienaam en is in het schema hierna weergegeven. Conform Enexis-beleid heeft geen enkele functionaris in dienst van Enexis over 2015 op basis van het toetsingscriterium een bezoldiging genoten die hoger is dan de gemaximeerde norm van het oude WNT-regime uit 2014 (EUR 230.474). Echter, de publicatieregels schrijven voor dat een uitgekeerde bonus wordt toegerekend aan het jaar van uitbetalen en niet aan het jaar waarop de bonus betrekking heeft. Als gevolg van dit publicatievoorschrift laat het schema hierna een hogere bezoldiging zien dan EUR 230.474 voor één directielid in 2015 en voor twee directieleden in 2014. Omdat, in lijn met de WNT-voorschriften voor topfunctionarissen, de bonusregeling voor de directieleden met ingang van 2014 (voor één directielid met ingang van 2015) vrijwillig is afgebouwd, hebben deze overschrijdingen vanwege een uitbetaalde bonus een eenmalig karakter.

Bedragen in euro's	Deeltijd-factor	Beloning ¹⁾	Kosten-vergoeding ²⁾	Pensioen-lasten ³⁾	Enmalig pensioen-bedrag 2015 ⁴⁾	Totaal 2015 en 2014 (incl. eenmalig pensioen-bedrag) ⁵⁾	Enmalig bonus-bedrag ⁶⁾	Totaal 2015 en 2014 (incl. eenmalig bonus-bedrag)	
Directeur lijnafdeling	1,0	185.894	-	17.414	27.164	230.472		230.472	2015
		185.822	11.992	32.613		230.427	23.682	254.109	2014
Directeur lijnafdeling	1,0	155.641	8.985	16.411	43.962	224.999		224.999	2015
		151.732	6.047	25.337		183.116	12.800	195.916	2014
Directeur stafafdeling	1,0	185.309		16.989	28.172	230.470		230.470	2015
		185.242	12.777	30.079		228.098		228.098	2014
Directeur stafafdeling ⁷⁾	1,0	172.197		16.989	41.284	230.470		230.470	2015
		28.688	1.066	5.013		34.767		34.767	2014
Directeur lijnafdeling	1,0	185.894		17.414	27.163	230.471		230.471	2015
		185.334	8.951	32.252		226.537	23.111	249.648	2014
Directeur lijnafdeling	1,0	169.293		16.209	43.877	229.379		229.379	2015
		131.952	9.064	17.592		158.608		158.608	2014
Directeur stafafdeling	1,0	169.124	3.261	16.803	39.701	228.889	14.016	242.905	2015
		138.241	11.752	23.312		173.305	14.346	187.651	2014
Manager stafafdeling	1,0	154.907	26.538	15.885	29.827	227.157		227.157	2015
		154.677	22.537	23.382		200.596		200.596	2014
Manager lijnafdeling	1,0	143.809	21.302	15.462	21.407	201.980		201.980	2015
		140.002	14.309	20.309		174.620		174.620	2014
Adviseur stafafdeling	1,0	173.112	24.996	16.472	15.859	230.439		230.439	2015
		174.377	24.546	26.868		225.791		225.791	2014
Manager stafafdeling	1,0	133.657	29.500	15.282	15.974	194.413		194.413	2015
		131.916	18.601	19.254		169.771		169.771	2014
Manager lijnafdeling	1,0	146.805	21.053	15.646	26.947	210.451		210.451	2015
		151.210	22.640	21.385		195.235		195.235	2014
Manager stafafdeling	1,0	171.869	25.870	16.472	16.200	230.411		230.411	2015
		170.913	12.389	26.868		210.170		210.170	2014
Manager lijnafdeling	1,0	142.211	23.063	15.675	27.823	208.772		208.772	2015
		142.906	8.081	22.749		173.736		173.736	2014
Adviseur stafafdeling	1,0	194.068	15.682	16.660	4.060	230.470		230.470	2015
		188.802	14.089	27.581		230.472		230.472	2014
Adviseur lijnafdeling	1,0	159.895	12.331	16.290	41.625	230.141		230.141	2015
		174.202	21.523	26.868		222.593		222.593	2014

1. Bij de component 'Beloning' is meegenomen het brutosalaris (inclusief een eventuele garantietoelage salaris), de vakantie-uitkering, de bijtelling voor de auto van de zaak en het zogeheten budget eenmalig (variabele beloning en eenmalige uitkeringen in verband met cao-maatregelen).
2. Bij de component 'Kostenvergoeding' is meegenomen de representatievergoeding, de werkgeversbijdragen Zilveren Kruis Achmea en Aanvullend invaliditeitspensioen, budget maandelijks, budget verlof en flexbudget.
3. De component 'Pensioenlasten' betreft de werkgeverslasten voor de pensioenregeling zoals in rekening gebracht door het pensioenfonds; de bijdrage van de functionaris zelf is niet meegenomen.
4. In verband met de aftopping van de pensioenopbouw boven EUR 100.000 heeft de Raad van Bestuur besloten om aan de belanghebbenden een tegemoetkoming toe te kennen. In beginsel is het bedrag een eenmalige betaling ineens, tenzij door het uitbetalen van dit bedrag de WNT-norm die gold vanaf 2013 (EUR 230.474) respectievelijk vanaf 2015 (EUR 178.000) wordt overschreden; in dat geval zal het restant in het daaropvolgende jaar worden uitgekeerd.
5. Bij de kolom 'Totaal 2015 en 2014' is het totaalbedrag van de bezoldiging zoals bedoeld in de WNT opgenomen, zowel voor het jaar 2015 als voor het jaar 2014.
6. In deze kolom zijn de uitbetaalde bonusbedragen opgenomen die betrekking hebben op het daaraan voorafgaande jaar. De totale bezoldiging in de betreffende jaren blijft beneden het oude WNT-regime (EUR 230.474), maar het schema toont hogere bedragen omdat de publicatieregels voorschrijven dat deze bonusbedragen toegerekend worden aan het jaar van uitbetaling. De getoonde bonusbedragen zijn de laatste toekenningen; de arbeidsovereenkomsten van alle directieleden zijn op vrijwillige basis omgezet en voldoen thans vrijwillig volledig aan de oude WNT-regelgeving; de directieleden kunnen nu geen aanspraak meer maken op een bonusbetaling.
7. Deze functionaris is in dienst getreden op 1 november 2014.

Vergoedingen beëindiging dienstverband

Aan een fulltime medewerker is in 2015 in verband met het beëindigen van het dienstverband een uitkeringsbedrag boven de geldende norm van de WNT (EUR 178.000) uitgekeerd. Op grond van het Sociaal Plan Enexis is aan deze functionaris (Teammanager) een bedrag ter hoogte van EUR 301.375 uitbetaald.

35. Gebeurtenissen na balansdatum

Hiervoor wordt verwezen naar de Overige gegevens, Gebeurtenissen na balansdatum.

Enkelvoudige jaarrekening 2015

Enkelvoudige winst-en-verliesrekening

bedragen in miljoenen euro's	Noot	2015	2014
Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen	36	233,0	265,4
Financiële baten	37	75,7	74,1
Financiële lasten	37	88,5	72,6
Financiële baten en lasten		-12,8	1,5
Resultaat vóór belastingen		220,2	266,9
Belastingen	38	-2,9	1,4
Resultaat na belastingen		223,1	265,5
Gemiddeld aantal aandelen in boekjaar		149.682.196	149.682.196
Winst per aandeel ¹⁾		1,49	1,77

1. In euro's, verwatering van winsten is niet van toepassing.

Enkelvoudig overzicht van het totaalresultaat

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat na belastingen	223,1	265,5
Vrijval niet-gerealiseerde resultaten via hedge reserve	0,8	0,8
Belastingen niet-gerealiseerde resultaten via eigen vermogen	-0,2	-0,2
Totaal resultaat incl. niet-gerealiseerde resultaten ¹⁾	223,7	266,1

1. De niet-gerealiseerde bedragen in het totaalresultaat betreffen louter bedragen die in latere periodes in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord.

Enkelvoudige balans (voor voorstel winstbestemming)

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2015	31 december 2014
Activa			
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	39	3.584,4	3.491,1
Overige financiële vaste activa	40	1.240,2	1.748,1
Vaste activa		4.824,6	5.239,2
Vorderingen	41	202,4	115,9
Winstbelasting	42	16,5	-
Overige financiële activa (kortlopend)	43	584,1	9,1
Liquide middelen	44	470,9	60,3
Flottende activa		1.273,9	185,3
Totaal activa		6.098,5	5.424,5

bedragen in miljoenen euro's	Noot	31 december 2015	31 december 2014
Passiva			
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal		149,7	149,7
Agioreserve		2.436,3	2.436,3
Algemene reserve		802,3	669,5
Hedgereserve		-3,7	-4,3
Resultaat van het boekjaar		223,1	265,5
Eigen vermogen	45	3.607,7	3.516,7
Rentedragende verplichtingen (langlopend)	46	1.657,6	1.647,2
Latente belastingen	47	195,1	191,0
Langlopende verplichtingen		1.852,7	1.838,2
Handelsschulden en overige te betalen posten	48	45,8	28,4
Rentedragende verplichtingen (kortlopend)	49	592,3	0,3
Winstbelasting	50	-	40,9
Kortlopende verplichtingen		638,1	69,6
Totaal passiva		6.098,5	5.424,5

Toelichtingen op de enkelvoudige jaarrekening

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

De enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V. is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De gebruikte waarderingsgrondslagen zijn dezelfde als die welke gebruikt worden voor de geconsolideerde jaarrekening volgens de bepalingen van artikel 362 lid 8 Titel 9 Boek 2 BW, waarbij investeringen in groepsmaatschappijen worden verantwoord tegen de nettovermogenswaarde van de activa.

De enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V. bevat de enkelvoudige winst-en-verliesrekening, het enkelvoudige overzicht van het totaalresultaat en de enkelvoudige balans. De toelichtingen bij de in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen financiële overzichten maken integraal deel uit van de enkelvoudige jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Enexis Holding N.V. is een naamloze vennootschap. Van de aandelen van Enexis wordt ca. 74% gehouden door 6 Nederlandse provincies en ca. 26% door 112 gemeenten.

De waardering van de in de consolidatie betrokken partijen vindt plaats op basis van de nettovermogenswaarde. Hierbij wordt het economisch belang aanvankelijk gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij de boekwaarde na eerste opname wordt verhoogd of verlaagd met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht.

De functionele valuta van Enexis Holding N.V. is de euro. Alle bedragen zijn, tenzij anders vermeld, opgenomen in miljoenen euro's. Voor de grondslagen verwijzen wij naar de grondslagen voor de financiële verslaggeving van de geconsolideerde jaarrekening.

Noten bij de enkelvoudige jaarrekening

36. Resultaat deelnemingen in groepsmaatschappijen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Enexis B.V.	214,3	244,9
Fudura B.V.	19,5	21,5
Enexis Vastgoed B.V.	-0,8	-1,0
Totaal	233,0	265,4

Het resultaat van Enexis B.V. is inclusief het gerealiseerd resultaat van Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V.

37. Financiële baten en lasten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Rentebaten	75,7	74,1
Totaal financiële baten	75,7	74,1
Overige rentelasten	88,5	72,6
Totaal financiële lasten	88,5	72,6
Financiële baten en lasten	-12,8	1,5

De overige rentelasten betreffen de rentekosten over de door de aandeelhouders verstrekte en nog niet afgeloste leningen, alsmede de rentekosten over de uitgegeven obligatieleningen.

De aandeelhoudersleningen en een deel van de obligatieleningen zijn volledig en tegen dezelfde condities doorgeleend aan Enexis B.V. De in oktober 2015 uitgegeven obligatielening van EUR 500,0 miljoen is niet doorgeleend aan Enexis B.V.

De stijging van de financiële baten ten bedrage van EUR 1,6 miljoen wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de negatieve heffingsrente verkregen over de vooruitbetaalde vennootschapsbelasting over het resultaat 2015 (EUR 1,3 miljoen).

De stijging van de financiële lasten bedraagt EUR 15,9 miljoen en is met name het gevolg van de beëindiging van de overeenkomst inzake de perpetuele lening en de nieuwe verplichting die ontstaan is door de met de leningverstrekkers van de perpetuele lening getekende vaststellingsovereenkomst (EUR 13,7 miljoen) in december 2015. Voorts stijgen de rentelasten die verband houden met de uitgifte van een obligatielening van EUR 500,0 miljoen onder het EMTN-programma in oktober 2015. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar noot 46. Rentedragende verplichtingen (langlopend).

38. Winstbelasting

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Winstbelasting	-2,9	1,4
Totaal winstbelasting	-2,9	1,4

Enexis Holding N.V. is hoofd van de fiscale eenheid en in die hoedanigheid hoofdelijk aansprakelijk voor de verplichtingen van de in de fiscale eenheid opgenomen entiteiten.

De bedrijfsactiviteiten van Enexis Holding N.V. zijn onderworpen aan winstbelasting. De te betalen vennootschapsbelasting wordt berekend en vereffend met de onderliggende entiteiten op basis van commerciële resultaten, rekening houdende met de geldende vrijstellingen.

39. Deelnemingen in groepsmaatschappijen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Enexis B.V.	3.517,9	3.425,8
Fudura B.V.	51,3	49,3
Enexis Vastgoed B.V.	15,2	16,0
Saldo per 31 december	3.584,4	3.491,1

Het verloop van de deelnemingen in groepsmaatschappijen is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Stand per 1 januari	3.491,1	3.361,7
Resultaten over het jaar	233,0	265,4
Uitgekeerde dividenden	-139,7	-136,0
Saldo per 31 december	3.584,4	3.491,1

De waarde van de deelneming Enexis B.V. is inclusief de waarde van de door deze groepsmaatschappij gehouden deelneming Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V.

40. Overige financiële vaste activa

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Leningen aan groepsmaatschappijen	1.233,2	1.740,0
Leningen aan participaties	7,0	8,1
Totaal	1.240,2	1.748,1

De voorwaarden zoals gesteld in de huidige financiering vereisen dat er geen contractuele noch een structurele achterstelling van bestaande leningen ten opzichte van nieuwe externe financiering ontstaat. Om 'structural subordination' te voorkomen wordt externe financiering aangegaan door Enexis Holding N.V. Vanuit deze vennootschap worden de voor de bedrijfsvoering of investeringen in de energienetten van Enexis benodigde middelen doorgeleend aan Enexis B.V. in een back-to-back-lening onder gelijke condities. Enkele externe leningen met een beperkte omvang, oorspronkelijk overgenomen van Essent, hebben van oudsher Enexis B.V. als contractpartij en zijn in de financieringsdocumentatie als uitzondering geaccepteerd.

41. Vorderingen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Vorderingen op groepsmaatschappijen	179,0	92,4
Te vorderen rente op groepsmaatschappijen	23,4	23,5
Totaal	202,4	115,9

De vorderingen op groepsmaatschappijen hebben voor EUR 93,8 miljoen betrekking op de afwikkeling van de perpetuele lening met Enexis B.V en voor EUR 81,5 miljoen op de afwikkeling van de af te dragen vennootschapsbelasting. Vereffening van belastingposities vindt via Enexis Holding N.V. plaats uit hoofde van haar positie als hoofd van de fiscale eenheid.

De post te vorderen rente heeft betrekking op de van Enexis B.V. te ontvangen rentevergoeding.

42. Winstbelasting

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Vooruitbetaalde bedragen	16,5	0,0
Totaal	16,5	0,0

De debetpositie van de winstbelasting wordt veroorzaakt door de vroegere betaling aan de belastingdienst in vergelijking tot voorgaand jaar.

Voor winstbelasting wordt verwezen naar noot II. Winstbelasting.

43. Overige financiële activa (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Verstrekte leningen aan participaties	2,2	2,3
Verstrekte leningen aan groepsmaatschappijen	506,9	6,8
Kortlopende deposito's	75,0	-
Totaal	584,1	9,1

De verstrekte leningen aan participaties hebben betrekking op leningen aan EDSN B.V.

De verstrekte leningen aan groepsmaatschappijen hebben betrekking op het kortlopend deel van de aan Enexis B.V. doorgeleende aandeelhoudersleningen.

Overtollige liquiditeiten zijn in 2015, conform de randvoorwaarden zoals nader omschreven in het Treasury Statuut, op deposito geplaatst, op zakelijke spaarrekeningen aangehouden, dan wel belegd in Money Market Funds. Alle deposito's zijn op afloopdatum beschikbaar. Afhankelijk van de mate waarin deze instrumenten op grond van de geldende looptijden als 'liquide' zijn aan te merken, zijn de deposito's voor EUR 75,0 miljoen als kortlopende overige financiële activa gepresenteerd.

Het nog niet aangewende deel van de in oktober 2015 uitgegeven obligatielening is op bovenstaande wijze belegd en zal in de loop van 2016 worden aangewend voor herfinanciering van leningen en ter financiering van operationele activiteiten.

44. Liquide middelen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Bank- en kassaldi	15,2	60,3
Geldmarktfondsen	100,0	-
Geldmiddelen in depot bij notaris	355,7	-
Totaal	470,9	60,3

Geldmiddelen in depot bij notaris heeft betrekking op het geldbedrag dat op 31 december 2015 bij de notaris in depot is gebracht en beschikbaar was voor de betaling van de aankoop prijs van Endinet Groep B.V. op 1 januari 2016.

Overtollige liquiditeiten zijn in 2015, conform de randvoorwaarden zoals nader omschreven in het Treasury Statuut, op deposito geplaatst, op zakelijke spaarrekeningen aangehouden, dan wel belegd in Money Market Funds. Alle deposito's zijn op aflooptdatum beschikbaar. Afhankelijk van de mate waarin deze instrumenten op grond van de geldende looptijden als 'liquide' zijn aan te merken, zijn de geldmarktfondsen voor EUR 100,0 miljoen als liquide middelen gepresenteerd.

Het nog niet aangewende deel van de in oktober 2015 uitgegeven obligatielening is op bovenstaande wijze belegd en zal in de loop van 2016 worden aangewend voor herfinanciering van leningen en ter financiering van operationele activiteiten.

45. Eigen vermogen

Omdat het cumulatief resultaat uit minderheidsdeelnemingen, voor zover niet uitgekeerd, als nihil kan worden beschouwd is hier geen wettelijke reserve voor opgenomen. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar noot 22. Eigen vermogen.

46. Rentedragende verplichtingen (langlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Beursgenoteerde obligatieleningen	1.288,7	793,7
Aandeelhouderslening met conversierecht tot omzetting in eigen vermogen (tranche D)	350,0	350,0
Aandeelhouderslening (tranche C)	0,0	500,0
Langlopend deel vaststellingsovereenkomsten perpetuele lening	15,7	-
Onderhandse leningen	3,2	3,5
Totaal	1.657,6	1.647,2

Ingevolge de Aanwijzing van de minister van Economische Zaken dient in het kader van de splitsing een gedeelte van de aandeelhoudersleningen ten bedrage van EUR 350,0 miljoen in geval van een structureel vermogenstekort converteerbaar te zijn in eigen vermogen. Voor deze lening geldt een rentepercentage van 7,2% en is de resterende looptijd 3,8 jaar. Voor de conversievoorwaarden van deze lening alsmede voor de voor de overige leningen van belang zijnde informatie wordt verwezen naar noot 31. Financieringsbeleid en risico's financiële instrumenten.

In oktober 2015 is een derde obligatielening uitgegeven onder het EMTN-programma ter grootte van EUR 500,0 miljoen. De met deze uitgifte opgenomen gelden zijn aangewend voor de acquisitie van Endinet Groep B.V. Het nog niet aangewende deel zal in de loop van 2016 worden aangewend voor herfinanciering van leningen en ter financiering van operationele activiteiten.

De beursgenoteerde obligatieleningen bedragen tezamen EUR 1.300,0 miljoen nominaal; onder aftrek van de aan deze leningen gerelateerde te amortiseren kosten resteert een waarde van EUR 1.288,7 miljoen.

De perpetuele lening en de daaraan gerelateerde lasten zijn in 2015 overgedragen van Enexis B.V. naar Enexis Holding N.V. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar noot 23. Rentedragende verplichtingen (langlopend).

47. Latente belastingen

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Latente belastingen	195,1	191,0
Totaal	195,1	191,0

De aanwezige latenties hebben betrekking op verschillen tussen de commerciële en fiscale waardering van materiële vaste activa, personeelsgerelateerde voorzieningen en derivaten bij de deelnemingen in groepsmaatschappijen en de verplichting uit hoofde van de vaststellingsovereenkomsten voor de aflossing van de perpetuele lening. Omdat de deelnemingen in groepsmaatschappijen op basis van het commerciële resultaat worden afgewikkeld, worden de latenties op holdingniveau vastgesteld en als latente belastingen gepresenteerd.

48. Handelsschulden en overige te betalen posten

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Te betalen rentekosten	25,8	24,4
Schulden aan groepsmaatschappijen	0,1	0,1
Overige kortlopende verplichtingen	19,9	3,9
Totaal	45,8	28,4

De te betalen rentekosten betreffen de per ultimo jaar te betalen rentevergoedingen op enerzijds de door aandeelhouders verstrekte leningen en anderzijds de obligaties uitgegeven onder het Euro Medium Term Notes (EMTN) -programma.

49. Rentedragende verplichtingen (kortlopend)

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
In volgend boekjaar af te lossen aandeelhouderslening (tranche C)	500,0	-
Vaststellingsovereenkomsten aflossing perpetuele lening	92,0	-
Onderhandse leningen	0,3	0,3
Totaal	592,3	0,3

De aandeelhouderslening tranche C zal conform contract uiterlijk per 30 september 2016 worden afgelost en is als zodanig als kortlopende verplichting gerubriceerd. De vaststellingsovereenkomsten voor de aflossing van de perpetuele lening zijn op naam van Enexis Holding met de betrokken partijen aangegaan en zullen in 2016 worden afgelost.

Voor een nadere toelichting omtrent de vaststellingsovereenkomsten aflossing perpetuele lening wordt verwezen naar noot 23. Rentedragende verplichtingen (langlopend).

50. Winstbelasting

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Nog te betalen bedragen	-	40,9
Totaal	0,0	40,9

De mutatie gedurende het jaar wordt met name veroorzaakt door de boekingen inzake de belastinglatenties, de vennootschapsdruk op het fiscale resultaat en de betalingen aan de belastingdienst. Door de vroegere betaling aan de belastingdienst in vergelijking tot voorgaand jaar wordt een debetpositie van de winstbelasting veroorzaakt. Voor winstbelasting wordt verwezen naar noot 11. Winstbelasting.

51. Informatie verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen vinden plaats tegen marktconforme prijzen en voorwaarden. Vorderingen en schulden ultimo boekjaar zijn niet belegd en worden normaal gesproken afgewikkeld tegen contante betalingen. Er zijn geen garanties ontvangen dan wel afgegeven betreffende de vorderingen en schulden van verbonden partijen. De waardecorrectie in verband met oninbaarheid is nihil.

Door aandeelhouders verstrekte aandeelhoudersleningen en de vaststellingsovereenkomsten bedroegen per ultimo 2015 EUR 942,2 miljoen (2014: EUR 850,0 miljoen) waarvan EUR 592,2 miljoen kortlopend. De over de aandeelhoudersleningen en over de in 2015 van Enexis B.V. aan de holding overgedragen perpetuele lening betaalde rentevergoedingen bedroegen in 2015 EUR 67,8 miljoen (2014: EUR 48,4 miljoen). De aan aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg EUR 132,8 miljoen (2014: EUR 119,5 miljoen).

De aan groepsmaatschappijen verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2015 EUR 1.740,2 miljoen (2014: EUR 1.746,9 miljoen). De aan participaties verstrekte leningen bedroegen per ultimo 2015 EUR 9,2 miljoen (2014: EUR 10,4 miljoen).

52. Beloning Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen

Beloning Raad van Bestuur

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Beloning Raad van Commissarissen

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar noot 34. Beloning en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) van de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

53. Deelnemingen en joint ventures

Statutaire zetel	Aandeel Enexis Holding N.V.	Aandeel Enexis Holding N.V.	403-verklaring		
	31-12-2015	31-12-2014	onderdeel van		
Groepsmaatschappijen					
Enexis B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V.	ja
Fudura B.V. ¹⁾	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V.	ja
Enexis Vastgoed B.V.	Rosmalen	100%	100%	Enexis Holding N.V.	ja
Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V. ²⁾	Rosmalen	100%	100%	Enexis B.V.	ja
Overige deelnemingen en Joint ventures (geen overwegende zeggenschap)					
ZEBRA Gasnetwerk B.V. ³⁾	Bergen op Zoom	67%	67%	Enexis B.V.	
Energie Data Services Nederland B.V. ⁴⁾	Arnhem	23%	16%	Enexis B.V.	
Ziut B.V.	Arnhem	47%	47%	Fudura B.V.	
Entrade Pipe B.V. ³⁾	Tilburg	67%	67%	Zebra Gasnetwerk B.V.	
ZEBRA Activa B.V. ³⁾	Middelburg	67%	67%	Zebra Gasnetwerk B.V.	
ZEBRA Pijpleiding V.O.F. ³⁾	Middelburg	67%	67%	Entrade Pipe B.V.	
Stichtingen					
Stichting BLEI ⁵⁾	Oldenzaal				
Stichting ELaadNL	Arnhem				
Stichting EVnetNL	Arnhem				
Stichting Kunstcollectie Essent-Enexis	s-Hertogenbosch				
Stichting Mijnaansluiting.nl	Arnhem				
Stichting sYnfra	s-Hertogenbosch				
Stichting beheer Maastricht CBL Fondsen	Amsterdam				
Stichting Senioren Enexis	Rosmalen				

- Op 1 juni 2015 heeft Fudura Cogas Meetbedrijf B.V. overgenomen. Na verwerving zijn de activa en passiva van deze deelneming in de administratie van Fudura B.V. geïntegreerd waarna Cogas Meetbedrijf B.V. is opgeheven.
- Vooruitlopend op de overdracht van Activabedrijf Enexis Friesland B.V. aan Alliander N.V. per 1 januari 2016 zijn op 31 december 2015 de aan de Noordoostpolder gerelateerde materiële vaste activa en vooruitontvangen bijdragen en overige activa en passiva, met een waarde van per saldo EUR 63,6 miljoen van Enexis B.V. afgesplitst en door Activabedrijf Enexis Friesland B.V. verkregen.
- Deelnemingen worden niet in de consolidatie betrokken omdat er geen sprake is van beslissende zeggenschap (besluitvorming met meerderheid van 75%).
- In 2015 zijn de aandelen in EDSN van TenneT en Gasunie aan de netbeheerders overdragen waardoor het relatief aandeel van Enexis stijgt met 7%.
- Stichting Branchesamenwerking Examenproducten Infratechniek (BLEI) is eind 2014 opgericht met als doel het uniformeren van leermiddelen en examenproducten die worden gebruikt bij opleiden en/of bijscholen van medewerkers in de infratechnieken.

Winstbestemming

Statutaire bestemming van het resultaat

Overeenkomstig de statuten staat de winst, voor zover die niet wordt gereserveerd, ter vrije beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (artikel 36.2).

Aanvullend op deze statutaire bepalingen is met de aandeelhouders overeengekomen dat het uit te keren dividend over de planperiode van het Strategisch Plan (SP) maximaal 50% van de nettowinst zal bedragen, waarbij een minimumniveau van jaarlijks EUR 100,0 miljoen wordt nagestreefd. Dit percentage zal verlaagd worden als deze uitkering ertoe leidt dat het bedrijf binnen vijf jaar haar A rating-profiel kan verliezen.

Dit dividendbeleid zorgt ervoor dat de aandeelhouders een voorspelbaar en stabiel dividend kunnen verwachten. Tegelijkertijd borgt het beleid voldoende eigen-vermogensgroei en toont het actieve steun van de aandeelhouders aan een gezonde financiële positie.

Voorstel bestemming resultaat boekjaar 2015

De winst-en-verliesrekening sluit met een resultaat van EUR 223,1 miljoen.

De winstbestemming is als volgt:

bedragen in miljoenen euro's	2015	2014
Resultaat	223,1	265,5
Reservering ten gunste van de algemene reserve	111,6	132,7
Voorgestelde dividenduitkering	111,5	132,8

De voor 2015 voorgestelde dividenduitkering bedraagt EUR 0,75 per aandeel (2014: EUR 0,89). Het voorstel voor winstbestemming is niet in de balans per 31 december 2015 verwerkt.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: De Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Enexis Holding N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- ◆ geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Enexis Holding N.V. op 31 december 2015 en van het resultaat en de kasstromen over 2015, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- ◆ geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Enexis Holding N.V. op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2015 van Enexis Holding N.V. te Rosmalen ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V. en dochtermaatschappijen (samen: 'de groep') en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

- ◆ de geconsolideerde balans per 31 december 2015;
- ◆ de volgende overzichten over 2015: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerde overzicht van het totaalresultaat, het geconsolideerde mutatieoverzicht eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht; en
- ◆ de toelichting met een overzicht van de belangrijke grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

- ◆ de enkelvoudige balans per 31 december 2015;
- ◆ de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2015; en
- ◆ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening is EU-IFRS, de relevante bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT en het stelsel dat is gebruikt voor het opmaken van de enkelvoudige jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Enexis Holding N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onze controle-aanpak

Samenvatting en context

Wij ontwerpen onze controle-aanpak door het bepalen van materialiteit en het identificeren en inschatten van het risico van materiële afwijkingen in de jaarrekening. Wij besteden bijzondere aandacht aan die gebieden waar het bestuur subjectieve schattingen heeft gemaakt, bijvoorbeeld bij significante schattingen waarbij veronderstellingen over toekomstige gebeurtenissen worden gemaakt die inherent onzeker zijn zoals de veronderstellingen bij de waardering van de materiële en immateriële vaste activa, de waardering van debiteuren, de waardering van voorzieningen en de verantwoording van de netto-omzet. Ook is specifiek aandacht besteed aan de elementen die als gevolg van de gereguleerde omgeving waarin de groep opereert van belang zijn, zoals bijvoorbeeld de gereguleerde opbrengsten uit hoofde van transport- en aansluitdiensten van elektriciteit en gas naar klanten.

De groep is in belangrijke mate afhankelijk van de IT-infrastructuur voor de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten. Wij hebben de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking getoetst, voor zover van belang voor onze controlewerkzaamheden op de jaarrekening 2015. Hierbij hebben we interne IT-specialisten betrokken, waarbij we onder meer gebruikgemaakt hebben van data-analyses ten aanzien van transacties en/of processen op het gebied van logische toegangsbeveiliging, inkoop, salarissen en memoriaalboekingen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan het risico van het doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur waaronder het evalueren van risico's op materiële afwijkingen als gevolg van fraude op basis van een analyse van mogelijke belangen van het bestuur. Daarnaast hebben we de significante posities op het gebied van verslaggeving getoetst. Omdat het boekjaar 2015 het eerste jaar van onze benoeming als externe accountant van Enexis Holding N.V. is, hebben wij een gedegen overdrachtsproces gehad met de voorgaande accountant.

Wij hebben ervoor gezorgd dat het controleteam over voldoende specialistische kennis en expertise beschikt die nodig is voor de controle van een netbeheerder. Wij hebben daarom specialisten op het gebied van IT, regulering, belastingen en waarderingen in ons team opgenomen. Alle werkzaamheden bij de groepsonderdelen zijn door hetzelfde controleteam uitgevoerd.

Materialiteit

- ◆ Materialiteit: €15 miljoen, gebaseerd op 5% van het resultaat voor belastingen.

Reikwijdte van de controle

- ◆ We hebben onze controlewerkzaamheden nagenoeg geheel uitgevoerd op het hoofdkantoor van de groep in 's-Hertogenbosch, waarbij de controle vanuit geconsolideerd perspectief is ingericht.

Kernpunten

- ◆ Verwerking en toelichting van de aankoop van Endinet Groep B.V. en verkoop van de activa en passiva behorend bij de netwerkdelen Friesland en de Noordoostpolder per 1 januari 2016.
- ◆ Waardering van de (im)materiële vaste activa.
- ◆ Claims en juridische zaken.

Materialiteit

De reikwijdte van onze controle wordt beïnvloed door het toepassen van materialiteit. Het begrip 'materieel belang' wordt toegelicht in de sectie 'Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening'. Wij bepalen kwantitatieve grenzen voor materialiteit. Deze grenzen, evenals de kwalitatieve overwegingen daarbij, helpen ons om de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden voor de individuele posten en toelichtingen in de jaarrekening te bepalen en om het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel te evalueren. Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel als volgt bepaald:

Materialiteit voor de groep	€15 miljoen.
Hoe is de materialiteit bepaald	5% van het resultaat voor belastingen.
De overwegingen voor de gekozen benchmark	We hebben deze, algemeen geaccepteerde, benchmark toegepast op basis van onze analyse van de gemeenschappelijke informatiebehoeften van gebruikers van de jaarrekening. Op basis daarvan zijn wij van mening dat rendement en daarmee het resultaat voor belastingen een belangrijk kengetal is voor de financiële prestaties van de vennootschap.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven €750.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

De reikwijdte van onze groepscontrole

Enexis Holding N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van Enexis Holding N.V.

Van belang is hierbij dat de activiteiten van de groep volledig in Nederland plaatsvinden en dat de bedrijfsprocessen en interne beheersingsmaatregelen grotendeels plaatsvinden binnen dezelfde financiële afdeling. Onze controle vindt daarom plaats door één centraal team en is ingericht vanuit een geconsolideerd perspectief, waarbij de groep

administratief door ons als één geheel is gezien. Dat betekent dat wij alle voor de geconsolideerde jaarrekening van materieel belang zijnde transactiestromen en financiële posities in de reikwijdte van onze controle hebben betrokken.

Daarnaast hebben wij de consolidatie van de groep en de toelichtingen in de jaarrekening gecontroleerd. Hierbij hebben wij specifiek aandacht besteed aan de aankoop van Endinet Groep B.V. en de verkoop van de activa en passiva behorend bij de netwerkdelen van Friesland en de Noordoostpolder per 1 januari 2016.

Door bovengenoemde werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de geconsolideerde jaarrekening.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens de controle van de jaarrekening. De kernpunten hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alle risico's en punten die wij tijdens onze controle hebben geïdentificeerd en hebben besproken. Wij hebben de kernpunten beschreven met daarbij een samenvatting van de op deze punten door ons uitgevoerde werkzaamheden.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten of over specifieke elementen van de jaarrekening.

Kernpunten

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Waardering van de (im)materiële vaste activa

De toelichtingen op de waardering van de (im)materiële vaste activa zijn opgenomen in noot 12 en 13 van de jaarrekening.

De (im)materiële vaste activa hebben op 31 december een boekwaarde van € 5.824 miljoen en vormen daarmee een belangrijke post in de geconsolideerde jaarrekening van de groep. Ontwikkelingen in regulering en omstandigheden in het energielandschap, die relevant zijn voor de netbeheerders, kunnen ertoe leiden dat (im)materiële vaste activa duurzaam in waarde zijn verminderd. Het bestuur heeft vastgesteld dat er geen indicaties voor duurzame waardeverminderingen zijn. De groep voert jaarlijks een analyse naar de aanwezigheid van duurzame waardeverminderingen uit waarbij de bedrijfswaarde wordt vergeleken met de boekwaarde. Deze analyse is significant voor onze controle en is gebaseerd op belangrijke veronderstellingen van het bestuur rondom bijvoorbeeld toekomstige kasstromen, die echter in belangrijke mate zijn gereguleerd. Het bestuur heeft in noot 12 toegelicht dat de bedrijfswaarde van de activa inclusief goodwill ruim hoger ligt dan de boekwaarde per 31 december 2015.

Wij hebben controlewerkzaamheden uitgevoerd op de analyse van de groep, met specifieke aandacht voor de vaststelling van de kasstroomgenererende eenheden, de redelijkheid en onderbouwing van de geprognoseerde toekomstige kasstromen, geregleerde tarieven en de gehanteerde vermogenskostenvoet (WACC). Tevens hebben wij het door de groep gehanteerde rekenmodel gecontroleerd. Wij hebben hierbij gebruikgemaakt van interne waarderingsspecialisten. Gegeven de ruimte tussen de reële waarde en de boekwaarde is het risico op duurzame waardeverminderingen gering. Wij kunnen ons vinden in de conclusie van het bestuur dat geen bijzondere waardevermindering van de (im)materiële vaste activa van toepassing is.

Kernpunten

Verwerking en toelichting aankoop Endinet Groep B.V. en verkoop netwerkdelen Friesland en de Noordoostpolder per 1 januari 2016.

De toelichtingen op deze aankoop en verkoop zijn opgenomen in toelichting 4 en noot 21 en 29 van de jaarrekening

Op 27 juli 2015 hebben Enexis Holding N.V. en Alliander N.V. een overeenkomst getekend voor de ruiltransactie met betrekking tot Endinet Groep B.V. en de activa en passiva behorend bij de netwerkdelen Friesland en de Noordoostpolder. De feitelijke transactie van de uitruil heeft plaatsgevonden op 1 januari 2016, echter op basis van IFRS 3R is de verwerving van Endinet Groep B.V., inclusief de voorlopige purchase price allocation ('PPA') al toegelicht in de jaarrekening 2015. De activa en passiva van de netwerkdelen Friesland en de Noordoostpolder zijn, op basis van IFRS 5, in de balans per 31 december 2015 gepresenteerd als activa en passiva aangehouden voor verkoop. De verwerking van de feitelijke afwikkeling van de transactie vindt plaats in de jaarrekening 2016. Het bestuur heeft voor de PPA belangrijke schattingen met betrekking tot de reële waarde van de activa en passiva en de verwachte synergieën moeten maken die significante invloed hebben op de financiële verwerking die is toegelicht in de jaarrekening. Hierbij heeft het bestuur gebruikgemaakt van externe waarderingdeskundigen. Ook voor de afsplitsing van de activa en passiva van de netwerkdelen Friesland en Noordoostpolder heeft het bestuur bepaalde uitgangspunten en verdeelsleutels gehanteerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de toe te rekenen materiële vaste activa en goodwill.

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Gegeven de omvang en de schattingselementen hebben we dit punt als kernpunt in de controle aangemerkt.

Wij hebben kennisgenomen van de overeenkomst en de relevante bepalingen die daarin zijn opgenomen. Hiernaast hebben we de financiële verwerking en de toelichting in de jaarrekening 2015 getoetst aan de IFRS 3R- en IFRS 5-vereisten. De waarde van de activa en passiva aangehouden voor verkoop hebben we gecontroleerd door aansluitingen te maken met de activa-administratie en de voor de afsplitsing gehanteerde uitgangspunten en verdeelsleutels te toetsen op redelijkheid. Ten aanzien van de voorlopige PPA hebben we de objectiviteit en deskundigheid van de door de groep ingeschakelde externe waarderingdeskundigen vastgesteld. Daarnaast hebben we met behulp van onze interne waarderingsspecialisten de significante uitgangspunten en veronderstellingen zoals gehanteerd in de voorlopige PPA getoetst. Hierbij is met name aandacht besteed aan uitgangspunten met betrekking tot de reële waarde van de activa en passiva en de verwachte synergieën zoals deze tot uitdrukking komen in de goodwill van € 95,6 miljoen. Wij kunnen ons vinden in de uitgangspunten en veronderstellingen van het bestuur, alsmede in de toelichting zoals in de jaarrekening opgenomen in toelichting 4 en noot 21 en 29.

Kernpunten

Claims en juridische zaken

De toelichtingen op de claims en juridische zaken zijn opgenomen in noot 33 van de jaarrekening.

De groep heeft diverse claims ontvangen van klanten en leveranciers. Deze claims zijn voorzien dan wel als voorwaardelijke verplichting toegelicht in de jaarrekening. De claims betreffen een kernpunt van onze controle daar zij in een aantal gevallen materieel kunnen zijn en de raad van bestuur inschattingen dient te maken over de juridische positie, de hoogte van een mogelijke voorziening of de aard en omvang van de toelichting. De raad maakt daarbij gebruik van interne en externe juridische adviseurs. Gegeven de omvang hebben wij specifieke aandacht besteed aan de claim van een aantal marktpartijen met betrekking tot de vraag in hoeverre een aansluiting voldoet aan de Elektriciteitswet en of deze kan leiden tot terugvorderingen door aangesloten bedrijven.

Onze controlewerkzaamheden op de kernpunten

Wij hebben het door de afdeling Juridische & Algemene Zaken van de groep opgestelde overzicht van claims en geschillen beoordeeld. Vervolgens hebben wij de inschattingen van het bestuur onder meer getoetst aan de hand van correspondentie met de juridische tegenpartijen, notulen van vergaderingen, externe advocatenbrieven en de verslaggevingscriteria rondom het verwerken van voorzieningen en het toelichten van voorwaardelijke verplichtingen. Ten aanzien van de claim van een aantal marktpartijen hebben wij ook de uitspraak van de ACM in onze werkzaamheden betrokken. Wij kunnen ons vinden in de posities die het bestuur met betrekking tot deze claims heeft ingenomen en die in de jaarrekening zijn toegelicht.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen van Enexis voor de jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor:

- ◆ het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- ◆ een zodanige interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de raad van bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet de raad van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De raad van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij ons rapport.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder Titel 9 Boek 2 BW (betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens):

- ◆ dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag (zoals uiteengezet op pagina 3 tot en met 60; hierna 'het jaarverslag'), voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste overige gegevens zijn toegevoegd;
- ◆ dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Onze benoeming

Wij zijn op 20 april 2015 benoemd als externe accountant van Enexis Holding N.V. door de raad van commissarissen volgend een besluit van de algemene vergadering op 20 april 2015. Wij zijn sinds 2015 accountant van de vennootschap.

Utrecht, 3 maart 2016

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Drs. C.J.A.M. Romme RA

Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V.

De Raad van Bestuur van Enexis Holding N.V. heeft ons gevraagd een beperkte mate van zekerheid over bepaalde informatie ('de duurzaamheidsinformatie') in het Jaarverslag 2015 te verschaffen (leidend tot een 'conclusie'). Naar onze mening vervult deze opdracht een rationeel doel zoals door de Enexis Holding N.V. toegelicht op pagina 170 in de paragraaf 'Assurance'.

Onze conclusie

Op basis van onze beoordelingswerkzaamheden en de ontvangen informatie concluderen wij dat met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie zoals gepresenteerd in de hoofdstukken 'Over Enexis', 'Verslag over 2015' – met uitzondering van de paragraaf 'Financiële gang van zaken' en 'Overig' op pagina's 3-48 en pagina's 154-170 in het Jaarverslag 2015 ('het Verslag'), ons niets is gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de duurzaamheidsinformatie geen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- ◆ het beleid en de bedrijfsvoering van Enexis Holding N.V. ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen in het verslagjaar 2015;
- ◆ de gebeurtenissen en de prestaties ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen in het verslagjaar 2015, in overeenstemming met de verslaggevingcriteria.

Onze conclusie dient gelezen te worden in de context van de rest van dit rapport.

Wat we hebben beoordeeld

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie, opgenomen op pagina's 3 tot en met 48 en pagina's 154 tot en met 170 van het Jaarverslag 2015 van Enexis Holding N.V. ('de duurzaamheidsinformatie'), te Rosmalen beoordeeld.

De duurzaamheidsinformatie in het Jaarverslag 2015 omvat een weergave van:

- ◆ het beleid en de bedrijfsvoering van Enexis Holding N.V. betreffende maatschappelijk verantwoord ondernemen in het verslagjaar 2015;
- ◆ de gebeurtenissen en de prestaties ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen gedurende het verslagjaar 2015; en
- ◆ de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie, toegelicht door het bestuur in de paragraaf 'Over dit verslag' op pagina 166.

Een beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van Enexis Holding N.V., het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie en het evalueren van de verkregen informatie. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelingswerkzaamheden is daarom ook lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij controlewerkzaamheden.

De basis van onze conclusie

Professionele en ethische standaarden

Wij hebben onze beoordeling van de duurzaamheidsinformatie verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder Standaard 3810N 'Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen' (hierna 'Standaard 3810N'). Onze verantwoordelijkheden onder deze standaard zijn nader toegelicht in de 'Onze verantwoordelijkheden' paragraaf van dit rapport. Wij zijn onafhankelijk van Enexis Holding N.V., zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsvereisten in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de "Verordening gedrags- en beroepsregels accountants" (VGBA).

Beperkingen bij de beoordeling

In het Verslag is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en ramingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten kunnen afwijken en daarom onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in het Verslag.

Verslaggevingcriteria

Enexis Holding N.V. heeft haar verslaggevingcriteria ontwikkeld op basis van de 'G4 Guidelines van het Global Reporting Initiative' (GRI). Deze zijn, samen met gedetailleerde informatie over de verslaggevingsreikwijdte, -processen en -methoden toegelicht in het hoofdstuk "Over dit verslag" op pagina's 166 tot en met 170. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor onze conclusie te geven.

Begrip van verslaggeving- en meetmethodes

De informatie waarop deze opdracht betrekking heeft dient te worden gelezen in de context van de verslaggevingcriteria. Enexis Holding N.V. is verantwoordelijk voor de selectie en toepassing van deze criteria. Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van niet-financiële informatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten en in de tijd beïnvloed worden.

Onze assurance aanpak

Materialiteit

Wij passen materialiteitsniveaus toe tijdens de planningsfase en hebben deze niveaus opnieuw beoordeeld tijdens onze opdracht. Deze helpen ons in het vaststellen van de aard, tijdigheid en omvang van onze werkzaamheden en bij het beoordelen van het effect van geconstateerde afwijkingen op de gepresenteerde informatie, zowel individueel als geaggregeerd. Op basis van ons professionele oordeel hebben wij specifieke materialiteitsniveaus bepaald voor elk onderdeel van de duurzaamheidsinformatie. Bij het beoordelen van onze materialiteitsniveaus hebben wij de relevantie van informatie voor zowel stakeholders als de organisatie in ogenschouw genomen, op basis van de door Enexis Holding N.V. uitgevoerde materialiteitsanalyse.

Onze werkzaamheden

Wij zijn vereist onze beoordeling zodanig te plannen en uit te voeren dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat het Verslag geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze belangrijkste werkzaamheden bestonden uit:

- ◆ het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de branche, relevante maatschappelijke thema's en kwesties, relevante wetten en regels en de kenmerken van de organisatie;
- ◆ het beoordelen van de aanvaardbaarheid van het verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het beoordelen van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door het management, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het Verslag;
- ◆ het beoordelen van het ontwerp en de implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling, interne controles en verwerking van de overige informatie, waaronder de aggregatie van gegevens tot informatie zoals opgenomen in het Verslag;
- ◆ het afnemen van interviews met management en relevante medewerkers op hoofdkantoor en lokaal niveau verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie en -beleid;
- ◆ het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van informatie voor het Verslag, het uitvoeren van interne controles op gegevens en de consolidatie van gegevens in het Verslag;
- ◆ het beoordelen van relevante gegevens en van de interne en externe documentatie, op basis van deelwaarnemingen, om de betrouwbaarheid vast te stellen van de informatie in het Verslag;
- ◆ het analytisch evalueren van data en trends;
- ◆ het beoordelen van de interne en externe documentatie om te bepalen of de informatie in het Verslag adequaat is onderbouwd;
- ◆ het analyseren van de consistentie van de duurzaamheidsinformatie en de informatie opgenomen in het Verslag dat buiten de reikwijdte van dit assurance-rapport valt;
- ◆ het beoordelen of de duurzaamheidsinformatie is opgesteld 'in overeenstemming met' de G4 Richtlijnen van GRI.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het bestuur

Het bestuur van Enexis Holding N.V. is verantwoordelijk voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie in het Verslag in overeenstemming met de Enexis Holding N.V. verslaggevingcriteria, inclusief het identificeren van stakeholders en het bepalen van materiële onderwerpen. Het bestuur is verantwoordelijk voor zodanige interne beheersingsmaatregelen als het bestuur noodzakelijk acht om duurzaamheidsinformatie te kunnen opstellen die geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheid

Op basis van onze werkzaamheden overeenkomstig Standaard 3810N is het onze verantwoordelijkheid een conclusie over de duurzaamheidsinformatie in het Verslag te geven. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en onze beoordeling zodanig plannen en uitvoeren dat een beperkte mate van zekerheid wordt verkregen dat het de duurzaamheidsinformatie geen afwijkingen van materieel belang bevat.

De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van het oordeel van de accountant, inclusief de analyse van risico's op materiële afwijkingen in de duurzaamheidsinformatie als gevolg van fraude of fouten. Tijdens deze risico-analyses neemt de accountant de voor het opstellen van het duurzaamheidsinformatie relevante interne beheersingsmaatregelen in overweging, om geschikte werkzaamheden te kunnen ontwikkelen. Deze hebben niet tot doel een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen van de organisatie te verstrekken. Een assurance-opdracht gericht op het verstrekken van een beperkte mate van zekerheid richt zich ook op het evalueren van de geschiktheid van het gehanteerde verslaggevingsraamwerk en de redelijkheid van schattingen gemaakt door management, evenals de beoordeling van de gehele presentatie van de duurzaamheidsinformatie en het Verslag.

Utrecht, 3 maart 2016

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. C.J.A.M. Romme RA

Gebeurtenissen na balansdatum

Per 1 januari 2016 is Endinet Groep B.V. door aankoop verkregen van Alliander N.V. Voor nadere informatie over deze aankoop wordt verwezen naar hoofdstuk 4. Acquisities van de toelichtingen op de geconsolideerde jaarrekening. Enexis heeft een concerngarantie afgegeven voor de huur van het kantoor van Endinet in Eindhoven. Vrijwaring van verplichtingen van Endinet zijn niet door Enexis afgegeven.

Eveneens is per 1 januari 2016, gelijktijdig met de aankoop van Endinet, de vennootschap Aktivabedrijf Enexis Friesland B.V. met daarin alle activa en passiva van Enexis in Friesland en de Noordoostpolder aan Alliander N.V. verkocht en overgedragen.

Per 26 januari 2016 heeft Fudura B.V., met terugwerkende kracht tot 1 januari 2016, softwaredienstverlener Metsens B.V. overgenomen van Cogas B.V. De overname past binnen de strategie van Fudura om de klant te voorzien van betrouwbare meetdata- en informatiediensten.

Naast een eerder ontvangen claim in januari 2015 heeft Enexis in januari 2016 wederom enkele claims van een aantal klanten ontvangen die betrekking hebben op restituties van omzet uit transport- en aansluitdiensten in het verleden. Enexis bestrijdt deze claims en zal deze als zodanig juridisch aanvechten. Mede door de uitspraak van de ACM op 21 oktober 2015 is Enexis gesterkt in haar mening dat deze claims juridisch geen stand zullen houden. Om het lopende claimproces en mogelijke toekomstige juridische procedures niet verder te beïnvloeden, zien wij af van een verdere toelichting.

Inhoudsopgave

Feiten en cijfers	154
Enexis Manier van Werken	154
Betrouwbaar	157
Betaalbaar	158
Klantgericht	159
Duurzaam	160
Toelichting CO₂-voetafdruk	161
Reductie van energieverbruik en CO ₂ -uitstoot	161
CO ₂ -voetafdruk Enexis	162
Splitsing van de CO ₂ -uitstoot naar gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten	163
Toelichting bij de berekening van de CO ₂ -voetafdruk	164
Over dit verslag	166
Reikwijdte	166
Bepalen van de inhoud (materialiteit)	166
Management van materiële onderwerpen	168
Dialogoog met stakeholders	169
GRI	170
Veranderingen t.o.v. voorgaande verslagjaren	170
Assurance	170
Reacties	170
Begrippenlijst	171
Colofon	175

Enexis Manier van Werken

Personeelsontwikkeling

Onderstaande tabellen laten de personeelopbouw van Enexis zien. Er waren in 2015 geen significante schommelingen in aantal werknemers. 99,7% van het personeel valt onder de cao Netwerkbedrijven.

	2015	2014	2013	2012	2011
Personeelsleden ultimo jaar	4.299	4.316	4.294	4.229	4.101
Fte's ultimo jaar	4.148	4.161	4.141	4.072 ¹⁾	3.797 ¹⁾
Vrouwen in personeelsbestand (%)	18,2	17,5	17,2	17,7	17,7
Ziekteverzuim (%)	4,3	4,2	3,8	4,0	4,8
Aantal cursisten Training & Opleiding incl. examens	23.392	20.525	22.589	17.784	14.223
Score medewerkersbetrokkenheid (%) ²⁾	86	77	81	80	80

1. Fte's op basis van de contractuele werkweek en de hierop gebaseerde deeltijdfactoren. Tot 31 december 2011 werd het aantal fte's bepaald op basis van een gestandaardiseerde werkweek. Op basis van herdefiniëring is het aantal fte's ultimo 2011 3.926.
2. Meetmethode is veranderd door overstap naar een ander onderzoeksbureau. Hiermee is het cijfer 2015 niet direct vergelijkbaar met vorige jaren.

Functieprofiel	Man	Vrouw	Totaal
Administratief personeel	1.124	650	1.774
Leidinggevend personeel	287	70	357
Technisch personeel	2.101	64	2.165
Niet ingedeeld personeel	3		3
Totaal	3.515	784	4.299

Leeftijdscategorie	Man	Vrouw	Eindtotaal
0 t/m 19 jaar	1		1
20 t/m 24 jaar	79	8	87
25 t/m 29 jaar	213	38	251
30 t/m 34 jaar	298	73	371
35 t/m 39 jaar	290	87	377
40 t/m 44 jaar	321	85	406
45 t/m 49 jaar	412	155	567
50 t/m 54 jaar	542	173	715
55 t/m 59 jaar	653	94	747
60 jaar en ouder	706	71	777
Eindtotaal	3.515	784	4.299
Percentage	81,8%	18,2%	100%

Medewerkers met pensioen

Bij de bepaling is uitgegaan van een gemiddelde pensioenleeftijd van 65 jaar. De hiernavolgende tabel geeft aan welke aantallen en percentages van de medewerkers die leeftijd bereiken over 5 en over 10 jaar.

Percentage medewerkers met pensioen 2015	Aantal	Na vijf jaar > 65	Na tien jaar > 65	Na vijf jaar > 65	Na tien jaar > 65
Aantal woonachtig in Nederland	4.268	602	1.361	14,10%	31,89%
Totaal Enexis	4.299	606	1.371	14,10%	31,89%

Standaarden en normen

Enexis erkent en onderschrijft in haar MVO-beleid de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Tevens hangt Enexis de richtlijnen voor arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden aan die gelden als fundamentele principes en rechten op het werk, zoals deze zijn geformuleerd door de International Labour Organization (ILO). Deze zijn in de bedrijfsregelingen concreet gemaakt.

Enexis heeft een gedragscode voor medewerkers. Daarnaast moeten medewerkers met toegang tot koersgevoelige informatie een verklaring ondertekenen in het kader van vertrouwelijkheid. Verder is de supplier code of conduct een standaard onderdeel van de inkoopvoorwaarden van Enexis. Hiermee verklaren leveranciers zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid en zich te houden aan standaarden op het gebied van People, Planet en Profit. In 2016 wordt de bestaande supplier code of conduct geëvalueerd in het kader van een periodieke herziening.

Tot slot heeft Enexis zich bij het vormgeven van haar MVO-beleid en -activiteiten laten inspireren door de internationale ISO 26000-richtlijn voor MVO. Het MVO-beleid is verankerd in een bestuursverklaring en in principes.

Personeelsverloop

Leeftijdscategorie	Instroom			Uitstroom		
	man	man	Eindtotaal	vrouw	vrouw	Eindtotaal
0 t/m 19 jaar						
20 t/m 24 jaar	16	1	15	5		5
25 t/m 29 jaar	34	11	23	13	2	11
30 t/m 34 jaar	22	6	16	7	4	3
35 t/m 39 jaar	12	6	6	8	3	5
40 t/m 44 jaar	11	12	-1	8	3	5
45 t/m 49 jaar	11	11		4		4
50 t/m 54 jaar	9	3	6	1	2	-1
55 t/m 59 jaar	1	3	-2			
60 jaar en ouder	2	102	-100		3	-3
Totaal	118	155	-37	46	17	29

Ouderschapsverlof

Op het gebied van ouderschapsverlof hanteert Enexis de wettelijke regelingen die zijn uitgewerkt in de cao Netwerkbedrijven. In de regeling is opgenomen dat ouders na verlof kunnen terugkeren in hun functie. Onderstaande figuur geeft de aantallen medewerkers met ouderschapsverlof.

	2015	2014	2013
Man	202	160	124
Vrouw	58	57	43
Totaal	260	217	167

Prestatie- en loopbaanontwikkeling

Er is een reguliere doelstellings- en beoordelingscyclus, de zogenaamde 'SOR-cyclus', die van toepassing is op 100% van de medewerkers. Deze cyclus bestaat elk jaar uit een doelstellingsgesprek, een voortgangsgesprek halverwege het jaar en een resultaatgesprek na afloop van het jaar. Er is een vast formulier waarin de afspraken en resultaten worden vastgelegd. Competentie- en loopbaanontwikkeling zijn vaste onderdelen van de gesprekken.

Medewerkers met afstand tot de arbeidsmarkt

Leeftijdscategorie	Man			Vrouw			Totaal		
	Wajong	WAO	WIA	Totaal man	Wajong	WAO		WIA	Totaal vrouw
0 t/m 19 jaar									
20 t/m 24 jaar	1			1				1	
25 t/m 29 jaar	1			1				1	
30 t/m 34 jaar			2	2			1	3	
35 t/m 39 jaar	1		1	2	1			3	
40 t/m 44 jaar							1	1	
45 t/m 49 jaar		2	3	5				5	
50 t/m 54 jaar		2		2		1	2	3	
55 t/m 59 jaar		10	2	12		1	3	4	
60 jaar en ouder		6	3	9			1	1	
Totaal	3	20	11	34	1	2	8	11	45

Operationele wijzigingen

In 2014 hebben cao-partijen (Enexis en de vakbonden) in samenspraak met de Ondernemingsraad een nieuw sociaal beleid geformuleerd ter vervanging en opvolging van het bestaande sociaal plan. Het nieuwe beleid voorziet in vroegtijdige investeringen in de ontwikkeling en mobiliteit van medewerkers met de intentie om boventalligheid over twee jaar te voorkomen. Hiertoe wordt twee jaar voorafgaand aan een reorganisatie aan de belanghebbende doelgroep de zogeheten status 'Duurzame inzetbaarheid plus' toegekend. Bij wijze van overgang geldt tot 1 mei 2016 het bestaande sociaal plan als een vangnet. Met de Ondernemingsraad zijn de bedrijfsregelingen 27 en 28 overeengekomen die in de plaats daarvan zijn gekomen.

Afspraken over arbo-onderwerpen met de vakbonden

In de sector- en/of bedrijfs-cao zijn verschillende afspraken vastgelegd op het gebied van gezondheid, arbeidsongeschiktheid en/of veiligheid. De werkgever biedt een collectieve ziektekostenverzekering en arbeidsongeschiktheidsverzekering aan met een werkgeversbijdrage/tegemoetkoming. Er zijn afspraken over werk en zorg, waarin o.a. de afspraak is opgenomen dat de werkgever zijn werknemers periodiek een medisch onderzoek aanbiedt, en over ziekte en arbeidsongeschiktheid, bijvoorbeeld over de loonverplichtingen bij ziekte. Verder zijn afspraken gemaakt over het duurzame inzetbaarheidsbudget.

Lidmaatschappen

Enexis is op organisatieniveau lid van de volgende branchegerelateerde organisaties/verenigingen:

- ◆ Netbeheer Nederland (Branchevereniging energienetbeheerders)
- ◆ Dutch Power
- ◆ Nederlandse Vereniging Duurzame Energie
- ◆ EurElectric

Daarnaast neemt Enexis via haar vestigingen deel aan regionale en lokale verenigingen en initiatieven. Deze worden niet centraal geregistreerd of gerapporteerd.

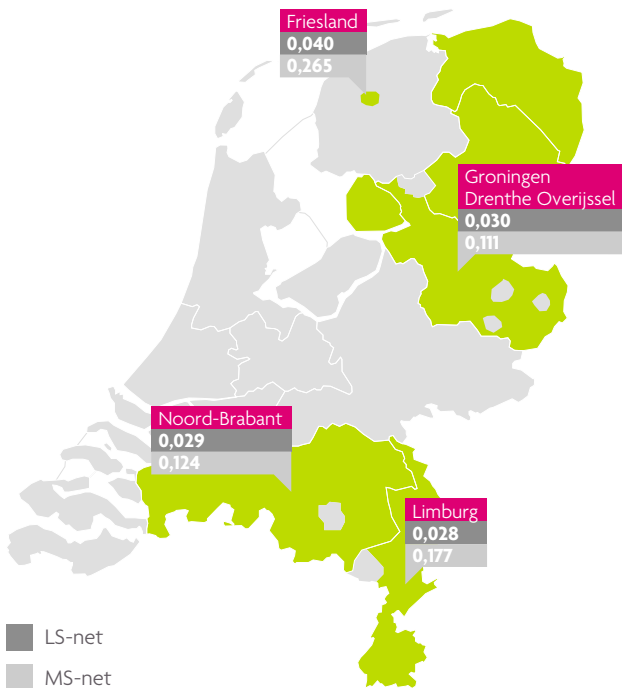
Betrouwbaar

Aansluitingen

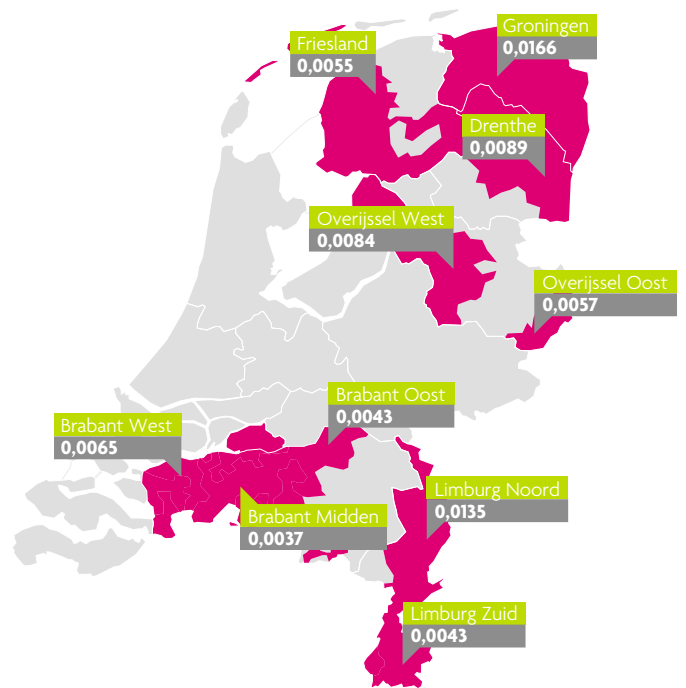
Voor de distributie van elektriciteit heeft Enexis een aansluitplicht; iedereen wordt op het elektriciteitsnet aangesloten. Ook voor gas is er een aansluitplicht. Er bestaat voor kleinverbruikers een uitzondering voor zogenaamde onrendabele gebieden en gebieden met een warmtenet.

Gemiddeld aantal storingen in verzorgingsgebied

Gemiddeld aantal LS- en MS-storingen per klant

Gemiddeld aantal gasstoringen per district per klant

Significante boetes

In 2015 zijn er bij de afdelingen Juridische en Algemene Zaken (JAZ) en overige betrokken afdelingen geen significante boetes ontvangen met betrekking tot de dienstverlening van Enexis, non-compliance met de E-wet en G-wet, milieuwetgeving of wet- en regelgeving inzake de levering en het gebruik van producten en diensten.

Betaalbaar

Enexis is niet afhankelijk van overheidsbijdragen voor haar kernactiviteiten. In 2015 heeft Enexis wel een aantal subsidies ontvangen, met name voor innovatieve projecten rondom de energietransitie en voor het opleiden van medewerkers.

Bedragen in euro's	2015
Subsidieregeling "Praktijkleren"	666.325
WBSO (afdrachtvermindering loonheffing)	88.216
Slimme netten	-5.935
tDASA	2.000
ESS Risico Management	-8.512
Gemeente Maastricht: "Maastricht Bereikbaar"	pm
SGIB (Smart Grid in Balance)	57.000
DAME: Elektromobiliteit +	42.195
SDE: Stimulering Duurzame Energieproductie	20.676
GeUR (Groen gas en Unieke Reukdetectie)	8.198
TEI (Toegankelijke Energie Informatie)	47.000
Totaal	917.163

Klantgericht

Kwaliteit

De kwaliteit van de dienstverlening wordt gemeten aan de hand van acht servicenormen, gebaseerd op de kwaliteitscriteria van de Netwerkkode.

Dienstverlening

In procenten	2015	2014	2013	2012	2011
1 Bij storing monteur binnen 2 uur ter plaatse	99	99	98	99	98
2a Afhandeling van correspondentie binnen 10 werkdagen	100	100	100	99	100
2b Afhandeling van offertes binnen 10 werkdagen	98	98	96	93	98
3 Afspraken met de klant gemaakt in tijdsblokken van 2 uur	98	98	97	97	98
4 Werkzaamheden worden binnen 3 dagen uitgevoerd ¹⁾	90	90	86	81	97
5 Onderhoudsafspraken worden 5 dagen van tevoren gemaakt	98	98	97	89	99
6 Bij werkzaamheden met onderbreking van de energie-levering wordt 3 dagen van tevoren gewaarschuwd	98	98	98	96	99
7 Offerte aangeboden binnen 10 dagen na ontvangst aanvraag	99	99	99	99	99
8 Op klantvragen over energieonderbreking wordt binnen 10 werkdagen gereageerd	100	100	100	100	100

1. De afwijkende cijfers representeren geen verminderde serviceprestatie, maar zijn het gevolg van een aanscherping van de definities in combinatie met een uniformeringsslag van de rapportages in 2012.

Veiligheid van producten en diensten

De veiligheid van producten en diensten betreft met name het veilig gebruik van energie. Enexis is hiervoor niet verantwoordelijk, maar ondersteunt de klant hierbij wel waar mogelijk. Via de website energieveilig.nl geeft Enexis voorlichting over veilig gebruik van energie. Bij de uitrol van slimme meters wordt daarnaast de gasinstallatie van de klant gecontroleerd op lekken. Bij lekkage wordt de installatie tijdelijk afgesloten totdat de klant het probleem heeft laten oplossen.

Product- en dienstinformatie

Voor het grootverbruik wordt elke offerte vergezeld van een exemplaar van de Algemene Voorwaarden. Voor klanten in het kleinverbruiksegment zijn de Algemene Voorwaarden en informatie over, bijvoorbeeld, de diensten en tarieven via enexis.nl raadpleegbaar.

Voor zover bekend zijn er geen klachten binnengekomen over de niet-naleving van regelgeving en vrijwillige codes betreffende informatie over en etikettering van producten en diensten, naar type resultaat.

Privacy

Deze categorie overtredingen is niet apart gecategoriseerd. De meest significante gevallen komen binnen via de Autoriteit Consument & Markt (ACM), bij de afdeling Regulering. In 2015 zijn geen gevallen van non-compliance bekend ten aanzien van de Elektricitets- en Gaswet en ACM-gerelateerde zaken.

Duurzaam

Gebruik van materialen

Onderstaande tabel geeft de hoeveelheden nieuwe bedrijfsmiddelen weer die Enexis in 2015 in gebruik heeft genomen. Kabels en leidingen worden weergegeven in kilometers lengte, vrijstaande bedrijfsmiddelen in aantallen. Bij de ketenemissie in de voetafdruk rapporteren we over de CO₂-uitstoot als gevolg van de fabricage van deze bedrijfsmiddelen.

Asset	2015	2014
Transformatoren	526	603
MS schakelinstallaties	1.022	1.051
Compactstations	437	456
LS kabel (km)	1.571	1.455
MS kabel (km)	746	677
PVC leidingen (km)	550	446
PE leidingen (km)	759	649
Peko leidingen (km)	98	104
Stalen leidingen (km)	20	15

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Met de supplier code of conduct verklaren leveranciers zich bewust te zijn van hun verantwoordelijkheid en zich te houden aan geldende standaarden op het gebied van People, Planet en Profit. Bij aanbestedingen wordt de code standaard meegenomen en worden, afhankelijk van de product- of dienstesoort, additionele criteria toegevoegd die meewegen in de leveranciersselectie.

Daarnaast heeft Enexis geregeld, en op meerdere niveaus, contact met haar strategische leveranciers, waarbij onder andere de verantwoordelijkheden voortvloeiend uit de supplier code of conduct onderwerp van gesprek zijn. Wanneer een leverancier zich niet houdt aan het beleid spreekt Enexis de leverancier aan en treedt ze zo nodig tegen deze op. Deze aanpak heeft in 2015 geleid tot de situatie waarin de samenwerking met een leverancier is beëindigd vanwege het herhaaldelijk niet voldoen aan de Enexis-standaarden ten aanzien van veiligheid.

Toelichting CO₂-voetafdruk

Reductie van energieverbruik en CO₂-uitstoot

De voetafdruk is in 2015 gedaald met 32,3% ten opzichte van 2014. Deze daling is grotendeels veroorzaakt door de grote verlaging van het lekverlies uit het gasnet vanwege een verlaging van de emissiefactor per kilometer gasleiding naar aanleiding van een evaluatie van de emissiefactor door Kiwa-Gastec. Uitgaande van de oude factoren is het lekverlies uit het gasnet ook gedaald ten opzichte van 2014. Dit komt, net als in 2014, deels door het grootschalig vervangen van grijs gietijzeren leidingen door nieuwe kunststofleidingen.

Verder laat de voetafdruk een daling zien in uitstoot als gevolg van een afname van de SF₆-lekkage naar een percentage van 0,11% ten opzichte van de totale opgestelde hoeveelheid.

Ondanks de algehele daling is op een aantal gebieden ook een stijging van de CO₂-uitstoot in 2015 te zien ten opzichte van 2014.

- ◆ De daling die in 2014 is ingezet voor de uitstoot als gevolg van mobiliteit was helaas in 2015 niet blijvend. Dit is te verklaren door een groei in het wagenpark. De doelstelling voor reductie van de CO₂-uitstoot op mobiliteit is niet gehaald.
- ◆ In 2015 is meer gas verbruikt voor de verwarming van de kantoren ten opzichte van 2014. Dit komt door een hoger aantal graaddagen in 2015. Het elektriciteitsverbruik van de kantoren is in 2015 gedaald ten opzichte van 2014. Dit heeft geen verlaging van de CO₂-uitstoot tot gevolg, omdat Enexis reeds voor 100% van het elektriciteitsverbruik in kantoren Nederlandse groene stroom gebruikt.

Compensatie van milieu-effecten

Enexis werkt volgens de Trias Energetica. Voor het energieverbruik betekent dit dat wanneer mogelijk duurzame energie wordt gebruikt en dat de restemissie wordt gecompenseerd.

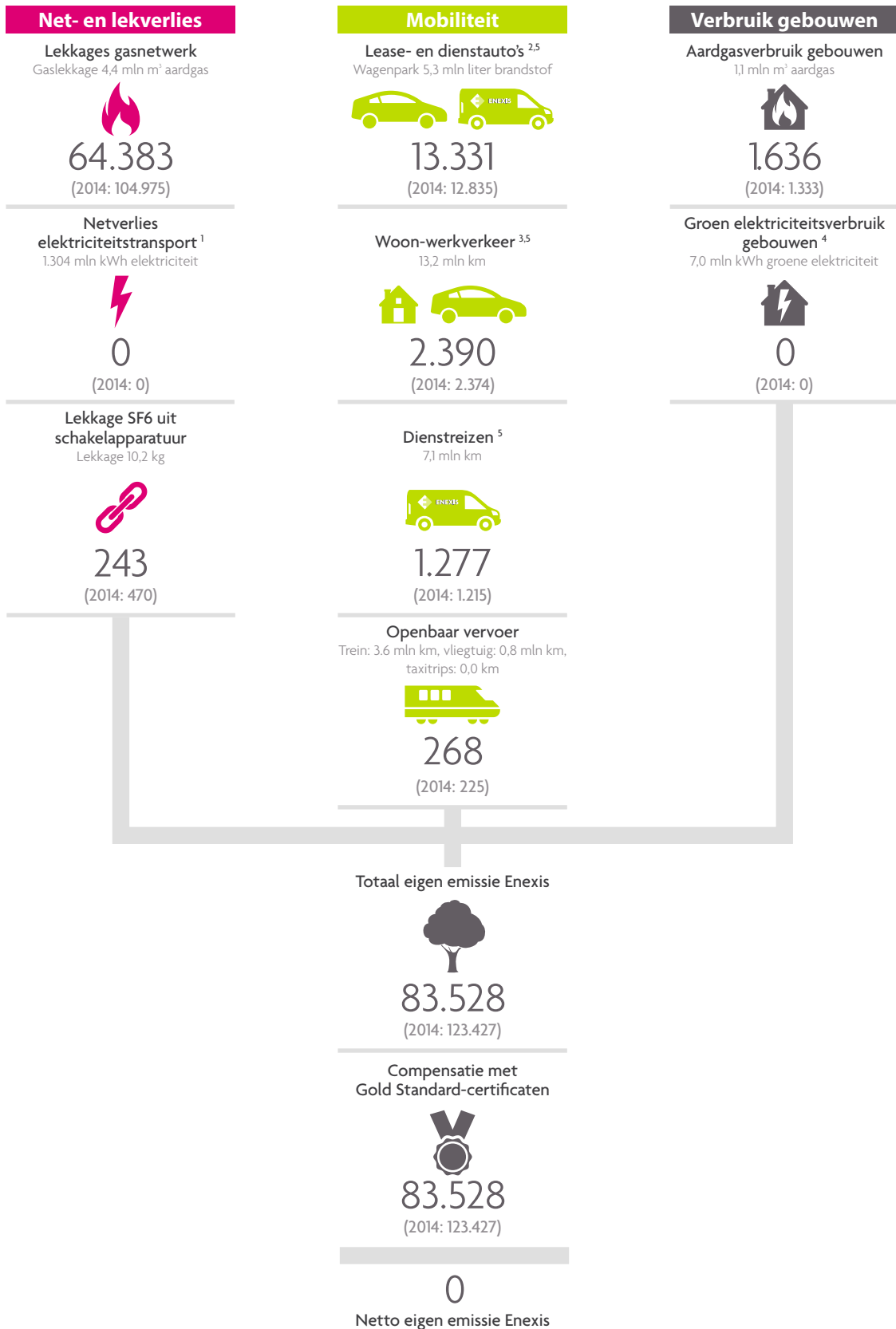
Voor de netverliezen heeft Enexis circa 1.304.000 MWh vergoend door middel van 36.000 Garanties van Oorsprong van Nederlandse wind en 1.268.000 Garanties van Oorsprong van Scandinavische waterkrachtcentrales. Ten opzichte van niet-geoordeelde stroom is hiermee een reductie van de voetafdruk van Enexis bereikt van 590.644 ton CO₂. Ten opzichte van de gecontracteerde mix vóór vergroening een reductie van 590.814 ton CO₂.

In de gebouwen wordt Nederlandse windenergie gebruikt voor het volledige volume van 7.016 MWh elektriciteit. Voor gas wordt een mix gebruikt van groen gas (20%) en bosgecompenseerd gas. Omdat de boscompensatie door de leverancier niet volgens een internationaal gecontroleerde standaard is uitgevoerd, is dit deel gerekend als fossiel, waarmee de CO₂-uitstoot overschat is.

De compensatie van de restemissie vindt plaats via Gold Standard-certificaten. Er is 83.528 ton CO₂ gecompenseerd in 2015. Daarmee is Enexis netto emissieneutraal.

CO₂-voetafdruk Enexis

CO₂-uitstoot (in ton CO₂-equivalent)

1. Enexis heeft het netverlies groen ingekocht via Garanties van Oorsprong van waterkrachtcentrales in Scandinavië. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 590.644 ton CO₂. Ten opzichte van de specifiek ingekochte mix was de vermeden emissie 590.814 ton CO₂.
 2. Inclusief elektrische auto's.
 3. Tot en met 2012 heeft Enexis de emissie van reizen van medewerkers met eigen vervoer/openbaar vervoer gesommeerd gerapporteerd als ketenemissie.
 4. In de gebouwen gebruikt Enexis sinds 2012 100% Nederlandse windenergie. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 3.308 ton CO₂.
 5. Data brandstofverbruik 2015 bepaald op basis van extrapolatie periode jan. t/m okt. 2015.

In voorgaande illustratie met de CO₂-voetafdruk is bij elke categorie ook het onderliggende energieverbruik opgenomen. Het totale energieverbruik in 2015 bedraagt omgerekend 249 TJ (2014: 237 TJ). Een aparte categorie is energie die verloren gaat als net- en lekverliezen. Netverliezen zijn het gevolg van elektrische weerstand in elektriciteitskabels en netcomponenten. Gaslekverliezen ontstaan door verschillende oorzaken in de gasnetten. De energie-inhoud van de net- en lekverliezen bedroeg 4.849 TJ (2014: 6.052 TJ). De CO₂-uitstoot als gevolg van dit energieverbruik is te vinden in de CO₂-voetafdruk. Sinds 2012 rapporteren we ook de CO₂-uitstoot per aansluiting. Dit is de hoeveelheid eigen emissie per klant. In 2015 bedroeg deze 17,4 (2014: 25,9). De energie-intensiteit, de hoeveelheid verbruikte energie per klant, bedroeg 1.064 MJ per klant (2014: 1.319 MJ).

	CO ₂ -uitstoot (in ton CO ₂ -equivalent)			
	2015	2014	2013	2012
Mobiliteit: reizen medewerkers met eigen vervoer en openbaar vervoer ¹⁾	-	-	-	5.154
Productie van netwerkcomponenten door leveranciers	37.549	36.496	39.121	47.725
2.317 km kabel				
1.427 km gasleiding				
526 transformatoren				
1.459 installaties en stations				
Verwerking van bedrijfsafval				
Emissie bij verwerking ²⁾	-	-	6.590	5.290
Vermeden emissie in de keten als gevolg van recycling door Enexis	7.538	7.250	5.450	4.280

1. Per 2013 rapporteert Enexis mobiliteit volledig in de eigen emissie.
2. Cijfer ten tijde van rapportage niet beschikbaar.

Splitsing van de CO₂-uitstoot naar gereguleerde en niet-gereguleerde activiteiten

De tabel geeft de CO₂-uitstoot weer gesplitst naar de gereguleerde activiteiten, die Enexis moet uitvoeren volgens de Elektriciteits- en Gaswet, en niet-gereguleerde (overige) activiteiten. De totale CO₂-uitstoot wordt voor circa 99% verklaard door gereguleerde activiteiten.

	CO ₂ -uitstoot (in ton CO ₂ -equivalent)	
	Gereguleerd	Niet gereguleerd
Net- en lekverlies		
Lekkages gasnetwerk	64.383	-
Netverlies elektriciteitstransport ¹⁾	-	-
Lekkage SF6 uit schakelapparatuur	243	-
Mobiliteit		
Lease- en dienstauto's ²⁾	12.881	450
Woon-werkverkeer ²⁾	2.287	103
Dienstreizen ²⁾	1.198	79
Openbaar vervoer	256	12
Verbruik gebouwen		
Aardgasverbruik gebouwen	1.576	60
Groen elektriciteitsverbruik gebouwen ³⁾	-	-
Totaal eigen emissie Enexis	82.824	704
Compensatie met Gold Standard-certificaten	82.824	704
Netto eigen emissie Enexis	0	0

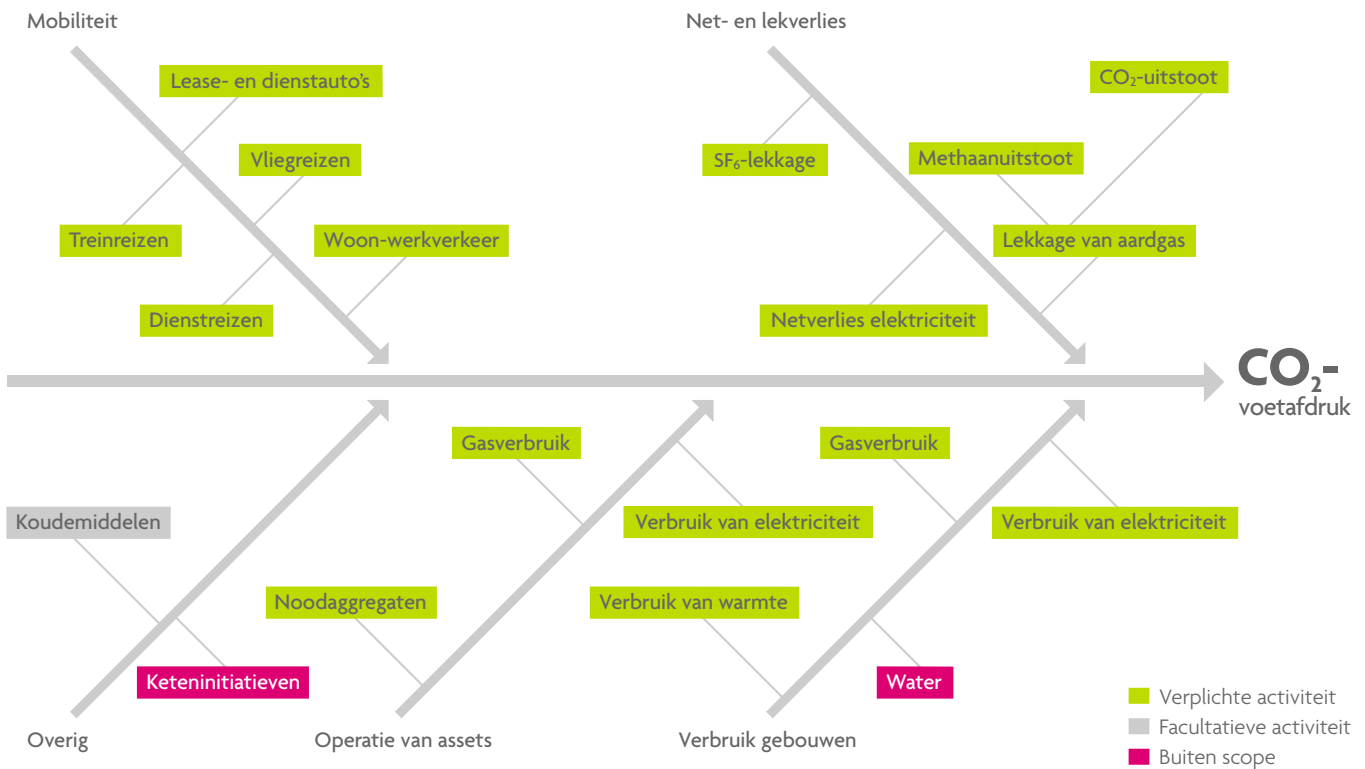
1. Enexis heeft het netverlies groen ingekocht via Garanties van Oorsprong van waterkrachtcentrales in Scandinavië. De vermeden emissie hierdoor was t.o.v. de gemiddelde handelsmix 590.644 ton CO₂. Ten opzichte van de specifiek ingekochte mix was de vermeden emissie 590.814 ton CO₂.
2. Data brandstofverbruik 2015 bepaald op basis van extrapolatie periode jan. t/m okt. 2015.
3. In de gebouwen gebruikt Enexis sinds 2012 100% Nederlandse windenergie.

Toelichting bij de berekening van de CO₂-voetafdruk

In dit jaarverslag rapporteert Enexis de voetafdruk conform het model dat de netbeheerders in 2013 gezamenlijk hebben ontwikkeld binnen de branchevereniging Netbeheer Nederland. Als leidraad voor het berekenen van de CO₂-voetafdruk gebruikt dit model de Greenhouse Gas Protocol Corporate Standard (GHG). De structuur van het model wijkt op enige punten af van de structuur van het GHG, om aan te sluiten bij de wettelijke taken van de netbeheerder volgens de Wet Onafhankelijk Netbeheer, waaronder de onderverdeling van emissie in scope 1, -2 en -3. Het model is vastgelegd in het document Handleiding CO₂-voetafdruk netbeheerders. Er is gebruikgemaakt van de vastgestelde versie 1.3.

Het model is als volgt opgebouwd:

CO₂-voetafdruk

Uitgangspunten

De voetafdruk wordt berekend volgens de Operational Control-benadering van het GHG-protocol. De operationele scope van de voetafdruk omvat daarmee de activiteiten waarover Enexis een beslissende mate van controle heeft. Dit zijn activiteiten die samenhangen met het aanleggen en beheren van netten voor het transport van elektriciteit en gas. Hiervoor heeft Enexis zowel een buitendienst als een ondersteunende kantoororganisatie.

Alle broeikasgassen worden gerapporteerd in CO₂-equivalenten. Naast CO₂ worden methaan- en SF₆-emissies gerapporteerd. De omrekenfactoren naar CO₂-equivalenten zijn ontleend aan het IPCC Fourth Assessment Report. Emissiefactoren zijn ontleend aan de bron www.co2emissiefactoren.nl. Deze bron is ontstaan na een Green deal tussen het ministerie van Infrastructuur en Milieu en verschillende marktpartijen, met als doel om te komen tot een uniforme standaardset van emissiefactoren voor Nederlandse bedrijven en overheid. In het model is gekozen voor zogenoemde Tank-to-Wheel emissiefactoren.

Voor de emissie van elektriciteitsverbruik worden altijd drie waardes gerapporteerd:

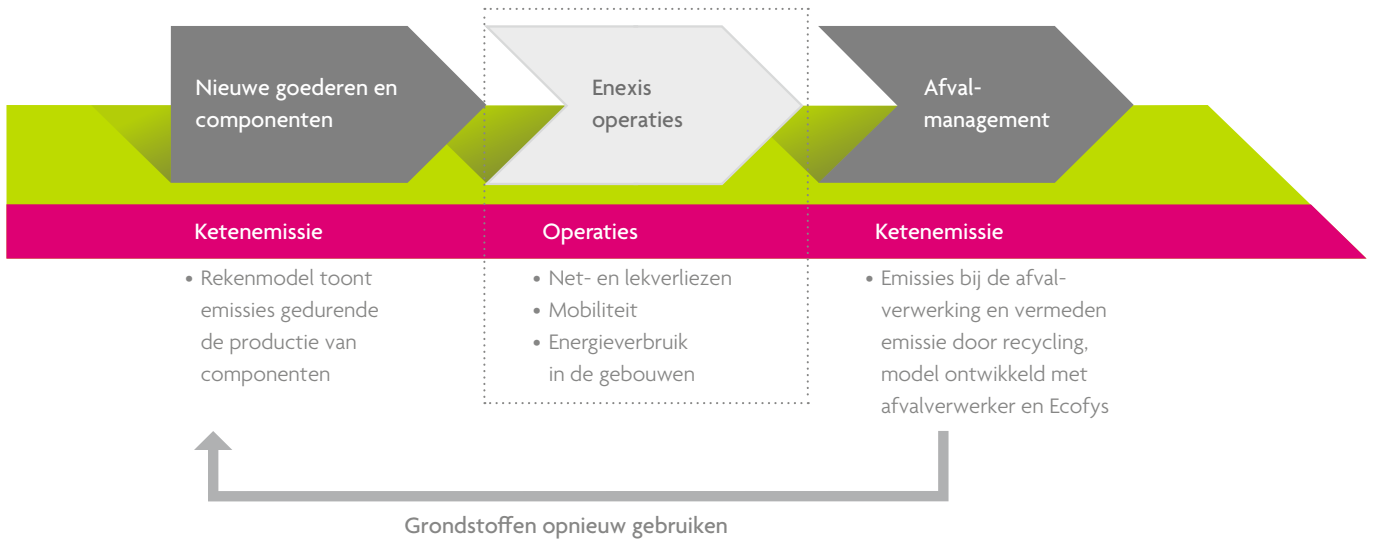
- ◆ De emissie indien ‘gemiddelde stroom’ gebruikt zou zijn. Maatgevend is de Nederlandse ‘Handelsmix’, jaarlijks vastgesteld door CE Delft.
- ◆ De emissie op basis van de bij een energieleverancier gecontracteerde elektriciteitsmix.
- ◆ De netto-emissie na verrekening van eventuele eigen inkoop van groencertificaten. Deze wordt gebruikt in de optelling van emissies.

Er zijn geen sectormodellen voor berekening van de ketenemissies ten gevolge van de productie van bedrijfsmiddelen door toeleveranciers en van de verwerking van bedrijfsafval door de afvalverwerker. Enexis heeft hiervoor in 2012 zelf modellen ontwikkeld. Deze emissie wordt gerapporteerd als ‘ketenemissie’.

Ketenemissies

Ketenoptimalisatie

De keten in beeld

Het kwantificeren van CO₂-uitstoot kent onzekerheden als gevolg van variabelen als (de keuze van) emissiefactoren die gebruikt worden om de emissies te berekenen, van het vaststellen van de volledigheid van de CO₂-uitstoot afkomstig van de keten en van de beperkte mogelijkheden om deze variabelen te bepalen onder alle omstandigheden. Als gedetailleerde primaire gegevens beschikbaar komen zal de berekening verbeterd worden.

Over dit verslag

Reikwijdte

De reikwijdte van het verslag is Enexis Holding N.V., gevestigd te Rosmalen. Hieronder vallen onder meer de activiteiten van Enexis B.V. en Fudura B.V. De activiteiten van deelnemingen vallen niet onder de reikwijdte. De rapportageperiode loopt van 1 januari 2015 t/m 31 december 2015. Enexis rapporteert (half)jaarlijks over de strategische en financiële prestaties, en het jaarverslag wordt in het eerste kwartaal van elk jaar gepubliceerd op www.enexis.nl. Het verslag over 2014 verscheen op 10 maart 2015.

Gaandeweg het verslagjaar 2015 is de uitruil van verzorgingsgebieden met Alliander definitief geworden. De formele uitruil per 1 januari 2016 heeft een beperkte invloed op de omvang en structuur van de organisatie gehad. Daarbij is geen impact geweest op het eigendom van de organisatie of de leveringsketen. In het jaarverslag 2016 zullen de cijfers inclusief Endinet en exclusief Friesland/Noordoostpolder worden gepresenteerd.

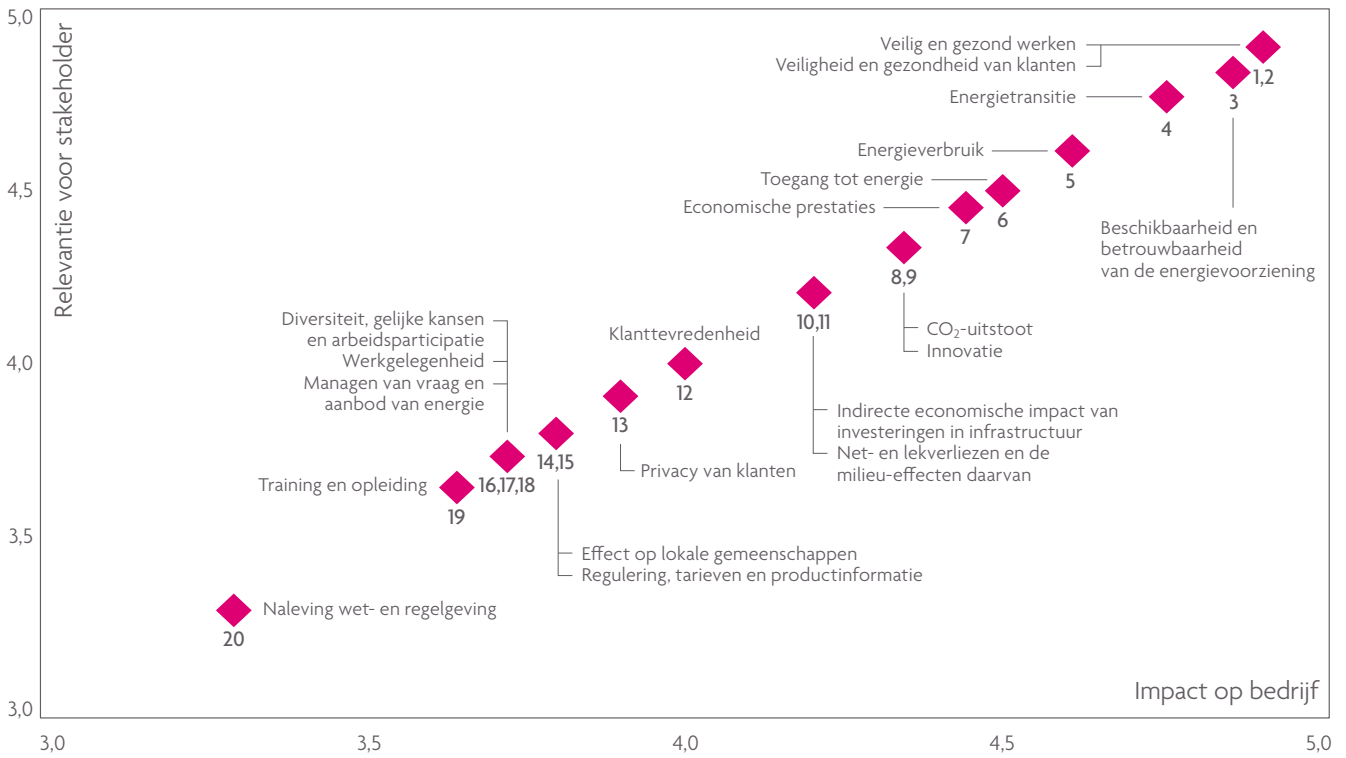
Bepalen van de inhoud (materialiteit)

In 2014 heeft Enexis voor het eerst een materialiteitsanalyse uitgevoerd, die de basis vormde voor het Jaarverslag 2014. De methodiek is beschreven in het Jaarverslag 2014. Er waren in 2015 geen externe of interne ontwikkelingen die aanleiding gaven tot een uitgebreide update van de materialiteitsanalyse. In 2015 is wel een beperkte update van de materialiteitsanalyse 2014 uitgevoerd, gericht op verbetering van de leesbaarheid en op alignement met het Strategisch Plan 2014. Bij deze update zijn interne inzichten toegepast, aangevuld met feedback vanuit de vertegenwoordiging van de aandeelhouders en de Raad van Commissarissen. De update is vastgesteld in het Directie-Overleg.

Belangrijkste wijzigingen zijn de naamgeving van enkele van de aspecten en de clustering en splitsing van enkele aspecten. Vanuit de generieke GRI-aspecten hebben we hiermee een stap gemaakt in de richting van de Enexis bedrijfsvoering. Dit zorgt ervoor dat voor de lezer helderder is welke onderwerpen uit de bedrijfsvoering bij welk aspect horen. De beperkte update heeft geen consequenties voor de te rapporteren onderwerpen.

In het stakeholderoverzicht hebben we aangegeven welke thema's specifiek voor welke stakeholders materieel zijn.

Overzicht materiële onderwerpen

Hoog

- 1 Veilig en gezond werken
- 2 Veiligheid en gezondheid van klanten
- 3 Beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening, incl. calamiteitenplannen
- 4 Energietransitie
- 5 Energieverbruik
- 6 Toegang tot energie
- 7 Economische prestaties
- 8 CO₂-uitstoot
- 9 Innovatie
- 10 Indirecte economische impact van investeringen in infrastructuur
- 11 Net- en lekverliezen en de milieu-effecten daarvan
- 12 Klanttevredenheid
- 13 Privacy van klanten
- 14 Effect op lokale gemeenschappen
- 15 Regulering, tarieven en productinformatie
- 16 Diversiteit, gelijke kansen en arbeidsparticipatie
- 17 Werkgelegenheid
- 18 Managen van vraag en aanbod van energie
- 19 Training en opleiding
- 20 Naleving wet- en regelgeving

Medium

- 21 Relatie tussen medewerkers en management
- 22 Antidiscriminatie
- 23 Vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling
- 24 Gelijke beloning voor mannen en vrouwen
- 25 Leveranciersbeoordeling
- 26 Klachtenmechanismes
- 27 Informatievoorziening aan minderheden
- 28 Afval
- 29 Materialen en grondstoffen
- 30 Concurrentiebelemmering
- 31 Inkoop bij lokale leveranciers
- 32 Incidenten rondom marketingcommunicatie
- 33 Bijdrage aan politieke organisaties
- 34 Biodiversiteit
- 35 Aanwezigheid in de lokale arbeidsmarkt
- 36 Onderzoek naar mensenrechten

Laag

- 37 Waterverbruik
- 38 Uitbannen kinderarbeid
- 39 Anticorruptie
- 40 Uitbannen van dwangarbeid
- 41 Rechten van inheemse bevolking
- 42 Mensenrechtentraining beveiligingspersoneel

Management van materiële onderwerpen

Het management stuurt op allerhande maatschappelijke aspecten van ondernemen, als onderdeel van de Balanced Score Card, zoals het bevorderen van veilig en gezond werken, een betrouwbare en veilige energievoorziening, reductie energieverbruik en CO₂-uitstoot, het bijdragen aan de energietransitie en een beheerste kostenontwikkeling. In de besturing worden via deze methodiek de maatschappelijke aspecten van ondernemen op de gebieden people, planet en profit geïntegreerd, en derhalve niet separaat gerapporteerd. Deze aspecten zijn, als onderdeel van de Balanced Score Card, tevens onderwerp van audits en rapportage aan Raad van Commissarissen en Aandeelhouders.

Voor elk van de strategische pijlers is een middellangetermijn agenda uitgewerkt. De agenda geeft richting bij het behalen van de strategische doelen door tussendoelen en activiteiten te benoemen. Aan elk van deze agenda's is een directeur gekoppeld als verantwoordelijke voor het halen van de doelen, en een manager als dagelijks aanspreekpunt. Periodiek wordt over de voortgang van de activiteiten uit de strategische agenda's gerapporteerd aan het Directie-Overleg. De directeur Financiën is verantwoordelijk voor de betaalbaarheidsagenda, de directeur Asset Management is verantwoordelijk voor de betrouwbaarheidsagenda en de directeur Klant&Markt voor de klantgerichtheidsagenda. Medio 2015 is de middellangetermijn agenda geëvalueerd tijdens de strategiedag. Uit de evaluatie bleek dat we voor de meeste doelen goed op weg zijn om ze te realiseren. Verder hebben we geconcludeerd dat we extra aandacht moeten geven aan onze activiteiten om bij te dragen aan de energietransitie.

Enexis hanteert een integraal managementsysteem, waarin zowel financiële als niet-financiële materiële onderwerpen worden gemanaged. Dit wordt beschreven in het hoofdstuk 'Governance'. In de jaarlijkse bedrijfsplancyclus wordt de vertaling gemaakt van strategische doelen naar bedrijfsplan, inclusief concrete doelstellingen. De materiële onderwerpen zijn geborgd in de strategische doelstellingen, zoals beschreven in het hoofdstuk 'Strategie'. Afgeleid van de strategie worden jaarlijkse doelstellingen geformuleerd en opgenomen in het bedrijfsplan en de Balanced Score Card. De voortgang wordt maandelijks gerapporteerd aan de Raad van Bestuur en tevens besproken met de Raad van Commissarissen.

Er is een formeel risicomanagementproces en een interne auditfunctie aanwezig. De strategische risico's vloeien uit dit proces voort. Op de kernactiviteit wordt toezicht gehouden door de Autoriteit Consument & Markt (ACM).

In de paragraaf Managementbenadering Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een toelichting opgenomen op de wijze waarop het onderwerp duurzaamheid is geborgd. Daarnaast is een uitwerking van de managementbenadering naar maatschappelijk thema, gebaseerd op de richtlijn ISO 26000 te vinden in de MVO-principes op de website van Enexis.

Dialog met stakeholders

Enexis hanteert een stakeholdermodel waarin vier stakeholdergroepen worden onderscheiden: Aandeelhouders, Klanten, Medewerkers en Maatschappij. In de reguliere cyclus wordt de dialoog met stakeholders op de volgende manieren gewaarborgd:

Stakeholdermodel

Stakeholder	Wat is belangrijk voor de stakeholder? ¹	Waarom is het van belang de stakeholder te betrekken?	Hoe hebben we de stakeholder betrokken?
Aandeelhouders	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Economisch rendement. ◆ Betaalbaarheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening. ◆ Impact op het milieu (CO₂-uitstoot, verduurzaming van de energievoorziening, energiebesparing). 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Formele rol in governance Enexis. ◆ Samenwerkingspartners m.b.t. maatschappelijke doelstellingen. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA). ◆ Vertegenwoordigd via Aandeelhouderscommissie (AHC) die 3 à 4 keer per jaar overlegt met de Raad van Bestuur (RvB) van Enexis.
Klanten	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Betaalbaarheid en betrouwbaarheid van de energievoorziening. ◆ Kwaliteit van dienstverlening. ◆ Privacy. ◆ Energiebesparing. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Enexis wil ondanks haar monopoliepositie een klantgericht bedrijf zijn. ◆ Enexis wil de laagst mogelijke tarieven hanteren. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Betaalbaarheid en betrouwbaarheid via de regulering en toezicht door de Autoriteit Consument & Markt (ACM). ◆ Tevredenheid via periodieke (elk kwartaal) klanttevredenheidsmetingen.
Medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Werkgelegenheid. ◆ Veiligheid. ◆ Mogelijkheden tot ontplooiing. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Resultaten van Enexis zijn afhankelijk van de kennis, kunde en inzet van de medewerkers. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ De ondernemingsraad overlegt circa 8 keer per jaar met de directie. ◆ Via tweejaarlijks medewerker-tevredenheidsonderzoek. ◆ Door participatie van medewerkers in ontwikkeling Enexis Manier van Werken en duurzame inzetbaarheid.
Maatschappij	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Betrouwbare energievoorziening. ◆ Verduurzaming van de energievoorziening (energietransitie). ◆ Ondersteunen van het Energieakkoord. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Maatschappelijke organisaties signaleren ontwikkelingen en proberen deze te sturen. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Regionaal stakeholdermanagement: dialoog met stakeholders in de regio. ◆ Dialoog met landelijk opererende maatschappelijke organisaties. ◆ Overleg met brancheverenigingen, toezichthouders en beleidsmakers.

¹ Het betreft hier een eigen interpretatie van wat er uit de diverse stakeholderdialogen naar voren is gekomen.

In de aanloop naar de Algemene Vergadering van Aandeelhouders 2010 is bepaald wat de vier belangrijkste stakeholdergroepen van Enexis zijn. De bovenstaande stakeholderindeling is in de AVA 2010 goedgekeurd in de strategie 2010-2014. De kolom 'Waarom is het van belang de stakeholder te betrekken?' bevestigt dat dit nog steeds de belangrijkste stakeholdergroepen zijn.

Tevens heeft er in 2013 een uitgebreide dialoog met 64 stakeholders plaatsgevonden. De geïnterviewde groep vormde samen een goede afspiegeling van het stakeholderveld van Enexis. De resultaten van deze dialoog zijn, naast de reguliere stakeholdercontacten, in 2014 gebruikt bij strategie- en beleidsvorming die uiteindelijk leidde tot het Strategisch Plan 2014. In 2015 is de dialoog met stakeholders gevoerd bijvoorbeeld tijdens de openbare aandeelhoudersvergadering, tijdens overleggen met de toezichthouder, tijdens klanttevredenheidsonderzoek en via de Ondernemingsraad. Hiermee wordt aangesloten op de terminologie uit de MVO-principes.

Daarnaast is in het kader van de ontwikkeling van de toekomstscenario's een uitgebreide trendanalyse gedaan, waarbij een twaalfstal interviews met externen zijn gehouden. De input uit deze interviews is meegenomen in de trendanalyse die heeft geleid tot de toekomstscenario's. Deze scenario's worden gebruikt voor verdere strategie- en planvorming in 2016 mede met het oog op de energietransitie.

GRI

Bij het opzetten van de duurzaamheidsverslaglegging zijn de GRI 4.0-richtlijnen gehanteerd applicatieniveau CORE. De GRI-index is als digitale bijlage bij dit jaarverslag beschikbaar. Klik [hier](#) voor de volledige GRI-index. Voor een afbakening van de GRI-aspecten, klik [hier](#).

Meetmethodes en dataverzameling

De kwantitatieve informatie in dit verslag hebben we waar mogelijk ontleend aan systemen van Enexis. Voor deze systemen gelden interne controlemaatregelen. De afdeling External Reporting & Accounting van Financiën is – met sterke betrokkenheid van de business controllers – verantwoordelijk voor de verzameling en onderbouwing van niet-financiële data.

De voor de verschillende onderwerpen verantwoordelijke medewerkers in de organisatie hebben de kwalitatieve informatie aangeleverd en onderbouwd. De thema's die hier volgens de GRI-richtlijnen ten minste in moeten voorkomen, hebben we benoemd in de paragraaf '[management benadering MVO](#)'.

Managementbenadering van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

Binnen Enexis is MVO onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Ten aanzien van de strategische pijler Duurzaamheid stuurt het management bijvoorbeeld op de balanced score card items Buurkracht en CO₂-reductie. Deze strategische pijler is uitgewerkt in een duurzame agenda; een middellangetermijn plan dat richting geeft in termen van activiteiten en tussendoelen. Verantwoordelijk voor de duurzame agenda is de directeur van Fadura.

Een interne duurzaamheidsgroep is verantwoordelijk voor de duurzame portfolio wat betreft voortgang en budget. Daarnaast is via interne communicatie gewerkt aan het bevorderen van MVO-bewustzijn bij de medewerkers, onder andere via duurzaamheidsprogramma's.

Veranderingen t.o.v. voorgaande verslagjaren

De reikwijdte van rapportage is in 2015 onveranderd ten opzichte van 2014. In 2015 is de strategie geëvalueerd en hier kwamen geen significante wijzigingen uit voort, anders dan al gemeld in de paragraaf '[Evaluatie strategie](#)'.

Assurance

PwC heeft een assurance-opdracht uitgevoerd die gericht was op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid dat de informatie in de hoofdstukken 'Over Enexis', 'Verslag over 2015', 'CO₂-voetafdruk' en 'Overig' in het Jaarverslag 2015 van Enexis in alle van materieel belang zijnde aspecten juist is weergegeven in overeenstemming met de 'Sustainability Reporting Guidelines' G4 (Core) van Global Reporting Initiative, de Handreiking maatschappelijke verslaggeving van de Raad voor de Jaarverslaglegging en de interne verslaggevingscriteria van Enexis. Op het moment dat in de GRI-tabel naar deze hoofdstukken wordt verwezen, is de informatie meegenomen in de scope van de assurance-opdracht. Indien er geen verwijzing is opgenomen naar deze hoofdstukken is er geen assurance van toepassing. Wij verwijzen naar pagina 148 voor het assurance-rapport van de onafhankelijke accountant.

Reacties

We streven ernaar om jaar na jaar onze verslaglegging te verbeteren. Daarbij is de inbreng van kritische lezers steeds een welkome steun. Hebt u ideeën voor verbetering? Mail dan naar investor.relations@enexis.nl.

Begrippenlijst

Customer Effort Score (CES)

De Customer Effort Score laat zien hoeveel moeite een klant heeft moeten doen om zijn of haar verzoek af te handelen.

DART-rate

Days Away from work, job Restrictions, and/or job Transfers. Indicator voor veiligheid in de uitvoering van werkzaamheden uitgedrukt in het aantal verzuimde uren per 200.000 gewerkte uren.

Distributie Automatisering

De transformatorstations in het middenspannings distributienet voorzien van kleine computers, zodat het middenspanningsnet op afstand geschakeld en gemonitord kan worden.

Duurzaamheid (volgens de VAN)

'Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van de toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen'. Enexis interpreteert dit korthedshalve, en gericht op de primaire taken, als 'Het streven om verstandig met energiebronnen en het milieu om te gaan.'

Duurzame inzetbaarheid plus (DI+)

De bedrijfsregeling die in werking treedt als er ontwikkelingen zijn die naar verwachting leiden tot boventaligheid onder medewerkers. Deze bedrijfsregeling voorziet in extra faciliteiten en begeleiding om de inzetbaarheid van medewerkers te vergroten.

EBIT

Earnings Before Interest and Tax: resultaat vóór aftrek van rente en belastingen.

Effect op lokale gemeenschappen

Effect van het hebben, aanleggen, vervangen, onderhouden en beheren van energienetten op de lokale gemeenschap.

Energieakkoord

Het akkoord dat in september 2013 door veertig partijen, waaronder de Nederlandse overheid, is getekend met als doel de energievoorziening te verduurzamen.

Energieketen

Alles wat te maken heeft met de herkomst, productie, transport en eindverbruik van energie.

Energietransitie

Aanduiding voor de verandering van de energievoorziening van centrale opwekking vanuit fossiele energiebronnen naar decentrale opwekking vanuit duurzame energiebronnen.

FFO/netto rentedragende schulden

Deze wordt als volgt berekend: (bedrijfsresultaat + afschrijvingen – amortisaties + ontvangen dividend van deelnemingen – financiële lasten + financiële baten – acute belastingen) / totaal rentedragende verplichtingen – 75%*(liquide middelen + deposito's + overige vrij ter beschikking staande kasmiddelen).

FFO-rentedekking

Deze wordt als volgt berekend: (bedrijfsresultaat + afschrijvingen – amortisaties + ontvangen dividend van deelnemingen + financiële baten – acute belastingen) / betaalde rentelasten.

Geïnvesteed vermogen

Vaste activa vermeerderd met activa aangehouden voor verkoop minus vooruit ontvangen bijdragen (langlopend + kortlopend) vermeerderd met passiva aangehouden voor verkoop plus netto werkkapitaal.

Green Deal

Een overeenkomst tussen Rijksoverheid en bedrijven, waarin een gezamenlijke inspanning op het gebied van duurzaamheid is overeengekomen.

GRI

Global Reporting Initiative. Een wereldwijde standaard voor jaarverslaglegging met betrekking tot duurzaamheid.

Indirecte economische impact van investeringen in infrastructuur

De economische impact van de investeringen uitgezonderd het directe doel, namelijk het transporteren van energie.

JUD

Jaarlijks uitvalduur als gevolg van onvoorziene onderbrekingen (storingen). Het aantal minuten (elektriciteit) of seconden (gas) dat de klant gemiddeld geen energietoevoer heeft in een kalenderjaar.

Keten

De verzameling partijen die met elkaar een proces uitvoeren. Enexis is actief in de energieketen en in de grondstoffenketen.

Klanttevredenheid

Aanduiding voor de beoordeling van de prestaties van Enexis door klanten.

Landelijke Intake Portal

Eén gezamenlijke portal van alle gecombineerde aanbieders van water, media, gas en elektra voor alle klanten in Nederland om aansluitingen aan te vragen en de realisatie van de aansluiting te volgen.

Maatschappij

De samenleving waarin Enexis opereert, inclusief organisaties, individuen en ontwikkelingen.

Managen van vraag en aanbod van energie

Vraag en aanbod van energie op elkaar afstemmen om overbelasting van het netwerk te voorkomen.

Marktmodel

De afspraken en regels die de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de partijen in de energiesector bepalen.

MVO

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Wijze van ondernemen die als doel heeft de negatieve invloed van de bedrijfsvoering op de omgeving te beperken en positieve invloed uit te oefenen op de maatschappij.

Netbeheerder

Een onafhankelijk nutsbedrijf dat is aangewezen om in een vastgesteld gebied het transport van gas en elektriciteit tussen leverancier en klant te verzorgen en daarvoor netten aan te leggen en te onderhouden. De taken van de netbeheerder zijn vastgelegd in de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet 2000.

Netto rentedragende schulden / (EV + netto rentedragende schulden)

Wordt als volgt berekend: (totaal rentedragende verplichtingen – 75%*(liquide middelen + deposito's + overige vrij ter beschikking staande kasmiddelen) / (eigen vermogen + (totaal rentedragende verplichtingen – 75%*(liquide middelen + deposito's + overige vrij ter beschikking staande kasmiddelen))

Netto werkkapitaal

Wordt als volgt berekend: totaal vlottende activa (exclusief liquide middelen, exclusief kortlopende financiële vaste activa en exclusief deposito's) minus kortlopende schulden (exclusief rentedragende verplichtingen, exclusief in volgend jaar te amortiseren vooruitontvangen bijdragen en exclusief derivaten).

Productkwaliteit

Verwijst bij Enexis naar de kwaliteit van de dienstverlening. De belangrijkste indicatoren zijn de jaarlijkse uitvalduur (JUD) en servicenormen.

Programma 'Klant aan de Knoppen'

Klant aan de Knoppen is een programma dat bijdraagt aan het blijven verbeteren van de klantgerichtheid. Met Klant aan de Knoppen willen we klanten zelf meer de regie geven over hoe zij door Enexis geholpen en geadviseerd willen worden. Het programma loopt sinds 2013. Inmiddels is dit programma bekend onder de naam 'Klantgerichtheidsagenda'.

Regulering

De wetgeving en de daarop gebaseerde regels en voorschriften voor de activiteiten van de netbeheerder en het toezicht daarop.

Return on equity

Resultaat na belastingen gedeeld door het eigen vermogen per jaareinde.

Risicovolle situatie

Een situatie waarbij een potentiële kans bestaat op een incident of ongeval.

ROIC

EBIT gedeeld door het geïnvesteerd vermogen per jaareinde.

Sleufloos vervangen

Vervangen zonder (het tracé open) te graven. Bijvoorbeeld door Sliplining, Pipebursten, Closefit, Kousmethode, (Gestuurde) boring.

Slimme meter

Een verbruiksmeter voor elektriciteit en/of gas die op afstand uit te lezen is door de netbeheerder en die de klant via een lokale toegangspoort verbruiksgegevens ter beschikking stelt voor verdere verwerking via eigen randapparatuur.

Smart grid of slim net

Een energienetwerk dat met behulp van ICT kan reageren op situaties waarin vraag en aanbod van energie sturing behoeven.

Solvabiliteit

Eigen vermogen x 100% gedeeld door het balanstotaal.

Stakeholder

Partij die betrokken is bij of geraakt wordt door de activiteiten van Enexis. Enexis definieert in de strategie vier groepen stakeholders: maatschappij, klanten, aandeelhouders en medewerkers.

Teruglevering

Energielevering door een klant aan het energienet als gevolg van eigen opwek van (doorgaans duurzame) energie.

Veiligheidsbewustzijn

Het vermogen om gevoelens en ervaringen effectief om te zetten in alerte reacties op onveilige situaties zodat in te zetten acties vrij van gevaar kunnen worden uitgevoerd.

VGWM

Aanduiding voor activiteiten met betrekking tot Veiligheid, Gezondheid, Welzijn en Milieu.

VIG

VeiligheidsIndicator Gas. Indicator voor de veiligheid van de gasnetten, uitgedrukt in een (dimensieloos) getal. Wordt jaarlijks vastgesteld aan de hand van incidenten in het voorgaande jaar.

Voetafdruk

Weergave van de omvang van de CO₂-emissie van Enexis in een kalenderjaar. Enexis maakt binnen de voetafdruk onderscheid tussen eigen emissie en ketenemissie.

Colofon

Uitgave

Enexis Holding N.V.
Postbus 856
5201 AW 's-Hertogenbosch

Het jaarverslag is online beschikbaar op onze website: jaarverslag.enexis.nl

Investor Relations

Paul Emans
Investor.relations@enexis.nl
Tel: 06 52 84 64 73

Redactie en productie

Afdeling communicatie Enexis, Den Bosch
Good Company, Rotterdam, Eleonoor Hintzen en Annelies Vlap

Concept & Vormgeving

DartGroup, Amsterdam

Fotografie

Beelden Enexis

Foto voorpagina Buurtbatterij door Jaap van den Beukel. Duurzame energie is niet altijd beschikbaar als je stroom nodig hebt. Energieopslag kan helpen dat probleem op te lossen. Enexis doet hier proeven mee, bijvoorbeeld in Etten-leur met een buurtbatterij.

Illustraties

DartGroup, Amsterdam

Engelse vertaling

DartGroup, Amsterdam

Een Engelse vertaling van dit jaarverslag is beschikbaar op annualreport.enexis.nl.
De Nederlandse versie is leidend.

Enexis Holding N.V.

Postbus 856

5201 AW 's-Hertogenbosch

Tel: 088 857 77 77

www.enexis.nl